

2
W46

1881

1881

H15y

НІБУ

НІБУ

Ш Е М А Т И З М Ъ

2
Ш 46

ПРОВИНЦІИ СВ. СПАСИТЕЛЯ

ЧИНА СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО ВЪ ГАЛИЦІИ,
уложеный по капитулѣ отбуашойся въ монастырѣ св. Онуфрейскѣмъ
во Львовѣ дня 24. и 25. Липца 1866,

И

**КОРОТКІЙ ПОГЛЯДЪ
НА МОНАСТЫРИ И НА МОНАШЕСТВО
РУСКЕ,**

ОТЪ ЗАВЕДЕНІЯ НА РУСИ ВЪРЫ ХРИСТОВОИ
ажъ по нынѣшное время.

№554

10249

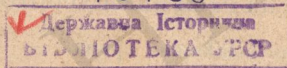
ВО ЛЬВОВѢ.

Въ типографіи Института Ставропигіанскаго,
подъ зарядомъ Стефана Гугковскаго.

1867.

5/115

707690

27

~~Виноград~~
~~220.~~

Всечеснѣйшій и Высокопреподобный

МОДЕСТЬ

ШАЩЕВСКІЙ

ПРОТОИГУМЕНЪ

Провинціи ССв. Спасителя

ЧИНА СВЯТАГО ВАСИЛЯ ВЕЛИКОГО

бувшій игуменъ монастыра добромилскаго, ректоръ монастыра бучацкаго и діректоръ головной школы тамже.

Уродивъ ся въ р. 1802, вступивъ на новиціатъ въ р. 1828, постриженъ въ монашество въ р. 1832, посвященный на пресвитера въ р. 1836, выбранный на Протоигумена на 4 роки на капитулѣ во Львовѣ 1854, и подтвержденъ въ томъ достоинствѣ, уже за четвертымъ разомъ, дня 25. Липца 1866.

Урядъ Протоигуменскій.

Предсѣдатель

Всесчастнѣйшій и Высокопреподобный

ПРОТОИГУМЕНЪ

О. МОДЕСТЪ МАЦѢВСКІЙ.

Прошюконсульторъ

ПРЕЧ. О. ЮСТИНЪ ИНЕВИЧЪ,

игуменъ монастыра Добромильскаго.

Консульторы.

1. Прч. О. Климентій Сарницкій, Др. С. Богословія, игуменъ монастыра Св. Онуфр. Львѣвскаго и профессоръ - суплентъ Богословія на Университетѣ во Львовѣ.
2. Прч. О. Еміліанъ Коссакъ, заслуженный протоигуменъ и игуменъ Монастыра Крехѣвскаго.
3. Прч. О. Яковъ Загайскій, ректоръ монастыра Буцацкаго и директоръ гимназіи тамже.
4. Прч. О. Наркизъ Папковичъ, игуменъ монастыра Лаврѣвскаго и директоръ головной школы тамже.

І. Монастыри въ Архіепархіи Митро- поличѣй Львѣвскѣй.

І.

МОНАСТЫРЬ СВ. ОНУФРЕЙСКІЙ

во Львовѣ.

Перша згадка о тѣмъ монастырѣ находитъ ся уже въ грамотѣ князя Льва, данѣй въ р. 1292-ѣмъ церквѣ Св. Николая во Львовѣ; а переданье говоритъ, же го заложила княжна Констанція, супруга того князя. Въ р. 1463 Стефанъ Дропанъ, мѣщанинъ Львѣвскій, ѡтбудо-
вавъ сей монастырь, надавъ му доходы, и поручивъ го покровительству и надзору Львѣвскаго городского Св. Успенскаго Братства. Львѣвскій староста, Андрей Одровонжъ, въ тѣмъ самѣмъ роцѣ, подтвердивъ донацію Дропана актомъ, а король Казиміръ Ягайловичъ выдавъ на тотъ въ р. 1469-ѣмъ и привилегію. Ѳтъ того часу стоявъ Св. Онуфрейскій монастырь пѣдъ зарядомъ Св. Успенскаго Братства ажъ до р. 1762. Въ р. 1571-ѣмъ, коли церковь и будынки Св. Успенскаго Братства въ мѣстѣ погорѣли, перенесло оно сюда свою типографію, котра ту ажъ до р. 1616-го оставала, и въ р. 1614-ѣмъ книгу о священствѣ напечатала. Въ р. 1591-ѣмъ завело уже на тотъ часъ Ставропигіанское Св. Успенское Братство при тѣмъ монастырѣ, шпиталь, госпиталь, притулище для старыхъ и пѣдунавшихъ членѣвъ изъ Братства, а на грунтѣ смежнѣмъ умыслне до того купленѣмъ и монастырь для монахинь, котре дѣло митроп. Михаилъ Рогоза, бувши во Львовѣ въ мѣсяцю Лютѣмъ 1591-ѣмъ, самъ поблагословивъ, и актомъ ѡтручнымъ подтвердивъ. Изъ того часу обрало Братство Св. Успенское гору по надъ монастыромъ на спочивалиско такъ для членѣвъ изъ Братства, якъ и для мешкающей во Львовѣ рускои шляхты. Въ р. 1696-ѣмъ обвело Братство цѣлый садъ

находячій ся при монастирѣ муромѣ, котрый еще и нынѣ стоитъ, и надъ 10.000 зл. кэштовавъ. Въ монастирѣ Св. Онуфрейскѣмъ мешкали звичайно 4 монахи. Якъ же папа Венедиктъ XIV. приказавъ, що тѣлько ты монастири надалѣ существовати можуть, котры мають достаточный фундушъ для выживльня 8 осібъ, то Св. Онуфрескому монастиреви, яко бѣднѣйшому угрожало знесенє, або прилученє до котрого бѣльшого монастира. Члены Братства видячи грозячое небезпеченєство для свого монастира, при котрѣмъ ихъ предки спочивали, рѣшили ся на послѣдокъ на всякій случай той монастирѣ удержати, и вызначили для него въ грунтахъ и капиталахъ 40.000 зл., котри приносили на рѣкъ, рахуючи по 7% — всего 2.800 зл. Такимъ способомъ въ р. 1762 дѣставъ Св. Онуфрейскій монастирѣ нове устройство, прійшовъ пѣдъ зарядъ Протоигумена, а покровительство Ставропигіи устало, понеже, хотяи она и застерегла собѣ головный монастира патронатъ, то застереженє тото було лише на папери безъ всякого значенія. Нынѣшна головна церковь вымурована около р. 1780-го, монастирѣ же о 4 келліяхъ въ р. 1683-ѣмъ, а каплиця св. Троицы въ р. 1701-ѣмъ. Якъ въ р. 1817-ѣмъ монахи Св. Юрскіи сюда переведеніи зѣстали, розширено монастирѣ добудованьємъ першого повершїя, церковь же прибудованьємъ пресвитерїи и закрестїи, а на мѣстце старої деревянной звѣдницѣ вымуровано вежу. Сей Монастирѣ служить нынѣ яко семінарія для галицкои монашескои молодежи Ч. С. В. В., котра ту науки въ публичныхъ школахъ высшихъ и на Университетѣ побирає.*)

*) Зубрицкій Діонісій. Історія Св. Успен. Братства во Львовѣ. (Въ архивѣ Ставроп. Института.) Журналъ Минист. Народного Просвѣщенія С. П. Б. 1849-1851. — Kronika klasztoru S. Onufra. we Lwowie. (Ркп. въ библ. того монастира.) — Lwowianin Ludwika Zielińskiego. Lwów 1837. стр. 71. Сборникъ отечественный изд. Антоніємъ Петрушевичемъ. Львовъ 1867. Dodatek tygodniowy do Gazety Lwowskiej 1854. (Obrazy po kościołach i cerkwiach we Lwowie).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	уродженъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постриж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1. Всеч. Высокопр. О. Модестъ Ма- цѣвскій, якъ выше	1802	1828	1832	1836
2. Пр. О. Климентій Сарницкій, игу- менъ, якъ выше	1832	1850	1853	1857
3. Пр. О. Меодій Грицакъ, слуша- тель IV. р. Богословія въ семна- ріи Вѣденскій	1838	1860	1863	1866
4. Пр. О. Теодосій Флоріанскій, слу- шатель IV р. Богословія	1836	1857	1863	1866
5. Пр. О. Маріанъ Лонкевичъ, слуша- тель IV. р. Богословія	1839	1860	1863	1866
6. Пр. О. Лукіанъ Мазурикъ. слуша- тель III. р. Богословія	1835	1863	1864	1866
7. Пр. О. Юліанъ Скобельскій, слу- шатель III. р. Богословія въ семи- наріи Вѣденскій	1842	1861	1864	1866
8. Пр. О. Софроній Прачукъ, слуша- тель III. р. Богословія	1836	1864	1865	1867
КЛИРИКИ,				
а) Богословы:				
9. Бр. Иларіонъ Крушельницкій I. р. . .	1842	1860	1867	—
10. Бр. Маріанъ Туцкій I. р.	1839	1865	1867	—
б) Гимназіасты:				
11. Бр. Теофилъ Макогонскій	1842	1864	1866	—
12. Бр. Модестъ Кретъ	1844	1864	—	—
13. Бр. Иларіонъ Засадкевичъ, церков- никъ	1799	1829	—	—

II.

МОНАСТЫРЬ СВ. ВОЗДВИЖЕНСКИЙ.

въ Бучачу.

Монастырь Бучацкій заложивъ въ р. 1712-ѣмъ Стефанъ Потоцкій грамотою выданою въ Люблинѣ дня 7. Студня 1712-го, для 6 монаховъ Провинціи Литовской, съ тымъ назначеньемъ, абы кандидаты сана духовного, котрыи бы въ добрахъ Потоцкихъ душестаровництво обняти желали, ту богословіе догматичное и пасторальное слухали, и испиты складали. Николай Потоцкій, староста Каневскій, помноживши число монаховъ до 8, заложивъ ту гимназію въ р. 1750-ѣмъ, съ конвиктомъ для 12 сирѣтъ шляхотского роду, и записавъ на тую цѣль два села Звенигородъ и Зелену, велѣвъ вымуровати монастырь, и величаву церковь Св. Воздвиженску до р. 1771. Монастырь Бучацкій зѣстававъ пѣдъ зарядомъ Протоигумена литовской Провинціи ажъ до р. 1782. Въ р. 1784 заведено ту головну школу о 4 классахъ, а въ р. 1856 препаранду для образования учителей шкѣль народныхъ. Въ р. 1853-ѣмъ вымурована зѣстала стараніемъ О. М. Мацѣевского, на тотъ часъ игумена Бучацкого, зъ твердого матеріалу звѣнница, котра своимъ краснымъ видомъ много причиняе ся такъ до украшенія мѣста якъ и самого монастыра. Въ р. 1865-ѣмъ дня 29. Липця погорѣвъ при тогдашнѣмъ великѣмъ пожарѣ мѣста, и монастырь; но ревностію и трудомъ братіи монастырской, стоитъ ѣнъ нынѣ уже зновъ ѣтбудованный.*)

*) Богатыи матеріалы до исторіи монастыра Бучацкого посбиравъ О. Модестъ Гнатовичъ († 1865), котри напечатани зѣстали въ „Словъ“ часописѣ выходящій во Львовѣ въ р. 1865-ѣмъ. — Изображеніе литографоване монастыра въ видѣ передъ пожаромъ, здылавъ, за стараніемъ О. М. Мацѣевского, Протоигумена, Ф. К. Качинскій а лит. Вурля и Шлегель въ Вѣднѣ въ р. 1865.

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.		урочень въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	пострыж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1.	Прч. О Яковъ Загайскій, консуль- торъ провинціи, ректоръ монастыра и директоръ гимназіи	1815	1833	1838	1840
2.	Пр. О. Модестъ Лободичъ, кассіеръ и учитель гимназіи	1824	1844	1847	1850
3.	Пр. О. Леонтій Осмѣловскій кати- хитъ гимназіи	1827	1850	1853	1857
4.	Пр. О. Іеронъ Островерха, учитель гимназіи	1835	1853	1857	1859
5.	Пр. О. Ириней Яворскій, учитель ги- мназіи и членъ общ. рус. Матицы .	1832	1852	1857	1862
6.	Пр. О. Исидоръ Баревичъ, учитель гимназіи	1826	1860	1861	1864
7.	Пр. О. Маріанъ Лотоцкій, директоръ школы головной	1824	1850	1852	1854
8.	Пр. О. Юліанъ Свѣрнюкъ, катихитъ головной школы	1840	1858	1862	1866
9.	Пр. О. Дорощей Федориччукъ, учи- тель головной школы	1833	1851	1855	1857
10.	Бр. Яковъ Сускій, учитель гимназіи .	1823	1865	—	—
11.	Бр. Іоаннъ Дригиничъ, учитель го- ловной школы	1844	1865	—	—
12.	Бр. Діонисій Жуковскій, прокура- торъ економіи	1822	1847	1855	—

III.

МОНАСТЫРЬ СВ. ОНУФРЕЙСКИЙ

въ *Погони.*

О монастырь Погонскѣмъ говоритъ переданье, же уже за панованія князя Данила Галицкого существовавъ. Но першій певный слѣдъ его существованья починае ся съ р. 1634-мъ, якъ Николай Потоцкій, каштелянъ Кракѣвскій и папъ на Тысмѣнницѣ, мѣстце на Пшеничникахъ (село Пшеничники) для zaloженія монастыра вызначивъ. Сынъ

Николая Потоцкого, Яковъ, подтвердивъ грамотою выда-
ною въ Тысмѣниці дня 15. Липця 1659-го отцевскую
волю, и причинивъ ся и зъ своей стороны до упосаженя
монастыря. Но уже ѿтъ заложеня своего терпѣвъ мона-
стырь сей майже бѣльше якъ черезъ полъ вѣка ѿтъ напа-
дѣвъ то татарскихъ то козацкихъ, такъ, же видай при
кѣнци XVII. в. и существовати переставъ, понеже о немъ
при кѣнци XVII. и въ первыхъ трехъ десяткахъ XVIII.
вѣка ани згадки нѣтъ. Ажъ знова съ р. 1736-имъ воз-
двигла го щедря рука Іоанны зъ Потоцкихъ Велигор-
ской, каштелянки Волинской, котра записала му землю
Пѣдгородищскую, а въ р. 1736-ѣмъ побудовала и цер-
ковъ Св. Онуфрія пустынника. Изъ того часу почало
число добродѣевъ монастыря умножати ся межи тыми:
Софія Загвойска, Елисавета Нилославска, Юрій До-
брянскій и Антоній Краевскій. Монахи сего монастыря
удержують душпаитерство въ селѣ Погоні.*)

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	уроженъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постриж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1 Прч. О. Петръ Древнискій, игуменъ и парохъ	1801	1827	1835	1837
2. Пр. О. Викентій Михаловичъ, про- повѣдникъ и сотрудникъ парохіи .	1807	1828	1834	1837
3. Бр. Кирилъ Охничъ, економъ . .	1846	1866	—	—

*) Опис. монастыря (Реп. Сярчиньского въ библ. Оссол. во Львовѣ) — Исто-
рія монастыря Погоньского (въ библиот. монаст. тамже). — Галатовскій
Іоаннъ, Нове Небо (Чудо 17.). — Powieść w okolicach Zawałowskich,
zebrana przez księdza M. Harasiewicza, (Lwowianin przeznaczony
krajowym i użytecznym wiadomościom przez Ludwika Zielińskiego.
Lwów 1837, str. 69.) — Документы фундаціи Погоньского монастыря
записани въ табуль краевѣй.

IV.

МОНАСТЫРЬ СВ. ІОАННОВСКИЙ ПРЕДТЕЧЕВЪ
Краснопуштынский.

На заложеніе сего монастыра выдавъ въ р. 1665 Іоаннъ Собьескій, хоружій коронный, пѣзнѣйше король польскій и панъ на Поморянахъ, грамоту, котрою вы значено въ лѣсахъ Розгадѣвскихъ, неподалеку ѿ мѣсточка Поморянъ, мѣстце для заложенія монастыра монахамъ „религій грецкой.“ Тую грамоту подтвердивъ и сынъ его, королевичъ Яковъ, надаючи еще бѣльше земли для выposaженія монастыра, котрому прекрасне положеніе его межи лѣсами надало съ часомъ назву „Краснопуща.“ Нынѣшна изъ дубовыхъ брусѣвъ побудована церковь, мае иконостасъ, такъ красно, такъ артыстично выконане дѣло, якого другого майже нѣтъ въ Галиціи. Иконостасъ той мавъ мальовати маляръ Василь роду руского, любимецъ короля Собьеского.*) Монастырь вымуровавъ десь передъ р. 1789 игуменъ Іосафатъ Скотыньскій за помочію и накладомъ Кристина Цѣшковского Еппа Нисского, схоластика и каноника Львѣвского. По р. 1810-ѣмъ, якъ знесено во Львовѣ руске богословіе и философію, завели монахи въ тѣмъ монастырѣ богословіе, и выкладали ту науки богословскіи въ рускѣмъ языцѣ для своихъ клирикѣвъ ажъ до кѣнця 1814 р., въ котрѣмъ дальшее существованіе того заведенія заказано. Нынѣ служитъ Краснопуштыньскій монастырь яко дѣмъ поправы для монахѣвъ. Игуменъ тутейшій есть заразомъ и парохомъ въ селѣ Краснопушцѣ и Плѣховѣ.**)

*) Rozmaitości Lwowskie, Kamińskiego z r. 1830. Nr. 38. str. 378. — Przewdziecki Katalog malarzów polskich.

**) Опис. монастыра, ркп. Сярчиньского въ библиот. Оссод. во Львовѣ. — Исторія Монастыра (въ библиот. тогожъ монастыра.) — Capitulum Province. O. S. B. M. Leopoli 1785 celebratum. (Akta i rozpr. Provinciała Wiktora Starożyńskiego od r. 1783-1796. (библиот. Св. Онуфр. монаст. во Львовѣ).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	уродженъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постриж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1. Преч. О. Аполоній Прачковскій, игуменъ и парохъ	1801	1827	1830	1834
2. Пр. О. Юстъ Ганкевичъ, капелянъ монастыра Черницъ въ Словитъ . .	1808	1828	1831	1835
3. Пр. О. Иннокентій Макаревичъ . .	1802	1828	1832	1839
4. Бр. Аванасій Борисъ, реколектантъ	1798	1823	1828	—

V.

МОНАСТЫРЬ СВ. ПРЕОБРАЖЕНЬСКІЙ

въ Гощовѣ.

Заложеніе того монастыра, котрый початково, на иинѣмъ мѣстци дальше на полудне въ лѣсахъ стоявъ, ѣтноситъ ся до р. 1570. На початку 18-го столѣтя, якъ тоє записки монастырскіи свѣдчатъ, побудовала ту побожна шляхотска родина Гощовскихъ монастырь, и выпосажила го грунтами. Коли въ р. 1780 монастыреви тому цѣла „Ясна Гора“ съ землею, лѣсами, лугами и съ правомъ побудованя гостиници и млына подарена зѣстала, перенесено и Монастырь на теперѣшнє мѣстце. Пѣзгнѣйше прилучено до него также поменши монастыри Пацыкѣвскій и Сварычѣвскій. Межи добродѣями, котри монастырь сей записами капиталѣвъ збогатили, почитаютъ ся: Іосифъ Шумлянскій, епископъ Львѣвскій, Василій Масюкъ Струтинскій и Екатарина Чолганьска. Нынѣшний монастырь побудованый въ р. 1837-ѣмъ а церковь Св. Преображеньска въ р. 1842-ѣмъ щедротами добродѣевъ и побожного народа, трудомъ же тутейшого

уже ѣтъ игумена 1831 р. преч. О. Юліяна Мокрицкого. Икона здѣшного храма Пресв. Богородицы мальована есть на подобіе Ченстоховской. Вѣсячи на стѣнѣ у побожного Николая Гомбѣвского „слезы проливающая узнана есть грамотою Митр. Аѳанасія Шептицкого чудотворною“, и сему монастыреви подарована въ р. 1737-ѣмѣ.*)

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	уроденъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постриж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1. Прч. О. Юліанъ Мокрицкій, игуменъ	1782	1803	1805	1816
2. Пр. О. Іоанникій Манявскій, проповѣдникъ	1809	1831	1836	1836
3. Пр. О. Марко Лонкевичъ, уставникъ .	1814	1835	1839	1841

VI.

МОНАСТЫРЬ СВ. РОЖДЕСТВЕНСКІЙ-БОГОРОДИЧНЫЙ въ Улашкѣвцехъ.

Передаѣе говоритъ, же початково, и то уже въ XVII. вѣку, въ скалѣ, надъ которою нынѣ монастырь стоитъ, подвизали ся монахи пещерники. Пещера тота стоитъ теперь перестроена на капліцу Св. Іоанна Предтечи, котору людѣ побожный, сходячій ся тутъ на ѣтпущъ изъ далекихъ сторонъ, радо и съ великою честію посѣщае. Передаѣе говоритъ такожь, же коли Іоаннъ Собѣскій, король польскій, на встрѣчу вѣрогамъ Туркамъ пѣдъ Ходимъ ишовъ, цѣла его армія тутъ у монаховъ сповѣ-

*) Опис. Монастыра (Ркп Сярчиньского въ библ. Оссолин. во Львовѣ). — Исторія Монастыра (въ библіот. тогожъ монастыра). — Записъ въ грунтахъ еппа Іосифа Шумлянского (въ библ. монаст. Св. Онуфр. во Львовѣ).

дала ся и Св. Тайны приняла; а король самъ просивъ собѣ ѡтъ монахѡвъ и благословенія и молитвы. Около р. 1720 побудовавъ игуменъ Іосифъ Брилинскій церковь и монастырь надъ печерою и перенесъ иконостасъ зъ печерной церкви до новой съ образомъ Пр. Дѣвы, на котрѡмъ черезъ маляра нанотованный естъ р. 1678-мый. Въ р. 1737. грамотою зъ дня 4. Жовтня подтвердивъ Митр. Шептицкій церквѣ монастырской 3 ѡтпусты: на Благовѣщеніе, на Рождество Пр. Богородицы и на Св. Іоанна Предтечи. Бувъ ту такожъ ѡтпустъ и на Преображеніе Господне, поки стояла каплиця Св. Преображеньска надъ печерою; но якъ ю ѡттакъ зветшѣлу розѡбрали, то и ѡтпустъ упавъ. Игумена Брилинского, якъ свѣдчить „księga historyi Monasteru Ułaskowieckiego” взяло російске войско пѡдъ начальствомъ Миниха въ р. 1740 со всѣма церковными рѣчами и всякими документами въ Россію, зъ ѡтки тойже игуменъ уже бѡльше не повернувъ. Въ р. 1720-ѡмъ 20. Вересня подарила монастыреви Людви́ка Залуска, каштеланка Равска и старостина Замѣховска, кѡлька кавалкѡвъ грунту. Тоту даровизну побѡльшивъ въ р. 1749-ѡмъ 16. Серпня Лаврентій Ланцкоронскій, староста Стобницкій, дѣдичъ Улашковецъ, „saltem propter augendam gloriam divinam et honestam sustentationem Religiosorum,” не вкладаючи жадныхъ обовязкѡвъ на монахѡвъ, и надавъ имъ грунта орныи, сѣножать на 40 косарѡвъ въ лѣску „Чагры” названѡмъ, и тойже лѣсокъ. Въ р. 1797 укѡнчено будову теперѣшной каплицѣ Св. Іоанна Предтечи. До будовы той причинили ся панове Нѣсьоровскій лѣсничій Улашковецкій, Матвѣй Сроковскій, Маврикій графъ Лось, коморникъ Баранецкій, парохъ рускій Улашковецкій Пришлякевичъ, Василь Богуникъ кметъ Улашковецкій, Бахминскій и пѡдсендикъ Гавронскій, котрый еще и тымъ монастыреви прислуживъ ся, же выеднавъ

у Правительства позѣставленъ Монастыря яко парохіи въ селѣ Милѣвцехъ. Игуменъ тутейшій Игнатій Нагурскій († 1866) вымуровавъ и устроивъ до р. 1866-го изъ скудныхъ доходѣвъ монастырскихъ, красну церковь мѣсто старои и дуже пѣдувавши. Къ сему монастыреви належить душпаство въ еднѣй части Улашковецъ и въ Милѣвцехъ.*)

БРАТІЯ МОНАСТЫРЯ.	урождѣнъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постриж. въ монаш. въ р.	посвѣщ. на пресв. въ р.
1. Пр. О. Самуилъ Чарнорускій, игуменъ-администраторъ и парохъ .	1798	1818	1819	1825
5. Пр. О. Василій Базылевичъ, проповѣдникъ и сотрудникъ парохіи .	1822	1850	1851	1855

VII.

МОНАСТЫРЬ СВ. ВОЗНЕСЕНЬСКІЙ

въ Золочевѣ.

Монастырь Межигорскій или Бучина, котрый есть колыбелію нынѣшного Лѣсокъ або Грабина названого, о двѣ версты на вхѣдѣ ѿтъ Золочева ѿдаленный, положили предки Іоанна III., короля польского. Но вскорѣ были нападами козацко-татарскими монахи его розѣгнани. Собирающимъ ся знова монахамъ надавъ грамотою выданою во Львовѣ дня 7. Марта 1665-го, Іоаниѣ Собьескій, тогда хоружій коронный и дѣдичъ Золочева, грунта и многіи инныи користи. Грамотою зъ р. 1704-ого, за-

*) Исторія Монастыря (въ библиот. самого монастыря.) — Опис. Монаст. (Ркп. Сярчиньского въ библи. Оссоп. во Львовѣ.) — Historia belli Chocimensis per Cels. Duces Wiszniovicios 1689. Leopoli.

писали монастиреви въ Бучинѣ Теодоръ и Теодосія, Яворскіи, свѣй грунтъ съ лѣскомъ грабовымъ, до котораго монахи докупили еще еденъ примезный грунтъ, и заложили на немъ новый монастыръ подъ назвою „Лѣсокъ або Грабина,” съ церквою Вознесенія Господня. Оба монастыри существовали до капитулы Дубненской (1843) яко окремѣшныи; но ѳтакъ прилучено старый монастыръ Бучинскій до новото „Лѣску Золочевского.” До добродѣевъ умножившихъ капиталы его, причисляютъ ся Тома и Теодосія Турянскіи, Гедеонъ Гульскій, игумень сего монастыра, котрому то ученому и ревному мужови оба соединенныи монастыри много завдячити мають, Пахомій Головацкій и Николай Потоцкій, староста Каневскій, котрый тому монастиреви 40.000 зл. съ тымъ опредѣленіемъ записавъ, абы ту монахи школы завели, а въ новѣйшихъ часахъ Лукія граф. Комарницка, котра значну суму монастиреви записала, за котрыи гроши трудомъ Прч. О. Модеста нынѣшного Протоигумена вымурована и устроена зѳстала красна и велика церковь. Монастыръ Золочевскій дае сотрудника до парохіи и катихиту до головной школы въ Золочевѣ.*)

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	уроденъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постряж. въ монаш. въ р.	посвѣщ. на пресв. въ р.
1. Пр. О. Ясонъ Корытко, игумень- администраторъ и членъ лит. обще- ства рус. Матицы	1834	1853	1857	1861
2. Пр. О. Самуилъ Хрущевскій, про- повѣдникъ	1812	1834	1839	1841

*) Исторія монаст. (Рип. Сярчиньского въ библи. Оссол во Львовѣ). — Исторія монастыра (въ библи. монаст. самого).

VIII.

МОНАСТЫРЬ СВ. ОНУФРЕЙСКИЙ

въ Пѣдгѣрцяхъ.

Початкове заложенъе сего монастыра приписують княжнѣ Еленѣ, донцѣ Всеволода, князя Белзкого, а супрузѣ Казимира Справедливого, короля польского, около року 1180-го. Но якъ Батый укрѣплённый городъ Пльснискъ, замокъ и монастырь збуиривъ, и лише деревяна церковь въ лѣсѣ сохранила ся, тулили ся при ней за для недостатка фундушѣвъ лише часами путешествующіи монахи. Въ р. 1659-ѣмъ прійшли сюда два монахи изъ Скиту Манявского, котрымъ Станиславъ Конецпольскій, панъ на Пѣдгѣрцяхъ, при старѣй церквѣ монастырь побудовавъ, и грунта падавъ. Въ р. 1675-ѣмъ зрабовавъ Дорошенко монастырь и розогнавъ монахѣвъ. Но знова заселили его монахи Лавры Скитской, котрымъ Іоаннъ Собескій, оглядаючи старинну историчну церковь въ р. 1685-ѣмъ, позволивъ дерева изъ своихъ лѣсѣвъ на будову нового монастыра и церкви пѣдъ горою, и умноживъ ихъ имѣнія земныи. Стара церковь побудована, якъ говорятъ, еще кн. Еленою, стояла ажъ до р. 1706. Нынѣшна велика церковь повстала стараніемъ игумена Парѣенія Ломиковского, архидіакона Львѣвского, уже по року 1726-ѣмъ. Монастырь вымуровано въ 1780 за игумена Анатолія Водзинского. Межи добродѣями почитае ся еще Вацлавъ гр. Ржевускій. Монастырь Пѣдгорецкій завѣдуе душпастырствомъ въ Голубицѣ, котре падавъ му еще Іоаннъ III. Собескій. Въ р. 1859 найшовъ Пр. О. Ириней Яворскій, межи старинными паперами Пѣдгорецкого Монастыра, рукопись, якъ видить ся, писану черезъ едного изъ монахѣвъ Скитскихъ заселявшихъ Пѣдгорецкій монастырь, въ котрѣй описане есть житѣе О. Іова заложителя Скиту въ Манявѣ, де съ межи

707690

р. 1606–1612. Всч. Антоній Петрушевичъ, крилошанинъ Архиепархіи Львівскои, обголосивъ тую рукопись съ примѣчаніями въ „Зорѣ Галицкѣй яко Альбумъ на годъ 1860.“ изд. Богд. А. Дѣдицкого, на стр. 225–251*).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	урожденъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постриж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1. Прч. О. Юліанъ Телишевскій, игу- менъ	1824	1844	1847	1850
2. Пр. О. Ісидоръ Коржинскій, па- рохъ – заступникъ въ Голубици	1817	1842	1844	1849
3. Пр. О. Іродіонъ Ільницькій, духов- никъ	1803	1829	1832	1833
4. Пр. О. Матѣей Новодворскій, про- повѣдникъ	1802	1819	1822	1828

II. Монастыри въ Епархіи Пере- мышльскѣй.

IX.

МОНАСТЫРЬ СВ. ОНУФРЕЙСКІЙ

въ Добромили.

Уже пѣдъ р. 1600-ѣмъ упоминае ся яко заложитель Монастыра и церкви Св. Пророка Ілїи, Василиї Устрьцкїй, ловчїй Сховскїй; но скоро ѣттакъ являе ся яко вторый заложитель и наибѣльшїй добродѣй Іоаннъ Феликсъ Гербуртъ, староста Мостенскїй и Вишенскїй, котрый своею грамотою зъ р. 1613-го монахамъ землю

*) Опис. Монастыра. (Ркп. Сарчинского въ библиот. Оссола во Львовѣ). — Исторія Монастыра (Ркп. въ библиот. самого монастыра). — Исторія и изображеніе монастыра Подгорецкого находятъ ся въ книжѣ: *Galicuja w Obrazach. Lwów, u P. P. Pillera*, (въ библ. Оссола въ Львовѣ). — Портретъ игум. Ложиковского есть въ библ. Св. Онуфр. во Львовѣ.

около монастира надавъ, и игуменови О. Анастасію другу церковь св. Николая на горѣ будовати позволявъ, котра разомъ съ монастиремъ до р. 1705-го тамъ существовала. Въ тѣмъ роцѣ уряджено перенести монастирь пѣдъ гору, де въ р. 1710-ѣмъ стараніемъ игумена О. Іеронима Кузмича вымуровано церковь Св. Онуфрія, при котрѣй ѡттакъ въ р. 1731-ѣмъ игумень О. Гервасій Паславскій монастирь о едиѣмъ повершію побудовавъ. На будову звѣнницы, въ котрѣй и часосказъ помѣщено, позволила въ р. 1784-ѣмъ А. Бѣлогловска, старостина Лѣсчанска, брати камень изъ замка Гербуртовскаго, стоячаго неподалеку на горѣ Тарнавскѣй. До добродѣевъ монастира причисляютъ ся: Альбрехтъ Краси́нскій, каштелянъ Цѣхановскій въ 1663-ѣмъ, Самуиль Яворскій, мечникъ Кіевскій, Іоаннъ Чернецкій чесникъ Сохачевскій и Станиславъ Братковскій, мечникъ Померянскій, дѣдичъ Журавинскій, и отецъ Архимандрита Уневскаго Онуфрія Братковскаго. По капитулѣ Дубненскѣй въ 1743 прилучено до Добромиля монастирь Св. Іоанна Перемишльскій, и ѡдано му рухомости по знесеныхъ монастирахъ въ Бруховицѣ, Улучу и Колоденци. Монастирь мае нынѣ два гѣрскіи села Букову и Журавинь, и часть въ мѣсточку Угновѣ. Часть тую купивъ тутейшій игумень Амбросій Галичковичъ въ р. 1795 ѡтъ Іоанна Гинтовта Дзевялтовскаго и Іосифа Озвада за 9410 зл. 15 гр., и хотѣвъ ю надати яко фундацію для монастира Дрогобицкаго; по тому оперъ ся урядъ протоигуменскій и Угнѣвъ оставъ ся при Добромили. Въ року 1802 хотѣло Правительство монастирь Добромильскій продати и на фундушъ религійній ѡтдати, а монахѣвъ перенести до Коллегіи Поезуицкои въ Перемишли. Но показало ся, же Коллегія Поезуицка, не находила ся уже въ такѣмъ станѣ, въ якѣмъ була передъ знесеньемъ, понеже

мѣстили ся ту на тотъ часъ школы и помешканя для Префекта и профессорѣвъ, а перебудованье стоялобы до 20000 зл.; ѡттакъ же не було бы то мѣстце на Новиціатъ ѡтповѣдне, до того треба бы було куповати мѣстце на школы, и зъ тыхъ причинъ остоявъ ся монастырь въ Добромили. Въ р. 1693 на Соборѣ въ Перемишли ухвалено, абы ту бувъ Новиціатъ, и ѡтъ того часу мѣститъ ся ѡнъ ту ажъ до нынѣ*).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.		урожденъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	пострыж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1.	Прч. О. Юстинъ Иневичъ, прото- консульторъ, чина С. В. В. и игу- менъ	1810	1828	1834	1837
2.	Прч. О. Сергій Сѣмка, магистеръ новиц. и кассіеръ	1836	1855	1858	1859
3.	Пр. О. Михаилъ Стрѣлецкій, устав- никъ	1783	1815	1816	1821
4.	Пр. О. Софроній Телесницькій, про- повѣдникъ	1834	1857	1861	1863
5.	Бр. Игнатій Германовичъ, прокура- торъ економіи	1817	1857	—	—
НОВИЦІИ:					
1.	Кирилъ Пачовскій	1844	1866	—	—
2.	Василій Никита	1846	1866	—	—
3.	Клавдій Герасимовичъ	1844	1866	—	—
4.	Иринархъ Прачукъ	1846	1866	—	—
5.	Леонтій Чепелинскій	1847	1866	—	—
6.	Іоакимъ Березовскій	1847	1866	—	—
7.	Евгеній Тустановскій	1844	1866	—	—
8.	Антоній Гуляй	1846	1866	—	—
9.	Антоній Демковъ	1842	1866	—	—
10.	Каetanъ Доманьскій	1848	1866	—	—

*) Історія Монастыра (Ркп. Сярчинского въ Библіот. Оссол. во Львовѣ.) — Історія Монастыра (въ библіот. монастыра самого). — *Protocollon Provincialis Ord. S. B. M. A. 1799-1802.* (въ библ. Св. Онуфр. во Львовѣ). — Изо-

МОНАСТЫРЬ СВ. ТРОИЦКІЙ

въ Дрогобичи.

Межи галицкими монастырами есть монастырь Дрогобицкій найновѣйшій. Коло мѣста Дрогобича находили ся три монастыри т. е. въ Летнѣ, въ Лишнѣ и въ Деражицѣ. Найзначнѣйшій изъ нихъ бувъ Деражицкій, котрый упоминае ся уже въ р. 1531, и котрымъ около року 1658-го рядивъ архимандритъ Викторъ Каменецкій.*) Тии три монастыри були въ р. 1744-ѣмъ въ такѣмъ лихѣмъ станѣ, же ихъ соединеніе въ еденъ Лишнянскій ухвалено. Пѣдъ панованьемъ австрійскѣмъ позволила Цѣсарева Марія Тересія на прошенія протоигумена Братковскаго, розпорядженьемъ зъ дня 31. Грудня 1774-го, помянутыи три монастыри звинути, а еденъ бѣльшій въ мѣстѣ Дрогобичи побудовати. Въ слѣдъ за тымъ купили монахи ѡтъ Василя Ортыньско юридику „Яворщина“ названу, и поручили уже въ р. 1775-ѣмъ будову монастыра О. Гликерію Дубицкому, именуючи го заразомъ игуменомъ, въ котрѣмъ достоинствѣ Дубицкій въ Дрогобичи черезъ 30 лѣтъ зѣстававъ. По желанію мѣщанѣвъ и околичной шляхты завели монахи въ своемъ монастырѣ гимназію, въ котрѣй кромѣ предметѣвъ гимназіальныхъ выкладано и философію. Капитула енеральна въ Тороканю въ р. 1780-ѣмъ, выдачи хорошее процвѣтанье гимназіи Дрогобицкои, надала игуменови того монастыра титулъ „ректора.“ Коли въ р. 1784-ѣмъ школы въ Галиціи реформовано,

браженіе дитогрофоване, досить удае и коротка исторія монастыра находить ся въ иллюстрованѣй книзѣ: *Galicyja w obrazach. We Lwowie u P. P. Pillera. Rysował Auer.* (Библ. Осол. во Львовѣ).

*) Въ р. 1658 посвятивъ тутейшій игуменъ, Архимандритъ Викторъ Каменецкій церковь побудовану черезъ Антонія Винницкаго на мѣстѣ погорѣвшой церкви Св. Троицы. (Перемышлянинъ. Мѣсяцесловъ на р. 1856. стор. 73).

знесено гимназію, а натомѣсть заведено ту народныи нѣмецкіи школы. Въ р. 1795-ѣмъ надворнымъ декретомъ зъ дия 5-го Липця ѣдано монахамъ сего монастыра, всѣ Дрогобицкіи парохіи. Въ р. 1808-ѣмъ купило мѣсто мурованый покармелитескій кляшторъ, стоячій въ самѣмъ мѣстѣ, и ѣдало го яко парохію мѣстеску монахамъ, куда они по спаленію Св. Петропавловскаго монастыра на Задвѣрнянскѣмъ передмѣстію въ р. 1825-ѣмъ перенесли ся, де и нынѣ мешкають, и парохію и школу головную удержують. На мѣстци спаленои монастырскои церкви на передмѣстію вымуровавъ игуменъ Іосафатъ Качановскій въ р. 1829-ѣмъ красну каплицю во имя бл. Іосафата. Кромѣ гимназіи запровадивъ бувъ ту Дубицкій и руску школу, котра ту довго по немъ еще въ р. 1830. существовала*).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.		уродивъ въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постригъ. въ юнаш. въ р.	посвящ. на преем. въ р.
1.	Прч. О. Іоаннъ Барусевичъ, ректоръ, парохъ, и директоръ школы головной	1820	1841	1845	1846
2.	Пр. О. Левъ Красицкій, катихизъ школы головной	1831	1851	1854	1855
3.	Пр. О. Дорогей Дорудякъ, учитель	1837	1857	1861	1863
4.	Пр. О. Северинъ Сепенькій, сотру- дникъ парохіи	1836	1855	1858	1861
5.	Пр. О. Юліянъ Немцловичъ, учи- тель и проповѣдникъ	1839	1866	—	1866
6.	Бр. Адріанъ Верхолякъ	1844	1865	—	—
7.	Бр. Юстинъ Черневичъ	1844	1865	—	—

*) Acta Rlgsni P. Onuphrii Bratkowski O. S. B. M. Provinciae Prot. B. V. Mariae... Provincialis a 1772-1776. (Библиот. монстыр. Св. Онуфр. въ Львовѣ). — Chodyniecki, Wiadomości historyczne o fundacyach klasztorów zakonu Karmelitańskiego niegdyś w Polsce i Litwie. Lwów. 1846. (str. 72). — Історія Ставропігін Зубрицкаго. (въ Архивъ Института Ставропігійскаго во Львовѣ).

XI.

МОНАСТЫРЬ СВ. ОНУФРЕЙСКИЙ

въ Лавровѣ.

Монастырь сей, котрый ажъ до кѣнця прошедшого столѣтїя титла „княжїй (ducalis)” уживавъ, указуе, яко на першого своего заложителя, на литовского князя Лавра Тройденовича, котрый го по роцѣ 1270 початково на горѣ въ лѣсѣ съ храмомъ Св. Іоанна Крестителя заложивъ. Мало пѣзнѣйше надавъ ему кн. галицкїй Левъ, грамотою зъ дня 3. Жовтня 1291 въ Перемышли обширныи посѣдлости земныи, котри ѣтъ польскихъ королѣвъ многократно подтверждени до нынѣ при тѣмъ монастырѣ остають ся. Въ р. 1553-ѣмъ записала королева Бона, супруга Жигмунта, монастыреви Лаврѣвекому село Нанчулку съ парохїею тамже. Около того самого року перенесено монастырь деревяный на выгѣднѣйше мѣстце пѣдъ гору, и побудовано при немъ передъ р. 1675 зъ каменя церковь Св. Онуфрія, съ семи куполами и пѣдземными склепами, въ котрыхъ два митрополиты, еденъ епископъ, и многїи изъ шляхотскихъ рускихъ родинъ упокоевають ся, межи тыми Павелъ Комарницкїй, войскїй Стрыйскїй († 1726). Монастырь перше три разы погорѣвъ; ѣттакъ выбудовавъ игуменъ О. Василїй Роговскїй въ р. 1776-ѣмъ, монастырь изъ твердого матеріалу, котрый и нынѣ стоитъ. Кромѣ душпаствертва въ селѣ Лавровѣ удержують монахи и головную школу, котра ту еще въ р. 1789 заведена зѣстала*).

*) Исторїя Монастыря (Ркп. Сарчинского въ библиот. Осгол. во Львовѣ). — Исторїя Монастыря (въ библиот. монастыря самого). — Lwówianin Zielińskiego. Lwów. 1812. (съ дереворитнымъ изображенїемъ монастыря). — Перемышлянинъ, мѣсяцесловъ на. р. 1853, 1854, 1857. — Сборн. отечест. Львовъ. I. 98. II. 81, 145, 161-162. 168, 183. — Зубрицкїй, Повесть о Черв. Руси. Моск. 1845. — Annales Eccl. Ruth. M. Harasiewicz. Edit. Malinowski. Leopoli 1862. p. 146. — Konstytucye Sejmowe z r. 1633. — Akta Matkowskiego, Bratkovskiego i Starożyńskiego (въ библи. Св. Онуфрейской во Львовѣ).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	урождень въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	постриж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1. Прч. О. Наркизъ Панковичъ, кон- сульторъ провинціи, игуменъ, дирек- торъ школы головной и парохъ .	1814	1839	1842	1844
2. Пр. О. Павелъ Пидиныйскій, катихитъ школы головной и сотрудникъ па- рохѣи	1827	1846	1847	1850
3. Пр. О. Амвросій Тарчанинъ, учитель .	1830	1850	1854	1857
4. Бр. Іосифъ Лисюкъ	1843	1865	—	—
5. Бр. Михайлъ Ричакъ	1799	1866	—	—
6. Бр. Симеонъ Островерха	1848	1866	—	—
7. Бр. Иринарха Прокоповичъ	1813	1862	—	—

XII.

АРХИМАНДРИТСКІЙ МОНАСТ. СВ. РОЗДЕСТВЕНСКІЙ
въ Жолквѣ.

На прошенія Епископа Львівскаго Іосифа Шумлянскаго спровадивъ Іоаннъ Собьескій, король польскій, и дѣдичъ на Жолквѣ, монаховъ до Жолкви, умѣстивъ ихъ при мѣсткѣй церкви Рождества Христова, и ѡтдавъ имъ парохію тойже въ р. 1682-ѡмъ. Понеже стара деревянна церковь уже упадала, позволивъ имъ король на бубову новои зъ камня жертвы сбирати. Но якъ тѣи жертвы на будову невыстарчили, спровадивъ ѡнъ въ р. 1690-ѡмъ взятѣи изъ Сочавы чудотворныи мощи Св. Іоанна мученика съ митрополитомъ Сочавскимъ Досиѡеємъ († 1693 въ Жолквѣ) и трема монахами до Жолкви, и ѡтдавъ ихъ тутейшимъ монахамъ. Теперъ взяли горнутися сюда Молдавіяне на богомоліе, и ихъ даяніями укѡнчено церковь. Въ р. 1753-ѡмъ пѡднесъ новый дѣдичъ ключа Жолкѡвскаго Михаилъ кн. Ридзивиль, воевода Виленскій, мо-

настырь Жолкѣвскій на Архимандрію, и записавъ на удержанье Архимандрита на добрахъ Глинску 20000 зл. Першій Архимандритъ Жолкѣвскій Іосафатъ Высоцкій побѣльшивъ дотацію Архимандріи, записавши ей 10000 зл. Той самъ Высоцкій записавъ такожъ Струсѣвскому монастыреви 30000 зл. а Кристинопольскому 20000 зл. Понеже Архимандрія Жолкѣвска, кромѣ помянутыхъ 30000 зл., немала жадныхъ иннихъ фундушѣвъ, прилучовано до неї часто доходы монастырѣвъ то Бесѣдскою, то Домашѣвского, то Верхратского, ажъ напослѣдокъ Провинція на нарадѣ въ Почаевѣ дня 27. Червня с. к. 1775. Архимандріи фундуши монастыра Бесѣдского „in regretum” ѣтступила, и окремъ того еще 5000 зл. на репарацію церкви и монастыра зъ кассы провинціальной назначила. Іосифъ Дзѣоковскій Архимандритъ-Кoadiutorъ записавъ Архимандріи при тѣй способности 10000 зл. Першій Архимандритъ Жолкѣвскій бувъ Іосафатъ Высоцкій (1753-1784), — второй Іосифъ Дзѣоковскій, — въ р. 1772 11. Мая, дѣставъ ѣтъ номинацію на Архимандриту-Кoadiutora, 31. Жовтня 1773 посвятивъ го на Архимандриту Митр. Володковичъ; въ р. 1775 Архимандритъ Высоцкій, резервуючи собѣ титулъ Архимандрити Жолкѣвского, и забезпечивши собѣ денежкіи доходы, перенесъ ся на мешканье до Добромиля; изъ того часу Дзѣоковскій ажъ до смерти Высоцкого († 1784) самъ ту рядивъ яко Архимандритъ-Кoadiutorъ, а ѣттакъ яко Архимандритъ ажъ до р. 1794-го, въ котрѣмъ дня 10. Листопада и самъ умеръ; — третій Викторъ Старожинскій (1797-1810); — четвертый Юліанъ Здюшинскій (1813-1817; — пятый Орестъ Хомчинскій (1835-1855). Въ року 1783-ѣмъ ѣтдано, въ слѣдствие надворного розказу, мощи Св. Іоанна мѣсту Сочавѣ, а натомѣсть приславъ Цѣсаръ Іосифъ мощи Св. мученика Парѣенія, котрыи пе-

редже выставлены були почитанію побожного люду въ Костелѣ Пречистой Дѣвы Маріи Ангелскои (S. Mariae Angelicae) монастыра монахинь Клариссокъ въ Вѣднѣ. Впровадження мощей Св. Параскеіи до Церкви Жолкѣвскои наступило дня 28. Мая 1784*).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	у роженъ въ року			
	вступивъ до Новиц. въ р.	постригъ въ монаш. въ р.	посвищъ на пресв. въ р.	
1. Прч. О. Варлаамъ Шемердицкій, игуменъ и парохъ	1803	1823	1827	1830
2. Пр. О. Тома Несторовичъ, сотрудникъ парохіи и катихизъ головной школы	1826	1843	1847	1850

ХІІІ.

МОНАСТЫРЬ СВ. НИКОЛАЕВСКІЙ.

въ Креховѣ.

Монастырь Крехѣвскій взявъ свѣй початокъ ѡтъ О. Іоила, Схимника, котрый съ другимъ братомъ, незнати зъ ѡтки, въ окрестности Крехова прійшовъ, и около р. 1618-го въ скалѣ „на камени“ надъ приселкомъ Фійною, недалеко нынѣшного монастыра для себе и собратіи пещеры, котри до нынѣ неушкождены стоятъ, повиыкопувавъ. Но вкорѣ загадавъ ѡнъ жити пещеріе на общительное перемѣнити, и въ тѣй цѣли выпросивъ собѣ ѡтъ Станислава Жолкѣвского, гетмана коронного и дѣ-

*) Acta Provincialis Onufrii Bratkowski 1772-1776. — Akta i rozporządzenia Prowincjała Wiktora Starożyńskiego 1783-1790, — ѡттакъ Akta Prowincyi z r. 1803 (въ библ. монаст. Св. Онуфр. во Львовѣ). — Bağacz. Historia miasta Żółkwi. — Опис. Монастыра (Рки. Сарчиньского въ библ. Оссолин.). Въ томъ монастыра находятъ ся портреты Архимав. Высоцкого и Дзьбоковского.

дича на Жолквѣ и Яворовѣ, мѣстце и грунтъ пѣдъ горою Побѣдною на заложеніе монастыря, при котрѣмъ и церковь Преображенія Господня, а ѡттакъ и другу Св. О. Николая, зъ дерева побудовавъ*). Дѡставши для такъ заложенного монастыря ѡтъ Кирилла Патріарха констант. привилей Ставропигіи зъ дня 19. Лютого 1628-го, и написавши для братіи своей правила монастырскіи, умеръ Іоилъ въ р. 1638-ѡмѣ**). По немъ розширяли численныи уже братія монастырь изъ жертвъ и собранои милостыни. Наступили ѡттакъ часы мятежи и козацкихъ и татарскихъ наѣздѡвъ, для того повзяли монахи мысль для обороны и безпеченства монастырь свѡй укрѣпити, и обтягнули го глубокимъ ровомъ и высокимъ муромъ съ 4 биштами. Дѣло тое, до которого ихъ и король Михаилъ грамотою зъ дня 15. Жовтня 1669-го наклонявъ, укѡнчено десь по р. 1670., понеже уже въ р. 1672-ѡмѣ опиравъ ся монастырь съ успѣхомъ противъ Татарамъ, союзникамъ Дорошенки. Въ р. 1668-ѡмѣ ѡтбувъ ту Іосифъ Шумлянскій новиціатъ, приготавлиючи ся до пріятія Святительства. Монастырь Крехѡвскій принявъ Унію ажъ въ р. 1721-ѡмѣ. Ѣттакъ вымуровано пѡліѡчну половину нынѣшного монастыря, церковь же св. Николая побудована до р. 1751-го. Початокъ до тои будовы давъ игумень О. Іовъ Радкевичъ, котрый десь еще въ началѣ XVIII вѣка положивъ на тое значну сумму, до чого ѡт-

*) Церковь Св. Преображенска, котру межи 1659-1660 мальовавъ Льѡвскій маляръ Николай, любимецъ короля Собеского (Rozmaitości Lwów 1831), продана въ р. 1775-ѡмѣ до сѣснаго села Добрусина, стоить еще и нынѣ; однаковъ видъ ей есть теперъ ѡтливный ѡтъ попередного. Дереворитное изображение тои церкви зъ. р. 1697, здѣланое черезъ О. Діонісія Свнкевича, позвѣйше игумена Св. Юрскаго во Львовѣ, подавъ Чест. Михаилъ Попель, катихитъ Льѡвской гимназіи въ своей „Литургицѣ“ (Льѡвъ 1862), яко образецъ для будовати маючихъ ся церквей.

**) Оригинальна Рукопись Іоила, обнимаюча тѣи правила, находитъ ся въ библіотекѣ монастыря Крехѡвскаго.

такъ братъ Іоанникій Чабановскій († 1773 въ Креховѣ) даткомъ 3000 зл., и О. Діонісій Сѣнкевичъ игумень св. Юрскій причинили ся. Нынѣшнее внутреннее устройство Св. Николаевской церкви здѣлано за игуменства Силвестра Лащевского, ѡтъ р. 1775-1780-го. До ревнѣйшихъ Добродѣевъ монастыра Крехѡвского причисляютъ ся: Владиславъ и Елена кн. Салѣги, Ева Стадницка, Анна Могилянка, и мѣщанинъ Львѡвскій С. Красовскій*).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	уродень въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	пострыж. въ монаш. въ р.	посвѣщ. на пресв. въ р.
1. Всеч. О. Емилианъ Коссакъ, выслу- женный протоигумень, игумень мо- настыра и консулторъ провинціи .	1804	1826	1828	1830
2. Пр. О. Арсеній Красицкій кассіеръ .	1810	1831	1852	1854
3. Пр. О. Дорошеѣй Павловскій духов- никъ	1799	1821	1828	1831

XIV.

МОНАСТЫРЪ СВ. ЮРСКІЙ

въ Кристинополи.

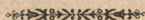
Заложеніе сего монастыра завдячити маемо Франциску Салезомъ, Потоцкому, Воеводѣ Кіевскому, котрый въ своемъ дѣдичинѣмъ мѣстечку Кристинополи душпа-стырство монахамъ десь около 1763 загадавъ бувъ ѡт-дати. Въ той цѣли вызначивъ ѡнъ грамотою изданною

*) Исторія монастыра Крехѡвского (въ библ. тогожъ монастыра. — Исторія монастыра (Ркп. Сарчинского въ библиот. Оссоп.). — *Opisanie klasztoru Kretowicza w Rozmaitościach Lwowskich* z r. 1823. (Ту о печерѣ О. Іо-или много неправды). — Матрицы дереворытного изображенія Монастыра, една зъ р. 1697 а друга зъ р. 1702., здѣланыи черезъ О. Діонісія Сѣнке-вича, переходуютъ ся добре удержанныи еще и нынѣ въ библ. Монастыра.

на дню 27. Вересня 1763-го въ Тартаковѣ, достаточное вѣнованье для монастыра, котрый початково зъ дерева поставити повелѣвъ. Межи инными варунками для монастыра поставивъ Потоцкій початково и тое, абы монахи при процессіяхъ въ костелъ Бернардинскѣмъ заедно ассистовали, и тамже сповѣдати помагали. Но монахи варунки тыи приняты нехотѣли, и для того то принятіе фундаціи наступило ажъ на капитулѣ въ Брестю въ р. 1772-ѣмъ, якъ Потоцкій помянутыхъ варункѣвъ отказавъ ся. Нынѣшній Монастырь съ Церквою Св. Юра вымурованый зѣставъ накладомъ Потоцкого ѡтъ 1771-1776-го року. Яко добродѣй того монастыра почитае ся Іосафатъ Высоцкій, Архимандритъ Жолкѣвскій, записавшій му 20000 зл. Монахи Кристинопѣльскіи удержуютъ нынѣ душпаствырство въ Кристонополи, въ Пархачи, въ Клусовѣ и въ Городищи*).

БРАТІЯ МОНАСТЫРА.	урожень въ року	вступивъ до Новиц. въ р.	пострыж. въ монаш. въ р.	посвящ. на пресв. въ р.
1. Преч. О. Антоній Кучинскій, игумень и парохъ	1818	1839	1844	1845
2. Пр. О Григорій Маркевичъ	1820	1843	1847	1850
3. Пр. О Ювеналь Скалецкій, сотру- дникъ парохіи	1834	1856	1858	1861

*) Исторія монаст. (въ библ. тогожъ монаст.) — Исторія Монастыра (Ркп. Сярчинского въ библ. Оссол.) Capitulum generale Congr. Ruth. O. S. Basilii M. Brestense 1772 A. celebratum (библ. св. Онуфр. монастыра во Львовѣ).

Дѣвичін Монастыри въ Галиціи.

I.

МОНАСТЫРЬ ЧЕСТН. И ЖИВОТВОРЯЩ. КРЕСТА

въ селѣ Словищѣ въ обводѣ Золочевско́мъ, въ Архiepархіи Львѣвской.

Початокъ монастыра Словитского ѡтноситъ ся до XVI. вѣка. По збуренію черезъ Татарѡвъ, ѡтновивъ го и упосаживъ Станиславъ Бонифацій изъ Великихъ Кончиць Мишоко, Староста Львѣвскій и Глинянскій, въ р. 1616. Монастырска церковь Честн. и Животворящего Креста Господня побудована въ минувшѡмъ столѣтію зъ дубовыхъ брусѡвъ на каменнѡй основѣ, а монастырь съ училищемъ для дѣвчатъ, вымурованый въ р. 1843-ѡмъ. Въ новшихъ часахъ мавъ сей монастырь новыхъ добродѣевъ, межи котрыми б. п. кардиналъ Михаилъ Левицкій перше занимае мѣстце. При тѡмъ монастырѣ существуютъ двѣ дѣвичій школы: а) школа для конвикторокъ, котрыхъ есть 16., б) школа для мѣстцевыхъ сельскихъ дѣвчатъ, котрыхъ есть 36, и котры особно учать ся. Кромѣ тыхъ обучаютъ ся ту въ религій и женщины оглашеніи. Монастырь Словитскій стоитъ пѡдъ духовнымъ вѣдѣніемъ Всесвѣтлой Львѣвской гр. к. Митрополичей власти*).

Прокураторъ Монастыра:

Прч. О. Викторъ Дубицкій, Вице-деканъ Уневскій и парохъ въ Словищѣ.

Капелянъ монастыра и катихитъ дѣвичей школы Пр. О. Юсть Ганкевичъ зъ монастыра Краснопустынского.

*) Словицкій женскій монастырь Чину Св. Василія В. и его дѣвичье воспиталище. Статія Антонія Петрушевича крылошанина Львовского (въ „Зорѣ“ часописъ Львовскій, на рѡкъ 1851. Ч. 13. стор. 110.

МОНАХИНИ

	уроджена въ року	вступила до Новиц. въ р.	пострижена въ монаш. р.
1. Прч. Александра Мельницка игуменья .	1794	1822	1828
2. Прч. Марія Янушевска, заступница игу- мени, и учителька индустріальной школы въ конвиктѣ	1820	1853	1861
3. Пр. Марія Твердѣ, выслужена заступница игумени, учителька индустріального от- дѣла школы сельской и пастьничка . .	1809	1826	1846
4. Пр. Евгенія Сенатовичъ, учителька инду- стріальной школы сельской и закрістіанка	1832	1859	1861
5. Пр. Евфросина Блѣхарска, прокураторка экономіи	1837	1857	1861
6. Пр. Іоанна Куриловичъ, учителька инду- стріальной школы въ конвиктѣ, трапезна и шафарка	1830	1860	1863
НОВИЦІЯ:			
7. Мануилія Мельницка, учителька въ кон- виктѣ	1836	1862	—

II.

МОНАСТЫРЬ СВ. ПОКРОВСКИЙ БОГОРОДИЦКІЙ

въ Яворовѣ въ Епархіи Перемышльской.

Введеніе монахинь до Яворова наступило въ року 1621-ѣмѣ. Съ початку мешкали монахини въ закупле-
ныхъ двоихъ домахъ при церкви горѣшнѣй мѣстекѣй. Но
1636-го року записала имъ грамотою, Маргарита Грыц-
кѣвна, мѣщанка Яворѣвска свѣй дѣдичный грунтъ, на ко-
трѣмъ ѣттакъ и монастырь побудовано. Маргарита Грыц-
кѣвна сама десъ такой заразъ по записѣ постригла ся
въ монашество, и була ту першою игуменію. Нынѣшній
монастырь вымурованный въ р. 1831-ѣмѣ; а деревянная

церковь Св. Покровска Богородицка, поставлена еще въ р. 1702-ѣмъ, сгорѣла въ р. 1846-ѣмъ; единаковожь за стараніемъ ревной и старанной теперѣшней игумени и помочью прочихъ черницъ стоитъ уже нынѣ новый мурованный, прекрасный храмъ Божій. Черницы сего монастыря утримуютъ мѣйску школу для дѣвчатъ о четырехъ классахъ, и конвиктъ. На соборѣ Монахѣвъ въ р. 1693 въ Перемышляхъ, пѣдъ предѣдательствомъ Владики Винницкого, поставлено, абы въ монастырѣ Яворѣвскѣмъ бувъ новіціатъ для черницъ*).

Монастырѣ Яворѣвскій стоитъ пѣдъ зарядомъ духовнымъ Епархіальнымъ Перемышльскимъ.

Прокурашоръ Монастыря:

Всеч. Григорій Гинилевичъ, Др. Св. Богосл., крылошанинъ капитулы Перемышльской, и пр. и пр.

М О Н А Х И Н И	МОНАХИНИ		
	урожена въ року	вступила до Новіц. въ р.	пострыжена въ монаш. р.
1. Прч. Онисима Чарникъ игуменя, и директорка дѣвичей школы	1827	1846	1848
2. Пр. Аѳанасія Кульматицка, управ. хора и учителька	1822	1846	1847
3. Пр. Теодосія Барникель, учителька	1819	1850	1853
4. Пр. Евгенія Качковска, прокураторка економіи	1809	1838	1839
5. Пр. Моника Скарбекъ, трапезна	1823	1848	1853

*) Ustawy rządu duchownego in ritu graeco-unio dieocesis Przemyskiej na kongregacyi sobornej uchwalone. Cracoviae 1694 fol. *Перемышлянинъ* *мѣсяцесловъ*, на р. 1854, стор. 92, 127. — на р. 1856, стор. 15, на р. 1858, стор. 21. — Cuda Matki Boskiej Wierchratskiej, (въ бібліот. Св. Онуфр. во Львовѣ).

СОВОКУПЛЕНІЕ

*Монастырѣвъ мужескихъ въ провинціи ССв. Спаса
есть XIV.*

Въ тыхъ монастырахъ: Іеромонаховъ	52
Клириковъ проф.	4
Клириковъ непроф.	6
Лаиковъ проф.	2
Лаиковъ непроф.	3
Новицѣвъ	13
Сумма	80

Изъ тыхъ монаховъ выполняютъ обязанности:

Парохѣвъ	8
Сотрудника парохіи	13
Профессора Св. Богословія на Университѣ во Львовѣ	1
Директора гимназіи	1
Директора головныхъ школъ	3
Катихита гимназіального	1
Катихита головныхъ школъ	4
Учителя гимназіального	5
Учителя головныхъ школъ	9
Сумма	45

Монастырѣвъ дѣвичихъ есть II.

Въ тыхъ монастырахъ монахинь	11
Новиція	1

Изъ тыхъ монахинь выполняютъ обязанности:

Директорки школъ дѣвичихъ	2
Учительки " " индустр.	5
Учительки " " сельскихъ	2

*Монахи провинціи ССв. Слассителя упокоившіи
ся по Добромильській Капитулѣ, отбывшій ся
въ р. 1858.*

Въ року 1858.	Пр. О. Юліанъ Букоемскій въ Кристинополю
" " "	Пр. О. Доровей Карпинскій въ Лавровѣ
" " "	Пр. О. Варлаамъ Компаневичъ въ Креховѣ
" " 1859	Бр. Германъ Гаврилевичъ въ Добромилю
" " 1860	Пр. О. Теофанъ Бѣлецкій въ Бучачу
" " "	Пр. О. Маврикій Савковъ, игум. въ Золочевѣ
" " 1861	Пр. О. Лонгинъ Коссонога въ Краснопушчѣ
" " "	Пр. О. Лукіанъ Петрушевичъ, игум. въ Подгѣрцехъ
" " "	Пр. О. Кирилъ Бачинскій въ Жолквѣ
" " "	Бр. Мартинъ Сидоровичъ во Львовѣ
" " "	Бр. Галактіонъ Прокоповичъ въ Бучачу
" " 1862.	Пр. О. Іосафатъ Студинскій, игум. въ Дрогобичу
" " 1863.	Пр. О. Дометіанъ Физьо въ Подгѣрцехъ
" " "	Пр. О. Інокентій Кундратъ въ Гошовѣ
" " "	Пр. О. Гедеонъ Съчевскій, игум. въ Добромилю
" " 1864.	Пр. О. Іеремія Ступницкій въ Креховѣ
" " "	Пр. О. Інокентій Стрельчинскій, игум. въ Подгѣрцехъ
" " 1865.	Пр. О. Пахомій Карпинскій въ Жолквѣ
" " "	Пр. О. Модестъ Гнатовичъ въ Бучачу
" " "	Пр. О. Никаноръ Краевскій, игуменъ Подгорецкій во Львовѣ
" " 1866.	Пр. О. Терентій Бубесь, игум. во Львовѣ
" " "	Пр. О. Адріанъ Стеткевичъ, игум. въ Золочевѣ
" " "	Пр. О. Ігнатій Нагурскій, игум. въ Улашковцехъ.

Души усопшихъ препоручаются ппр. Отцамъ и всеи
Братіи къ блаженному воспоминанію.

КОРОТКІЙ ПОГЛЯДЪ

на Монастыри и на монашество руске.

І.

Христіане хотячіи достигнути совершеннѣйшой жизни христіаньскои, уже въ первыхъ часахъ Христіанства, ѡтдавали ся въ певныхъ дняхъ, особенно во дняхъ поста и покуты, ведля слѡвъ Ісуса Христа молитвамъ и розмишляніемъ въ уединенію. Денекотри изъ самой сердечной жажды удобнѣйше Богу служити, постили неустанно, усували ся ѡтъ товаришеского пожитя, не вступали въ станъ малженскій, и звычайно ѡтходили въ ѡтлюдныи мѣстця, на пустынѣ, абы тамъ евангелскіи цноты, чистоту и добровѣлье убожество успѣшнѣйше сохранять. Коли ѡттакъ особенно въ III. вѣку за панованя Декія взяли Христіанъ переслѣдовати и мучити, възмогло ся такое аскетичное стремленіе еще бѣльше. Абы уйти передъ переслѣдованьями и муками удавали ся многіи на пустынѣ, де ѡтдаючи ся молитвѣ и аскетичнымъ подвигамъ, съ часомъ тѣи мѣстця такъ полюбили, же зъ ѡтти уже бѣльше не повертали, и называно ихъ пустынниками (анакоретами, ереmitами).

Межи такими пустынниками находилися часто мужѣ, котри ѡтзначали ся побожностію, строгостію житья и инными евангелскими цнотами, що ихъ дѣлало славнѣйшими межи пустынниками, и що имъ надавало славу святости. Еслиже еще такіи пустынникиъ знавъ письмо святе, и посѣдавъ даръ красной вымовы: то приходили до него инныи пустынники, абы мовами его поучатися,

а часто просили его, абы имъ бувъ учителемъ и проводителемъ. Такую славу высшости и святости приобрьвъ собѣ при кѣнці 3 вѣка въ Египтѣ пустынникъ О. Антоній. И стали приходити до него пустынники, абы крѣпити ся его мовами и аскетычными подвигами, а многіи просили го, абы имъ бувъ учителемъ и проводителемъ. Коли съ часомъ число такихъ приходящихъ до Антонія аскетѣвъ побѣльшило ся, сгромадивъ ѡнъ ихъ на едно мѣстце, велѣвъ имъ побудовати собѣ келліи въ певнѣмъ ѡтдаленію одну ѡтъ другой, надавъ имъ правила, якъ въ тѣмъ сгромадженію жити мають, поставивъ надъ нами старшого, и ѡтъ того часу начали пустынники провадити житѣ аскетычне вѣспѣльне, въ такъ названыхъ Лаврахъ. По примѣру Антонія позакладавъ ѡттакъ и ученикъ его Иларіонъ подѣбныи Лавры въ Палестынѣ и въ Сыріи.

Въ короткѣмъ часѣ по zaloженію Антоніевои Лавры поступивъ пустынникъ О. Пахомій въ тѣмъ взглядѣ дальше, побудовавъ въ р. 325, на высѣ Табениѣ на рѣцѣ Нилу для пустынникѣвъ, замѣсть Лавры, для общога житія замокъ (claustrum, klasztor, *Κοινοβιον*), приписавъ имъ правила, ведля котрыхъ въ тѣмъ вѣспѣлнѣмъ помешканію жити повинни, и ставъ ся тымъ способомъ первымъ заложителемъ аскетичного общежитія. Изъ того часу взяли пустынники называти ся кенобитами, и десь такой заразы потому монахами (ѡтъ греч. слова *μοναχισμ* поединоко жити), а общежительныи свои помешканя, монастырами.

На розвытіе монашества на востоцѣ выплынувъ наибѣльше Св. Василій Великій. Сынъ богобоязливыхъ родичей въ мѣстѣ Кесаріи, присвоивъ ѡнъ собѣ науки въ найславнѣйшихъ на тотъ часъ школахъ въ Константинополю и въ самѣмъ сѣдалишу греческои премудрости,

въ Атенахъ. По укѣнченію шкѣлъ, хотячи богатство въ-домостей своихъ еще бѣльше розширити, обходявъ Василій образованы въ овѣмъ часѣ краѣ: Египтъ, Палестину, Сирію и Месопотамію. Обходячи тыи краѣ приглянувъ ся Василій и аскетычному житію въ Антоніевыхъ лаврахъ и Пахоміевыхъ монастырахъ, и розгорѣвъ такою горячою жаждою послѣдовати тымъ святымъ подвижникамъ, же повернувши до Кесаріи и принявши посвященіе на пресвитера, навѣтъ короны архіерейскои ѡтказавъ ся, и поспѣшивъ до Понту на пустыню, на животъ подвижническій. Гнетъ розѣйшовъ ся голосъ о его непримѣрныхъ подвигахъ, и о его равноангельскѣмъ житію, а пустынники взяли громадити ся до него изъ всѣхъ сторонъ. Коли ѡттакъ число такихъ подвижниковъ умножилось, побудовавъ Василій для сгромадившихъ ся около него пустынниковъ въ р. 360 монастырь, надавъ имъ особый власный монастырскій уставъ, становлячи за подставу монашества убожество, общежитіе, працю, чистоту и послушенство; и постановивъ абы настоятелемъ монастыра бувъ заедно іеромонахъ, котрому всѣ братія повинovati ся мають, де попередъ О. Пахомій своимъ монахамъ посвященіе пріймати безусловно заказавъ.

Уставъ св. Василія, котрый Папы: Либерій въ р. 363, Дамасій въ р. 366, а пѣзнѣйше и Левъ Великій въ р. 456 потвердили, и котрый и пѣзнѣйшимъ обновителямъ монашества: Іеронимови, Павлинови, Мартинови, Венедиктови, Бернардови и другимъ, за подставу служивъ, приняли монахи на востокѣ дуже охотно; навѣтъ и такіи, котри рядили ся уже давнѣйше приписаными правилами Антоніевыми або Пахоміевыми, замѣнили ихъ на уставъ св. Василія, и розширили ся такъ скоро и широко, же, якъ въ жизнеописанію его читаемо, „80.000 монаховъ по дѣ своимъ прапоромъ воинствующимъ власными своими очима видѣвъ;“ а якъ ѡттакъ прав-

диве христіанске святе житє межі тими монахами розвинуло ся и розцвѣло, доказують греческіи менологіи, котри изъ помежи нихъ 1805 Святыхъ Патріархѣвъ, Архієпископѣвъ и Епископѣвъ, 3010 Святыхъ Архимандритѣвъ, 11085 Святыхъ Мученикѣвъ исчисляють, а Святыхъ Угодникѣвъ тѣлько, що ихъ годѣ и почислити¹⁾.

Зъ востока розширили ся монахи, жіючи ведля устави Василя Великого, еще за житя его и на западѣ, до Сиціліи, Італіи и Іспаніи; пѣзнѣйше на Сѣверѣ по за Дунай, а на конецъ прійшли и въ стороны нашої ѡтчины — на Русь.

На Западѣ, якъ лѣтописи повѣдають, еще за житя св. Василя, заведено уставъ его въ монастырѣ св. Маркіана въ Неаполю. Въ тѣмъ королевствѣ въ найуспѣшнѣйшихъ часахъ числили монахи св. Василя надѣ 500 монастырѣвъ, и много изъ нихъ сидѣло на престолѣ св. Петра. Велика часть тыхъ монастырѣвъ приняла пѣзнѣйше уставъ св. Венедикта. Въ Іспаніи такожъ дуже вчасно заведений уставъ св. Василя, але съ часомъ заступивъ го уставъ св. Ісидора, ѡттакъ св. Фруктуоса, а наконецъ св. Венедикта. За Піа IV. Папы рим. єпископъ зъ Яєнѣ надавъ знова уставъ св. Василя осѣвшимъ въ его дієцезіи монахамъ на пустыни Santa-Maria d'Ovideo, котрыхъ ѡттакъ въ р. 1561 тойже самъ Папа соединивъ съ монахами того Чина въ Італіи, пѣдъ начальствомъ генерального Викарія. Пѣзнѣйше пѣддало ся еще бѣльше іспаньскихъ монастырѣвъ уставови св. Василя въ первѣстнѣй его строгости; въ короткѣмъ часѣ остигъ той запалъ и Папа Климентій VIII въ р. 1603

¹⁾ Патеръ Маркусъ Кас. говорить такъ о тыхъ монахахъ: „Basilii spiritu suo Confessores, fidei acerrimos defensores peperit; mundo sydera orta Martyribus, Doctoribus, Praedicatoribus, Confessoribus Virginibusque Sanctis numero tanto, ut numerum et nomina Sanctorum, quos Patris Basilii peperit Ordo sola Dei scientia cognoscat et numerare possit.“

лишивъ тымъ монастырамъ до волѣ, держати ся строго або лагоднѣйшого устава, и ѡтъ тогды взяли початокъ въ Ишпаніи Василянѣ реформованыи. Пѡзнѣйше змѣнили они знова той уставъ за позволенъемъ Павла V., и тревали такъ ажъ до р. 1835, т. е. до часу, де въ Ишпаніи монастыри погношено.

Коли монахи въ стороны нашої ѡтчины, на Русь прибули, и ту въ виноградѣ Христовѣмъ работати стали, означити годѣ. Наступило тое ачейже не борше, ажъ въ IX. вѣку, якъ князѣ изъ Рюриковой родины, Оскольдъ и Диръ въ р. 866. святое крещеніе въ Константинополю приняли, и зъ ѡтти на Русь и епископа и проповѣдникѡвъ, безъ сомнѣнія монахѡвъ, съ собою привели²⁾. Ѳтъ того часу стало свѣтло Евангелія ширитися на Руси такъ, же за Игора въ р. 946 находить ся въ Кіевѣ уже и церковь св. Пророка Іліи³⁾. Но чи ту вѣру Христову на тотъ часъ монахи защепляли, о тѡмъ лѣтописи выразно не говорятъ. Ажъ якъ кн. Ольга, ударована свѣтлымъ и пропникливымъ умомъ, стала сама пѡзнавати святу правду, и забажала вѣры Христовой, ѡткривали ей небесное свѣтло и высоту науки Христовой уже учитель — монахи; и монахъ Григорій товаришивъ ей походови до Константинополя, де ѡтъ Патріарха святое крещеніе приняла. И се есть перша выразна згадка о монашествѣ на Руси.

Властывое время розширення ся и дѣлательности монашества на Руси, начинае ся ажъ съ другою половиною панованія великого кн. Владиміра. Князь Владиміръ храбростію своею ставъ ся бувъ и возможнымъ самовластцемъ, и для краевъ остѣнныхъ переважнымъ сосѣдомъ. Зъ той причины взяли появляти ся на дворѣ его посланники

²⁾ Посланіе Фотія — въ разговора испит. съ увѣрен. стр. 162. 175. — Stritt. Мемог. рор. 2, 957.

³⁾ Несторъ по Лавр. сп. 20. 21.; у Арцыбышева 1, 56—59.

отъ близшихъ и дальшихъ владѣтелѣвъ, котри то о мирѣ, то о пріязнь Владиміра просили; и щобы его сильнѣйше къ собѣ привязати, на свою вѣру навернути старали ся. Межи инными поавили ся були въ Кіевѣ болгарскіи Магометане и казарскіи Жиди, и германскіи миссіонери, яко посланники папезскіи, и философъ-монахъ греческій, именемъ Киръ або Кирилль, ачейже такожъ въ тѣй самѣй цѣли прибувъ натотчасъ изъ Греціи до столицѣ Владиміра. И всѣ они взяли Владимірови захвалати вѣры свои. Болгари, описуючи сластелюбивому князю ласкательными словами рай Магометовъ, наставляли вѣру свою, а казарскіи Жиди, говорячи, же вѣрують въ единого правдивого Бога, захвалали свою. Ажъ на послѣдокъ выступивъ философъ-монахъ греческій, зганизъ римску вѣру за уживанье оприснокѣвъ при службѣ Божѣй, доказавъ безосновнѣсть магометанскои и недостатки жидѣвскои вѣры, выложивъ ѡттакъ исторію библіи, исторію вѣры Христовои, и заключаючи показавъ картину страшного Суда Божого съ участіемъ праведныхъ и грѣшныхъ. „Добре симъ одесную а горе ошуюю грѣшнымъ,“ съ глубокимъ воздыхомъ сказавъ князь. — „Крестись и будешь въ раю съ первыми,“ ѡтповѣвъ смиренный Монахъ, и приклонивъ Владиміра до принятія вѣры Христовои.

Въ короткомъ ѡттакъ часѣ принявъ Владиміръ въ Херсонѣ святое крещеніе, повелѣвъ всѣмъ Кіевлянамъ безъ рѣжницѣ стану и вѣка креститися, и обголосивъ въ своемъ паньствѣ вѣрою пануючою, — вѣру Христову.

Такъ за причиною монашества, розпали ся поганскіи кумири, а на розвалинахъ ихъ повстали на Руси храмы христіанскіи.

Князь Владиміръ принявши св. крещеніе, взявъ съ собою такой заразъ изъ Херсона присланныхъ собѣ изъ Греціи и Болгаріи первосвятителя Михаила и проповѣд-

никѡвъ-монахѡвъ⁴⁾). Первосвятитель Михаилъ скоро до Кіева прибувъ, и Кіевлянъ окрестивъ, такъ заразъ и побудовавъ для своихъ монахѡвъ десь такой въ р. 988 на едиѡй изъ гѡръ Кіевскихъ монастырь св. Михайловскій⁵⁾; монахи же самыи zaloжили св. Спаській Монастырь близъ Вишгорода на горѣ, котра еще и нынѣ zove ся „Бѣлый Спась” або Спащина⁶⁾, а князь Владиміръ до р. 996 десятинную церковь, и монастырь при ней въ имя Пресв. Богородицы⁷⁾. По Кіевѣ приступивъ Первосвятитель Михаилъ до крещенія другихъ рускихъ городѡвъ; а по крещенію ихъ, устроювавъ имъ и клиръ, складающійся изъ монахѡвъ, для котрыхъ въ слѣдъ за крещеніемъ закладано монастыри. Такъ заложено въ Новгородѣ въ р. 990 монастырь св. Богородичный Церыньскій, такъ названный ѡтъ мѣстця, де перше стояла божница Перуна⁸⁾, въ р. 990–992 въ Суздалю монастырь св. Успенскій⁹⁾; въ р. же 994. монастырь св. Богородичный въ Ростовѣ¹⁰⁾. За примѣромъ кн. Владиміра, поѣшли ѡттакъ и сынове его, и по всѣхъ тыхъ городахъ и удѣлахъ, котрыи имъ роздавъ, якъ въ Полоцку, въ Туровѣ, въ землѣ Деревлянскѡй, во Владиміръ Волинскѡмъ, въ Смоленску, въ Луцку и въ инныхъ, якъ скоро де ѡтбувалося крещеніе, такъ заразъ явилися тамъ и монахи и повставали монастыри. Такимъ способомъ, якъ уже Иларіонъ, первый изъ Русинѡвъ Митрополитъ, свѣдчитъ,

4) Першіи называлися царицыными, для того, же прійшли съ царицею Анною изъ Греціи, другіи же корсуньскими, яко прибувшии изъ Корсуи. (П. Собр. Р. лѣт. I, 50. — Татищ. I, стр. 38).

5) Гизель Кіев. Синопе. Кіевъ 1680. л. 42.

6) Истор. росс. Іерар. II, 624.

7) П. С. Р. Лѣт. I, 52. 53. 133. Ник. Лѣт. I, 103–108. — Дополн. къ акт. истор. I, 1.

8) Суир лѣт. стр. 11. — Истор. росс. Іерар. V, 518.

9) Воскр. Лѣт. I, 153. Пикон. лѣт. I, 104.

10) Воскр. лѣт. I, 155.

„у насъ въ слѣдъ за крещеніемъ монастыреве на горахъ „сташя, и черноризцы явишася;“ и въ слѣдъ за крещеніемъ, а ѡттакъ въ XI. и въ XII. вѣку, майже не найдется уже картина въ лѣтописи, котра бы то о дѣлательности монашества, то о закладаню численныхъ монастырѡвъ на Руси, свѣдоцтва ненаводила.

Причины такъ сквапливого ревнованія въ закладаню монастырѡвъ на Руси були наступаючіи.

Кн. Владиміръ и наступники его заводили вѣру Христову де могли, и дѣлали що тѣлько въ ихъ силахъ було; и за ихъ стараніемъ въ полудневыхъ сторонахъ, де мешкали самыи чистыи Славяне, розширалося свѣтло Евангелія що разъ бѣльше и бѣльше; але Вятичи¹¹⁾, и народы неславянскаго племени мешкаючіи на пѣлнѡчъ ѡтъ Кіева: Весь, Муромцѣ Пермы и инныи упорно держали ся поганьства; а до обшарѡвъ сѣверо-восточныхъ лучи свѣтла Евангелія за Владиміра и наступникѡвъ его въ XI. и въ XII. вѣку навѣтъ не доходили. Що бѣльше, и въ полудневыхъ сторонахъ, межи чистыми Славянами, оставало ся еще много поганскихъ и звычаевъ и обычаевъ, и безъ сомнѣнія держали ся тутъ еще многіи и самого поганьства; коротко, вѣра Христова на Руси за Владиміра и долго еще по немъ, хотяи яко пануюча обголошена, не була ани повсюда розширена, ани укрѣплена. Потверджуе тое обстоятельство и Несторъ, и мовить, же и за вел. кн. Ярослава, лише денещо бѣльше „нача вѣра Христіанска плодити и ширити ся;“¹²⁾ що такъ розумѣти ся мае, же и за Ярослава чистая святая вѣра лише глубше стала проникати въ сердца недавнихъ поганѡвъ, же панованье ей лише денещо бѣль-

¹¹⁾ Вятичи, нарѣдъ славянскій, еще не поддигаивъ на тотъ часъ княземъ Варягскимъ, мавъ онъ и за Владиміра Мономаха свого власного князя Ходату. (Карамз. I. пр. 138. II. С. I. Р. I, 6. 103).

¹²⁾ Лавр. сп. 65.

ше розширилося; словомъ, же Христіанство не ѳтъ разу стануло на Руси, же и ту повторило ся тото само, що въ бѳльшѳмъ розмѳрѳ дѳяло ся въ краяхъ римскихъ, коли императоръ Константинъ вѳру Христіанску, — обголо-сивъ пануючою въ своѳй имперіи. Христіанство стало ся торжествуючимъ въ цѳлѳмъ римскѳмъ свѳтѳ, и не-разъ выдавано приказы, щобы выкореняти поганство; а еднакожъ не лише въ 4-ѳмъ, но и въ 5-ѳмъ и въ 6-ѳмъ вѳку находили ся ту еще денекуда погани, котри мали и особныи божницѳ, и публично ѳтправляли свои набо-женьства¹³⁾.

Появъ то цѳлкому натуральный и доконечный. Годѳ то, щобы въ якѳмъ народѳ якъ стѳй можъ выкоренити релігіозніи вѳрованія, котри существовали майже цѳлыи вѳки и тысячилѳтія; щобы люде якъ стѳй покинули оныи сердечныи привычки, котри венсали они съ молокомъ матери, и на котри привикли смотрѳти якъ на самыи дорогоцѳнныи и святыи. Появъ такій повторявъ ся по-всюда при заведеню Христіанства, — и повторяе ся и нынѳ еще въ Азіи, Африцѳ, Америцѳ и въ Австраліи; тожъ не дивно, що ѳнъ повторивъ ся и на Руси. До того принявши за Владиміра вѳру Христіанску не всѳ при-няли ю зъ любви и переконаня; многіи принимали ю зо страху передъ кн. Владиміромъ повелѳвающимъ „аще не „обрящется кто на рѳцѳ утро, да будетъ противенъ мнѳ;“ и самъ митроп. Иларіонъ посвѳдчае, же: „не всѳ крести-„лися охотно, нѳкотори неохотно,“ якъ то здѳлали Новго-родцѳ, котрыхъ силою треба було до кресту наклоняти¹⁴⁾. Не всѳ такожъ обернувши ся тогда у насъ ко Христу, понимали важіѳсть тои перемѳны, на котру рѳшилися; не всѳ понимали достоинство новой вѳры. Противно, мно-

¹³⁾ Macr. Saturn. libr. III. p. 190. Assem. Bibl. Orient. Vat. T. II, p. 85.

¹⁴⁾ Макарій Еп. Винницкій, Исторія рускои церкви I. стр. 6. — II, С. Р. Л. III, 207. — Соф. Врем. I, 88. — Никон. Лѳт. I, 105.

гін крестили ся, якъ извѣстно, за примѣромъ Кіевлянъ лише для того, же велѣно було креститися. Для того то многіи крестившіи ся во дни св. Владимира, носили лише имя Христіанъ, а въ душѣ оставали ся поганями; выполняли вѣшніи обряды св. церкви, а заразомъ сохраняли и забобоны и звичаи и обычаи своихъ предкѣвъ поганѣвъ. Сбирали ся коло рѣкъ, болотъ и жерелъ и тамъ ѣсправляли свои моленія, и приносили жертвы своимъ давнымъ божищамъ. Же такъ ся дѣяло и пѣзнѣйше, а навѣтъ и въ XIII. вѣку потверджуе митр. Іоаннъ въ своемъ посланію. „Они Христіане — говорить ѣнъ ту, — „но вѣрують въ Перуна, Хорса, Мокошь, Сима, Рѣгла, Вили, — котрыхъ числомъ нещастныи невѣжды полагають тридесять. Все тото считаютъ они богами и богинями и кладуть имъ жертвы, ломають короваи, рѣжуть куръ; они молятся огню и зовуть его сворожищемъ; и чеснокъ считаютъ за Бога. Не одни невѣжи, но и вѣжи „тото дѣлають, поны и книжники“....¹⁵⁾. Окремъ того поганьство проникало еще заедно вѣ народныхъ игры и забавы, и часто случало ся, же во дни праздникѣвъ церкви христіанскіи стояли пустыи, а на игрищахъ толпивъ ся нарѣдъ, и ѣтдававъ ся поганьскимъ увеселеніямъ. Поганьство такъ сильно було вкоренене, що денекуда и окрестившіися, ѣтпадали пѣзнѣйше ѣтъ церкви Христовой, и переходили знова на поганьство, якъ то зробили мешканцѣ мѣста Ростова. Ростовцѣвъ окрестивъ бувъ первосвятитель Михаилъ, еще въ р. 991; побудовавъ имъ церкви, устроивъ имъ клиръ, а въ р. 992 постановивъ имъ и епископа Θεодора; а однакожъ они и Θεодора и наступника его Иларіона изъ мѣста выгнали, а третого епископа Леонтія тяжко умучивши убили¹⁶⁾.

¹⁵⁾ Опис. муз. стор. 228. Востоковъ. — Памфілій игумень Псковскій. Поученіе.

¹⁶⁾ Никъ лѣт. I, 103. Ст. кн. I, 146. Ростов. лѣт. пѣдъ р. 1233.

И тое треба еще замѣтити, що принятіе вѣры святои по заведеню Христіанства на Руси не потягало за собою переслѣдованя, якъ то дѣяло ся въ первыхъ вѣкахъ Христіанства, але надавало защиту ѡтъ правительства, надавало гоноры, приносило богатства; за для того многіи лише для тыхъ самыхъ користей ставалися Христіанами.

Тымъ способомъ приобрѣла була церковь цѣлу массу Христіанъ лише по имени и видѣ, а не съ правдивымъ внутреннимъ переконаньемъ. Тое видимо не лише межи народомъ, але и межи самыми сынами Владиміра. Дене-котри изъ нихъ ограничивали свое благочестіе лише на выполнію благочестивыхъ обычаевъ и на виѣшнихъ добрыхъ дѣлахъ; а коли ишло о тое, абы угодити своимъ страстямъ, отверто нарушали они христіанскіи заповѣди.

Такъ князь Святополкъ, котрый съ такою ревностію храмы Божіи закладавъ и монастыри будовавъ, котрый съ такою покорою въ печерскій монастырь ходивъ, просячи собѣ передъ кождымъ походомъ противъ непріятелямъ молитвы и благословенія монахѡвъ, явно нарушавъ заповѣди церкви святои.

Неразъ ѡтбиравъ ѡнъ благословенія ѡтъ печерского игумена Іоанна;— але коли той пѡзнѣйше осмѣливъ ся вымовляти ему угнетенія пѡдданныхъ, нелюдскіи, та нехристіанскіи, — замкнувъ монаха въ Туровѣ до темницъ. Сынъ Святополка Мстиславъ, преданный тойже страсти, послышавши, же пр. Ѳеодоръ монахъ печерскій найшовъ въ своей печерѣ много серебра и дорогоцѣнныхъ начинъ, ставъ жадати ѡтъ него тыи сокровища; а коли монахъ ѡтповѣвъ, же, абы уйти покусамъ, найденныи рѣчи знова закопавъ, але не памятае де, — „князь повелѣ мучити его „крѣпко, яко омочити ся и власяницѣ ѡтъ крови, и по-

„семъ повелѣ его въ дымѣ велицѣ повѣсити и привязати его опаки, и огонь вознѣтити“.....; а коли другъ пр. Θεодора, монахъ Василий ставъ за нимъ просити.... „князь вѣзярися, возьмѣ стрѣлу, уязви Василия...“¹⁷⁾

Въ душѣ тыхъ князей, якъ видно, жило самое грубое поганьство, а серцю ихъ незнана була христіанска любовь. Они були Христіанами по имени, а въ дѣлѣ дикими поганами.

Якъ видимо, заведеніе Христіанства черезъ Владимира и стараніемъ его наступникѣвъ, хотяй вѣра Христова на Руси уже ѣтъ заведеня неперечно зъ дня на день крѣпила ся, було еще заедно несовершенство; бувъ то, можъ сказати, лише угольный камень до великого храма Божого, а до укѣнченя его треба було еще много, дуже много, и великихъ и тяжкихъ подвиговъ. Вѣру святу треба було еще въ далекихъ и великихъ русскихъ областяхъ розширяти и укрѣпляти, ѣтъ пороковъ поганьскихъ очищати, средства образования, книги приспособляти, нравственнѣсть межи народомъ правѣ на полѣ дикимъ поѣносити, народъ зѣстающій ажъ до крещенія безъ шкѣлъ и писъма обучати и просвѣщати.

Була то дѣйстно правдиво великаньска задача, и задачу тую, такой съ початковымъ крещеніемъ Руси, взяли на себе монахи.

Проповѣдь св. Θεодора огрѣла свѣтломъ вѣры святои землю Суздальскую¹⁸⁾. Въ Ростовѣ стануло Христіаньство ажъ орошеное кровію ревного проповѣдника своего, Св. Леонтія, монаха печерского, „егоже невѣрныи,“ якъ пише св. Симеонъ, „мучивше убиша“¹⁹⁾. (†1079). Наступникъ его св. Исаія († 1089), монахъ печерскій, путеше-

¹⁷⁾ Патер. печер. о пр. Θεодорѣ и Василию.

¹⁸⁾ Патерикъ и Воскр. лѣт. I, 155.

¹⁹⁾ Патерикъ и Ростов. лѣт. рѣкъ 1233.

ствовавъ по рѣжныхъ околицяхъ съ проповѣдію о Христѣ, и плодомъ трудѣвъ его було наверненье поганьства въ Ростовскѣй области²⁰⁾. Пр. Авраамій, монахъ Валаамскій, сокрушивъ въ Чудескѣй Ростова сторонѣ послѣднего болвана Велеса (1113—1125²¹⁾. При кѣнци XI. вѣка оставивъ Пр. Кукша съ своимъ ученикомъ монастырь печерскій, удавъ ся до Вятчей, и проповѣдавъ тамъ грубымъ поганамъ вѣру святу; проповѣди свои потверджувавъ чудесами, и чудеса его укрѣпляли вѣру въ сердцахъ увѣрившихъ: но упорныи въ поганьствѣ, замучили проповѣдника „по многихъ мукахъ усѣченъ бысть съ своимъ ученикомъ Никономъ.“²²⁾ Въ Муромѣ упорно державъ ся людѣ поганьства, а по части и магометанства. Князь Глѣбъ, котрому Владиміръ надавъ бувъ землю Муромску „много покусився, не возможе его и обратити во святое крещеніе.“ Муромцѣ твердыи поганы нехотѣли приняти ни князя ни Христіанство. И що не мѣгъ здѣлати князь, тое здѣлали монахи, котри ту десъ около 1092 р. съ проповѣдію Слова Божого зайшли, проповѣдями своими твердыхъ поганѣвъ змягчили, а въ р. 1095 уже и монастырь св. Спаській въ мѣстѣ Муромѣ побудовали²³⁾. Въ р. 1147 монахъ Кіевскій, пр. Герасимъ, опустивъ Глушевскій монастырь, щобы поселитися въ глухѣй на тотъ часъ сторонѣ по надѣ рѣкою Вологдою; и выбравъ для себе мѣстце въ великомъ лѣсѣ, недалеко торгового мѣстечка Вологды; не безъ труда заложивъ ту монастырь и церковь во имя св. Троицы, и 30 лѣтъ проповѣдавъ имя Христова для дикои околицѣ²⁴⁾.

²⁰⁾ Прологъ и патерикъ. — Несторъ въ Житію Пр. Феодосія.

²¹⁾ Сказаніе пролога 29. окт.

²²⁾ Патерикъ.

²³⁾ Прологъ, 21. Мал. — Карамз. 2, пр. 178.

²⁴⁾ Ркп. житіе пр. Герасима у Карамз. 4, пр. 117. — Востокова опис. музея стор. 219.

И такъ много картинъ треба бы списати, хотѣвши згадувати за всѣ подвиги монаховъ въ розшированю вѣры Христовой въ земляхъ русскихъ въ XI. и XII. вѣку; понеже, майже каждый листъ тогдашнихъ лѣтописей приносить о ихъ подвигахъ и успѣшныхъ въ томъ взглядѣ працяхъ и свѣдоцтва и доказательства. Въ прочемъ було бы оно излишно, понеже и нынѣшнии историки, любячи правду, ѡтдають заслугамъ монашества ового часу всякое узнаніе и подяку, якъ то межи инными дѣлае Филаретъ, Архiep. Черниговскій, котрый описавши заслуги кн. Владиміра и другихъ князей, котріи около заведенія Христіанства на Руси трудились, пѣднесши съ горячою, жаркою похвалою правдиво великіи труды искренного ревнителя вѣры кн. Ярослава, такой наконецъ съ самымъ сердечнымъ восклицуе восторгомъ: „Всѣхъ же болѣе смиренныя монахи принимали на себя подвигъ, просвѣщать свѣтомъ истины грубыхъ суевѣровъ.“²⁵⁾

Такимъ то способомъ якъ заведеніе князямъ, такъ розширеніе вѣры святой на Руси завдячити маемо лише монахамъ, котри не щадили ни великихъ трудѡвъ, ни тяжкихъ праць, ба навѣтъ и крови и житя нѣтъ, если укрѣпленіе Слова Божого ихъ крови и житя вымагало.

Якъ розширеніемъ, такъ съ неменшою ревностію заняли ся монахи на Руси въ слѣдъ за крещеніемъ и укрѣпленіемъ вѣры святой, и дѣлали тое черезъ списованіе и переводы св. Писанія и книгъ богослужебныхъ, а ѡттакъ и черезъ письма власныи, первотворныи.

При початковѡмъ заведенію вѣры святой уживано на Руси уже за кн. Ольги, и въ первыхъ часахъ Христіанства за Владиміра овыхъ готовыхъ богослужебныхъ книгъ, якъ то Евангелія, Апостола, Псалтыра, Литургіи, Часо-

²⁵⁾ Филаретъ, Арх. Черниговскій, Исторія русской церкви. Черниговъ. 1862. стор. 19.

слова, Парамейника, Чинѣвъ Таинствъ, Октоиха и службъ великимъ праздникамъ, котри переведени зѣстали на славянскій языкъ черезъ св. Методія и Кирилла²⁶⁾. „Пріяша святое крещеніе, готова имуще святое писаніе и книги переведены съ греческаго языка на словенскій,“ говоритъ монахъ Яковъ въ похвалѣ кн. Ольги; а въ стариннѣмъ житію кн. Владиміра замѣчено, що бѣтъ, еще коли повертавъ изъ Херсона, взявъ съ собою зъ ѡтси межи прочими „иконы изборныя; царъ же болгарскій Симеонъ присла іереи учены и книги довольны“....²⁷⁾ Но по заведенію Христіанства, уже и за Владиміра, — а за Ярослава, котрый и самъ книги любивъ, и пильно днемъ и ночью читавъ, то такой въ великѣмъ числѣ стали монахи святое писаніе и книги богослужебныи на рускій языкъ переводити „и перекладаша ѿ Грекъ, и списаша книги многи и списка, имиже поучашеся вѣрныи люде“ — и взяли ся були съ такою ревностію до дѣла, же днемъ и ночью працювали. Потверджуе тое Несторъ въ оповѣданію своемъ о пр. Никонѣ, Ѳеодосію и Иларіонѣ, ученику Ѳеодосія, и мовить: „Многажды, великому Никону „сѣдящу и строящу книги и блаженному (Ѳеодосію) вкраи „его сѣдящу и прядущу вервѣ, еже на потребу такому дѣлу; Иларіонъ же бѣше книгамъ хитръ писати, „и сій по вся дни и нощи писаше книги въ келіи блаженнаго отца нашего Ѳеодосія.“²⁸⁾ Же монахи съ непримѣрною ревностію и неутомимостію працювали, доказуе и тое обстоятельство, же уже за кн. Ярослава, де еще штука печатанія книгъ не существовала, стануло на овыи часъ правдиво великанское дѣло, заложенъе Кіево-

²⁶⁾ Несторъ въ Лавр. лѣт. говоритъ о св. Мет. и Кириллѣ. „Преложиша апостолъ, и евангеліе, по семъ преложиша псалтырь и октоихъ и прочія книги.“ — Калайдовичъ стор. 129.

²⁷⁾ Іоакимова лѣт. — Татищевъ 2. пр. 84.

²⁸⁾ Житіе пр. Ѳеодосія. — Поли. Соб. Р. Лѣт. I. 65.

софійскои бібліотеки, въ котрѣй поучали ся, якъ говорить лѣтописецъ, не лише князѣ и пастыри, но и загално „вѣрніи люде.“ Якіи книги тую бібліотеку становили, якіи книги тогда переведено и переписано, о тѣмъ деѣ докладного и певного сказати годѣ; еднаковожъ по дошедшимъ до насъ изъ овыхъ часѣвъ памятникамъ видимо, же монахи особливо старали ся розширяти вѣдомости о предметахъ Христіанскои науки, и о тыхъ предметахъ, котри мають прямое и необходимое ѣтношеніе ко вѣчному спасенію души; що пильно списовали и переводили они писанія Отцѣвъ церкви, и житія знаменитыхъ Святыхъ.

Первымъ дорогоцѣннымъ оwoцомъ тыхъ праць есть Символъ Вѣры, переведеный и даный для поясненія и дополненія короткого Никео-цареградского Символа вл. кн. Владимірови заразъ по крещенію его въ Херсонѣ²⁹). Въ р. 1030 написано для Новгородского князя Владиміра Ярославича книги Пророкѣвъ съ короткими поясненіями изъ рѣжныхъ Отцѣвъ и учителей церкви, котри въ копіяхъ изъ XV. вѣка и до насъ дѣйшли³⁰). Оттакъ переведено, деѣ такой заразъ по заведенію Христіанства Святое Евангеліе. Доказомъ того есть экземпляръ четверо-Евангелія, написанный въ р. 1056, для Новгородского Посадника Остромира, котрый доконечно муѣвъ бути копіованный зъ другого экземпляра, деѣ изъ часѣвъ кн. Ярослава, а може и кн. Владиміра. И Библія, якъ бы то выпадало изъ передмовы до Острожского выдання, мала бути уже за кн. Владиміра переведена.

Же за кн. Владиміра и съ начала панованія кн. Ярослава находило ся на Руси Святое Писаніе старого и нового

²⁹) Сухомлиновъ, о древней русской лѣтописи. Спб. 1856 стр. 65—68.— Пол. Собр. Р. лѣт. I, 48.

³⁰) Въ библіот. дух. Академіи въ Москвѣ. (Москвитинъ 1843. N. 7).

завѣта уже по бѣльшой части переведене, доказуютъ сочиненія митр. Иларіона: „Вѣроисповѣданіе, слова о за- „конѣ и благодати, и наставленія,” въ которыхъ Иларіонъ изъ книгъ старозавѣтныхъ: историческихъ и пророческихъ, — и зъ новозавѣтныхъ: Евангелій и посланій, цѣлыи уступы наводитъ³¹⁾. Тое самое дѣлають: Митр. Георгій въ стязанію съ латиною³²⁾; митр. Іоаннъ II. въ посланію къ папѣ Римскому Климентію (властиво Антипапѣ) о опрѣснокахъ³³⁾; пр. Θεодосій въ своемъ Поученію къ народу о казняхъ Божіихъ³⁴⁾, въ поученію къ братіи³⁵⁾, въ посланію къ вл. кн. Ізяславу³⁶⁾, и въ молитвахъ къ Богу³⁷⁾; и монахъ Яковъ въ посланію къ кн. Димитрію Ізяславу³⁸⁾ — и въ сказанію о св. мученикахъ Борисѣ и Глѣбѣ, котре, якъ то многочисленными копіи дошедшии и до нашихъ часѣвъ доказуютъ, предки наши передъ всѣма читати любили³⁹⁾.

Кромѣ книгъ св. Писанія переводили монахи, уже такой десь на початку XI. вѣка, житія Святыхъ. Пр. Несторъ говоритъ о св. Борисѣ, же часто „взымаше книги, „и чтяше житія и мученія Святыхъ,” а монахъ Яковъ посвѣдчае, же св. Борисъ передъ своею смертію згадувавъ именно страданія св. Никиты, св. Вячеслава князя Ческого, и св. великомученицы Варвары, которыхъ житія про тое мусѣли бути переведени и ему извѣстни⁴⁰⁾. Зъ

³¹⁾ Прибавл. къ Твор. Св. От. II, 223, 293.

³²⁾ Сборн. Новг. Соф. библ. N. 522 л. 102—106.

³³⁾ Неволинъ: о митр. Іоаннѣ II. (Изд. Импер. Ак. Наукъ по II. Отд. II, 96, — и Памят. Росс. Слов. XII. вѣка, стор. 205.

³⁴⁾ Рум. муз. N. 435, л. 340—344.

³⁵⁾ П. Собр. Р. А. I, 79.

³⁶⁾ Жит. пр. Θεодосія.

³⁷⁾ Сборн. Матеріалы для истор. письм. Москва, 1855. стор. 23—29.

³⁸⁾ Макарій Еп. Винн. Истор. русс. церкви. Спб. 1857. II, 120.

³⁹⁾ Записки отдѣл. Русск. и Слав. Археолог. I, 27.

⁴⁰⁾ Несторъ и Яковъ въ житію св. Бориса и Глѣба. — Погодинъ, изсл. о русс. Истор. III, 346.

того самого часу походятъ ачейже и Псалтырь съ толкованіемъ Аѳанасія, и Псалтырь съ толкованіемъ Θεодорита⁴¹⁾. Изъ писемъ пр. Нестора и св. Кирилла Туровского переконаемо ся, же за ихъ часѡвъ читали вѣрныи люде переведенныи уступы изъ старого завѣта, такъ названныи Парамейники. Же монахи св. Писаніе новаго и старого завѣта до начала XII. вѣка уже майже въ полнѣ поперевождали, посвѣдае св. Симонъ въ повѣсти своей о zaloженію церкви печерской, и говоритъ: „прошедъ „книги ветхато и новаго закона, нигдѣ же такихъ чюдесъ обрѣтохъ“; а Поликарпъ о св. Никитѣ печернику розкаже: „все изъ устъ умѣяше, бытіе же и исходъ, и „леувгиты и числа, судіи и царства и вся пророчества „по чину и прочая вся книги добрѣ вѣдаше.“ Же богослужебныи книги, служащи до священодѣйствія, находилися на Руси въ тѣмже часѣ за стараніемъ монахѡвъ въ полнѡмъ собранію, доводитъ намъ Новгородскій князь Всеволодъ Мстиславичъ (ок. 1131), котрый заложивши церковь св. Іоанна Крестителя на Окопахъ, такъ о собѣ говоритъ: „и устроилъ есми ю иконами многоцѣнными и евангеліемъ многоцѣннымъ и всѣма книгами исполнь“⁴²⁾.

Но задалеко запустили ся мы. Положивши собѣ за задачу пояснити причины такъ численнаго закладанія монастырѡвъ въ слѣдъ по заведенію Христіанства, згадали мы о повысшихъ книгахъ лише для того, абы пѡднести труды монахѡвъ около укрѣпленія вѣры святой, а тымъ самымъ и одну изъ причинъ ового сквапливаго закладанія монастырѡвъ на Руси въ XI и XII. вѣку. Всказуючи про тое въ тѣмъ взглядѣ на лѣтописи и на библиографію цер-

⁴¹⁾ Погодинъ обр. слав. древлепис. Москва 1841. — Copitar, Hesychii gloss. dis. Vindob. 1840. стор. 34—39.

⁴²⁾ Допол. къ акт. истор. I, 3.

ковной литературы, котрой объемъ ажъ до недавныхъ часѣвъ становлять исключительно письма самыхъ монаховъ, переходимо до поясненія еще едной причины, за для котрой въ XI. и XII. вѣку на Руси такъ численны монастыри повстали.

Рѣвноапостолный князь Владиміръ, скоро якъ крестилися Кіевляне, а по нихъ и иньи мѣста и села, такъ заразъ велѣвъ будовати повсюда церкви, а при тыхъ и школы заводити. За примѣромъ отца поійшовъ и достойный сынъ его Ярославъ, и другіи сынове, и закладывали школы по наданныхъ собѣ мѣстахъ; а потомки, ихъ якъ Ростиславъ смоленскій, Ярославъ галицкій, прозванный про великій свѣй умъ „Остромыслѣ“, и Константынь князь Ростовскій, старали ся со всею теплотою любви о народныи школы⁴³⁾.

Науки въ тыхъ позаводженыхъ школахъ уже съ самого початку повѣривъ князь Владиміръ монахамъ, прійшовшимъ на Русь съ первосвятителемъ Михайломъ изъ Болгаріи и Греціи, „и повелѣ (Владиміръ) попомъ по градомъ и по селомъ люди ко крещенію приводити, и дѣти учити грамотѣ“, пише монахъ Яковъ⁴⁴⁾. — Несторъ же говорить: „Поставляя поны и дая имъ отъ имѣнія своего урокъ, веля имъ учити люди, понеже тѣмъ есть поручено Богомъ“⁴⁵⁾; що и польскій лѣтописецъ Меховита подтверджуе, говорячи о св. Владимірѣ: „applicuit insuper pueros litteris graecis, artifices ex Graecia conductos locavit et salariavit“⁴⁶⁾.

Же школы рускіи находили ся въ рукахъ монаховъ и по́знѣйше посвѣдчае и Татицевъ, наводячи, же и кн.

⁴³⁾ Лавровскій, розсужденіе о древле-русскихъ училищахъ. Харківъ 1844.

⁴⁴⁾ Житіе св. Владиміра.

⁴⁵⁾ П. С. Р. Л. I, 54. 65. 65.

⁴⁶⁾ Chronica Polon. Crac. 1521. lib. II, p. 26.

Владимірскій Константинъ записавъ передъ смертію своѣй власный дѣмъ во Владиміръ и цѣлу свою бібліотеку, въ котрѣй кромѣ инныхъ лише самыхъ граческихъ книгъ надъ 1000 находило ся, и много волостей для школы, де учили монахи рускіи и Греки; а дальше, же и галицкій кн. Ярославъ Владиміровичъ хотячи пѣднести просвѣщеніе межи духовенствомъ мірскимъ, вложивъ на монахѣвъ обовязокъ, заводити потребныи до того школы, учити способлячихъ ся до стану духовного, и удерживати ихъ черезъ часъ наукъ изъ доходѣвъ монастырскихъ⁴⁷⁾.

Задачею шкѣлъ на Руси зъ начала, було розширяти и укрѣпляти въ народѣ христіанскіи мысли и чувства „учи-ти не дѣтей, но вообще люди новопросвѣщенные, чтобы „мужи и жены вѣру Христіанскую твердо держали, а поганскія вѣры не держали и не имѣли бѣ,“⁴⁸⁾; а ѣттакъ учити читати и писати, и языкѣвъ руского и греческого, котрый духовенству въ дѣлахъ вѣры необходимо бувъ потребный.

И монахи такъ ревно, такъ щиро взяли ся були до працѣ, же не лише вѣра чиста въ сердца недавныхъ поганѣвъ зъ дня на день глубше и глубше проникала, и панованье ей по обширнѣй Руси щоразъ то бѣльше и дальше розширяло ся; але же уже за Ярослава, якъ свѣдчатъ не лише свои але и польскіи лѣтописи, пѣднесла ся була образованнѣсть такъ високо, же находили ся межи рускимъ народомъ люде, котри оба языки такъ греческій якъ и рускій докладно знали, и, якъ уже выше сказано, зъ першого на послѣдний рѣжныи книги переводили. Якъ докладно знали на Руси въ овыхъ часахъ языкъ греческій, и якъ загально бувъ ѣтъ ту розширенный, до-

⁴⁷⁾ Татищевъ. Истор. Росс. III. 238. 280. 415—416. 446.

⁴⁸⁾ Пол. Собр. Р. Лѣт. III, 179. 210.

казуе обстоятельство, же денекуда уживано го при богослуженіяхъ, якъ то дѣяло ся въ мѣстѣ Ростовѣ, де за Епископа Кирилла (1231—1262) „въ церкви св. Богородицы лѣвый клиръ гречески пояху, а правый руски“⁴⁹⁾. Коли ѡттакъ монастыри умножили ся, а монахи и школы выешіи позаводили, въ котрыхъ кромѣ науки богословія, стали учить и предметѡвъ чисто умственныхъ предметѡвъ, философій, діалектики, реторики и общои исторіи, — взяли на Руси появляти ся и люде ученые и писателѣ высоко просвѣщенны⁵⁰⁾. Изъ тыхъ то шкѡлъ вышли такой уже десь въ первѡй половинѣ XI вѣка: Митр. Иларіонъ, первый изъ Русинѡвъ митрополитъ (1051 до 1067), учитель вѣры и писатель поученій; епископъ новгородскій Лука Жидята, писатель поученій, (1035—1059); Митроп. Іоаннъ (1080—1088) писатель правилъ церковныхъ; монахъ Яковъ жизнеписатель; пр. Феодосій печерскій, уставодатель монашества; св. Кириллъ, епископъ туровскій, писатель поученій; Лука епископъ Новгородскій, писатель поученій; Григорій монахъ печерскій, пѣснопѣвецъ; св. Никита, епископъ Новгородскій, великій знатокъ письма святого; св. Леонтій и св. Исаія, Феодоръ, творецъ канонѡвъ, и Иларіонъ проповѣдники Слова Божого; и Несторъ першій рускій лѣтописецъ, выйшовъ изъ тыхъ шкѡлъ. Коротко школы тыи монастырскіи въ XI. и въ XII. вѣку неперечно просвѣщеніе межи рускимъ народомъ высоко були пѡднесли, коли тогдашныи лѣтописи „о множествѣ премудрыхъ филосо-

⁴⁹⁾ Филаретъ Арх. Черниг. исторія русс. церкви Черниг. 1862. II. 39.

⁵⁰⁾ Изборникъ, писаный для вл. кн. Святослава, обнимае кромѣ предметѡвъ богословскихъ и философскихъ, правила реторики написанныя Георгіемъ Херобоскомъ. (Востоковъ опис. муз. N. 356). — Неизвѣстный по имени монахъ Кіевскій переводившій для кн. Святослава посланіе П. Льва вел., ведля власныхъ словъ его знакомый бувъ съ омирскими и риторскими книгами. Москвит. 1843. N. 7.

фовъ и дивныхъ получившихъ свое образованье въ своихъ школахъ основанныхъ св. Владиміромъ“ говорить⁵¹.

И тыи то труды монашества, ревныи и успѣшныи, около розширеня и укрѣпленя вѣры святой, и около дѣлъ просвѣщенія, нашли у народа руского, всегда кроткого и полного свойствъ чистой чоловѣческой природы, щирое узнаніе и сердечную вдячнѡсть; и признати треба, же найголовнѣйшими и самими першими цнотами, такъ межи князями якъ и народомъ рускимъ, такой уже ѡтъ самого заведеня Христіанства, були высокое и щирое почитаніе и уваженіе монашества, а для того и ревнѡсть незвычайна въ закладаню и богатѡмъ вѣнованію монастырѡвъ въ слѣдъ за крещеніемъ, а ѡттакъ въ XI. и XII. вѣку.

Ко монахамъ, пр. Антонію, Θεодосію, Варлаамови, Поликарпови и другимъ, часто приходили съ почитаніемъ самыи великіи князѣ Изяславъ, Святославъ, Святополкъ, особливо же Владиміръ Мономахъ. Изяславъ часто приходивъ до монастыра, любивъ бесѣдовати съ пр. Θεодосіемъ и въ церкви и въ его келліи, и часто запрашавъ его до себе, „и тако имаше его, яко единого ѡтъ пер-
„выхъ святыхъ отецъ, и вельми послушаше его и все
„творяше повелѣнная ему ѡтъ велико отца нашего Θε-
„одосія пренподобного.“ Святославъ заедно съ радостію встрѣчавъ подвижника, повиновавъ ся его наукамъ, и „глаголаше пр. Θεодосію: се, Отце, истину ти глаголю, яко еще бы ми възвѣстили отца вѣставша ѡтъ мертвыхъ, то не бы тако порадовался, яко же о приходѣ твоємъ, и не быхся того тако боялъ или усумнѣлъ, яко же пренподобныя твоя души“⁵²).

⁵¹) Никонова Лѣт. I, 94. Ст. кн. I, 143.

⁵²) Житіе пр. Θεодосія.

Князь удавали ся до монахѣвъ за порадою не лише въ дѣлахъ духовныхъ, но частѣйше еще и въ гражданскихъ, и не лише отличнѣйшіи черцѣ, якъ первосвятитель Никифоръ, пр. Антоній, Θεодосій, Поликарпъ...., но и инныи, якъ то незнаный по достоинству монахъ Яковъ, писали князямъ свои посланія, и давали имъ мудрыи науки; а князь слухали ихъ голоса, и поступали ведля ихъ рады.

Идучи на встрѣчу ворогамъ ѣтчины, звычайно приходили князь до обителей по благословеніе.

Такъ въ р. 1068 три брата Ярославичи, Изяславъ Святославъ и Всеволодъ, идучи противъ Половцямъ, прійшли до печери ко пр. Антонію, и просили его благословенія и молитвы. Святополкъ вообще мавъ звычай передъ походомъ на войну молиться у гроба пр. Θεодосія, и брати благословеніе у печерского игумена.

Битвы розпочинали князь и войско не иначе, якъ теплою молитвою къ Богу, дѣлаючи розличныи обѣты. Такъ въ р. 1103 вступаючи въ битву съ Половцями, князь и воины, — якъ свѣдчить Несторъ, поробили въ молитвахъ обѣты; еднии ѣтправить поминаніе за усопшихъ, другіи же роздати милостыню бѣднымъ и монастырамъ.

Но не лише въ часахъ небезпеченства, въ часахъ походѣвъ и войны; але и во дни радости и веселія не забували князь о монахахъ. Такъ коли на запросини вел. кн. Рюрика прибувъ до Кіева братъ его Давидъ Смоленскій (1105), и ту на честь дорогого гостя дано було кѣлька великихъ и выставшихъ обѣдѣвъ; то и Давидъ, желаючи ѣтповѣсти зо своей стороны, запросивъ до себе великого князя съ родиною; — а на другій день „позва монастыри всѣ на обѣдъ, и бысть „съ ними веселъ и милостыню сильну раздава имъ.” Ро-

стиславъ Мстиславичъ († 1168) мавъ такий звичай, же въ великій пістъ въ каждую суботу запрашавъ до себе на обѣдъ 12 черцѣвъ печерскихъ съ игуменомъ Поликарпомъ, угощавъ ихъ и ѳтпускавъ съ дарами; а въ Лазареву суботу не лише печерскихъ, але и черцѣвъ изъ всѣхъ другихъ монастырѣвъ; ѳттакъ въ наступаючіи дни року утѣшавъ печерскую братію що среди и що п'ятницѣ. Словомъ уваженіе и почитаніе монашества, начавшое ся уже съ заведенємъ Христіанства, було на Руси дуже розширене, и взмагало ся що разъ бѣльше и бѣльше такъ, же правило: „съ любовію принимайте благословеніе ѳтъ епископѣвъ и игуменѣвъ, не сторонѣтъ ѳтъ нихъ, но по силѣ, любѣтъ, почитайте и обдаровуйте ихъ, да молятъ ся за васъ Богу,“ котре давъ Владиміръ Мономахъ дѣтемъ своимъ, въ другѣй половинѣ XII. вѣка, стало ся для цѣлои княжескои родини, не лише загальнымъ, але и святымъ правиломъ.

И яке було поважаніе и узнаніе заслугъ, такъ велика була и вдячнѣсть ко монашеству, котру и князѣ и нарѣдъ тымъ изьявляли, же имъ повсюда монастыри будовали и богато вѣновали. Такъ уже Первосвятитель Михаилъ прійшовши съ вел. кн. Владиміромъ крестити Кієвъ, заложивъ за помочю а може и повелѣніємъ Владиміра, такой заразы по крещенію Кієвлянъ, монастырь св. Михайловскій; Владиміръ же самъ, заложивъ въ Кієвѣ уже въ р. 989 церковь, во имя Пресв. Богородицы. Коли ю въ р. 996 церковь укѣнчено, заложитель въ присутствію митр. Леонтія, и епископѣвъ греческихъ, и въ присутствію боярѣ и неизчисленного народа, такое давъ ей вѣнованье: „даю церкви сей св. Богородицы ѳтъ имѣнія моего и ѳтъ градъ моихъ десятую часть,“ и написавши клятву, положивъ свѣй записъ въ самѣй церкви, котра начала называтися Десятинною, ѳтъ назначенои собѣ десятины. Для служенія въ церкви, сдѣлавшѣй ся ѳт-

соборною, и якъ бы катедральною для Митрополита, представивъ князь значѣйшее тогда духовенство — корсунско-монашеское.⁵³⁾

За панованя Ярослава, котрый любивъ монаховъ до „излиха“, и при котрѣмъ „черноризци начаша мно-
„жити ся и монастыреве многи починаху быти,“ повстають монастыри Софійскій,⁵⁴⁾ а пѣзнѣйше Георгіевскій и Иринскій; и лѣтопись говоритъ, же Ярославъ „и ины „многи церкви постави и монастыри устрои.“⁵⁵⁾

По Ярославѣ взяли князѣ, годить ся сказати, уже перемагати ся въ закладаню монастырѣвъ; а за ихъ прикладомъ пѣйшли и бояре, и заможнѣйшии изъ народа, и Епископы, а наветъ и поединокіи монахи, походячіи изъ богатыхъ родинъ. Пр. Несторъ розповѣвши за устроенье богатого и великого св. Дмитріевского монастыра черезъ кн. Изяслава, говоритъ: „мнози монастыри отъ царей и „отъ бояръ и отъ богатства поставлени.“

Особливо стали множитися монастыри въ XII. вѣку, коли не лише люде изъ земледѣльного, мѣщанского и купецкого стану, але коли и бояре а, навѣтъ и князѣ и княжны взяли численно постригати ся въ монашество; коли и въ княжихъ родинахъ наклоннѣсть и стремленіе ко монашескому житію такъ ся було возмогло, же кн. Мономахъ увидѣвъ ся споводованымъ дѣтямъ своимъ писати: „не монашество спасетъ васъ, но дѣла добрыя.“ Такъ князь Святославъ-Николай (1106) оставивъ и жену и дѣти и вступивъ въ монастырь печерскій; князѣ Игорь (схимникъ) изъ рода черниговскихъ князѣвъ, потерпѣвшій мученическую смерть ѡтъ Кіевлянъ (1146), Свято-

⁵³⁾ Супр. Лѣт. vydаны черезъ кн. Оболенского ст. II.

⁵⁴⁾ Ditmar. Chron. lib. VIII, 16. пише пѣдъ р. 1018; же Архiep. Кіевскій приймавъ Болеслава in sancto monasterio Sophiae, quod in priori anno miserabiliter casu accidente combustum est.

⁵⁵⁾ Собр. Р. Лѣт. III, 210. V, 137. — Ник. лѣт. I, 134.

славъ Кіевскій (1194), Всеволодъ Мстиславичъ (1195), Давидъ Смоленскій (1197), пѣзнѣйше князь Владиміръ Всеволодовичъ (1227), Давидъ Муромскій (1228), Мстиславъ Мстиславичъ (1228);⁵⁶⁾ княжны доньки вел. кн. Всеволода Янка (1086) и сестра ей Евпраксія (1106), донька вел. кн. Святослава Преслава († 1116), двѣ доньки Владиміра Мономаха, Евѣмія бувшая въ супружествѣ за королемъ венгерскимъ Коломаномъ († 1138), и Марія бувшая въ супружествѣ за греческимъ царевичемъ Леонъ († 1146);⁵⁷⁾ Евфросинія княжна Полоцка († 1173), Марія Казиміръвна (1179), Евфросинія сестра вел. кн. Всеволода (1206), жена князя смоленского Давида (1197), жена князя кіевского Рюрика (1206), жена князя галицкого Романа (1213), жена кн. владимірскаго Константина (1218), жена князя Святослава Мстиславича внука Даниілова (1228), и инныи, — постригають ся въ монашество, и провадять жизнь монашеску съ такою строгостію, якую спостерѣгаемо лише въ первыхъ часахъ жизни монашеской на востоцѣ.⁵⁸⁾

Вступаючи въ монашество роздавали они маетки свои, иногда дуже великіи, на выposaженъе монастырѣвъ; найчастше же будовали они новыи монастыри, въ ко-
 трыхъ ѡттакъ постригалися. Такъ княжна Ирина вступила въ збудованый черезъ себе Иринскій монастырь; такъ кн. Янка пострыгла ся въ выбудованѣмъ для неі Андреевскѣмъ монастырѣ; такъ кн. Евфросинія заложила въ Смоленску св. Спаскій монастырь, де ѡттакъ пострыгла ся, и игуменство обняла.⁵⁹⁾

⁵⁶⁾ П. С. Р. Л. I, 164. 174. 178. 179. 188. 191.

⁵⁷⁾ Лавр. лѣт. ст. 80. 120. П. С. Р. Л. I, 88. 120. 137. II. 8. 14. — Татищ. II. 218. 255. 290. — Карамз. II. 145. 155. и пр. 240.

⁵⁸⁾ П. С. Р. Л. II, 121. 125. 143. 144. 150. 151. 155. 161. — Ст. кн. I, 269.

⁵⁹⁾ Stebelski. Dwa swiatla.

Но не лише вступаючи въ монашество, ачейже бѣльше еще другіи князѣ старалися о закладаньѣ и вѣнованьѣ монастырѣвъ. Такъ кн. Всеволодъ Ярославичъ, Святополкъ Ярославичъ, Мстиславъ Владиміровичъ, Всеволодъ Ольговичъ закладають монастыри; Святополкъ Изяславичъ буде великолѣпный монастырь Золотоверхій, а князь Ярославъ Изяславичъ († 1086) запише свои волости Небольскую, Деревскую, Лучьскую, и села около Кіева монастыреви печерскому.⁶⁰⁾

Мстиславъ, сынъ Владиміра Мономаха „съ живою „вѣрою и пламенною ревностію о славѣ Божіей созидавъ церкви и монастыри.“⁶¹⁾ Андрей Боголюбскій кн. владимірскій „сооруживъ двѣ великолѣпныя и богатѣйшія церкви въ Боголюбовѣ и во Владимірѣ... а потомъ „создалъ многія монастыри.“⁶²⁾

По смерти вел. кн. Святополка (1114), княжна супруга его поробила такіи великіи фундаціи для монастырѣвъ, же всѣ дивовалися непримѣрной милости еи. Ростиславъ князь Кіевскій, погребавши съ честію князя Вячеслава (1154), приказавъ снести все оставшеся имѣніе покойного, и одежь и золото и серебро, и „нача роздавати по монастыремъ и по церквамъ, себѣ не прія „ничто.“⁶³⁾ Святославъ († 1172) и Мстиславъ († 1179) Ростиславичи въ Новгородѣ, каждый изъ нихъ „снабдѣвалъ монастыри, утѣшая черноризцевъ.“ Романъ Ростиславичъ, князь Смоленскій († 1180) „снабжалъ монастыри и создалъ каменную церковь св. Іоанна.“ Ярославъ Владиміровичъ, князь галицкій, находячи ся въ тяжкѣй недугѣ, и передчуваючи близку смерть свою († 1187), прикликавъ къ собѣ мужей своихъ, и всю галицкую землю,

⁶⁰⁾ П. С. Р. Л. II, 82.

⁶¹⁾ П. С. Р. Л. I, 85. 86. 88. 92. 112. 129. — Карамз. II, 115-119.

⁶²⁾ П. С. Р. Л. I, 140. 141. 143. 156. II, 111-113.

⁶³⁾ Воскр. Лѣт. II, 33.

такжеи всѣ бояри и монастыри и „повелѣ раздавати „имѣніе свое монастыремъ и нищимъ, и тако даваша по „всему Галичю по три дни, и немогоша раздати.”⁶⁴⁾

И якъ о тыхъ, такъ майже о кождѣмъ князю XI. и XII. столѣтія говорятъ лѣтописи; майже каждого изъ нихъ похваляютъ за ихъ любовь ко обителямъ, за ихъ покровительство для монастырѣвъ, котри пѣдъ ихъ опѣкою и за ихъ вѣнованіями въ тыхъ двоухъ столѣтіяхъ зъ року въ рѣкъ щоразъ бѣльше умножали ся такъ, же поминаючи малыи мѣстечка и села, по бѣльшихъ мѣстахъ, якъ то въ Черниговѣ, Владимірѣ, Смоленску, Переяславѣ въ Перемышлі въ Галичи, находятъ ся ихъ по кѣлька и по кѣльканадцять, въ самѣмъ Кіевѣ 17, а въ Новгородѣ ажъ 22.

Вѣки XI. и XII. були для умноженія монастырѣвъ такъ успѣшныи, же ихъ, и то цѣлкомъ справедливо, назвати можъ „золотыми часами рускихъ монастырѣвъ.”

Съ вѣкомъ XIII. взяла щастлива судьба монастырѣвъ змѣнитися. Изъ того часу уже, хотяи монастыри рускии, и духомъ своихъ строгихъ правилъ, и черезъ свои благоговѣйныи щоденныи набоженства, и черезъ удѣляніе молодежи наукъ, изключными школами морального и умственного образования народа и надалѣ позѣстали; хотяи монастыри и добрыхъ и жаркихъ проповѣдникѣвъ, котрыи Слово Боже въ сторонахъ невѣрныхъ засѣвали, и засѣяное дуже часто кровію своею орошали, и пѣзиѣйше выдавали; хотяи монашество, якѣ ѡтличѣйшее въ Православію духовенство,⁶⁵⁾ высшіи степени въ церковнѣй

⁶⁴⁾ П. С. Р. Л. I, 187. II, 75. 135. 144.

⁶⁵⁾ Старинныи памятники свѣдчатъ, же міреке духовенство въ первыхъ часахъ по заведенію Христіанства на Руси займало лише низшіи степени, священника, діакѣна и дьячка, при епископѣ пѣддіакѣна; степени же высшіи духовенство ипчессе. Такъ ведля обоухъ епископѣвъ Владимірова устава: „игуменъ, попѣ, діакѣнъ, и кто въ кли-

Іерархіи и надалѣ займало: то еднаковожъ съ измѣною политычныхъ стосункѣвъ отечества, якая наступила на Руси по вѣку XII., змѣнила ся и судьба монастырѣвъ. Изъ того часу, хотяй старшіи монастырѣвъ, игумени и архимандрити яко дѣйствующіи особы въ справахъ гражданскихъ и пѣзнѣйше являли ся; — монастыри до ового высокого значенія, якое они по заведеню Христіанства, за часѣвъ пр. Антонія, Θεодосія, Поликарпа, и майже ажъ до самого кѣнця XII. вѣка, и въ гражданскихъ и въ политычныхъ отношеніяхъ отечества посѣдали, — непѣднесли ся ѣтъакъ уже николи.

Вѣкъ XIII. бувъ для народа руского, а съ народомъ и для монастырѣвъ русскихъ самый нещастливый.

Довгій, уже ѣтъ смерти Ярослава почавшіи ся, а кровавыи вѣины домовыи, якіи князѣ межи собою о першеньство, часто о невеличкій кусень земли, о марницю, а заедно съ дикою лютостію майже безъ устанку провадили, и кровь пѣдданныхъ струями проливали, — такъ на остатокъ край вынищили, такъ нарѣдъ перерѣдили и ослабили, же не стало силъ боронитися, якъ Батій, при кѣнци р. 1236, свою степову дичь на Русь припровадивъ. Стародавныи рускіи города розпадали ся передъ Монголами въ розсыпы. Въ еднѣмъ мѣсяцю лютѣмъ въ р. 1237 спалили они и збурили 14 бѣльшихъ городѣвъ вел. князя. Въ р. 1239 вырѣзали Монголи весь Переяславъ, а въ Черниговѣ оставъ ся лише камень на камени. Въ р. 1240 пѣдступила дичь Монгольска пѣдъ Кіевъ, и Кіевъ упавъ. И во всѣхъ городахъ мѣстечкахъ и селахъ, куда лише

посѣ, — „черныцъ“, и пр. — *Inter Clerum Ruthenorum sicuti et totius Russiae ritus graeci, honoratiores sunt monachi s. Basilii Magni, qui etiam soli ad omnes dignitates ecclesiasticas majores assumuntur. Sacerdotes enim caeculares sunt conjugati; et hac de causa ex antiquissima orientalis Ecclesiae consuetudine, a majoribus Ecclesiae praelaturis excluduntur* (M. Harasiewicz, *Annales Ecclesiae Ruth.* Edit. Malinowski. Leopoli 1862. ст. 295).

дичь монгольска переходила, поупадали и монастыри. Въ самомъ Кіевѣ исчезла бѣльшая часть монастырѣвъ пѣдъ розвалинами, а прочіи остались згаріицами. „Разрушены Божіи церкви, осквернены священные сосуды, „попрапа святина, святители сдѣлались добычею меча, „тѣла преподобныхъ иноковъ брошены въ пищу пты-„цямъ,“ говоритъ Епископъ Серапіонъ;⁶⁶⁾ а „жителей, — пише Плато-Карпини „вездѣ мало; они истреблены монголами, или отведены ими въ плѣнь.“

То само дѣяло ся на Волиню и въ Галицкѣй земли. И на огромномъ пространствѣ ѡтъ бѣлого озера до Галича оставивъ Батый за собою лише згаріица та румовиска. Русь пѣдупала, людей богатыхъ не стало, — и до кѣнця XIII. вѣка, въ предѣлахъ занятыхъ черезъ Монголѣвъ, не возникъ майже ани еденъ монастырь.

Лише въ Галицкѣй земли и на Волиню, коли князь Даниилъ звияжствами своими принуждивъ самого Батія обходити ся съ нимъ ласкавше и почтительно, повстало въ томъ частѣ кѣлька монастырѣвъ, межи тими: св. Юрскій и св. Онуфрейскій во Львовѣ, св. Онуфрейскій въ Лавровѣ, Полонинскій близко Галича, ѡттакъ во Владиміръ Волинскѣмъ Богородичный катедральный, Михайловъ, Апостольскій и инныи.

Въ половинѣ XIII. вѣка одержала вѣра Христова побѣду надъ княземъ литовскимъ Войшелкомъ, сыномъ вел. кн. Миндовга. Въ р. 1252 принявъ ѡнъ въ Новогрудку святое крещеніе, и зненавидѣвши славу міра прибувъ до кн. Данила Галицкого, передавъ сынови тогожъ Романови Новогрудокъ, Волковискъ и Слонимъ, а самъ постригъ ся въ монашество у полонинского игумена Григорія.⁶⁷⁾ Повернувши ѡттакъ до ѡтчины, заложивъ на

⁶⁶⁾ Слово З. Серапіона еписк. Влад. — Лаврент. и Троицк. лѣтоп. 193. 223. 225. — Карамз. 3. пр. 363. 364.

⁶⁷⁾ Новг. л. I, 58. — Вол. л. 192-194.

берегу Нѣмена, недалеко ѿтъ Новогрудка Лавришѡвскій монастырь, въ котрѡмъ и самъ житє монашеске провадивъ.⁶⁸⁾ Коли ѡттакъ и другіи князѣ литовскіи взяли на вѣру Христову переходити и въ монашество постригати ся, якъ то здѣлавъ ок. р. 1281 Римонтъ — Елисей, сынъ Тройдена;⁶⁹⁾ стали монастыри ширитися и въ Литвѣ, и то було нияко вынадгородою за монастыри, котрыи Монголи на Руси въ XIII. вѣку побурили и понищили.

До помноженя монастырѡвъ въ нещастіѡмъ XIII. вѣку причинили ся такожъ и монахи сами въ такихъ околицяхъ, котрыхъ жестока рука Монголѡвъ не досягнула.

Такъ въ половинѣ того вѣка подвизалися 23 пустынники на каменнѡмъ островѣ кубенского озера, де проповѣдаючи Слово Боже дикимъ племенамъ Чуды и Карелы, побудовали ту около року 1255, за помочю Глѣба Васылевича, князя Бѣлозерского, св. Преображенскій монастырь; а ѡттакъ и другій на р. Шекснѣ во имя св. Троицы⁷⁰⁾. Такожъ ученики пр. Варлаама, жалотителя Хутынского Новгородского монастыра, заложили въ Новгородскѡй области кѡлька монастырѡвъ. Такъ Антоній, наступникъ Барлаама († 1241), заложивъ на озерѣ дымскѡмъ, дымскій монастырь, Ксенофонтъ послѣ Антонія робенскую св. Троицкою пустыню, а Константинъ, также ученикъ Варлаама, св. Николаевскій монастырь⁷¹⁾. Но монастыри тыи, такъ якъ и монастыри Новгорода, де не було огня монгольского, видай за для загальнои тяжкой нужды народа, при кѡнцѣ XIII.

⁶⁸⁾ Волын. лѣт. 201-204.

⁶⁹⁾ Густ. лѣт. 346. — Нарбутъ 4, 297. — Вол. лѣт. стр. 201. 205. 207.

⁷⁰⁾ Лѣт. спасокаменского монастыра, написавъ О. Паисій въ р. 1473. (Истор. Іерарх. 4, 325-330). — Истор. Іерарх. 6, 584—590.

⁷¹⁾ О ученикахъ Варлаама (Словарь Свѣтыхъ, — истор. Іерарх.).

вѣка, якось не цвѣли, а денекотрыи изъ нихъ такой цѣлкомъ упали.

Лучшимъ, а навѣтъ годится сказати приятнымъ періодомъ для монастырѣвъ русскихъ бувъ вѣкъ XIV. Бѣды времени монгольского, хотяй дуже тяжкіи, не могли такъ ѡтъ разу придавити ового сильного, бодрого духа, якій вкоренивъ ся бувъ въ монашество въ золотѣмъ монашества руского періодѣ, въ XI. и XII. вѣку. И скоро позавоеваню монгольскѣмъ край рускій денещо умиривъ ся, такъ заразъ взяли ся монахи, мовъ робочіи пчолы, съ прежнею жаркою любовію до привикшої працѣ.

Правда въ области Новгородскѣй, куда Монголы не дѣйшли, и въ княжествѣ Галицкѣмъ, котре тиже не такъ тяжко спустошили, охлонувъ народъ изъ бѣдствія уже по короткѣмъ времени, и знова стало ту житѣе народне и церковне пульсовати трыбомъ давнѣйшимъ; науки и просвѣщеніе розцвѣтали ся ту що разъ бѣльше а бѣльше,⁷²⁾ и народне житѣе и сила и богатство вмагалися зъ дня на день, що и по завоеваню черезъ Казимира короля польского не змѣнило ся, понеже, якъ говорить Зубрицкій: „kraina ta, tak po zwojowaniu pierwszym w r. 1340 przez Polskę, jako téż i po ostatnim w r. 1387, „długo zatrzymała swoją starodawną wewnętrzną organizację”.⁷³⁾ Монахи займали ся ту такъ якъ давнѣйше школами и просвѣщеніемъ народа, по обителяхъ ѡтправляло ся богослуженіе и выставно и велѣбно, и ту множали ся монастыри такъ якъ и передже.

Въ Новгородѣ самѣмъ повстали въ XIV. вѣку монастыри: Колмѣвъ св. Успенскій (1310), св. Николаев-

⁷²⁾ Вол. лѣт. на стр. 23 такъ говоритъ о ки. Владиміръ: „бысть книжникъ и великій философъ, якогоже не бысть по псей земли“; а на стр. 204 о Григорію, игуменѣ полонинскѣмъ: „Григорій же бяше человекъ святъ, якого же не бысть предъ нимъ. ни по немъ не будетъ.“

⁷³⁾ Zubrzycki, kronika miasta Lwowa. 1844 str. 33—34.

скій бѣлый (1313), св. Рождественскій на Десятинѣ (1329), св. Спасьскій на Ковалевѣ (1345), св. Архангельскій на Сковородку (1348), Волотѣвъ св. Успенскій (1352), св. Воскресенскій на Деревенняхъ (1354), св. Іоанна Божеслова (1354), св. Духа (1357), св. Успенскій на Радковицяхъ (1357), св. Николаевскій на Лятцѣ (1357), св. Андреевскій на Ситечку (1370), св. Успенскій пр. Кипріяна (1385), св. Николаевскій на Понедѣлѣ (1386), св. Покровскій на Щиловѣ (1386), св. Николаевскій на Соколѣй Горѣ (1389), св. Рождественскій на Лисичѣй горѣ (1389), св. Николаевскій на Чудинецкѣй улицѣ (1390), св. Спасьскій на Козмодамианскѣй улицѣ (1394), и много иныхъ около Новгорода и дальше на сѣверъ ко сторонамъ нынѣшняго Архангелска. Въ Галицкѣмъ княжествѣ извѣстны въ XIV. вѣку: Синодѣдскій, св. Спасьскій, за Самборомъ, ѡттакъ монастыри Созанскій, Смѣльничскій, Грушевицскій, Микуличъ недалеко Перемышля и иныхъ;⁷⁴⁾ и св. Петро, ѡттакъ митрополитъ (1308-1326), видай такожъ при самѣмъ концѣ XIII., а може уже въ XIV. вѣку побудовавъ монастырь свѣй надъ р. Ратою недалеко села „Дворецъ“, въ нынѣшнѣмъ Жолкѣвскѣмъ обводѣ.⁷⁵⁾

Не такъ дѣялося въ областяхъ занятыхъ черезъ Монголѣвъ. Стороны тыи, де изъ храмѣвъ Божихъ мало що осталось, де школы цѣлкомъ зчезли, де старшіи іереи и діакони помордовано, а молодшее духовенство въ неволю ѡтведено, находили ся по завоеваню монголскѣмъ въ нынѣшнѣмъ и политичнѣмъ и церковнѣмъ состоянію.

⁷⁴⁾ Король Ягайло надаячи тыи монастыри Владицѣ Перемышльскому грамотою зъ р. 1407, на концѣ такъ еще говоритъ: „et alia omnia Monasteria, quae sunt sub obedientia Vladicae“. (Malinowski, die Kirhen und Staatssatzungen. Lemberg 1864. стр. 444).

⁷⁵⁾ Смотри Петрушевича Антоія, крилошанина Львовскаго статію, въ „Сборнику историческѣмъ“, Львовѣ 1860. Выпуск. III. на ст. VII. — Kulczyński Specimen Eccl. Ruth. Romae 1733. стр. 107. — Карамз. IV. пр. 243. — Степ. кн. I, 410.

Межи Димитріємъ и Андреемъ, дѣтьми Александра Невскаго лихотѣла кровавая вражда о першенство, и наволѣкала на Русь губительныи находы Татарѡвъ. Такий самый духъ несгоды враждовавъ и межи другими князями; и при исходѣ XIII. вѣка, повторили ся нещастливыи часы Ольговичѡвъ и Монамаховичѡвъ. И пѡдъ такими тяжкими бѣдствіями упадавъ нарѡдъ, а съ нимъ упала и церковь.

Монголи завоевавши Русь, не змѣняли ни закони ни постановленія ей. „Монголи, говоритъ современникъ очевидецъ, — не принуждаютъ никого къ ѡтступленію ѡтъ вѣры або закона, — але заразомъ велятъ они поклонятися и своимъ богамъ и идоламъ.⁷⁶⁾ Ярлики ханскіи брали христіанское богослуженіе пѡдъ свою опѣку; но ханы сами и баскаки, урядники ихъ грабили и губили христіанъ безъ милосердія. Такъ ханъ Менгу-Темиръ ярлыкомъ своимъ „кто стане хулити вѣру руску, або ругати ся надъ нею, тотъ не найде собѣ извиненія, и караный буде смертію“,⁷⁷⁾ забезпечивъ вправдѣ народови рускому Христіанское богослуженіе: але Романа кн. Рязанскаго за постояинѡсть въ вѣрѣ христіанскѡй, велѣвъ ѡнъ съ ужа-сающимъ звѣрствомъ умучити.⁷⁸⁾ До того жестокости и насилія баскакѡвъ, въ справахъ гражданскихъ були такъ тяжкіи, же людъ оставлявъ свои помешканя и имѣнія, и розбѣгавъ ся изъ мѣстъ и селъ въ глухіи и недоступныи мѣстця, — якъ то въ р. 1299 и „Митрополитъ Максимъ, не терпя татарскаго насилія, оставя митрополію и сбѣжа изъ Кіева, и весь Кіевъ разбѣжался“. ⁷⁹⁾

⁷⁶⁾ Плато-Карпини, западнаго міссіонера: путешествіе въ татарію стр. 87. изд. Языкова СПб. 1825.

⁷⁷⁾ Григоріевъ, о достоп. ханскихъ ярлыковъ СПб. 1843. стр. 183, 184.

⁷⁸⁾ Соф. лѣт. I, 283. 284. — Карамз. 4, пр. 136. Никон. лѣт. 3, 53.

⁷⁹⁾ Лавр. лѣт. — Троицк. лѣт. 282. — Воскр. лѣт. 2, 270.

Престолы архіерейскіи а навѣтъ и митрополичій стояли часто и по кѣлькѣ лѣтъ необсаджены. Такимъ образомъ неставало головныхъ управителѣвъ и надзирателѣвъ церкви; и церковь руска въ Кіевскихъ, а дальше въ сѣверныхъ, а навѣтъ и въ Новгородскихъ сторонахъ, попадала въ розстройство съ каждымъ днемъ бѣльше и бѣльше. Во внѣшніи порядки богослуженія, въ совершаніе крещенія, мѣропомазанія, вѣнчанія, погребанія, а навѣтъ и литургіи, вообще въ службы церковныи, повкрадали ся були многіи рѣжности и неправильности, а въ богослужебныи книги вредлывыи ложности. Ось якъ митрополить Кирилль уже въ р. 1274 о розстройствѣ тѣмъ говоритъ: „Мы узнали, же при крещенію пѣдья якогось „смутного и не розумного смысла мѣшають божественное „мѣро съ масломъ, и такъ помазують все тѣло; по оглашеніи помазують масломъ, но лише на чолѣ, очахъ, усахъ, „ноздрахъ, и устахъ; потому крестятъ погружаючи въ три „погруженія. По крещенію помазують мѣромъ чувства... „и сподобляють каждого пречистого Божого тѣла и честной крови. О литургіи узнали мы, же діаконы вынимають божественный агнецъ, и прежде попѣвъ просформисають; а потому приходятъ просформисати попы. Въ христіанскіи праздники совершають ся безчинства языческихъ праздникѣвъ, що служить укоризною Божиимъ „праздникамъ, оскорбленіемъ Божиимъ храмамъ.“

За для загального браку шкѣлъ трудно було въ овыхъ часахъ найти способныхъ служителей олтаря Божого. Въ духовный станъ поставляли безъ выбора, и въ жизнь духовенства поврывали ся були многіи ѳтступленія ѳтъ церковного благочинія. „Священники“ — говоритъ той самъ митрополить,—„упивають ся безъ мѣры въ пречистыи дни „поста; ѳтъ свѣтлои вербной недѣли до всѣхъ святыхъ „такъ, же не буває ни приношенія, (литургіи), ни крещенія до всѣхъ святыхъ“. Якій непорядокъ пановавъ на

тотъ часъ въ церквѣ, посвѣдчае также митр. Кирилль, и мовить: „Еще узнали мы, же никоторыи, небудучи „посвяченными на пресвитерѡвъ, освячаютъ приносимыи „въ храмъ плоды, т. е. крупы или кутюю за мертвыхъ“.⁸⁰⁾

Въ сѣверныхъ сторонахъ Руси нужды розстройства въ церквѣ Божѡй существовали и пѡзнѣйше, навѣтъ въ другѡй половинѣ XIV. вѣка, якъ тое посвѣдчае Митр. Кипріанъ въ своемъ посланію: „Въ толстыхъ сельскихъ „сборникахъ много ложного посѣянно еретиками на па- „кость невѣжамъ попамъ и діаконамъ“.⁸¹⁾

Рѡжности и неправильности въ богослуженію и ложности въ книгахъ церковныхъ давали причины до спорѡвъ межи духовенствомъ, а навѣтъ и межи особами свѣтскими. Неблагочиніе духовенства було причиною раскола Карпа стриголника и діакона Никити, такъ названого „раскола стрыголникѡвъ“ въ р. 1371.

Пѡдъ панованьемъ монгольскѡмъ не легко було та-кожь ѡтбудовувати храмы, заводити утварь, книги и иконы, а еще труднѣйше було за для загального браку шкѡлъ исправляти обычаи и звычайи вѣрѣ Христіанскѡй противныи, котри для того оставляли ся въ народѣ безъ исправленія.

И коли въ такое сумное время нарѡдъ майже въ отчаяніе попадавъ, а ослѣпленье межи князями такъ великое було, же незважаючи на монгольское панованье и на загальную нужду народа, еще заедно лише о собѣ думали, та о своихъ затеклыхъ враждахъ: едныи монахи, котри николи не ѡтдаляли своей участи въ судьбѣ народа, якъ скоро по тяжкихъ стратахъ, якіи нанесли на

⁸⁰⁾ Правила Собора въ р. 1274, Руск. достопамят. Москва 1815. стр. 106—118. „Поученіе къ попамъ“ Кириллово изд. въ прибавл. къ изданію твор. св. Отц. 1843. стр. 428—432.

⁸¹⁾ Калайдовичъ ст. 210. — Востокова опис. муз. стр. 717.

ныхъ Монголи, денещо покрѣпили ся, такъ заразы и ревню взяли ся до дѣла.

На сампередъ въ р. 1274 Соборъ епископѣвъ и игуменѣвъ звернувъ свою увагу на духовенство, и постановивъ, абы кандидата на пресвитера не передже святити, ажъ научить ся цѣлого церковного порядка пѣдъ руководствомъ опытного церковника, а и ѡттакъ ажъ тогди, якъ за его жизнь чистую, заручать отецъ духовный, 7 священникѣвъ и другіи вѣрогѣдныи свѣдки.⁸²⁾ И въ слѣдъ за тымъ взяли по монастырахъ приготавливати кандидатѣвъ до стану духовного.

Въ часъ нападѣвъ и спустошенія Руси черезъ Монголѣвъ, погинуло много книгъ богослужебныхъ, и наставъ по церквахъ великій и утяжливый недостатокъ книгъ. Монахи якъ скоро лише денещо покрѣпили ся, такъ заразы взяли св. Писаніе и церковныи книги пыльно и старанно переводити и списовати, и въ многочисленныхъ ѡтписахъ во все стороны розсилати. Тымъ образомъ появились ся при кѣнци XIII. и въ XIV. вѣку въ переводѣ „служебныи минеи съ канонами Теофана и Іосифа пѣснопѣвця,“ чого не було до нашествія Монголѣвъ.⁸³⁾ Въ р. 1343 переведено „поученія недѣльныи и праздничныи“, выбранныи изъ Златоустого черезъ Патр. Каллиста,⁸⁴⁾ также сочиненіе пр. Нила о помыслахъ, слова пр. Исаака Сирина, и главы пр. Максима. И митр. Кипріанъ „многая святая книги съ греческого языка на рускій языкъ преложи“, межи тыми „лѣствицу св. Іоанна“ съ

⁸²⁾ Правила Собора въ р. 1274.

⁸³⁾ Ипат. лѣт. 222-223. — Карамз. I. пр. 257. 3. пр. 335. — Въместо миней довольствовались ажъ до часу ихъ перевода, собраніями службъ на великіи праздники и на дни знаменитыхъ святыхъ.

⁸⁴⁾ Никифоръ Каллистъ († ок. 1350) знамый историкъ написавъ синаксары на праздничныи дни ѡтъ недѣли мытаря до недѣли всехъ святыхъ, службу для храма Богоматери, живоносный источникъ, и колька тропарѣвъ.

поясненіями.⁸⁵⁾ Особливо на Аѳонѣ, въ рускомъ св. Пателеймоновѣмъ монастырѣ, рускіи монахи усердно переводили греческіи сочиненія, и высылали ихъ на Русь въ многочисленныхъ ѡтцяхъ.⁸⁶⁾

Абы рѣжности и неправильности въ богослуженію, усунути, богослужебныи книги въ правильный видъ привести, и едностайнѡсть въ обрядѣ запровадити, удавъ ся О. Аѳанасъ, игуменъ Высотского монастыра, ажъ до Константинополя, занявъ ся ту переводомъ богослужебныхъ книгъ, и ѡнъ то ачейже першій доставивъ Руси церковный уставъ съ рѣжными примѣненіями на всякіи случаи.⁸⁷⁾

Отъ якъ пише въ тое время митр. Кипріянь въ своемъ посланіи до Псковянь: „Мы слышали, же у васъ „нѣтъ правильного церковного правила. Для того мы, списавши, послали вамъ уставъ божественной службы Златоустого и Василия, также самую службу Златоустого, чинъ водоосвященія на 1 день августа, синодикъ правильный и точный, котрый читають въ Царѣградѣ, въ патриархіи св. Софіи. Посилаемо также чинъ крещенія дѣтей и всякого другого христіанина; ѡттакъ чинъ обрученія и вѣнчанія. А чого не успѣли мы списати, а що „еднако потреба вамъ, то повелимо списати, и оно буде „у васъ. Що списано, и послано вамъ съ вашою братією, „то все вѣрно и правильно“.⁸⁸⁾

⁸⁵⁾ Степ. ки. I, 558. — Оригин. лѣствица м. Кипріяна въ библ. моск. дух. акад. писана въ р. 1387.

⁸⁶⁾ Востоковъ, стр. 517-519. 725-739. — Калайдовичъ, стр. 88. 112. — Строевъ, §. 43-52. Изъ трудѡвъ полезныхъ того времени дойшли до насъ: Миней на мѣсяць Юль зъ р. 1365, Служебникъ, Октоихъ, двѣ Тріоды и уставъ, въ библ. воск. монастыра. „Новый Іерусалимъ.“ (Описаніе воскр. монастыра. Спб. 1842). — Миней на Ноябрь и Декабрь, богородичныи дневныи каноны зъ р. 1386, и парамейники зъ р. 1370 (въ библ. Толстова), Служебникъ (муз. Рум.)

⁸⁷⁾ Снегиревъ памят. 43. — Румянц. муз. № 445.

⁸⁸⁾ Посланіе во Псковъ изд. въ I. т. истор. акт. № 8.

Понеже не було шкѣль особныхъ, учили монахи молодєжъ въ своихъ келліахъ, и давали имъ примѣры своею чистою жизнею, и своею горячою любовію ко отечеству. Такъ святитель Мойсей Новгородскій (1320-1324) изрекши ся святительства повернувъ въ монашескую келлію, и „многи утвердивъ ученіемъ своимъ. И възлюбивша „житіе его боляри и людіе, и прихожаху къ нему, поу- „чаще ся отъ него день и ночь.“⁸⁹⁾ Въ старшихъ соотечественникахъ підносили монахи упавшого духа народнаго поученіями и посланіями. Слова бл. Серапіона, архимандрита печерской Лавры, пѣзнѣйше Епископа Владимірскаго, о бѣдствіяхъ а еще бѣльше о тогдашнихъ порокахъ;⁹⁰⁾ дальше поученія св. Отцевъ о пѣянствѣ, слово ко всему міру неизвѣстнаго сочинителя,⁹¹⁾ и поученіе митр. Петра, передже игумена монастыра на р. Ратѣ, игуменамъ, попамъ и діаконамъ,⁹²⁾ дышачій искренною любовію ко народови и отечеству, привлекали людѣ до церквей. По монастырахъ заведено правиломъ, читати въ церквѣ щоденно толкованіе Теофилакта на Евангеліе, поученіе св. Ефрема и Дорошея, патерикъ, и поученіе св. Іоанна Златоустого.⁹³⁾

И ту нарѣдъ находивъ потѣху въ скорбахъ времени, а съ потѣхою и озареніе свѣтомъ вѣры святои. И пробудило ся чувство покаянія, духъ христіанскій взявъ благодатно проникати въ душу всѣхъ верствъ, нарѣдъ стававъ ся твердый въ характерѣ, и стойкій въ своихъ правилахъ. Духъ вражды властолюбивои, котрый въ першихъ часахъ панованія Монголѣвъ еще заедно сердца князей „по прежнему волновавъ“, ставъ мало по малу ути-

⁸⁹⁾ Новг. лѣт. 182.

⁹⁰⁾ Слова въ прибавл. къ изд. твор. св. Отц. за 1843.

⁹¹⁾ Востокова опис. муз. 230. 232. 228. 511.

⁹²⁾ Изд. въ прибавл. къ изд. твор. св. Отц. церкви за 1844.

⁹³⁾ Истор. акт. I, 478.

хати, и щоразъ то бѣльше, мѣстце духови спокою и любви уступати. И всѣ версты народа стали коритися передъ волею Всевышняго. Духъ благочестивый обнявъ всѣхъ; стремленіе ко монашескому житію знова розгорѣло.

Князь княжны, бояри, мѣщанство и простыя станы взяли, звичайно передъ смертію, пострыгати ся въ монашество; а многіи и передъ тымъ розставали ся съ міромъ. Такимъ способомъ 6 великихъ князей монгольскаго періода умерло въ монашествѣ: св. Александръ Невскій, и сынове его Димитрій и Андрей, и кн. Іоаннъ Калита и сынове его Іоаннъ и Симеонъ;⁹⁴⁾ и княжны: Марѳа княгиня Псковска супруга кн. Довмонта, св. Анна супруга кн. Михаила († 1388), Марія вдова кн. Димитрія Михаила тверскаго, вел. кн. Александра († 1365), Анастасія въ монашествѣ Θεодора вдова кн. Андрея Константиновича суздальскаго († 1378), вел. кн. Марія въ монашествѣ Фотинія († 1399), Евдокія въ монашествѣ Евфросинія, супруга вел. кн. Димитрія Донскаго и инныя, — кончили жизнь свою въ монашествѣ: и всѣ они, якъ и богатшіи изъ боярѣвъ и шляхты зъ вѣдчности ко монахамъ за ихъ труды и любовь ко отечеству, едни вѣновали, другіи же новыи закладывали монастыры.⁹⁵⁾ Такъ Владиміръ кн. галицкій, сынъ Василька, той истинный страдалецъ Божій, котрый черезъ 4 роки въ тяжкихъ мучивъ ся боляхъ, побудовавъ въ галицкѣй земли и на Волиню тѣлько монастырѣвъ, якъ никто изъ южныхъ князѣвъ.⁹⁶⁾

До помноженя монастырѣвъ въ XIV. вѣку, немало причинивъ ся такожъ возникшій въ р. 1352 страшный мѣръ — чорная смерть. Она передже истребила милліоны

⁹⁴⁾ Воескр. лѣт. II, 237. 272. — Соф. лѣт. рѣкъ 1359. — Ник. лѣт. 3, 202.

⁹⁵⁾ Соф. лѣт. I, 223. — Ник. лѣт. 4, 9. 18. — Степ. кн. и прологъ.

⁹⁶⁾ Волин. лѣт. 221.

на востоцѣ, въ Греціи, и въ прочей Европѣ. До р. 1425 пять разы она лютилася майже по цѣлѣй Руси. Въ Глуховѣ и въ Бѣлозерску не осталось живои души. Въ Псковѣ остала ся ледви трета часть мешканцѣвъ. Въ Смоленску за двома разами лихотѣла она съ такою лютостію, же не осталось ся и десять людей живыхъ. Особливо страшно бѣсила ся она въ Новгородѣ, де, якъ говоритъ историкъ, въ 6 мѣсяцяхъ умерло до 80.000 людей.⁹⁷⁾ Такіи бѣдствія мягчили сердца людей. Сперва люде корыстлюбныи охотно служили умирающимъ, въ надѣи на спадщину; коли же увидѣли, же не лише хорыи, но и ихъ одежь, и ихъ имѣнія розширяють смерть: тогды и богачи надармо ожидали помочи; малодушіе розлучало навѣтъ сына отъ отца, доньку отъ матери, брата отъ брата.

И ту многіи зо страху оставляли свѣтъ, и затворяли ся въ монастырахъ, отъказывали имъ свои маєтки и богатства, и такъ причиняли ся до убогаченя и помноженя монастырѣвъ.

Въ Литвѣ, особливо съ временемъ Гедемина, взяла вѣра православна черезъ союзы малженскіи литовского княжного дома съ домами рускихъ князѣвъ, що разъ бѣльше ширити ся.⁹⁸⁾ Сынове Гедимина, едни еще за житя отца, другіи послѣ него були уже Христіанами, особливо же Любартъ - Димитрій, князь Волинскій бувъ заедно ревнымъ сыномъ православія; Свидригайло - Левъ Болеславъ любивъ греческу вѣру, и старавъ ся поставити греческій обрядъ высше католического;⁹⁹⁾ а братя Кумецъ-Іоаниъ и Нежило-Антоній, дворяне Ольгерда потерпѣли за вѣру Христову и мученическу смерть.¹⁰⁰⁾

⁹⁷⁾ Kranz, Wand. lib. XI. ст. 251.

⁹⁸⁾ Продолж. Пестора, 92. — Львов. лѣт. 2, 117. — Вол. лѣт. 2, 352. — Акт. зап. Росс. I, № 72.

⁹⁹⁾ Długosz. hist. Pol. т. 611.

¹⁰⁰⁾ Stebelski, Dwa Swiatła. Tom. 2. — Kojalowicz, Miscellanea ст. 8.9. — Густ. лѣт. ст. 34. — Чет. мин. 14. апр.

Въ слѣдъ за тымъ на Литвѣ вѣра Христова быстрошла ѿ звытяжства до звытяжства. Самъ Ольгердъ, при концѣ жизни своей,¹⁰¹⁾ и всѣ 12 сынѡвъ его крещены были въ православію.¹⁰²⁾ Князѣ Литовскіи стали ѡттакъ численно пострыгати ся въ монашество, якъ то здѣлавъ кн. Ольгердъ самъ, принявшій въ крещенію имя Александра, а постригши ся имя Алексѣя, а дальше князѣ Евстафій, Гарасимъ, Харалампій, Θεодосій, и инныи;¹⁰³⁾ — многіи же закладывали и вѣновали монастыри.

Такъ сыны Ольгерда: кн. Симеонъ - Лугвентъ, ожененный съ донькою в. к. Дмитрія Ивановича, заложивъ о 15 верстѣ ѡтъ мѣста Метислава св. Онуфрейскій монастырь; кн. Михаилъ († 1385) свят. Петра, а кн. Андрей-Вигунтъ съ сыномъ своимъ будовали монастырь св. Іоанна Крестителя въ Полоцку;¹⁰⁴⁾ княжна Ульяна (Юліанія), супруга кн. Витовта заложила въ Трокахъ св. Рождествобогородичный монастырь, котрый ѡттакъ въ р. 1384 самъ Витовтъ гоино выпосаживъ, — а князь Дмитрій-Корибутъ надавъ фундаціи Лавришовскому монастыреви.¹⁰⁵⁾

До помноженія монастырѡвъ въ XIV. вѣку на сѣверѣ, причинили ся наибѡльше монахи самыи.

Пр. Сергію радонежскому суджено было тымъ бути для монастырѡвъ на сѣверѣ чимъ були пр. Антоній и

¹⁰¹⁾ Воскр. лѣт. 2. 334.

¹⁰²⁾ Длугошъ пише: „Jagellę, Skirigaję i wszystkich szlachetnych młodzienców wychowywała matka ich według greckich zwyczajów, wpajając im grecki obrządek,” (lib. 10. p. 60). Лѣт. Данилов. ст. 47. 190. 208. Супр. лѣт. 62-64. 95. 134. — Карамз. 5. пр. 60. — Naruszewicz hist. Pol. T. 6. p. 34-43.

¹⁰³⁾ А. Петрушевичъ, историческія извѣстія древной Архимандріи Чину Св. Василія В. въ селѣ Уненѣ округа Золочевского. (Статія въ часописѣ „Пчола” выходившій въ Львовѣ въ р. 1849. стор. 260.

¹⁰⁴⁾ Акт. зап. Росс. 1846 I, № 4. 5. 13. 14. 43. 82. и пр. 8. 11.

¹⁰⁵⁾ Собран. Вилен. грам. 2, № 55.

Θеодосій печерскій въ сторонахъ южныхъ. Сынъ боярина Ростовскаго Кирилла, котрый по сумнѣмъ времени переселивъ ся бувъ въ Радонежъ забажавъ жити житьемъ строгѣйшимъ монашескимъ, удався съ братомъ Стефаномъ въ глубокии лѣсы Радонежскіи, побудовавъ власными руками келлію и храмъ въ имя св. Троицы, принявъ пострыженіе, и ставъ ту совершати подвиги молитвы.

И скоро розбѣйшовъ ся слухъ о его святости, пустынники и численны ученики взяли около него громадити ся, и такъ процвѣла Лавра Сергіева, котра подобно Кіевскѣй стала ся на Руси городомъ монаховъ, и вторымъ розсадникомъ монастырѣвъ.

Святительъ и князь стали удавати ся до Сергія не лише за поученіями духовными, но и за наставниками, котры побирали науки въ его уединеннѣй бесѣдѣ, и котры бы на своихъ пѣдвладныхъ могли дѣйствовати благимъ примѣромъ. Ученики Сергія: Андроникій упорядковавъ монастырь св. Спаскій въ Москвѣ, заложенный черезъ святителя Алексѣя (1354-1377); — Θеодоръ заложивъ св. Симеоновскій монастырь на березѣ р. Москвы; — Аѳанасій упорядковавъ монастырь Высотскій недалеко Серпухова, заложенный въ р. 1374 черезъ пр. Сергія; — Меѳодій заложивъ монастырь св. Николаевскій Пѣшновскій;¹⁰⁶⁾ — Θеодоръ и Павелъ побудовали монастырь св. Борисо-Глѣбовъ въ Ростовѣ; — Леонтій бувъ первымъ игуменомъ св. Богородичнаго монастыра на рѣцѣ Дубенцѣ, заложенного черезъ вел. кн. Димитрія; — Григорій бувъ первымъ игуменомъ въ монастырь Голутвинскѣмъ при устью р. Москвы и на берегу Оки; Авраамій заложивъ

¹⁰⁶⁾ О закладаніи Монастырѣвъ черезъ Пр. Сергія и его учениковъ см. Историческое описаніе святотроицкой Сергіевой Лавры. Москва 1842. ст. 144-148.

монастырь на урочищу Чухломѣ и передавъ братіи овии честноты, котрыми наполнивъ душу его пр. Сергій; Дмитрій заложивъ недалеко Вологды прилуцкій монастырь; — пр. Кирилль побудовавъ св. Успенскій на березѣ бѣлого Озера, а Сергій на стрѣмкѣмъ березѣ р. Нурмы св. Преображенскій монастырь.

Въ тѣмъ часѣ повставъ и бѣлозерскій монастырь Оерапонтовъ и Лужескій пѣдъ мѣстомъ Можайскомъ. Самъ митроп. Алексій, побудовавши многіи монастыри: великолѣпный Чудовъ посередѣ Кремля, другій Алексіевскій, ѡттакъ св. Константиновскій во Владиміръ и Печерскій надъ Волгою, просивъ собѣ для упорядкованія тыхже наставникѣвъ у Сергія.

Въ тоє время повставъ и знаменитый св. Спасьскій монастырь въ Суздалю, а ѡттакъ св. Вознесенскій монастырь въ Москвѣ въ Кремлю, де пострыгла ся благочестывая вдова витязя Донского Евдокія, пѣдъ именемъ Евпраксіи, и де съ ея гробницею начали погребати ся всѣ великіи княжни и княгини дома московского.

Неменше такожь прославила ся въ тѣмъ вѣку пустыня Бѣлозерска, котру заложивъ св. Кирилль, и котра пѣзнѣйше стала ся предметомъ глубокого поважанія царей, особливо же Ивана Грозного, а заразѣмъ и розсадникомъ другихъ окрестныхъ и ѡтдаленыхъ пустынь; межи тыми соловецкои Лавры, котра въ XVII. вѣку за Патр. Никона такъ нещастну долю мала, — а дальше еще на сѣверѣ Лазаревый св. Успенскій монастырь межи дикими Лопарами.

Немало такожь причинивъ ся въ тѣмъ періодѣ до помноженія монастырѣвъ на сѣверѣ и О. Стефанъ Пермскій. Десь по р. 1370 розгорѣло въ молодѣмъ Стефанѣ, монаху ростовского монастыря, милостію Божією желаніе, посвятити житье свое просвѣщенію Зырянъ, — дикихъ

сынѡвъ лѣсѡвъ сѣверныхъ. Въ тѡй цѣли попереводивъ ѡнъ церковныи книги на языкъ зырянскій, упросивъ собѣ на свое дѣло благословенія у епископа Герасима,¹⁰⁷⁾ а вел. князь забезпечивъ го своею грамотою. Съ сими пособіями прибувъ Стефанъ десть около р. 1378—1379 на устьѣ р. Вычегды, ставъ ту проповѣдати Бога истинного, и проповѣдаючи дѡйшовъ ажъ до устья р. Выми, де було головное поселеніе Зырянъ. Нарѡдъ толпами крестивъ ся, и кидавъ въ огонь болваны Войпеля и другихъ идоловъ. Св. Стефанъ побудовавъ ту храмъ во имя Благовѣщенія Богоматери, а при ней и школу, въ котрѡй учивъ молодежь грамотѣ. Въ р. 1383 просивъ Стефанъ въ Москвѣ поставити для Зырянъ Епископа, и самъ зѡставъ посвященный. За тымъ посвятивъ природныхъ Зырянъ на діаконѡвъ и священникѡвъ, а ѡттакъ заложивъ на р. Сосолъ св. Стефановскій, а за 165 верстъ и другій Ульяновскій монастырь; и въ першѡмъ еще въ другѡй половинѣ XVII. вѣка ѡтправляли церковное набоженство въ языкѣ зырянскѡмъ.¹⁰⁸⁾ Навернувши Зырянъ научивъ ся св. Стефанъ ѡттакъ и пермского языка удавъ ся до Перми, навернувъ великую часть тутейшихъ мешканцѣвъ, попереводивъ имъ церковныи книги на ихъ языкъ „и попове его пермскимъ языкомъ служаху обѣдню, заутреню же и вечерню, и канонархи его по пермскимъ книгамъ канонархаша; пѣвцы его всякое пѣніе пермски возглашаху;“ — св. Стефанъ же „и монастыри наряжаше и въ черцы пострыгаше, и игумени имъ устро-
яше.“¹⁰⁹⁾

¹⁰⁷⁾ Герасимъ, епископъ коломенскій рѣдивъ на тотъ часъ митрополіею московскою.

¹⁰⁸⁾ Начерт. и назван. зырянскихъ буквъ у Карамз. 5, пр. 125. — Исторіер. 6, 321. 467.

¹⁰⁹⁾ Названье пермскихъ буквъ у Востокова въ опис. муз. № 459. — Св. Стефанъ переложивъ на перм. языкъ: Псалтырь, избранныя чтенія изъ евангелія и апостола, и парамейникъ. Литур-

Розширення такъ численнихъ монастирѣвъ не лише розносило свѣтло Евангелія въ сѣвернии и восточнии на тотъ часъ еще поганьскій сторони; но принесло оно отчинѣ заразомъ еще итую користь, же за ихъ причиною повстало и насилєніє тыхже. Около монастирѣвъ на обшарахъ наданихъ имъ то ханами то князями взяли селитися жители.

Такимъ образомъ, каждый монастирь розширюючи границѣ, дѣлавъ ся средоточіємъ нового края. Такъ велика Пермь, куда перше промысловцѣ Новгородскіи лише за торговлю ходили, приобрѣвъ для Россіи, помянутый св. Стефанъ Пермскій, монахъ Ростовскій, лише черезъ свои проповѣди, и черезъ побудовани тамже монастири.

Розбудившая ся въ XIV. вѣку наклоняѣсть до закладанія монастирѣвъ, взмогла ся на Сѣверѣ въ течєнію XV. вѣка еще сильнѣйше, и подвижники того вѣка не оставили неиспытаннымъ ни єденъ спосѣбъ подвижнической восточнои жизни. Позакладани передъ тымъ монастири особливо Лавра пр. Сергія, общежитіє Кирилово, Өерапонтова пустыня цвѣли благочестіємъ. Первую украшавъ пр. Никонъ; послѣднюю же допровадивъ до лучшего состоянія пр. Мартиніянъ. Ученики Сергієвыхъ монастирѣвъ, можъ сказати, перемагали ся въ закладаню монастирѣвъ по пустыняхъ сѣверныхъ лѣсѣвъ. Межи тыми пр. Пафнутій, заложивъ недалеко Боровска Богородичный монастирь, и запровадивъ въ немъ строгое монашеское житіє; але общежитія не було въ тѣмъ монастирѣ, такъ якъ початково и въ Сергієвѣй Лаврѣ. Павелъ обнорскій, Савва вышерскій, Ниль сорскій, закладають монастири; Діонисій Глушиц-

гія пермска дѣйшла и до нашихъ часѣвъ и находитъ ся въ библ. моск. общ. древностей. N. 99. (Лицей изд. И. Мартиновымъ. Ч. I, 243. 244). Жит. св. Стеф. Соф. лѣт. I, 415. 416. Степ. кн. I, ст. 522-526.

кій буде ихъ въ высокѣмъ сѣверѣ по надѣ р. Глушицею числомъ пять, межи тыми св. Покровскій, яко лавру въ ей восточнѣмъ значенію; а Савватій и Германъ закладають печеру ажъ на пустѣмъ островѣ соловецкѣмъ на бѣлѣмъ озерѣ, де дика природа навѣтъ травы не выдае.

До помноженія монастырѣвъ въ XV. вѣку на сѣверѣ много такожъ причинила ся повѣрка о скорѣй кѣнчинѣ свѣта, розширена по цѣлѣй Руси уже съ кѣнцемъ XIV. вѣка. Въ тѣмъ вѣку, при кѣнцы семи тысячъ лѣтъ ѣтъ сотворенія свѣта ждали на Руси второго пришествія Христова. Повѣдъ до той повѣрки дала Новгородска пасхалія, де противъ послѣднього року седмои тысячи лѣтъ було написано: „здѣ страхъ, здѣ скорбъ.... въ сіе бо лѣто чаемъ и всемірное твое пришествіе.“¹¹⁰⁾ Якъ бы на потвердженіе той безпѣдставной повѣрки, приключило ся еще въ р. 1474 въ Москвѣ и ей аколицихъ великое землетрясеніе, котре межи инными збурило и ново ѣтбудовану, колись то митр. Петровску оказалую и богатую св. Успенскую соборную церковь, на котру, по приглашенію митр. Филипа, складали ся всѣ монастыри. Страхъ обнявъ всѣ версты народа, и всѣ со щирою покутою стали тиснути ся до храмѣвъ Божихъ; а богатии люде и бояри будовали церкви и закладали монастыри для умоленія милосердія Божого.

Тымъ то способомъ, якъ свѣдчить „Исторія рускои іерархіи,“ повстало на Сѣверѣ ѣтъ 1420-1500 р. бѣльше якъ 50 монастырѣвъ.¹¹¹⁾

¹¹⁰⁾ Соф. лѣт. 2, 62. — Рудневъ, исторія ересей. ст. 103. 104. пр. 106, 107. — О повѣрцѣ той свѣдчить и Епифаній въ житію св. Стефана Пермского, котрый абы слово Боже Пермѣ приступившимъ здѣлати, поперевадивъ бувъ книги церковныи на языкъ пермскій. Многимъ неподобало ся було тото предпріятіе, и о трудѣ св. Стефана говорили; „.... и прежде сего издавна во Перми не було грамоты.... нынѣ же на исходѣ седмой тысячѣ, точію за 120 лѣтъ до скончанія вѣка грамоты замышляти?!“

¹¹¹⁾ Истор. р. Іер. т. 6.

И на Руси до Польши належачої було благочестіє въ XV. вѣку загальнымъ предметомъ помыслѣвъ для всѣхъ верствъ руского народа, для князя и для слуги, для богача и для убогого, и много було ту правдивого поломенного усердія къ подвижничеству во Христѣ. Повсюда ту то ѳтбуждовували старыи, то закладали новыи монастыри. Богатыи родины Руси Литовскои: князѣ Гольшанскіи, Слуцкіи, Мстиславскіи, Кобрынскіи, Корибутовичи, Глинскіи, Путятычи, Проньскіи и другіи; за ними земляни Хребтовичи, Зеновичи, Радиловичи, Ленковичи и инныи, ѳтзначали ся правдивымъ горячимъ благочестіемъ. Всѣ они закладали и вѣновали монастыри, надавали имъ корыстныи привилеи, увѣльняли ихъ ѳтъ данинъ, ѳтъ поѳводѣвъ и инныхъ тягарѣвъ, и позволяли имъ закладати на пустыхъ монастырскихъ обшарахъ села и хutory.¹¹²⁾

Денекотрыи старинныи монастыри ѳтновлено въ тѣмъ вѣку, якъ то великую церковь Кіевскои печерскои лавры, котра ѳтъ часѣвъ Батыя розвалинами стояла, а котру въ р. 1470 ѳтбуждовавъ и украсивъ Симеонъ Александровичъ князь Слуцкій, на тотъ часъ намѣстникъ въ Кіевѣ.

Въ Виленскои облясти, въ епархіяхъ пинско-гродненскої въ смоленскої, владимірскої, и Луцкої, повстало въ тѣмъ вѣку по кѣлька монастырѣвъ, межи тыми значѣйшій Уневскій, Овручскій, Жидичиньскій и Пересопницкій, поѳзнійше Архимандріи.

На Волиню и въ Червоної Руси, де боярство галицке еще за князѣвъ Руриковичѣвъ истреблено,¹¹³⁾ и

¹¹²⁾ Акты зап. Росс. Спб. 1846 и 1853 — ѳттакъ собранія грамотъ Вильна, Витебска, Полоцка и Смоленска мѣстятъ въ собѣ множество грамотъ фундаційныхъ и инныхъ на користъ монастырѣвъ.

¹¹³⁾ Въ вѣкахъ XII. особливо же XIII. и въ первыхъ десяткахъ XIV. майже все боярство галицке, то въ кровавыхъ войнахъ, то мѣтежахъ противъ князямъ рускимъ выгинуло. (Шараневича, Стародавний Галичъ, Львѣвъ 1861., и Исторія галицко владим. княж. Львѣвъ 1863).

лише небогатое земьянство находило ся; не видко такихъ гойныхъ фундацій для монастырѣвъ, якъ на Руси Литовскоѣ. Монастыри особливо червонорускіи не лише не ѣдзначали ся богатствомъ, але були самыи убогіи, и по-зѣстали такими ажъ до нынѣшного дня.¹¹⁴⁾ Но и ту не богатые, але благочестывыи земьяне, Дѣдошицкіи, Чолганьскіи, Древляньскіи, Унятыцкіи, Сварычовскіи, Башиньскіи (Бачинскіи) Гошѣвскіи, Татоміри, Балицкіи, — а навѣтъ и мѣщане, якъ Стефанъ Дропанъ во Львовѣ, кладуть въ XV. вѣку свои лепты на жертвеннику церкви Христовой, и суть добродѣями монастырѣвъ Уневского, св. Юрского и св. Онуфрейского Львѣвскихъ, Пѣдгорецкого, Унятыцкого, Башевского, старого Гошѣвского и иныхъ.¹¹⁵⁾

Перепоною, же въ XV. вѣку, не такимъ самымъ живымъ прудомъ, и не въ такомъ числѣ повставали монастыри въ южной Руси, якъ на Сѣверѣ, были жестокии напады Татарѣвъ, котри въ р. 1416 и 1438, особливо же въ другѣй половинѣ того столѣтія, якъ то въ р. 1452, 1453, 1457, 1473, 1476, 1479, 1482, 1491, 1496-1498,

¹¹⁴⁾ Може ту кто закинути, же монастырь Добромильскій и Бучацкій не доконче убогіи. На тоѣ ѣтповѣдаемо, же нынѣшня фундація Бучацкого монастыря складаѣ ся зъ фундацій давнѣйшихъ монастырѣвъ: Первѣтного Бучацкого св. Троицкого, Рукомышского, Жизномірекого, Задарѣвского, Сокулецкого, и Угорницкого; а село Звенигородъ становить фундушъ конвикта убогихъ учениковъ, котрыхъ ту бывало, помимо того же фундушъ есть лише на 12, монахи залѣвшихъ чаѣѣвъ, удерживали по 30 и по болѣе хлопцѣвъ; — фундація нынѣшного Добромильского монастыря складаѣ ся изъ фундацій позношенныхъ монастырѣвъ, въ Наклѣ, Журавинѣ, св. Юанна въ Перемышли, въ Бруховицѣхъ, въ Улчу и въ Колоденци; а фундушъ якъ извѣстно не доконче богатого нынѣшного св. Онуфрейского монастыря Львѣвского становлять фундаціи позношенныхъ монастырѣвъ; Св. Юрского и св. Богословского Львѣвскихъ, Деревачского, Гуменецкого, Вѣцинского, Бакоцинского, Вышнянского, Грабовского, Рудницкого и Подгородницкого.

¹¹⁵⁾ Зубрицкій Исторія Ставропигіи ст. 4. — Zubrzycki, kronika miasta Lwowa. 1844. ст. 117.

тыи стороны розбоемъ нападали, жительство то убивали то въ неволю уводили, и все що лише могли грабили, бурили и палали.¹¹⁶⁾ Тымъ то способомъ много и новшихъ и старшихъ монастырѣвъ, на Подолу, Волиню, особливо же въ Галицкѣй земли въ тѣмъ вѣку упало, а память ихъ сохранила ся лише то въ переданяхъ, то въ названію „монастырь“, „монастырско“, „монастырче“, „Черче“ „Черниче“ и т. п., де колисьто безъ сомнѣнія стояли монастыри.

Вѣкъ XVI. бувъ для помноженя монастырѣвъ на Сѣверѣ и на Востоцѣ Царства еще пріятнѣйшимъ якъ вѣкъ XV. Иванъ III. (1462 - 1505) бувъ зручнымъ собирателемъ краевъ остѣйныхъ въ цѣли утвореня можливого паньства московского. Тверь, Рязанская земля, а ѣтъкъ земля Печорская, Югурская и край за Ураломъ прійшли ту до Москвы. Въ р. 1480 выбивъ ѣтъ ся зъ пѣдъ власти Монголѣвъ. Василь Ивановичъ (1505-1533) продолжавъ политику отца. За Ивана Грозного прійшло въ р. 1552 царство Казаньске, въ р. 1556 царство Астраханьске пѣдъ владѣніе московске; а при кѣнци житя его пѣдбивъ козакъ доньскій Ермакъ великую часть Сибиріи. И такъ въ Рязанскѣй области межи Мещераками и Мордвою, на тотъ часъ еще поганами, въ Казаню и въ Астрахань межи могометанами, и межи поганскими сибирскими народами, отворило ся було для проповѣдникѣвъ-монахѣвъ въ XVI. вѣку обширное поле для проповѣди Слова Божого, а съ тымъ и до помноженя монастырѣвъ.¹¹⁷⁾ Въ Казаню заразъ по занятію мѣста, коли тамъ

¹¹⁶⁾ Супр. лѣт. и Zubrzycki, kronika miasta Lwowa. Lwów 1844, пѣдъ помянутыми роками.

¹¹⁷⁾ Баронъ Герберштейнъ, чуженець пробувавшій въ Москвѣ ѣтъ 1516—1524, дае монахамъ ового часу наступаюче свѣдоцтво: „Religiosorum praecipua cura existit, ut quoslibet homines ad fidem suam perducant. Monachi heremitae bonam jam olim idololatorum partem

находивъ ся еще Грозный „мнози отъ невѣрныхъ прихо-
жаху съ женами и дѣтьми, и крещаху ся во имя Отца и
Сына и святаго Духа, и радостными душами отхожаху въ
домы своя,“¹¹⁸⁾ — говоритъ современникъ; а въ р. насту-
пающѣмъ 1553, крестили ся уже и два казанскіи царевичи,
Утемишъ-Гирей и Едигеръ. Въ р. 1555 утворено для
успѣхѣвъ вѣры Казанское Архіепископство, святите-
лемъ поставлено О. Гурія, игумена Селижировского, до-
дано му архимандритѣвъ Германа и Варсонофія и многихъ
монахѣвъ яко проповѣдникѣвъ. Царь ѡтправляючи Гурія
во Казань вложивъ на него обовязокъ, наклоняти ко вѣрѣ
съ любовію и не противъ воли, знатнѣйшихъ изъ кре-
стившихъ ся поучати въ вѣрѣ въ своемъ домѣ, а дру-
гихъ посылати для науки въ монастыри, котрыи за-
разомъ повсюда закладати повелѣвъ.¹¹⁹⁾

Въ Астраханѣ заложивъ игумень Кириллъ, послан-
ный сюда съ проповѣдниками-монахами для проповѣди
Слова Божого, въ р. 1573 въ астраханскѣмъ Кремлю
св. Троицкій монастырь, въ котрѣмъ въ наступающѣмъ
року 1574 находило ся уже 25 монахѣвъ, и 20 навер-
ненныхъ молодцѣвъ татарскихъ на науцѣ.¹²⁰⁾

Наклонѣсть ко пустынному скитскому житію, яке
розвинуло ся було въ третѣй третинѣ XV. вѣка, про-
должали скитскіи подвижники, пр. Іосифъ Волоколамскій

diu multumque apud illos verbum Dei seminantes, ad fidem Christi pertraxerunt. Proficiscantur etiam nunc ad varias regiones Septemtrionem versus et Orientem sitas, quo nonnisi maximis laboribus, famae ac vitae periculo perveniunt, neque inde aliquid commodi spectant, nec petunt; quin hoc unicum spectant, ut rem gratam Deo facere, et animas multorum devio errore abductas, morte aliquando doctrinam Christi confirmantes, in viam ratam revocare, ac eos Christo lucrificare queant.“ (Rer. Mosc. Comm. pag. 43).

¹¹⁸⁾ Степ. кн. 2, 265—266.

¹¹⁹⁾ Никон. лѣт. 7. 231. — Чит. истор. акт. I. №. 162.

¹²⁰⁾ Истор. акт. т. I. №. 184. Фундаційна грам. астрах. троиц. мо-
настыра въ р. 1574.

(† 1515), пр. Александеръ Свирскій (1533), пр. Ниль Столбенскій († 1555) и инны; а ученики ихъ и выходцѣ-пустынники Бѣлозерскаго монастыря выходили, глядаючи уединенія, въ лѣсы новозаложенной Вологодской епархіи, и закладывали ту свои пустинныи скиты.

Въ XVI. вѣку причиняли ся до помноженія монастырѣвъ на Сѣверѣ и щастливыи успѣхи государственныи, а заразомъ и красныи обычай за звытяжства надъ непріятелями паньства, ставити памятники не людямъ,—але Господу для славы имени Его. И такъ взятіе Смоленска ознаменовано (въ р. 1525) заложеньемъ храма и монастыря (новодѣвич.) во имя Богоматери а звытяжество надъ Казаньемъ увѣковѣчено св. Покровскимъ соборомъ.

Въ нещастяхъ якъ то въ часъ повѣтря и мору возникшого въ первѣй четвертинѣ XVI. вѣка умоляли Христіяни милосердіе Боже закладаньемъ храмѣвъ и монастырѣвъ, якъ то здѣлали межи инными въ Псковѣ въ р. 1522, де нарѣдъ храмъ Покрова Богоматери поставивъ „въ еденъ день.“¹²¹⁾

Такимъ то способомъ, якъ посвѣдчае „исторія іерархіи“ повстало на Сѣверѣ ѿтъ р. 1500—1588, 65 новыхъ монастырѣвъ.

Не такъ пріятное время бувъ вѣкъ XVI. для монастырѣвъ въ сторонахъ Новгорода и Пскова, а дальше въ южныхъ областяхъ въ Бѣлѣйруси, на Волиню, на Подѣлю и въ земли Галицкѣй.

Особливо тяжко утерпѣвъ за Ивана Грозного Новгородъ и его околиця. Уже за Ивана III. почали ся дни нещастя для того колысьто великого, торгового, людного богатого и стародавнего города. Иванъ III. взявши Новгородъ и збуривши при тѣмъ много церквей и монастырѣвъ, ѿтобравъ му всѣ права и привилеи; богатшимъ

¹²¹⁾ Соф. лѣт. 2, 357.

забравъ мастки, и переселивъ ихъ въ далеко ѳтдаленныя стороны; церквамъ же и монастырамъ половину имѣнія, самому Владицѣ половину волостей, и раздавъ ихъ боярскимъ дѣтямъ.¹²²⁾ Но нерѣвно тяжше утерпѣвъ Новгородъ за Ивана Грозного. Грозный здобувши тое первое пристанище предкѣвъ своихъ, скандинавскихъ Варягѣвъ, межи Славянами, бѣсивъ ся въ немъ съ вышуканою лютостію якъ самый дикій звѣрь. Черезъ пять недѣль, каждый день топили кромѣшники¹²³⁾ въ Волховѣ по 1000 и по 1500 людей; самыхъ монахѣвъ утоплено до 500.¹²⁴⁾

И ту изъ кѣлькѣ десятѣвъ монастырѣвъ по збуренію города, позѣстали цѣлыи лише Антоніевъ, Варлаамѣвъ и Юріевъ.¹²⁵⁾

Такую самую участь готовивъ Грозный и городови Пскови, и станувъ уже пѣдъ мурами мѣста; но съ кусомъ сырого мяса выйшовъ напротивъ нему юродивый Николай: „Я Христіанинъ, и не ѣмъ мяса въ пѣстъ великій „сказавъ му удивленный царь. „Ты пьешь кровь человѣческую“, ѳтповѣвъ му праведникъ. Грозный утихъ, и ѳтступивъ ѳтъ Пскова.

¹²²⁾ Новгород. лѣт. пѣдъ р. 1478. — Соф. лѣт. 2, 193—194. — Псков. лѣт. пѣдъ р. 1499.

¹²³⁾ Такъ называвъ народъ прибоцну гвардію Грозного. Були то люде готовыи на всякую лютость и мерзость, и народъ назвавъ ихъ кромѣшниками, ѳтъ тмы кромѣшной, изъ котрои, казалось, вырвали ся на землю. (Карамз. 9. пр. 321).

¹²⁴⁾ Таубе и Крузе, любимцѣ Грозного, розказуютъ, же по крайній мѣрѣ замордовано до 35.000. (Новгородъ лѣт. 3, 261. — Карамз. 9. пр. 288—293). — Грозный придивляючи ся различнымъ несчастливымъ мукамъ, котри душу ужасомъ наполняютъ, написавъ въ бѣлозерскѣмъ синодику холоднокровно а съ шатаньскою иронією: „Помяни Господи дву тму утопшихъ Новгородцевъ.“

¹²⁵⁾ Въ Новгородѣ и его передмѣстяхъ за исключеніемъ загородныхъ монастырѣвъ съ начала четвертой четвертины XV. вѣка, було 89 церквей, а всѣхъ 161; и за исключеніемъ монастырѣвъ було 44 церквей, въ котрыхъ ѳтиравляно щоденно Службу Богу. (Описаніе церк. Новгорода въ XV. вѣку у Востокова въ опис. муз. 41. 42)

Но оцѣлѣвшій тымъ способомъ городъ тяжко утерпѣвъ ѡттакъ черезъ великій пожаръ, возникшій въ р. 1563, де сгорѣло монастырскихъ и городскихъ церквей 52, а остало ся лише 8.¹²⁶⁾

Въ Бѣлойруси и въ Литвѣ, хотяй якъ свѣдчить Кампензе (1525): Русь, находяча ся пѡдъ панованьемъ польского короля, такъ якъ Львѡвъ, и вся часть Польщи простыраюча ся на сѣверѣ и сѣверовостоцѣ ѡтъ гѡръ Сарматскихъ (Пѡднѣпровье и Пѡдѡлье) непоколебимо держала ся греческого закона, и признавала надъ собою власть Константинопольского патріарха,¹²⁷⁾ и хотяй многіи изъ князѣвъ и боярѡвъ не лише постригали ся въ монашество,¹²⁸⁾ но були и священниками православной вѣры:¹²⁹⁾ монастыри ту не такимъ скорымъ трудомъ успѣвали, якъ того дѣяло ся на Сѣверѣ. Причиною того було: стѣснанье правъ православія, и переходы магнатѡвъ рускихъ на вѣру латиньску, а ѡттакъ на аріанизмъ и лютеранизмъ.¹³⁰⁾ Еднакожъ магнаты оставши ся при пра-

¹²⁶⁾ Псков. лѣт. 201.

¹²⁷⁾ Библіотека иностр. писателей о Россіи т. I. 20.

¹²⁸⁾ Екатерина, дѡнька канцлера Сапѣги була въ р. 1500 монахинею (Stebelski II. стор. 234).

¹²⁹⁾ Всѣ епархіи Мало-Руси числятъ mezi своими Владиками многихъ изъ шляхты, а навѣтъ изъ княжихъ домѡвъ.

¹³⁰⁾ Реформація начата выступлениемъ Лютра въ Нѣмецчинѣ, скоро розширила ся була въ Польщѣ, а навѣтъ и въ Россіи. (Москвитиниъ за г. 1843. Снегиревъ о началѣ и распространеніи лютер. и реформ. церквей въ Россіи). Надто коли 100 лѣтъ передъ тымъ розпочала ся въ Чехахъ борба религійна, Гусити звытѣженнии нашли притулище въ Польщѣ. До розширення реформації въ Польщѣ причинила ся найбільше молодежь польска и руска, котра въ овѡмъ часѣ за для наукъ посѣщала университеты заграничныи, Пражскій и инныи. Въ Вильнѣ защепалявъ лютеранизмъ уже въ року 1539 Авраамъ Кульва др. Теологій. До розширення лютеранизма причинивъ ся такожъ и молодой Зигмунтъ Августъ, пробуваючи около р. 1544 въ Вильнѣ, своєю красною библіотекою, де mezi инными и дѣла Лютра, Меланхтона и инныхъ реформаторѡвъ находили ся, а котра для учащон ся молодежи отвертою стояла. Шляхта звычайно пріймала науку Калвина, а мѣщаньство науку Лютра. Сборы

вославію, Острожській, Вишневецькій, Тышкевичъ, Сапѣга, Воронежській, Огинській и инныи були закладателями многихъ монастырѣвъ межи тыми бѣльшихъ: Дрогичиньскаго, Брестскаго, Рожаньскаго, Спаскаго, Заблудѣвскаго, Дерманьскаго, Дубненьскаго и т. д.

гелветскіи повставали не лише въ костелахъ латинскихъ, але на-
вѣтъ и въ церквахъ православныхъ, якъ то розказуе Р. Гербертъ
въ „*Chrześcianskiej odpowiedzi*” выданѣй въ р. 1567: „*Panie Boże
daj to, mowiącъ бжт — aby nasi przełożeni mogli ten lud (рускій)
Panu Bogu pozyskać, zwłaszcza tego czasu, którego oni też są ku
nam przychylniejsi. Albowiem ta sekta nowa już się też zawadza i
między ich popu, którzy są pod Panu prawowiernymi.*” Изъ рускихъ
панѣвъ позаводили були диссидентскіи сборы: Потоцкій въ Ка-
меньци, въ Панѣвцяхъ, въ Гвоздци, въ Яблонѣвѣ, Николай Буцац-
кій въ Бучачу, Язлѣвецкій въ Язлѣвци, Дорогостайскій въ Доро-
гостаяу въ земли Белзскѣй, Жолѣвскій въ Жолѣвѣ, кн. Прунскіи
колисьто ревнни православныи въ Берестечку, Сборѣвскіи въ Сбо-
ровѣ; а въ Вѣдѣй-Руси, и въ Литвѣ непозбѣтала ачейже ани една
родина, котра бы межи своими членами не мала ѡтступникѣвъ ѡтъ
ѡтѣвской вѣры. Такъ Сангушки, Сапѣги, Нарушевичи, Хоткевичи,
Воловичи, Глѣбовицкіи, Головиньскіи, Корсаки и инныи були Каль-
вини; а Янушъ Кишка, каштелянъ Волинскій ревнио опѣковавъ ся
аріанизмомъ. Многій изъ рускои шляхты пѣдписали въ Вильнѣ
въ р. 1599 союзъ здѣланный межи православными и Диссидентами,
яко диссиденты. Такъ Корсакъ, воевода Полоцкій, Петро Доро-
гостайскій, воевода Минскій, Иванъ Зиновичъ, воевода Витебскій,
Христоф. Зиновичъ, Иванъ Глѣбовичъ, Ярославъ Головиньскій,
Иванъ Сборѣвскій, воевода Глѣзвенскій, Иванъ Дрогоевскій ста-
роста Сяноцкій, Ягодиньскій, Нарушевичъ и инныи... пѣдписали
ся выразно яко диссиденти. Коли ѡттакъ взяли диссидентѣвъ изъ
Польшѣ вытискати, панове тыи, колисьто православныи, не пе-
реходили уже ани на православіе ани на унию, лише просто на ла-
тиньску вѣру. Тымъ то толкуе ся такъ численний переходъ ру-
скои шляхты при кѣнци XVI. и въ первыхъ десяткахъ XVII. вѣка
на латиньскій обрядъ. (Siarczyński, *Obraz wieku Zyg. III.* — Е-
вгеній митроп. Кіев., описаніе Кіев. соф. Собора и Кіевскои іерар-
хii. Кіев. 1825. ст. 68. — Moraczewski, *dzieje rzeczy polskiej
polskiej. Poznań. 1850. T. 3.* — Fischer W. T., *Versuch einer Geschichte
der Reformation in Polen. Gratz 1856.* — Kościół augsburgski w Wil-
nie, *kronika przez A. F. A. Wilno 1850 стр. 124—135.* — Jaroszewicz,
 *dzieje kościoła wyznania Helweckiego w Małej Polsce. Wilno. — Łu-
kaszewicz, dzieje kościoła wyznania Helw. w Litwie. Poznań, 1842.—
Ostrowski, Dzieje i prawa Kościoła.)*

Въ Галицѣй землі, на Волинію и на Подѣлю повстало въ тѣмъ вѣку дуже мало монастырѣвъ; а и тыи спустошили по наибѣльшой части Татари, Волоша, а при кѣнци и Турки. Въ р. 1514 дѣйшовъ Богданъ, господаръ Молдавскій, ажъ пѣдъ Львѣвъ, а въ р. 1537 спустошивъ господаръ Петро Подѣлье и Покутье. Татари въ р. 1514 и 1524 спалили передмѣстя Львова; въ р. 1548 спустошили Подолье, Галицку землю и Волинье вздолжъ и вширшъ; въ р. 1575 розляли ся були по цѣлѣй Руси и перетеребили ю ажъ по мѣсто Решѣвъ, въ р. 1576 и 1589 оперли ся они знова ажъ о Львѣвъ. При всѣхъ тыхъ нападахъ бурили они мѣста и села а съ ними и монастыри, такъ, же великая часть ихъ загинула безъ тямки; многіи изъ нихъ однакожъ ѣтбудовано XVII. вѣку, котрый для помноженя монастырѣвъ, особливо въ епархіяхъ Львѣвскѣй и Перемышльскѣй, бувъ изъ всѣхъ столѣтій найпріятнѣйшій.

Съ вѣкомъ XVII. повторило ся для монастырѣвъ пріятное время вѣковъ XI. и XII-го. На сѣверѣ, незважаючи на перемѣны въ духу народнѣмъ непріятныи монашеству, розбудила ся була, особливо въ первѣй половинѣ столѣтія, незвычайна наклоннѣсть ко монашескому житію. Патріархи зо своей стороны ревно старали ся пѣддерживати тую наклоннѣсть, и въ періодъ Патріаршества въ епархіяхъ патріаршескихъ, съ изятіемъ Кіевской Митрополіи, повстало до 175 монастырѣвъ, и закладателями многихъ були самыи Патріархи.

Въ тѣмъ вѣку повстало въ воронежскѣй епархіи до 15, въ вологодскѣй до 24, въ московскѣй 14, а въ прочихъ ѣтъ 2—8 монастырѣвъ.

До помноженя монастырѣвъ въ Россійскѣй имперіи въ XVII. вѣку причинило ся не мало навертанье на вѣру Христову народѣвъ Сибирскихъ, а ѣттакъ мешканцѣвъ

Казаня и Астрахана. Въ Сибиріи за стараніемъ высла-
ныхъ тамже проповѣдникѡвъ-монахѡвъ крестили ся въ р.
1603 денекотри изъ начальникѡвъ чусовскихъ Вогуличей,
а въ р. 1620 назначено уже Кипріана, игумена Хутын-
ского, на архіепископа до Тобольска. Благочестивый
архипастырѣ выполнявъ надѣи Цара и Патріарха, кре-
стивъ многихъ въ святу вѣру, и для успѣхѡвъ вѣры и
благочестія заложивъ кѡлька монастырѡвъ въ рѡжныхъ
мѣстцяхъ своей епархіи. Такъ въ Тобольску, въ Турин-
ску, въ Тягилѣ, въ Невянску, Тарѣ, Томску и Туру-
ханску. Тое самое дѣлали и настуники Кипріана, осо-
бливо же пятый Сибирскій митрополитъ Симеонъ. Еще
передъ Кипріаномъ побудовали ту проповѣдники-монахи
сами: Березовскій (1605), Верхотурскій (1606), Тоболь-
скій Знаменскій (1605), и Лебедянский (1620); а ѡттакъ
Вышенскій Скитъ (около 1670) Сировскій Скитъ (1679)
и инныи обители. И въ Сибирѣ повстало въ XVII. вѣку
надъ 30 монастырѡвъ.¹³¹⁾

Въ половинѣ того вѣка начало Христіанство про-
никати и въ южную Сибирію, межи Даурами, Дучерами,
Гюляками, Ачанами, а почастіи и межи Манжурами. И
ту въ р. 1653 заложено въ Кондѣ монастырѣ св. Тро-
ицкій, котрый служивъ изъ того времени яко розсад-
никъ вѣры; а въ р. 1671 св. Спаскій монастырѣ въ Ал-
базинѣ, де успѣшными проповѣдями своими прославили
ся игумень Ѳеодосій, и іеромонахъ Макарій.

Не рѡвно пріятнѣйшее время бувъ вѣкъ XVII. для
монастырѡвъ въ епархіяхъ до Польщи належачихъ.

Съ тымъ вѣкомъ начала ся ту нова эпоха для мо-
нашества, и такій жаркій запаль до закладаня монасты-
рѡвъ, якій сиостерѣгаемо лише въ первыхъ часахъ по
заведеню Христіанства на Руси. Якъ извѣстно приняли

¹³¹⁾ Истор. іер. т. 6.

при кѣнці XVI. вѣка Митр. Михайлъ, Архіеп. Полоцкій и Смоленскій и Епископи Владимірскій, Луцкій, Холмскій и Пинскій, унію съ церквою римскою; — Епископы же Гедеонъ Львѣвскій и Михайлъ Перемышльскій не приступили къ ней. И такъ якъ Епископы, такъ и монахи съ своими монастырями на двѣ роздѣлили ся части. Монастыри въ повысшихъ епархіяхъ пѣйшли бѣольшою частію за Епископами и приняли унію; монастыри же Перемышльской и Львѣвской епархій, до того колибель монашества на Руси печерская Лавра, пѣдъ проводствомъ архимандрита Никифора, и многіи монастыри въ Кіевскѣй епархій и на Украинѣ, остави са при православію.

Но не лише межі священствомъ рускимъ утворили ся двѣ партіи; и свѣтскіи люде пѣйшли за ихъ примѣромъ, и утворили два собѣ противни, а майже рѣвно сильни таборы.

Унію стали вѣспирати Рѣчпосполита и король Сигмундъ самъ; магнаты и шляхта уживала всякихъ средствъ въ користь уніи, а перейшовше на унію священство, Епископи, а за ними и монахи розширяли ю вѣсма силами.

На супротивъ на чолѣ православія станули можлии магнаты князѣ Острожскіи, кн. Огинскіи, Верацаки, Кирдеи, Стеткевичи и иннии магнаты. Поменша шляхта, особливо въ оставшихъ ся при православію епархійхъ, якъ то Лѣтинскіи, Хлопецкіи, Погорецкіи, Устрицкіи, Шумлянскіи, Жураковскіи, Туркули, Терлецкіи, Чайковскіи, Комарницкіи, Городискіи, Гошовскіи, Дрогоевскіи, Потоцкіи, Коритки, Папари, Дѣдошицкіи, Винницкіи и Шептицкіи ревню и сильно захищали православіе. Святители: Балабанъ, Копистынскій; пѣзнѣйше Копинскій, Борецкій и неутомимый Петро Могила, бороли ся и словомъ и дѣломъ за вѣру свою. Сильно такожь пѣддерживали православіе братства церковни, Львѣвске Успенске, Луцке

св. Крестне, и Виленьске св. Троицке, Миньске и Кіевске Богоявленскіи, котрыи повставши еще въ попереднѣмъ періодѣ яко товариства гуманитарныи, по заведеню уніи, обернули цѣлу ревнѣсть свою и всякое работаніе на зашиту православія, и на помѣчь пастырямъ своей церкви.

По заведеню Христіанства на Руси, узнавъ вел. кн. Владиміръ, узнали и его наступники, же найсильнѣйшими твердынями вѣры святой суть монастыри; и съ якою похопностію, съ якою ревностію ихъ закладывали, сказали ми уже передже.

Тое самое повторило ся и по заведеню уніи. Такъ покровителѣ уніи, якъ и защитники православія узнали, а то первыи же лише монастыри можуть унію розширити и укрѣпити, а другіи же лише монастыри подолѣють православіе зищити и ненарушимое удерживати.

И оба таборы стали перемагати ся въ закладаню монастырѣвъ. До половины XVII. вѣка въ Литвѣ и Бѣлоруси заложено до 45 уніатскихъ; на Волиню же, въ епархіи Перемышльской и Львовской и на Украинѣ до 55 православныхъ монастырѣвъ.

Монастыри уніатскіи закладывали и выпосажали: Рѣч-посполита сама, якъ то Полоцкій, Жировицкій и Витебскій монастырь, ѡттакъ магнаты и заможна шляхта; православныи же монастыри будовали епископы, оставшая ся при православію шляхта, и мѣщане, — якъ то Симеонъ Онуфріевичъ Содома передмѣщанинъ Львѣвскій монастырь св. Богословскій во Львовѣ. Монахи самыи, выходячіи многочисленно изъ Кіевской Лавры и зъ инныхъ монастырѣвъ православныхъ, закладывали въ позѣставшихъ при православію епархіяхъ Львѣвскѣй и Перемышльскѣй, монастыри де лише могли, навѣтъ безъ жадной фундаціи, часто лише на куснику луки або огорода, котрый имъ деякій селянинъ, найчастѣйше при

смерти для полегшенія души своей жертвовавъ.¹³²⁾ Навѣтъ и небогатіи селяне православныи закладывали на своихъ грунтахъ для черцѣвъ монастыри, якъ то монастырь Крупецкій, Верхратскій и Завалѣвскій; а иногда дѣлали тое и мірскіи священники, и дали початокъ кѣлькомъ монастыркамъ въ Галиціи и въ Угорскѣй Руси.

Замѣчательно а заразомъ и удивительно есть еще и тое обстоятельство, же денекотрыи монастыри православныи закладывали и выпосажали латинники, а майже и калвини. Такъ Гетманъ польскій Станиславъ Жолкѣвскій, латинникъ, выдѣливъ изъ своей волости Крехова значный обшаръ землѣ на жаложенъе монастыра нынѣшного Крехѣвского, а Стадницкій полякъ латинникъ зробивъ му еще дальшую фундацію, и надавъ му приселокъ Явѣрникъ; Король Іоаннъ III., великій добродѣй Пѣдгорецкого, Домашѣвского, Бесѣдского, Жолкѣвского и иныхъ монастырѣвъ, заложивъ монастырь Краснопустинскій, надавъ му значну фундацію, и сгромадивъ въ немъ черцѣвъ отшелникѣвъ скитавшихъ по Розгадѣвскихъ пущахъ; сынъ его Яковъ заложивъ и выпосаживъ колись-то красный монастырь Вѣцинскій; Станиславъ Конечпольскій ѣтбудовавъ и выпосаживъ збуреный черезъ Дорошенка монастырь нынѣшний Пѣдгорецкій; Людви́ка Залуска и Лаврентій Ланцкоронскій выпосажили монастырь Улашковецкій; монастырь Добромильскій заложивъ Іоаннъ Феликсъ Гербуртъ „*filius Sedis Apostolicae devotissimus, et Religionis Catholicae zelantissimus*” якъ го называе Папа Павелъ V.;¹³³⁾ а монастырь Бережвечъ побудовавъ Іосифъ Корсакъ — ачейже лютеранинъ.

¹³²⁾ См. Rewizya Ihumenów z r. 1724 (въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ). Ту много тымъ способомъ заложенныхъ монастырѣвъ.

¹³³⁾ Annales Eccl. Ruth. M. Harasiewicz, edit. M. Malinowski. Leopoli 1862. стор. 250.

Въ XVIII. вѣку мало уже повстало монастырѣвъ; противно въ томъ вѣку начали монастыри такъ въ Россіи якъ и въ Польщі реформовати и зносити

Въ Россіи стали зносити монастыри и скиты (пустыни) уже въ минувшѣмъ столѣтію. Патріархъ Никонъ, еще яко архієпископъ Новгородскій взявъ бувъ поправляти непорядки кравшіи ся въ богослуженіе, и ложности ворвавши ся въ церковныи книги. Осѣвши ѡттакъ въ р. 1652 на престолѣ патріаршескѣмъ совершивъ бнѣ поправу книгъ, и соборъ въ р. 1667, котрый Никона самого ѡтъ Патріаршества ѡтсудивъ, узнавъ и подтвердивъ его поправу книгъ яко правильне и съ духомъ православія сходное дѣло. Но дѣло тое, хотяи по своему внутреннему значенію самое многоважное и блистательное, многіи изъ духовенства такъ мірскаго якъ и монашескаго неприяли. На чолѣ послѣднего станувъ сильно укрѣпленный Соловецкій монастырь. И въ немъ то собрало ся до 1600 расколникѣвъ, котри опираючи ся на казамъ царскимъ черезъ близко 10 лѣтъ, своихъ емисарѣвъ на всѣ стороны розсилали, расколъ майже въ цѣлѣмъ паньствѣ розширили, а навѣтъ и за границею, якъ то въ Лифляндіи по надъ берегами Пейпуса.¹³⁴⁾ особливо же на Вѣтцѣ, островѣ на р. Сожѣ въ черниговскѣй губерніи, и въ Стародубью на Украинѣ межи Козаками, сильныи гнѣзда раскола позаводили.¹³⁵⁾ Правительство уви-

¹³⁴⁾ Протопопа Андрея, извѣстіе о раскольникахъ стор. 72—76. 83—86

¹³⁵⁾ Въ р. 1735 велѣла императрица Анна полковникови Сытинѣ зайти Вѣтку и расколникѣвъ въ родинныи мѣстця порозсилати. Съ 5 полками занявъ Сытинъ Вѣтку, найшовъ ту до 40.000 расколникѣвъ, и цѣлый рѣкъ потребовавъ, закилъ дѣйшовъ, кто и азъ ѡтки на Вѣтку прійшовъ. Скиты збурено, монахѣвъ и монахинѣвъ порозсилано до монастырѣвъ въ глубокой Россіи, мірскихъ же поселено по рѣжныхъ мѣстцяхъ ажъ въ Ингерманландіи. Но не минуло и 5 лѣтъ, раскольники по повертали знова на Вѣтку, побудовали церковь и скиты, де собрало ся до 1200 черцѣвъ, и множество мірскихъ расколникѣвъ. Правительство на дармо завзы-

дѣло ся принужденымъ энергично выступити противъ расколови, и скликало въ р. 1681 соборъ Архіереевъ и игуменѡвъ, котрый межи инными постановивъ: абы закладанье скитѡвъ (пустынь), котрыи служатъ расколови яко пристаище, не дозволяти, а заразомъ и жїючихъ въ такихъ скитахъ, де поблизко жїють мірскїи люде, вывести въ монастыри, храмы же скитскїи обернути на парохїальныи церкви. Пѡзнѣйше прилучовано монастыри сомнѣтельнаго успособленя до бѡльшихъ, або ѡтдавано ихъ въ опѣку катедрамъ. Такъ ѡтдано въ р. 1698 Псковскѡй катедрѣ 18 монастырѡвъ; до Саввиного же монастыря прилучено 17, до Свирского 18, до Юріевого 15 а до Сергіевого 14 монастырѡвъ и множество пустынь.¹³⁶⁾ Въ р. 1703 заказавъ Царь Петро закладати монастыри. Въ р. 1734 предписано не пострыгати въ монашество никого, кромѣ вдовыхъ священникѡвъ и отставныхъ салдатѡвъ.¹³⁷⁾ Въ р. 1721 ѡтобрано монастырамъ фондуши и ѡтдано пѡдъ зарядъ Синода. Духовный регламентъ зъ дня 5. февр. 1724, повелѣвъ малолюдныи монастыри соединяти въ еденъ. Императоръ Петро III. повелѣвъ церковныи имѣнїя прилучити до имѣнїй паньства и назначивъ ду-

вало ихъ до повороту. Ажъ въ р. 1763 выселало оно генерала Маслова, повелѣло заняти Вѣтку, а съ раскольниками остро поступити. Въ р. 1764 занявъ Масловъ Вѣтку, найшовъ ту до 20000 раскольникѡвъ, межи тыми много оглашенныхъ, и ѡтославъ всѣхъ на Сибирь. Въ Стародубью остававъ ся расколъ еще пѡзнѣйше. Но коли въ р. 1761 надано купеческїи права раскольникамъ-выходцамъ изъ Польщи въ Елисаветградъ; то Стародубци взяли користати зъ того случая, и до р. 1767 выселило ся ихъ изъ Стародубя на Угугль до 3000 душъ. Прочихъ перенесено пѡзнѣйше разомъ съ остатками Сѣчи ажъ за чорне море въ землю Таманьску надъ рѣкою Кубаномъ, и названо ихъ Чорноморскими Козаками.

¹³⁶⁾ Истор. іер. 6. 47. 77. 79. — Опис. Серг. Лавры Москва 1847, стор. 147—154.

¹³⁷⁾ Собр. зак. указ. 1734. (№ 6585 сл. 6561. 6574. 6583. — Филаретъ архіеп. Черниг., истор. русс. церкви 1862. т. V.

ховеньству пенсію, що однакожъ за панованя его, за для скорой его смерти, не исполнило ся.

Не долго по вступленю на тронъ сложила Екатерина II. комісію изъ 2-хъ духовныхъ и 5-ти свѣтскихъ особъ, котра мала розсудити о утриманю духовеньства. На початку р. 1764 представила комиссія императрицѣ, щобы духовеньству имѣнія церковныи отобрати, и отдати ихъ комисіи економіи; а духовеньству такъ свѣтскому якъ и монашескому назначити грошеву пенсію. Императрица подтвердила предложеніе комисіи. Указъ той еднаковожъ не простиравъ ся на малоруске духовеньство; тото остало ся при своихъ давнѣйшихъ привилеяхъ, котри му ажъ въ р. 1786 отобрано, де го оттакъ съ великорускимъ срѣвно. Заразомъ наказавъ духовный регламентъ поменшии монастыри лучити въ еденъ. Въ р. 1762 во всѣхъ епархіяхъ велико-рускихъ (изключно Мало- и Бѣлоруси) було 732 мужескихъ а 222 дѣвичихъ монастырѣвъ. По регуляціи же и по знесеню поменшихъ монастырѣвъ въ р. 1764 позѣставлено: а) мужескихъ монастырѣвъ въ першѣй классѣ 20, вторѣй классѣ 41, а въ третѣй классѣ 100; б) дѣвичихъ во всѣхъ трехъ классахъ 39.

Тымъ самымъ регламентомъ заказано такожъ безъ воли самодержавной закладати новыи монастыри.

Якъ въ Россіи такъ само и въ Польшѣ наступили съ монастырами съ XVIII. вѣкомъ великіи перемѣны; съ тою однакожъ рѣжницею, же въ Польшѣ, за повелѣніемъ римской столицы, монахи самыи монастыри свои зреформовали. Правительство польске немѣшало ся въ наступившии реформаційныи sprawy, позѣставило монастыри при ихъ давныхъ привилеяхъ, не заказивало закладати новыи монастыри, и немѣшало ся въ зарядъ ихъ маєт-

ковъ. Реформаціи ѳтбували ся ту черезъ самыхъ монахѳвъ пѳдъ предсѳдательствомъ митрополита въ присутствію епископѳвъ.

Буллею „Inter plures“ розпорядила рымска столица, абы въ кождѳмъ монастырѳ находило ся уже то найменше 8 монахѳвъ. Въ слѳдствіе того наказу, понеже многимъ монастырамъ недоставало фундацій до утрыманя такого числа осѳбъ, поприлучивано много поменшихъ монастырѳвъ до бѳльшихъ, а много изъ нихъ цѳлкомъ знесено и опущено. При регулаціи монастырѳвъ въ р. 1744 позѳставлено изъ 122 монастырѳвъ рускои св. Покровскои провинці 38, яко бѳльшіи и головныи; 59 монастырѳвъ прилучено до повысшихъ бѳльшихъ, а 25 цѳлкомъ знесено.

Фундаціи знесеныхъ поменшихъ монастырѳвъ, т. е. грунта, ѳтдали монахи душпастырамъ мѳрскимъ, и грунта тии становлять нынѳ во многихъ парохіяхъ фундаціи парохіальныи.¹³⁸⁾ Такъ въ Болоховѳ, въ Гуменци, въ Испасѳ въ Илинцяхъ, въ Голоску коло Отынїи, въ Пѳдгородишу, въ Крущи, въ Звынячу, въ Синковѳ, въ Королѳвцѳ, въ Коссовѳ, въ Коломыи, въ Пятничанахъ, въ Улучу и т. д.

Въ епархіяхъ до Польщи належачихъ повстали въ XVIII. вѳку, помимо непрїязныхъ обстоятельствъ, монастыри: Бучацкій и Кристинопѳльскѳй, котри и нынѳ существуютъ, и Гуманскій, Струсовскій и Пугинскій. Князь Чарторыскій Адамъ намѳрявъ, уже по коронаціи Почаевскѳй заложити монастырѳ въ маестности своей мѳстечку Лѳску, и поручивъ бувъ тоту справу Крехѳвскому игуменови Сильвестрови Лашевскому; що една-

¹³⁸⁾ Congregatio generalis Leopold. O. S. B. M. in Ecclesia Cath. Leopoldensi sub invocatione Divi Georgii Martyris celebrata A. 1739. (въ библ. св. Онуфр. во Львовѳ).

кожъ изъ-за причины непріятныхъ тогдашнихъ обстоятельствъ до skutku не прійшло.

Въ р. 1772 наступивъ першій подѣлъ Польщи. По-тѣмъ подѣлъ прійшла една часть монастырѣвъ до Россіи, друга до Австріи, а трета позѣстала при Польщи. Въ Польщи остало ся 40 монастырѣвъ, котрымъ соймъ и король въ р. 1775 дотеперѣшныи права и привилеи потвердили.

Монастыри дѣставшіи ся въ р. 1772 до Россіи упорядковало правительство ведля существовавшихъ въ тѣмъ взглядѣ законѣвъ; що здѣлало такожъ и съ тыми монастырами, котри и пѣзнѣйше по другѣмъ подѣлѣ Польщи до Россіи прійшли.

Въ р. 1786 вызначено пенсіи для малорускихъ монастырѣвъ, и тогда ограничено ихъ на 20 штатныхъ, а 20 заштатныхъ. Въ р. 1793 заведено пенсіи для бѣлорускихъ монастырѣвъ, и позѣставлено 9 штатныхъ, а 35 заштатныхъ.

Такимъ образомъ число монастырѣвъ въ Россіи, упорядкованныхъ въ р. 1764, якъ съ часомъ ѣтновлено денекотрыи изъ знесеныхъ, до того заложено такожъ кѣлька новыхъ, а и зъ тыхъ, котри дѣстали ся сюда изъ Польщи, много задержано, побѣльшило ся до р. 1810 такъ, же въ тѣмъ р. були въ Россіи 3 лавры, 7 ставропигальныи, 256 такъ названыи штатныи (мужескіи и дѣвичіи монастыри), — 4 штатныи и 182 заштатныи пустыни, — всего 452 монастыри. Въ статистицѣ Зябловскаго въ р. 1815 есть мужескихъ монастырѣвъ 387, и 4900 монахѣвъ, дѣвичихъ же 91, и 1696 монахинь. Въ статистицѣ Арсеньева въ р. 1818 положено и мужескихъ и дѣвичихъ монастырѣвъ круглимъ числомъ 500, и 7000 монахѣвъ и монахинь.

Въ р. 1828, а ѣттакъ въ р. 1832 наступили въ Россійскѣмъ паньствѣ новыи регуляціи монастырѣвъ, осо-

бливо на югу и на западѣ. Многіи монастири въ тыхъ остатныхъ сторонахъ подпали касатѣ; поменшіи поприлучивано до бѣльшихъ, денекотры же изъ давнѣйше знесеныхъ, подтновлювано. И нынѣ существуютъ ту: а) въ губерніи Кіевскѣй 16 мужескіи, а 3 дѣвичіи; б) въ губер. Черниговскѣй 9 мужескіи, а 4 дѣвичіи; в) губер. Полтавскѣй 2 мужескіи, а 3 дѣвичіи; г) въ губер. Харьковскѣй 4 мужескіи, а 2 дѣвичіи; д) въ губер. Воронежскѣй 8 мужескіи; е) въ губерніи Екатеринославскѣй 2 мужескіи; ж) въ губерніи Воронежскѣй 8 мужескіи; з) въ губер. Херсонскѣй 4 мужескіи, а 1 дѣвичій; и) въ губерніи Волинскѣй 10 мужескіи а 1 дѣвичій; і) въ губерніи Подѣльскѣй 7 мужескіи а 2 дѣвичіи; к) въ губерніи Миньскѣй 6 мужескіи а 1 дѣвичій; л) въ губерніи Могилевскѣй 8 мужескіи, а 3 дѣвичіи; м) въ губерніи Вильненскѣй 3 мужескіи; н) въ губерніи Ветевскѣй 4 мужескіи, и о) въ губерніи Гродненскѣй 3 мужескіи монастири. Такимъ образомъ позѣстало изъ монастирѣвъ существовавшихъ въ Мало- и Бѣлорусіи, ѣттакъ на Подѣлю, на Волиню и на Литвѣ всего 88 мужескихъ и 20 дѣвичихъ монастирѣвъ.¹³⁹⁾

Въ Австріи, котрѣй по подѣлѣ Польци припали епархіи Львѣвска и Перемышльска, позѣстали монастири ажъ до Цѣсара Іосифа II. при своихъ правахъ и привилегахъ. Но якъ тойже монархъ, котрый уже въ дѣтиньскихъ лѣтахъ своихъ ординѣ Іезуитѣвъ цѣлою душею изненавидѣвъ, а съ нымъ и прочее монашество, на тронѣ австрійскій поступивъ; наступила велика касата монастирѣвъ въ цѣломъ паньствѣ. И зъ монастирѣвъ рускихъ дѣставшихъ ся Австріи, позѣстало до начала XIX. вѣка лише 18; а коли пѣзнѣйше Верхратскій въ пер-

¹³⁹⁾ Кр. Календаръ на г. 1867. Москва: „Православные Монастири юга и запада Россіи,“ стор. 11.

вѣтъ десятку того вѣка знесено, а въ р. 1818 Сокулецкій, Задарѣвскій и Угорницкій (также Бабянка названный) до Бучача прилучено, позѣстало въ Галиціи лише 14 монастырѣвъ, котри и нынѣ существуютъ.

О монастырахъ русскихъ въ Угорщинѣ, за для браку памятникѣвъ годѣ дещо рѣшительного сказати. Найстаршимъ извѣстнымъ монастыремъ есть ту монастырь Угольскій такожь „Заневъ“ и „Полонинскій“ названный, въ котрѣмъ правдоподобно пострыгъ ся въ монашество кн. Войшелкъ въ XIII. в. Бѣлыша часть монастырѣвъ повстала ту уже по XVI. в., т. е. по заведенію Уніи. Въ другѣй половинѣ XVII. в. було ту бѣльше якъ 20 русскихъ монастырѣвъ, изъ котрыхъ 14 въ р. 1788 пѣдпало кассатъ.

Перейшовши такъ побѣжно причины изъ-за якихъ монастыри на Руси такъ численно повставали, и якимъ способомъ ихъ число въ остатнѣмъ столѣтію уменьшило ся; подаемо ту понизше ихъ списъ о тѣлько, о кѣлько дѣйшли до насъ памятники и вѣстки о нихъ, и о кѣлько тыи памятники намъ до рукъ дѣстали ся.

При тѣмъ ограничиваемо ся на монастырахъ существовавшихъ въ Епархіяхъ Кіевскѣй, Смоленскѣй, Полоцкѣй, Владимірскѣй, Пиньскѣй, Луцкѣй, Перемышльскѣй, Львѣвскѣй, а по части и Черниговскѣй, яко належащихъ до тыхъ предѣлѣвъ, котри давнѣйше становили литовскую и рускую провинцію монахѣвъ держачихъ ся устава св. Василя Великого. Наюслѣдокъ додаемо и списъ монастырѣвъ въ Епархіяхъ Мункачѣвскѣй и Прашѣвскѣй въ сѣвернѣй Угорщинѣ, и монастырѣвъ Буковинскихъ. Немаючи докладныхъ обграниченій діецевій Кіевскои, Полоцкои, Владимірскои, Смоленьскои, Луцкои, Холмскои, Пиньско-Гродненьскои и Черниговскои, подаемо ихъ монастыри порядкомъ альфавитнымъ; монастыри же Львѣв-

ской, Перемышльской, обохъ Угорскихъ епархій и Буковинскій окремѣнно. Монастыри, котри нынѣ еще существуютъ, означены суть двома звѣздками (**).

II.

Монастыри дієцезій Кіевскои, Смоленскои, Полоцкои, Черниговскои, Пиньско-Гродненскои, Луцко-Острожскои, Владимірскои и Холмскои.

1. Антополь, въ губер. Гродненскій, на дорожѣ изъ Кобрыни до Пиньска. Въ томъ монастырѣ отбувъ ся въ р. 1744 соборъ монаховъ, на котромъ въ мисль декретовъ св. Столицы упорядковано делегаціи до капитулъ генеральныхъ. Въ р. 1743 надавъ Фелиціанъ Верещака тому монастыреви нову фундацію, и велѣвъ ту заложити школу регорики. (Consultatio Antopolitana 1744, — и Capitulum gener. Dubnense 1743 въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ).
2. Бакота. Лѣт. Даниловича на стор. 58. говоритъ: „а въ другомъ мѣстѣ були черцѣ въ горѣ, и въ томъ мѣстци побудовали мѣсто Бакоту.“
3. Баръ, св. Петропавловскій, въ повѣтѣ Латычѣвскѣмъ, стоявъ властиво въ Семенкахъ о $\frac{1}{2}$ милѣ отъ мѣста Бару.
4. Батурынъ, св. Преображенскій, въ губерніи Черниговскій. Митр. Адріанъ писавъ Мазепѣ и завывавъ го, абы ту заложивъ Архимандрію. (Діарія 1692—1697).
5. Березовечъ. Монастырь той заложивъ Іосифъ Корсакъ, воєвода Мстиславскій, около 1627. Монахи удерживали ту школу регорики еще въ р. 1800. (Baliński Star. Polska — Consultatio Antopolitana, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Наук. Сборн. гал. русс. мат. 1866. стор. 270).
- 6.** Бершады, св. Преображенскій, въ ольгѣопольскѣмъ повѣтѣ въ губерніи Подольской, заложенный въ р. 1616, а зпесеный въ р. 1744.**) Нынѣ знова существуете яко православный.
- 7.** Богуславъ, св. Николаевскій, замѣстомъ на высокій скалѣ. По р. 1768, въ котромъ Гайдамаки всю братію монастыра

*) Monasteria O. S. B. M. Provinciae Protectionis B. V. Mariae regulata in generali Capitulo Dubnensi 1744.

помордовали, занявъ той монастырь епископъ Переяславскій. Знесено го въ р. 1795, нынѣ снова существуетъ яко православный. (Baliński Staroż. Polska. II, 159. — Catalogus monasteriorum Anno 1775, — въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ).

8. Борисѡвъ, св. Воскресенскій, въ губер. Миньскѡй. (Бант. Кам. о Уніи. Вильно 1866. стор. 277. 282. — Tyszkiewicz Eust., Opisanie powiatu Borysowskiego. Wilno 1847.
9. Боруны, въ губер. Виленскѡй. Въ р. 1744 назначено той монастырь яко вокальный. (Consultatio Antopolitana).
10. Борисоглѣбскій монастырь, на Смядинѣ недалеко Смоленска, згадуе ся уже въ р. 1138. Въ р. 1145 выбудовано ту муровану церковь во имя св. муч. Боряса и Глѣба. (П. С. Р. Л. I, 108. III, 8. 10).
11. Бразынѣ, zaloжили кн. Адамъ Корибутъ — Вишневецкій и жена его зъ Хоткевичѡвъ, въ р. 1609. Въ фундаціиной грамотѣ видають они проклятіе на тыхъ изъ потомкѡвъ своихъ, котрыи бы ѡтступили ѡтъ православія, и ѡтступникѡвъ лишаютъ правъ ктиторства. (Минск. грам. Минскъ 1849. Nr. 43).
12. Брахимѡвъ, селецкій, св. воев. Миньскѡмъ, есть уже въ р. 1631.
13. Брацлавъ, архимандритскій, въ Литвѣ на озерѣ Несѣша заложенный передъ р. 1581. (Наук. Сбор. гал. русс. Мат. 1866. стор. 251.)
14. Брестъ св. Николаевскій (Акт. запад. Росс. IV. Nr. 123. 149. — Наук. Сбор. гал. русс. Мат. 1866. стор. 224).
- 15.** Брестъ, св. Симеонов., существуетъ нынѣ яко православный.
16. Брянскъ, властво Свѣнскій монастырь подъ Брянскомъ, заложивъ въ р. 1288 сынъ Михаила кн. Черниговского, Романъ. (Карамз. IV. 37. изд. II).
- 17.** Будище, св. Преображенскій, заложивъ въ 1689. Василий Кочубей. (Кр. Календарь на г. 1867. Москва).
- 18.** Буйничи, св. Духа, въ губер. Могилевскѡй. Ту подвижало ся за митр. Петра Могилы по 200 черцѣвъ (Камень або лиеось. Кіевъ 1644. стор. 365 — 368).
19. Бѣла, св. Николаевскій, въ губер. Люблинскѡй, повставъ по р. 1600. (Наук. Сборн. г. р. Мат. 1867 стор. 1. — Stelbelski, Dwa swiatła. III, 252.

20. Бѣлостокъ, св. Духа, на Волиню, 3 мили ътъ Луцка. Монахи мали ту школы реторики.
- 21** Бѣлыѡвъ, св. Юрскій, на передмѣстю того мѣстечка, на Украинѣ, заложила въ XVIII. в. Анна изъ кн. Корецкихъ Хоткевичева. Знесеный въ р. 1795, нынѣ знова существуете. (Czas. Dodatek. Kraków. 1857. Pazdziernik. стор. 535. — Кр. Календарь на г. 1867. Москва.)
22. Бытень. Монастырь Бытеньскій заложила родина Трызибѣ. Митр. Рутскій запровадивъ ту семинарію для монаховъ. (Наук. Сборн. гал. русс. мат. 1866. стор. 198. 251. — Stebelski, Dwa swiatła. III. стор. 252).
- 23.** Варшава. Въ Варшавѣ була резиденція де мешкали прокураторы обоихъ провинцій. Въ р. 1766 зробивъ О. Иосафатъ Либиць, на тотъ прокураторъ, пропозицію, абы резиденцію Варшавску придѣлити до провинціи руской, и абы ту, яко въ головномъ мѣстѣ, заложити великій монастырь. На тое подано о позволеніе, Сеймъ (1768) позволивъ заложити монастырь, Король даровавъ подъ монастырь грунтъ на поляхъ Уяздовскихъ, и монахи уже такой въ р. 1768 взяли ся до будовы.*) Першимъ игуменомъ монастыра поставлено О. Метрофана Комаркевича, монаха перейшовшого сюда изъ провинціи литовской, чоловіка изъ заможной на Литвѣ родины, котрый тому повстающему монастыреви 100.000 зл. изъ власного маєтку съ тымъ условіемъ пожертвовавъ, абы ту заложити бурсу для 12 дѣтей-сирѣтъ по родичахъ русскихъ. Дальшіи суммы на будову Варшавску сложили монастыри: Добромилскій 30.000 зл.; Бѣлыѡвскій 34890 зл. Почаевскій 100.000 зл.; Крехѡвскій 7.000 зл., котру мавъ у кн. Мартина Любомирского; св. Юрскій Львѡвскій 1700 зл., а св. Богословскій Львѡвскій 1000 зл. Провинція сама призначила на будову 500 дук., котри мала выпожиченыи

*) Approbacya Funduszu OO. Bazylianów na Ujazdowie. Fundacyi OO. Bazylianów Prowincyi koronnej na Ujazdowie, placu naszym Dzieciuchnym z przykupiением dóbr za dwakroć sto tysięcy Zł. Pol., a nie więcej, pro subsistentia osób zakonnych pozwalamy, a to dla wygody ludu w obrządku Ruskim zostającego, i publicznej usługi, którą uczeniem języków greckiego, słowiańskiego, skoropism zwanego, i innych czynić będą. (Zbiór konstytucyi sejmu extraordinarynego w Warszawie 1767 i 1768. стор. 345—346.)

каноников Варминьскому и секретарю Е. К. М. Ghigiotti, оттакъ 10.000 зл. выпозичены Юрію Омѣцинскому, городничему Каменецкому, и 6000 зл., котри принесъ съ собою вступаючи въ монашество О. Іоакимъ Спендовскій (въ р. 1768 уже Архимандритъ Каневскій). До будови Варшавского монастыра причинили ся такожъ король самъ, и Оссолинскій староста Сандомирскій. Будовничимъ монастыра бувъ Мертини. Монастырь Варшавскій стоитъ нынѣ, яко послѣдній изъ монастырѣвъ униатскихъ въ Россіи. (Acta provincialis Onuphrii Bratkowski, а 1772—1776, и книга: „Przychody i rozchody kassy prowincialskiej roku 1772”, въ библиот. св. Онуфр. во Львовѣ.)

24. Вербитѣвъ, въ воев. Витебскѣмъ. Монахи рускіи обняли ту по Іезуитахъ латыньскіи школы. (Wiadomości do dziejów kościoła i religii katol. w krajach panowaniu Ross. podl. Poznań 1843).
25. В е р х ѳ в ъ, Монастырь той належавъ до провинціи Литовской. Въ 1744 назначенъ яко вокальный. (Consultatio Antopolitana. Наук. Сборн. гал. русс. Mat. 1866. стор. 251).
26. Вивье, св. Успенскій, въ воев. Троцкѣмъ. (Kraszewski, Wilno od pocz. Wiln. 1840. III. 65).
- 27.** Вильно, св. Духа, заложина Елена супруга короля Александра около 1600. (Собр. Вил. грамотъ, 1843. — Kraszewski, Wilno od początków jego do r. 1750. Wilno 1840).
28. „ св. Николаевскій. (Kraszewski. Wilno od pocz.).
- 29.** „ св. Троицкій, архимандритскій, заложивъ вн. Ольгердъ съ супругою около 1400. Стефанъ Баторый отдалъ монастырь Троицкій въ р. 1584 подъ зарядъ бурмистра, радцѣвъ и лавниковъ. (Собр. Вил. грам. стор. 14. 89. — Акт. зап. Росс. 1846. II, Nr. 125. III, Nr. 144. IV. Nr. 35. — Kraszewski, Wilno.) Архимандрію знесъ въ р. 1675. митр. Жоховскій.
30. „ св. Успенскій.
31. „ св. Юрскій на Луцѣ, заложенный въ р. 1524. (Акт. зап. Росс. 1846. II. 127).
- 32.** Винница, св. Благовѣщенскій, заложивъ передъ р. 1616 М. Кропивницкій. Монахи удерживали ту школы латыньскіи и

философія, котри зъ ѡтси ѡттакъ до Гуманя перенесено. Монастырь знесенъ въ р. 1744, а переставъ существовати въ р. 1753. (Metric. Regni. Vars. 1616. Lit. 7. fol. 163. — Cathalogus alphabeticus стор. 638.*) — Монастырь той нынѣ знова ѡбновлено, и на жен. перестроено.

- 33.** Виноградъ, св. Успенскій, заложенный въ XVII. в.
34. Витебскъ, св. Марка. Монастырь той zaloжили Огинскіи (Акт. зап. Росс. 1853. V. Nr. 164. 170. 278.)
35. " св. Іоанновскій Предт.
36. Владиміръ Волинскій, св. Апостольскій, есть уже въ XIII. в
37. " св. Богородичный катедральный, есть уже въ XII. вѣку.
38. " св. Михайловскій, есть уже въ XIII. в.
39. " Чест. Креста. (Кіев. памят. II, 26. 52.)
40. " св. Спаскій, недалеко Владиміра, заложенный еще въ XIV. вѣку. (Кіев. памят. II. 26. 52.) Въ р. 1563. надавъ король монастырь св. Спаса съ волостею „Янѡвъ“ Павлови Ораньскому. (Галицкій истор. Сбор. Львѡвъ 1860. III. CLII).
41. Волославъ, св. Онуфрейскій, стоявъ на выспѣ р. Буга, и належавъ до епископіи Владимірской. (Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. Edit. Malinowski. Leopoli 1862. стор. 115).

*) Cathalogus alphabeticus Patrum et Fratrum Ordinis Sancti Basilii Magni in Provincia Polona Tituli Protectionis Beatissimae Virginis Mariae Professorum, specificans uniuscujusque cognomen, tum suum religiosum, tum parentum suorum, tempus item et locum nativitatis talentaque ante ingressum ad Religionem, Professionisque; dispositiones deinde sui post Professionem Promotionemque ad Ordines, et tandem singulas per integram vitam religiosas functiones, tam obsequiosas quam honorificas, stante Provincialatu Perill. Reverendissimi Dni Iosaphat Siedlecki Ordinis ejusdem Abbatis Ovrucensis dictae Provinciae Provincialis pro facili necessaria semper Superioribus de uniuscujusque Religiosi aetate meritis et sufficientia ad designandas sibi functiones informatione suum per Secretarium A. R. P. Anastasium Piotrowski Ord. ejusdem professum conscriptus. Anno Dni 1766 die Ima Sept. VS. Ovruciae. Есть то книга folio держача въ собѣ 1188 сторонъ и 8 листѡвъ; переходуе ся въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.

42. Вольна. Монастырь той заложивъ Теофилъ Домославскій, судія земскій, въ XVII вѣку. (Capit. gener. Dubn.)
43. Вошатынъ, Монастырокъ той належавъ до монастыра Гошского.
44. Вровскій монастырь, см. Лещь.
45. Вулька монастырска, см. Комарówka.
46. Галайковиць. Монастырь той знесено въ р. 1744, и втѣлено до Маліевского.
47. Глухówъ. Св. Димитрій, будучи архимандритомъ Черниговскаго Елецкаго монастыра, завѣдывавъ и Глухóвскимъ монастыремъ (Dziaria 1692—1697).
48. Голдówъ, св. Троицкій, въ повѣтѣ Лидскóмъ, повставъ по р. 1600.
- 49.* Головчинць, св. Преображенскій, также Межиборскій названный, въ повѣтѣ Латышóвскóмъ, заложенный передъ р. 1555. Въ р. 1744 прилучено го до монастыра Барскаго. Нынѣ снова существуете яко православный.
- 50.** Голосіевска пустыня, недалеко Кіева, заложена въ XVII. вѣку черезъ митр. Петра Могилу. (Крестн. Календаръ на г. 1867. Москва).
51. Гора Калварія. Стефанъ Вѣржбовскій, номинатъ Архіеп. Гнѣзненскій давъ ту мѣстце на монастырь Еп. Малаховскому; однакожъ заложенье монастыра не наступило. (Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 224. — Encykl. powsz.)
52. Горецкій Крижборскій, заложенный по р. 1600.
53. Городище, св. Благóвѣщенскій, коло мѣстечка Межирѣчье, заложивъ кн. Богушъ Федоровичъ Корецкій около р. 1579. Въ р. 1744 прилучено монастырь той до монастыра въ Гошъ. (Harasiewicz. Annales Eccl. Ruth. стор. 148. 470. — Consignatio monasteriorum.)
54. Городище. Монастырокъ той прилучено въ р. 1744 до монастыра въ Загоровъ. Антоній Гленбоцкій, каноникъ Луцкій надавъ му фундацію въ р. 1743. Capitulum generale Dubnense, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ).
55. Городокъ, св. Михайловскій. Мѣстечко Городокъ записала Анастасія Збаражека съ приселками Обарówъ и Лубковщина Кіево-печерско́й Лаврѣ, котрый записъ кн. Конст. Острож-

- скій, зять ей въ р. 1516 подтвердивъ. Изъ того часу замочокъ тутейшій ставъ ся помешканьемъ монаховъ, де такожъ и Епископи и Митрополити перебували. Ту умеръ въ р. 1593 Мелерій Хребтовичъ, епископъ Владимірскій и архимандритъ печерскій. Въ р. 1740 побудовавъ игумень Гелеонъ Лабацкій за помочею митр. Шептицкого и церковь и монастырь. (Encykl. powsz. Orgelbr. Warszawa 1862. — Capitulum generale Dubnense 1743. Sess. 4ta. — Cathalogus alphabeticus, стор. 357).
56. Гошъ св. Михайловскій, zaloжили десь въ XV. вѣку князь Кердеи Гойскіи. Король Собѣскій подтвердивъ привилеи и права того монастыра въ р. 1645. Монахи удерживали ту публичныи школы, котрыи владика Іосифъ Шумлянскій своему епархіальному духовенству захвалявъ: „можете и тутъ поучити ся добръ яко руского славенского такъ и польского и латиньского писма и языка“. (Метрика, або реестръ для порядку церкви святой. Посланіе Шумлянского духовенству; изд. во Львовѣ 1687. — Акты относящіеся къ исторіи запад. Россіи, собр. и изд. археографическою комиссією. СПб. 1853. V. Nr. 167. — Baliński Staroż. Pols. I. 193. — Encyklop. powsz. Orgelbr. Warszawa 1862. Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣдицкій. Львовъ 1860. стор. 219. — Симбирскій Сборн. 172. — Narasiewicz Annales Eccl. Ruth. стор. 470).
- 57** Грановъ, св. Преображенскій, недалеко мѣста Гранова на Украинѣ. Въ р. 1744 прилучено го до монастыра въ Шаргородѣ, а въ 1795 цѣлкомъ снесено. (Consignatio monasteriorum. — Czas. Dodatek. Kraków. 1857. Październik).
58. Гродзенѡвка. Монастырокъ той належавъ въ р. 1775 до Гуманя. (Catalogus monasteriorum 1775/6, въ библи. св. Онуфр. во Львовѣ).
- 59** Грозѡвъ, св. Богословскій, заложений десь около р. 1600.
- 60 „ св. Николаевскій, заложений въ р. 1639.
- 61** Гродно, св. Борогѡвѣскій, старынный, архимандритскій. (Наук. Сборн. гал. русс. Mat. 1866. стор. 256).
62. Грывень. Монастырь той заложено десь по р. 1600.
63. Гуманъ, св. Іоанна Крестителя, заложивъ Францѡшокъ Сал. Потоцкій въ р. 1765. Монахи удерживали ту школы латинскіи и философія. Въ р. 1768 утерпѣвъ той монастырь дуже тяжко ѡтъ гайдамаковъ. (Czas. Dodatek. Kraków. 1857. Paź-

dziernik. — Helleniusz wspomnienia narodowe. — Rzeź humanśka roku 1768, rękopism Kornelego Sroczyńskiego byłego Superiora Krystynopolskiego, въ дѣлѣ: Przegląd dziejów polskich. Poitiers 1839. III. стор. 36.)

- 64** Густынъ, св. Троицкій, недалеко мѣста Прилуки за Днѣпромъ, также Прилуцкій-Густынскій названный, zaloжила Раина Могилянка кн. Корибутова Вишневецка здесь около р. 1619, и надала му село Маціевку. (Акт. зап. Росс. 1846. IV. Nr. 214. — 1853. III. Nr. 49. 50. 54. 55. 57. 59. 63. 69. 70. 91—93.)
- 65** Дерманъ, св. Троицкій. Здесь въ первомъ десятку XVII. вѣка упорядковывавъ ту О. Іовъ, заложитель Скита Манавского, общежитіе. До р. 1822 бувъ той монастырь униатскій. (Кр. Календаръ на г. 1867. Москва. Наук. Сборн. русс. Мат. г. 1866. стор. 247. 279. 292. 297. — Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣлицкій 1860. стор. 233).
66. Дзеньцьоловъ. О томъ монастырь згадуе Крашевскій (Wilno od początk.)
67. Дисна, св. Воскресенскій, въ воез. Миньскѣ, zaloжила родина Огинскихъ по 1600. (Акт. зап. Росс. 1853. V. 170).
68. Доброгоры. Монастырь той назначенный зоставъ въ р. 1744 яко вокальный (Consultatio Antopolitana).
69. Дорогобужъ, архимандритскій, надъ р. Горинемъ въ губер. Смоленскій. (Наук. Сборн. гал. русс. мат. 1866. стор. 251).
70. Дрогичинъ, св. Троицкій, въ губер. Люблин., есть уже передъ р. 1563. (Истор. Уніи).
71. „ св. Преображенскій.
72. Друя, св. Благовѣщенскій, zaloжила родина Огинскихъ. (Акт. зап. Росс. 1853. V. Nr. 170).
73. Дубно, св. Преображенскій, архимандритскій, на Волиню, есть уже въ р. 1517. Въ томъ монастырь отбывъ ся въ р. 1743 соборъ игуменѣвъ, на котромъ провинціи руска и литовска соединили ся, и поддали ся подъ зарядъ одного Протоархимандрита. Ту була красна библіотека, богата въ старинны рукописи. (Акт. зап. Росс. 1846. I. Nr. 202. Oderborn de Russor. religione. — Маакъ 1845 стор. 23. — Восток. опис. Муз. 122. — Опис. рук. Толст. II. 160. 172. 223. — Опис. книгъ его Nr. 71. 80. — Capitulum Dubnense

- А. 1743 celebratum, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 237. 247).
74. Д у б р о в а. Игуменъ того монастыра Исаакій подавъ руку Тернавскому начальнику братіи съ такими словами: привѣтствую тобѣ, хотяи св. писаніе заказуе мати общеніе съ еретиками. (Протестъ 1599 изд. въ прибавл. къ опис. соф. соб. №. 15.— Филаретъ Архиеп. Черн. Исторія русс. церкви. 1862 IV. 99.)
75. Д у б ы щ е. О томъ монастырѣ положеномъ недалеко епископской волости Рожища згадуе ся, же го присвоили собѣ кривныи Еппа Борзобогатого Красинского. — (Acta prov. Onufr. Bratkowski ex a. 1772, въ библиот. св. Онуфр. во Львовѣ).
76. Д ѣ т л о в и ч ѣ, св. Преображенскій, подѣ Пиньскомъ, заложивъ Конст. Богданъ Долматовъ въ р. 1622. (Бант. Камен. О Уніи. Вильно 1866. стор. 264).
77. Е в ѣ е, св. Троицкій, коло Вильна, заложивъ Огинскій десъ въ р. 1619. Ту мали православныи по Уніи типографію; и ту то выпечатано въ р. 1611. Новый завѣтъ; въ р. 1612 Часословъ и Діоптра; въ р. 1613 Анеологіонъ; въ р. 1615 Казанье двое Леонтія Карповича архим.; въ р. 1616 Евангеліе учительное; въ р. 1618 Киновіонъ, або изображеніе иноческаго общаго житія; въ р. 1619 Грамматику славянскую.
78. Ж а б о т ы н ѣ, св. Онуфріевскій, нынѣ въ Кіев. губ. въ Черкассахъ.
79. Ж и д ы ч и н ѣ, св. Николаевскій, архимандритскій на Волинью. Кн. галицкій Даниілъ поклонявъ ся тутъ образowi св. Чудотворца Николаа въ р. 1227. Въ р. 1506 здѣлавъ монастыреви записы кн. Дмитрій Путятчъ. (Супр. лѣт. 14. — П. С. Р. Л. I. 144. I, 51. 167. — Акт. зап. Росс. 1846. I. №. 224. II. 31. III. 47. — Кор. изв. о Холм. Еп. 1867. стор. 40. 42. 65. 67. 68. 111. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. Leopoli 1862. стор. 117.)
80. Ж и р о в и ц я, св. Богородичный, архимандритскій, заложивъ Иванъ Мелешко, кашг. Смоленскій въ р. 1613. Фрид. Сантга, воевода, надавъ монастыреви село Буту. (Capitulum gener. V. 1629. — Baliński, Staroż. Polska. — Наук. Сборн. г. русс. Мат. 1866. стор. 204. 224. — Stebelski, dwa swiatła. III. стор. 252.)

81. За блудѣвъ св. Успенскій, въ губер. Гродненскѣй, zaloжила родина Ходкевичѣвъ около р. 1567. Ту була типографія Федорова и Мстиславцева, де напечато въ р. 1596 Евангеліе учительное. (Истор. Уніи).
- 82** Загайцѣ, св. Іоанновскій, недалеко Кременца, zaloженный въ р. 1636. Монахи мали ту до р. 1774 школы философіи для своихъ клирикѣвъ, а по р. 1774 завели ту для тѣхже реторику.
- 83** Загорѣвъ, св. Рождествобогодичный, архимандритскій, давѣйше „Святагора або Святогорскій“ названный, недалеко мѣста Владиміра Волин. Згадуе о немъ Несторъ въ житію пр. Θεодосія. Ту умеръ передъ р. 1074 Варлаамъ, першій игуменъ печерскій, ѡттакъ Димитріевскій въ Кіевѣ, на послѣдокъ епископъ Владимірсскій. Церковь монастырскую вымуровали до р. 1770 игумени Иннок. Матковскій и Гедеонъ Лѣсевичъ. (Кіев. лѣт. 163. — Метрика монаст. св. Юрскаго Львѣвскаго и Cathalogus alphab. стор. 359. — въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Сборникъ научовый, галиц. русс. Матицы 1867. стор. 15).
84. Замость, св. Николаевскій, згадуе ся уже на початку XVII. вѣка. Въ тѣмъ монастырѣ выкладали монахи науки философіи и церковного права. (Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣдицкого. Львѣвъ 1860. стор. 249).
85. Замчиско. Монастырь той стоявъ десть недалеко Люблина. Ту постригъ ся въ монашество О. Методій Лѣсевичъ въ р. 1738. (Cath. alph. стор. 826).
- 86** Золотоноша, св. Благовѣщенскій. Гетманъ Іоаннъ Мазепа надавъ въ р. 1688. Золотоношскому монастыреви сельце „Слобѣдка Слюзчина. (Акты западн. Россіи 1846. II. № 122. 1853. V. 177).
87. Иржишево. Въ р. 1692 ѡдано имѣнія того монастыра, монастыреви св. Кирилловскому Кіевскому. (Акт. зап. Росс. 1853. V. № 239.)
88. Зимне, св. Успенскій, о $\frac{1}{2}$ милѣ ѡтъ Владиміра, существовавъ уже въ р. 1597. Въ тѣмъ роцѣ ѡдписавъ Игнатій Пѣдлесецкій, игуменъ Зимненскій, протестъ противъ Уніи. Монастырь Зимненскій назначивъ митр. Кишка на Новиціатъ, и записавъ на тую цѣль 60.000 зл. (Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. стор. 228. — Acta et diarium Innoc. Matkowski.

- ditto 2. Aug. 1767, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 196. пр. 50).
89. Калиновка. Въ р. 1744 отворили ту монахи школы. Въ р. 1775 прилучено Калиновку до монастыря Шаргородского. (Cathalogus alphabeticus стор. 127. 761. 860. — въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ).
- 90** Каменецъ-Подольскій, св. Троицкій. Епископъ Аѳанасій Шептицкій запровадѣвъ ту въ р. 1723-1724 першихъ монаховъ. О. Иосафатъ Пруицкій, офиціалъ Каменецкій († 1757), выбудовавъ монастырь зъ твердого матеріалу власнымъ коштомъ до р. 1751. Правительство росс. знесло монастырь въ р. 1795. Нынѣ существуете знова ѡнъ яко православный. (Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣдицкій. стор. 260. — Marczyński Wawrzyniec, statystyczne, top. i hist. opisanie Gub. Podolskiej. Wilno 1820. — Przewdziecki Alex. Podole Wolyń i Ukraina. Wilno 1841. — Baliński Star. Pols. Warsz. 1844. — Cathalogus alphab. стор. 647, въ библиот. св. Онуфр. во Львовѣ).
91. Каневъ, св. Юрскій, архимандритскій, въ губер. Киевскій. Гетманъ Бруховецкій переславъ сюда монаховъ изъ Трехти-мировского въ р. 1655 спусгошеного монастыря. Кн. Станиславъ Понятовскій побудовавъ ту до р. 1782. школы, и ѡтдавъ ихъ подъ зарядъ монахамъ. Въ р. 1678 тяжело утерпѣвъ Каневъ, а съ нимъ и монастырь ѡтъ Турковъ. (Акт. зап. Росс. 1846. V. Nr. 67. — Encykl. powsz. Orgelb. Warszawa 1862. — Catalogus Monasteriorum 1776/7, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ).
92. Канье, монастырокъ въ діецезіи Холмскій. Въ р. 1749 прилучено го до епископіи Холмской. (Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 245.)
93. Кейдановъ, св. Преображенскій, въ губер. Ковневскій на Жмудѣ, заложенный десъ по р. 1600. (Kraszewski, Wilno od pocz. II. 66).
94. Киевъ, св. Михайловскій, заложивъ межи р. 988—992 первый Киевскій митрополитъ Михаилъ, неподалеку ѡтъ того мѣстца де передже стоявъ болванъ Перуна. (Гизель Киев. Синоп. 42.)

95. Кіевъ, св. Спаскій, zaloжили межн 988—992. прибувшіи съ митр. Михаиломъ монахи близко Вышгорода на высокій горѣ, котра до нынѣ по бувшому монастыру зове ся „Бѣлый Спасъ“, або „Спащина.“ (Истор. росс. Іерар. 2, 624).
96. „ св. Рождественскій. Богородичный, десятинный, заложивъ самъ вел. кн. Владиміръ въ р. 996. (Супр. лѣт. изд. кн. Оболенскимъ стор. II).
97. „ св. Софійскій. Въ р. 1018 стрѣчавъ Архіепископъ Кіевскій короля Болеслава „in sancto Monasterio Sophiae, quod in priori anno miserabiliter casu accidente combustum est. (Ditmar Chr. lib. VIII. n. 16).
98. „ св. Юрскій, заложивъ князь Ярославъ, уже въ послѣднихъ лѣтахъ своего житя. (Ник. лѣт. I, 134.)
99. „ св. Принскій, заложивъ князь Ярославъ. (Ник. лѣт. I, 134).
100. „ св. Николаевскій, (дѣвичій), въ котромъ постригла ся мать Пр. Θεοδοσία, воспоминае ся еще около р. 1054; отъ р. 1113. мужескій. (Истор. р. Іер. IV, 522.)
101. „ св. Димитріевскій, заложивъ около р. 1062 вел. кн. Изяславъ. (Собр. р. лѣт. I, 69. — Сильв. Коссовъ, Пам. Кіев. 1635.)
- 102** „ св. Успенскій, печерская Лавра, заложена пр. Θεοδοсіемъ ок. р. 1062. (Житіе пр. Θεοδοσία.)
- 103** „ св. Михайловскій, Выдубицкій, также „Всеволожинъ“ названный, заложивъ вел. кн. Всеволодъ Ярославичъ р. 1069 (П. С. Р. Л. I, 75. 87.)
104. „ св. Спаскій, также „Германечъ“ названный, на Берестовѣ, заложивъ игуменъ Германъ правдоподобно въ р. 1072. (Карамз. II, пр. 240. III, пр. 9. 81.)
105. „ св. Симеоновскій, заложивъ вел. кн. Святославъ Ярославичъ межн 1073—1077 (Карамз. II, пр. 401).
106. „ св. Ризоположенскій, на мѣстци Кловъ, также Стефанечъ названный, заложивъ Стефанъ, перше игуменъ печерскій десь по р. 1072. (Житіе пр. Θεод. — П. С. Р. Лѣт. I, 90. 99. 121. 266).

107. Кіевъ, св. Андреевскій, або Ячинъ, початково дѣвичій, пѣ-
зійше правдоподобно мужескій, заложивъ въ р. 1086
вел. кн. Всеволодъ Ярославичъ. (П. С. Р. Л. I, 88.
120. 121. Карамз. III, пр. 3.)
- 108** „ Золотоверхій-Михайловскій, заложивъ въ 1108 князь
Святополкъ Изяславичъ. (Карамз. II, пр. 125. 128.)
109. „ св. Лазаревскій (дѣвичій), воспоминае ся въ р. 1114.
(П. С. Р. Л. II, 4.)
110. „ св. Ѳеодоровскій, также „Вотчинъ“ названный Zalo-
живъ вел. кн. Мстиславъ Владиміровичъ въ р. 1128.
(Востоковъ опис. рук. Рум. муз. стор. 451. П. С. Р.
Л. I, 131.)
111. „ св. Кирилловскій, названный „Огнь“ заложивъ князь
Всеволодъ Ольговичъ здесь передъ р. 1146 (П. С.
Р. Л. I, 136. 173. II, 143—144.)
112. „ св. Василиевскій воспоминае ся въ 12 вѣку. (П. С. Р.
Л. I, 194.)
113. „ св. Воскресенскій; згадка о немъ въ 12 вѣку. (П. С. Р.
Л. I, 194.)
114. „ св. Космодамианскій; згадка о немъ въ 12 вѣку.
(Памят. Р. Слов. XII. вѣка. стор. 252. 154.)
- 115** „ св. Вознесенскій, заложенный здесь около р. 1565.
- 116 „ св. Крестовоздвиженскій, заложенный здесь около р.
1575.
- 117** „ Слупскій-Николаевскій, недалеко бывшаго пустынно-
Николаевского.
- 118** „ св. Богоявленскій, братскій, заложенный 1588—1620.
- 119** „ св. Екатерининскій, греческій, стовропиг. заложе-
ный въ р. 1738.
- 120** Китаевка, св. Николаевска пустыня, существовала до
XV. вѣка. Нынѣ снова отбудована. (Кр. Календарь на г. 1867.
Москва. — Акт. запад. Росс. I. №. 93. 151. 223.
121. Кіеванъ, св. Николаевскій. Мѣстечко это лежитъ на Во-
линю надъ рѣкою Стубломъ о 2½ милъ отъ Рѣвнаго при
дорожѣ Кіево-Брестскѣй. Свидригайло привилеемъ датованнымъ
въ Луцку 7958 р. надае Михайлови Василевичови кн. Чар-
торыскому маестнѣсть, котра склядае ся изъ селъ Ольшѣвъ,

Деревяне, Алисова, Суховицъ и Гаруковецъ на рѣцѣ Полоннѣ, а дальше и монастырь св. Николая надъ р. Стубломъ. Клеванъ на тотчасъ кромѣ монастыря ничъ бѣльше не поствавъ. Кн. Михайлъ ставъ на прилягающѣмъ до монастыря городищѣ муровати замокъ, около р. 1475, котрый докѣнчивъ сынъ его Федоръ. Оттакъ повстало ту мѣстечко. (Encykl. powszechna Orgelbr. Warszawa. 1862.)

122. Клинецъ. О томъ монастырѣ згадуе Маякъ на годъ 1844, стор. 23
123. Книшовицъ, въ дієцезіи Кіевскѣй. О томъ монастырѣ згадуе книга: „Helleniusz, wspomnienia narodowe“, и каже, же заедно поѣбствавъ въ православію.
124. Кобринъ св. Спаській, архимандритскій недалеко Брестя, заложенный десъ передъ р. 1465, понеже въ томъ роцѣ надаютъ княгиня Симеѣнова Ульяна Кобриньска и сынъ ей Иванъ монастыреви млынъ на р. Шевни съ ставомъ и сѣножатами, а въ р. 1491 Феодора вдова Ивана Кобриньского, дочка пана Рогатыньского, село Карчицъ и инвыи фундаціи, що король Сигмунтъ въ р. 1512 подтвердивъ. (Акт. зап. Росс. Слб. 1853. I. Nr. 174. — II. Nr. 78. — Y. 2.. — (Науковый Сборн. гал. русс. Mat. 1866. стор. 185. 251. — Baliński, Star. Polska, II. 755.)
125. Колемчицъ, монастырокъ въ дієцезіи Холмскѣй. (Наук. Сборн. гал. русс. Mat. 1866. стор. 245. пр. 98.)
126. Колодежне, св. Вознесенскій. Монастырь той стоявшій на особности въ дѣсѣ недадко села Колодежного подъ мѣстомъ Міроподемъ прилучено въ р. 1744 до монастыря Любарского. (Акт. зап. Росс. 1853. Y. Nr. 256.)
127. Колоча. Монастырь той въ епархіи Смоленскѣй, естъ уже въ р. 1415.
128. Комарѣвка, св. Михайловскій. Комарѣвка лежитъ на Полѣсю Волинськѣмъ надъ р. Горынемъ о $\frac{1}{2}$ милѣ ътъ Степаня; давѣйше называла ся она „Вулька монастырска“, котру въ р. 1601. кн. Конст. Острожскій надавъ монахамъ маючимъ неоподаь монастырь св. Михаила. Въ р. 1626 мали ту монахи уже 12 поѣданныхъ. Село тое належитъ нынѣ до ключа Степаньского. (Encyklop. powsz. Orgelbranda. Warszawa 1862. См. такожъ „Монастырище“.)

129. Корець, св. Воскресеньскій, естѣ уже въ р. 1459. Ѡтновивъ го Богунъ Корецкій десь передъ р. 1575. (Lib. Castr. Luceog. ad ann. 1576. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski Leopoli 1862. стор. 148).
- 130** КоржѠвцѣ, св. Рождествобогородичный, недалеко Латычова, мавъ заложити кн. Корыбутъ Воронежскій.
- 131** Корсунъ, св. Онуфрейскій, на Украинѣ, заложивъ Юрій Гуляницкій въ XVII. вѣку. О КорсуньскѠмъ монастырѣ згадуе исторія Ставропігії ЛьвѠвскои пѠдъ р. 1691. Монастырѣ той знесено въ р. 1765, а рѣчи его Ѡдано до Богуслава. (Regestr. Prowinc. rozchodów i przychodów 1759—1766, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ). Нынѣ стоитъ знова Ѡгновленный. (Кр. Календаръ на г. 1867. Москва.)
132. Краковѣ. При церквѣ рускѠй въ Краковѣ були давнѣйше заедно монахи. (Вѣстникъ. Часопись. Вѣдень. 1857. Статія Лавровского).
133. Краминьска пустыня, коло Могилева естѣ уже въ р. 1633.
134. Красноборѣ. Монастырѣ той заложивъ Адамъ Хребтовичъ десь въ р. 1617, ако семинарію для монаховъ-клирикѠвъ. (Congregatio gener. prima in Nowogrodowicze 1617).
135. Красногора, або Красногорка. Згадка о тѠмъ монастырѣ въ р. 1484. Методій Жабокрицкій и Венед. Гизель, монахи Красногорскіи заложили Сокулецкій монастырѣ. Игуменъ Красногорского монастыра, Гедеонъ Козубскій, выбранный въ р. 1739 на Соборѣ во Львовѣ на консулътора провинціи. О опущенію того монастыба згадуе. „Cathalogus alphabeticus Patrum et Fratrum O. S. B. M.“, въ біографіи О. Іронима Острогского, и каже: „post erectionem Provinciae 1739 anno in Capitulo Leopoliensi factam, constitutus erat Procurator Causarum Provinciae, tandem Superior in Monasterio Ukrainensi Krasnahorka vocato, quod multis annis gubernaverat, tandem obiit 1756 anno. Post obitum ipsius hoc monasterium ab invidis haeredibus vicinorum bonorum bonis, quae ex fundatione habuerat, totaliter spoliatum, derelictum est.“
136. Красногута. Монастырокъ той знесено въ р. 1744, и втѣлено до БѣлыѠвского.
137. Красносельце, св. Спаскій, коло Луцка, естѣ уже въ р. 1429. Алексій, епископъ Луцкій, визитовавъ въ тѠмъ роцѣ

- монастырь и здѣлавъ описанье его. (Акт. зап. Росс. 1846. I, Nr. 34. 84. 96. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli. 1862. стор. 118.)
- 138** Кременецъ, св. Богоявленскій, заложила родина Збаражскихъ. (Cogregatio generalis in Nowogrodowicze p. 1617.)
139. Крижборъ, св. Якова.
- 140** Кроньскій, св. Троицкій, въ повѣт. Ковненскѣмъ, поставъ десь около р. 1629. Въ р. 1766. прилучено той монастырь до монастыра Св. Духа въ Вильнѣ. (Kraszewski. Wilno od pocz. Wilno. III. стор. 65. — Кр. Календаръ на г. 1867. Москва.)
- 141** Круппицъ, св. Николаевскій, въ 20 верстѣ ѿт Бугурына.
142. Кругликъ. Монастырокъ той належавъ до монастыра Почаевского. Въ р. 1759. есть ту „старшимъ“ Гервасій Дыжинскій. (Cathalog alphab. стор. 415.)
143. Купятичи, недалеко мѣста Пиньска, стародавний.
144. Курозваны. Монастырокъ той заложенный въ р. 1633; въ р. 1744 прилучено го до Гойского монастыра. (Metric. regni. Vars. Lit. S. A. fol. 289.)
- 145** Кутейнъ, св. Богоявленскій, подъ Оршою въ Бѣлойруси поставъ десь съ р. 1623. Ту була типографія, и ту подвижало ся за митр. Петра Могилы по 200 монаховъ. (Камень або ливось. Кіевъ 1644. стор. 365—368.)
146. Лабунъ. Въ р. 1770 дня 2. Цвѣтня забезпечивъ провинціи воевода Замойскій и будову того монастыра, и надавъ му фундацію на проповѣдника и катихигу. Въ р. 1777 прилучено лабунскій монастырь до Замойского. (Diariusz Inn. Matkowskiego, и Cathalogus monasteriorum 1778|9, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)
147. Лаврышѣвъ, початково св. Богородичный, ѿтакъ св. Николаевскій, архимандритскій, недалеко Новогрудка, зложивъ кн. Войшелкъ десь около р. 1260, и ту провадивъ житье монашеске; а кн. Коріатъ-Михаилъ побудовавъ церковь св. Николаевску въ р. 1329. Рымонтъ-Елисей († 1279), сынь кн. Тройдена, живъ ту въ монашествѣ. (Długosz. 10. стор. 11. — Лѣт. Даниловича 50. 51. — Густ. лѣт. 346. — Narbut. 4. 297. — Акт. зап. Росс. 1846. I, Nr. 7. 28. II, Nr. 117.)

- 148** Ладинъ, св. Покровскій, надъ рѣкою Ладинкою. (Кр. Календаръ на г. 1867. Москва.)
149. Ладопинъ. Монастырокъ той знесенъ въ р. 1744 и прилученъ до Шаргорода.
150. Латычѣвъ. По знесенію Іезуитѣвъ, обняли монахи рускіи и коллегію поезуицку, и школы. (Наук. Сборн. г. русс. Мат. 1867. стор. 15.)
151. Лашицъ. Монастырокъ той знесено въ р. 1744, и вѣлено до Люблинського.
- 152** Лебединъ, св. Николаевскій, въ лѣсъ Лебединъ, заложенный въ XVIII. вѣку яко мужескій. Знесенъ въ р. 1744, нынѣ снова ѡббудованъ существеу перетворенъ на женскій. (Кр. Календаръ на г. 1867. Москва.)
153. Левкѣвъ. Монастырь той знесено въ р. 1744, и вѣлено до монастыра Овручского.
154. Лещъ, св. Николаевскій, архимандритскій, подъ Миньскомъ. (Stebelski, Dwa swiatla. I. стор. 163. — Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 225. 251. — Акт. зап. Росс. 1846. IV. Nr. 162).
155. Литвинъ. Монастырокъ подъ Пиньскомъ.
156. Лукомско, надъ Днѣпромъ подъ Оршею. Монастырь той существеу уже по р. 1600.
157. Луцкъ, св. Богородичный, катедральный. Въ р. 1758 ѡтступили монахи той монастырь духовенству свѣтскому. (Cathalogus alphab. въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ, стор. 542. — Акт. зап. Росс. 1846. I. Nr. 212. — Кіевлянинъ на г. 1840, стор. 228—252 на г. 1841. стор. 53—63. — Кіевск. Памятн. II, 4.)
158. Луцкъ, св. Воздвиженскій, братскій ставропигіанскій. При томъ монастырь существовала около р. 1628 типографія, въ котрой іеромонахъ Павелъ богослужебныи книги печатавъ. (Кіевлянинъ 1841. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli 1862. стор. 118.)
159. Лыскѣвъ. Монастырь той належаъ до провинціи Литовской; въ р. 1744 на консултѣ въ Антополи назначенъ яко вокальный. (Consultatio Antopolitana.)
160. Лысянка, св. Троицкій, новый, на Украинѣ, заложивъ въ старомъ замку кн. Іосифъ Яблоновскій въ р. 1767. Перше сто-

явъ ѡнъ за мѣстомъ. Въ р. 1768 тяжко утерпѣвъ той монастырь ѡтъ гайдамаковъ. (Baliński Staroż. Polska II. 511. — Rzeź humańska, rękopism Kornelego Sroczyńskiego byłego superiora Krystynopolskiego въ дѣлѣ „Przegląd dziejów polskich. Poitiers 1839. III. стор. 36. — Czas. Dodatek. Kraków. 1857. Październik.)

161. Лыщѡвъ. О томъ монастырѣ згадуе „Diariusz pp. Matkowskiego p. 1768 Wrzesień,“ (въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

162** Любаръ, св. Юрскій, въ діецезіи Лупкѡй, въ повѣтѣ Ново-грудскѡмъ. Монахи удерживали ту школы гимн. и философій, котрыи по 500 учениковъ числили. Монастырь Любарскій мавъ численну библіотаку, кабинетъ физикальный, котрый ѡттакъ до Житомира перенесено, и красныи огорода ботаничныи. Школы причиняли ся до доброго быту Любара, понеже много родинъ мешкало ту за для образованя дѣтей; а ѡтъ р. 1823 до 1828 житє наукове такъ ся було розвинуло, же удерживано ту три книгарни. Школы и монастырь побѣдодовувавъ въ р. 1775 Николай Потоцкій. Теперъ естъ ту лише школа сельска.

163. Люблинъ, св. Преображенскій. Церковь монастыреку побудовавъ въ р. 1588 король Сигмунтъ на рускѡй улицѣ, котру нынѣ майже цѣлу замешкуютъ жида. (Sierpiński Seweryn, Obraz miasta Lublina. Warszawa 1839. — Lwowianin. Wydawca Zieliński. Lwów 1835. стор. 147).

164. Любавичѣ. Монастырь той заложилъ Залуска, чашикова В. К. Л. около р. 1742. (Capitulum gener. Dubnense 1743.)

165** Мазаловъ, св. Преображенскій, въ губер. Могилевскѡй сѣществовавъ уже въ р. 1665. (Кр. Календаръ на г. 1867. Москва.)

166. Маліевцѣ, св. Воздвиженскій, на Подѡлю, недалеко Каменьця. Въ р. 1751. побудовавъ игуменъ О. Илар. Штауде монастырь зъ камня. Монахи удерживали ту школы латинскіи, де и нѣмецкого языка учили, и конвѣнтъ для дѣтей шляхотскихъ родинъ. (Cathalogus alphabet pag. 496., въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

167. Мѣнѣковка. Монастырь той прилучено въ р. 1764 до Гуманя. Въ р. 1768 тяжко утерпѣвъ ѡнъ ѡтъ гайдамаковъ. (Czas. Dodatek. Kraków. 1857. Październik. — Rzeź humańska

roku 1768. Rękopism Kornelego Sroeczyńskiego byłego Superiora Krystynopolskiego, w dół: „Przegląd dziejów Polskich. Poitiers 1839. стор. 36).

- 168** М а р к ѳ в ѣ, св. Троицкій, коло мѣста Витебска, повставъ десь въ XVI. в. (Баят. Кам. О Уніи. Вильно 1866.)
- 169** М г а р ы, св. Преображеньскій, за Днѣпромъ въ дѣсь на горѣ Мгары, въ 5 верстѣ ѳъ мѣста Лубенъ, для того также Лубенскій названный, заложила въ р. 1619. Раина Могилянка Корибутова кн. Вишневецка, а вѣновали го Гетмани Запорожскіи. (Акт. зап. Росс. 1846. IV. Nr. 215. — Дальшіи фундаціи того монастыра тамже р. 1853. III. Nr. 7. 10. 72. 74. 75. V. Nr. 32. 33. 39. 46. 47. 49. 50. 53. 57. 58. 59. 61. 65. 66.) Въ томъ Монастырѣ за митр. Могили подвизало ся по 200 монаховъ. (Камень або Лиеосъ. Кіевъ 1644.)
170. М а ш к ѳ в ц ѣ. Монастыръ той стоявъ десь въ воев. Подольскѣмъ, въ повѣт. Каменецкѣмъ; знесеный въ р. 1744.
171. М ы ж и б о р ы, монастырѣ, см. Головчинцѣ.
172. М е ж и г о р ы, св. Спаській, двѣ милѣ ѳъ Кіева, надъ Днѣпромъ, заложили Запорожцѣ. На старѣсть звикли они були сюда приходить, въ монашество пострыгати ся, и на моливѣ живѣть кѣнчити. Въ монастырѣ томъ звичайно проживало по пѣлтора ста монаховъ, удерживаючи ся трудами рукъ своихъ, ведля примѣру вел. Антонія, пустынника. Въ р. 1523 велѣвъ король Жигмунтъ Андрею Неміровичови опустошеный монастырѣ ѳгновити, и ту общину завести. (Камень або Лиеосъ. Кіев. 1644. — Акт. зап. Росс. 1846. III. Nr. 53. V. 27. 60. 1853. I. Nr. 164.) — До того монастыра належали два меншіи монастырки Межигорскіи; св. Николаевскій и св. Петропавловскій. (Акт. зап. Росс. 1846. II. Nr. 121.)
173. М е р е н и н ѣ. Монастырѣ той заложивъ кн. Богушъ Корецкій, воев. Вильненскій десь передъ р. 1577. Въ р. 1577 надавъ го Иванъ Ходкевичъ Сасинову Калѣчиньскому. (Акт. зап. Росс. 1846. III. Nr. 79.)
174. М и л о с т ѳ в ѣ. Въ р. 1740 наступила нова фундація того Монастыра. До упорядкованя той фундаціи пѣслано сюда О. Гедеопа Либацкаго. (Cathalogus alphab. стор. 357).
175. М и л ь ч е, св. Рождество-Богородичный, недалеко мѣста Дубна. Монахи удерживали ту школы реторики. Въ томъ монастырѣ

спочиваютъ мощи О. Ипагія Бѣлинскаго, Протоархимандрита († 1771), одного изъ найзнаменитѣйшихъ монаховъ XVIII. в.

176. Миньскъ, св. Вознесенскій. Князь Димитрій Путятчъ робить му записы въ р. 1490. (Акт. зап. Росс. 1846. I. №. 224.) — Въ р. 1577 надавъ король Стефанъ монастырь той Стефанови Достоевскому. (Акт. зап. Росс. 1846. I. 89.)
177. „ св. Петропавловскій, повставъ съ р. 1633.
178. „ св. Покровскій.
179. „ св. Троицкій, заложенный десь по р. 1600.
- 180** Миронѡвъ, св. Богословскій. Монастырь той заложивъ іеромонахъ Миронъ недалеко мѣста Борзнаго въ р. 1690.
181. Міоръ. Монастырь той заложивъ въ р. 1633 Севастіанъ Міорскій, судія землѣ Брацлавской. (Бант. Камен. О Уніи. Вильно 1866. стор. 128.)
- 182** Могилевъ, св. Богоявленскій, повставъ около р. 1693.
183. „ св. Спаскій, архимандритскій, zaloжили мѣщане Могилевскіи. Въ 1588 ѡтдавъ король Стефанъ монастырь той подѣ управленіе братства. (Акт. зап. Росс. 1846. III. №. 94. IV. №. 6.)
184. Мозырь, въ губер. Миньскѡй. Монастырь той належавъ въ р. 1586 боярови Андрееви Давидовичови.
185. Монастырище. Подѣ тымъ именемъ извѣстне есть нынѣ урочишко надѣ р. Горонемъ о $\frac{1}{2}$ милѣ ѡтъ Степана. Описанье монастыра, котрый ту колысьто стоявъ, здѣланое въ р. 1627., говоритъ, же не памятають коли бувъ заложенный; извѣстно лише, же въ р. 1572 бувъ ту игуменомъ О. Сильвестръ; а монастырь посядавъ села Виски, Монастырки часть въ Бѣлоберегахъ, и озера Черчинъ и Бычише, и двѣ сѣножати. Ѳттакъ мавъ онъ право десятины зъ лавѡвъ Степаньскихъ, 12 ведеръ меду изъ склепѡвъ подѣ замковыхъ, а напосядокъ и село Медиска съ Вулкою Медискою. „Въ позѣтѣйшихъ часахъ, повѣдае авторъ того описани Злотолинскій, „годѣ буде и мѣстце найти де монастырь Подкомаровецкій стоявъ, понеже рѣка Горинь и теперъ перенесла свое корыто, и знесла забудовани монастыра, здѣлавши на томъ мѣстци выспу. Найже буде извѣстно, же монастырь бувъ деревянный,

и такіжъ и церкви, во имя св. Михаила архангела, и св. Юра. Въ томъ монастырѣ мешкали Митрополити и Владки въ овѣмъ частѣ, коли митрополія Кіевска пустковала. Старшіи монастыра були: въ р. 1572 игуменъ Сильвестеръ; въ р. 1596 архимандритъ Ісаакій, котрый бувъ на Соборѣ Бресткомъ, подъ именемъ Ісаакій Степаньскій. Въ р. 1599 мешкавъ ту митрополитъ Лука черезъ три роки, (срочають же то есть той самъ митрополитъ Бѣлогородскій, котрый боронивъ съ княземъ православіе въ Брестю); въ р. 1603 Іеремія митрополитъ Пелягонскій; въ р. 1610 Владика Мокачевскій (sic); въ р. 1620 Ісаакій Борышковичъ, епископъ Луцкій и Острожскій. (Encyklop. powszech. Orgelbr. Warszawa 1862.)

186. Монастырь, мѣстце недалеко Холма, де колисьто стоявъ монастырь св. Преображеньскій. (Краткое извѣстіе о Холмской епархіи, статья А. Петрушевича въ Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 179.)
187. Морочскій, св. Николаевскій, коло Слуцка заложенный на р. Морочъ, есть уже въ 1539. (Библ. общественной истор. №. 28. Акт. зап. Росс. 1846 IV. №. 15.)
188. Москаловка. Монастырокъ той стоявъ въ р. 1770 прилученный до Гуманя.
- 189** Мошногоры, св. Вознесенскій, въ 20 верстѣ отъ мѣста Черкасѣвъ.
- 190** Мотрининъ, св. Троицкій, въ лѣсъ Мотрениномъ, существовавъ уже въ р. 1568. Въ р. 1768 занявъ той монастырь епископъ Переяславскій. (Acta prov. Onuphrii Bratkowski, въ библ. св. Олуфр. во Львовѣ.)
191. Мстиславъ, св. Богородичный, пустынный, архимандритскій, стоявъ посередѣ лѣса недалеко Мстислава, для того также „Пустынка“ названный. Повставъ уже передъ р. 1499. Мстиславскій кн. Михаилъ Ивановичъ позволивъ въ р. 1499 поселати людей на монастырскоѣй земли, и вынявъ го зъ подъ власти Еписк. Полоцкого. Въ р. 1505 падавъ му землю бортнюю Измаиловскую на Ослыні. Синодъ Замойскій назначивъ той монастырь на мешканье Архиеп. Смоленскому.

(Акт. зап. Росс. 1846 I. Nr. 43. 82. 177. 215. 217. II. Nr. 21. 142. 162. III. Nr. 98. 101.)

192** Мстиславъ, св. Духа, Тупичевъ, есть уже въ р. 1641.

193. „ св. Николаевскій, нагѣрный, заложивъ кн. Мстиславскій Михаилъ Ивановичъ и жена его Юліяна. (Акт. зап. Росс. 1846. II. Nr. 27. III. Nr. 98).

194. „ св. Спаскій есть уже въ р. 1519. (Акт. зап. Росс. 1846. II. Nr. 104.)

195. „ св. Троицкій, есть уже въ XV. вѣку. Въ фундаціонной грамотѣ Мстиславского кн. Ивана Юрьевича и жены его Юліаніи зъ р. 1463 читаемо: „поставили есмы церковь на дворѣ нашемъ во Мстиславу, во имя пресв. Троицы до тоѣжъ церкви, кромѣ большого олгара меньшихъ шесть, первый Воскресеніе Господне, второй Благовѣщеніе пресв. Дѣвы, третій Успен. Пр. Богород., четвертый Успѣшное главы Іоанна святаго, пятый Исповѣдниковъ святыхъ, шестой Кипріана и Устиніи. (Акт. зап. Росс. 1846. I. 66. II. Nr. 232.)

196** Мѣлце, св. Николаевскій, архимандритскій, на Полѣсю въ воевод. Волыньскѣмъ, заложивъ Федоръ Андреевичъ Саягушко въ р. 1542, и записавъ му 5 селъ и млынъ, заваровавши собѣ право презентаціи игумена. Въ р. 1682. привіяла Мѣлецка архимандрія унію. (Harasiewicz Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski, Leopoli 1862. стор. 148. — Stecki, Opisanie Wołyńia. — Cathalogus alphab. стор. 582. — Наук. Сборн. гал. русс. Mat. 1866. стор. 224.)

197** Невель, св. Преображенскій, въ губерніи Витебскій, есть уже въ XVI. вѣку. (Кр. Календарь на г. 1867. Москва.)

198** Немирѣвъ, св. Николаевскій, недалеко мѣста Немирова на Подѣлю. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 згадуе о томъ монастырѣ и zove го: „Monastyr Niemirowski na Wolczku.“

199. Нискиницъ, св. Покровскій, подъ мѣстомъ Владиміромъ Вол., zaloжила родина Киселѣвъ. Въ р. 1744 на консултѣ Антопольскій игуменъ Озѣмкевичъ такъ ся пописавъ: „Ego Hieronymus Oziemkiewicz O. S. B. M. Provinciae Russiae patrocinii B. V. Mariae secretarius, monasterii Kisieloviani Niski-

- nicensis hegumenus. (Consultatio generalis Antopolit. въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 196. пр. 50.)
200. Новогрудокъ. Монастырь той побудовавъ митр. Рутскій, а Хребтовичъ записавъ му въ р. 1629 12000 зл.
201. Новыйдвѣръ, св. Благовѣщенскій, въ губерн. Волинскѣй, заложивъ св. Петро пѣзѣише митр. уже въ XIII. вѣку. (Кр. Календаръ на г. 1867. Москва.)
202. Овручъ, св. Іоакимоанновскій, въ губерн. Волинскѣй. Въ р. 1496 держала фундаціи монастыра землянка Овручская Ленковая. (Акт. запад. Росс. 1846. I. 140.)
203. „ св. Богородичный, естъ уже передъ р. 1496. (Акт. зап. Росс. 1846. I. 140. — II. 170.)
204. Св. Онуфрейскій, анхимандритскій, на р. Сожи, въ 15 верстѣ ѿгъ Мстислава въ Бѣлой-Руси, заложивъ кн. Симеонъ Лугвентъ († 1399). Кн. Іоаннъ Юрьевичъ надавъ му озеро „Гостынь“ пѣдъ Литкою. (Акт. зап. Росс. 1846. I. Nr. 68. 82. II. Nr. 132. III. Nr. 127).
205. Орша, св. Богоявленскій, въ губерн. Могилевскѣй, згадуе ся уже въ р. 1509. (Акт. зап. Росс. 1846. II. Nr. 48. 232.)
- 206 Острогъ, св. Преображенскій. Въ року 1624 побудовала Анна Алоїзія внука кн. Конст. Острожского, супруга Ходкевича, колосальну коллегію для Іезуитѣвъ. По знесенію Іезуитѣвъ ѿдало правительство школы тутейшіи а съ ними и коллегію монахамъ монастыра Гойского. Пѣдъ панованьемъ Россійскимъ знесено монастырь въ р. 1793, и заведено ту резиденцію епископа православного Волинского, котру ѿтакъ по пожарѣ въ р. 1821 до Аннополя перенесено.
- 207** Охоръ, св. Преображенскій. Монастырь той заложено десь по р. 1600. Въ р. 1669 подтвердивъ права его игуменови Федорови Кругликови Николай Стеф. Паць, воевода Троцкій. (Акт. зап. Росс. 1853. V. Nr. 75.)
208. Перекальне. Въ р. 1740—1745 бувъ ту игуменомъ Порфирій Горницкій. Въ р. 1744 прилучено той монастырь до Мильча. (Cathalogus alphabeticus.)
209. Пересопниця, св. Богородичный, архимандритскій, на Волиню, естъ уже передъ р. 1490. Монастырь Пересопницкій

надавъ король Александръ привилеемъ зъ дня 18. Лют. 1504 родинѣ Чарторыскихъ. Сестра Юрія Чарториского, Елена Горностаева, ѡтгнозила монастырь, и завела при немъ шпиталь и школу. Власностію того монастыра було Евангеліе толковане изъ церковно-славянскаго на полудневсрускій (малорускій) языкъ черезъ архим. тутейшого Григорія, котре переписавъ Михаилъ Василевичъ, сынъ Протопопа Сяноцкаго въ р. 1556-61 на 482 листахъ. Экземпляръ того Евангелія находить ся нынѣ въ монастырь Переяславскѡмъ. (Акт. зап. Росс. 1846. I. 212. — 1853. I. 41. — *Narasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli 1862. стор. 149*)

210. Переяславъ, св. Борисоглѣбскій, есть уже въ XII. вѣку.
211. " св. Іоанновскій, есть уже въ XII. вѣку.
212. " св. Михайловскій, або Ефремѡвъ, жаловивъ митр. Ефремъ въ р. 1089.
213. " св. Рождественскій, есть уже въ XII. в.
- 214** Пиньскъ, св. Богоявленскій, заложенный въ р. 1633.
215. " св. Николаевскій, см. Лещь.
216. Пѡддубцъ, св. Рождествобогородичный, съ чудотворною иконою Матери Божои, 2 милъ ѡтъ Луцка, заложенный въ XVII. вѣку. Людвика Любомирска надала му село Навчиць. До р. 1765 вымуровавъ игуменъ Юрій Ярембкевичъ красну и велику церковь. Кордышъ, чапникъ Брацлавскій, записавъ монастыреви въ р. 1769, 5600 зл.
217. Пѡдгѡрцъ, надъ Гучвою въ діец. Холмскѡй. Въ р. 1749 прилучено той монастырь до епископіи Холмскои. (Наук. Сборн. гал. русс. Mat. 1866. стор. 245.)
218. Пѡдгѡрье. Монастырь той, стоявшій за Днѣпромъ недалеко монастыра Густынскаго, заложила Раина Могилянка кн. Корбутова Вишневецка передъ р. 1619, и надала му село Ладинку. (Акт. зап. Росс. 1846. IV. Nr. 214. 215.)
219. Полоцкъ, св. Богородичный, заложила кн. Евфросинія, внука кн. Полоцкого Всеслава Брячиславича, десь передъ р. 1173. (*Stebelski, Dwa światła. — Акт. зап. Росс. 1846. Nr. 234.*)
- 220** " св. Богоявленскій, братскій, заложила родина Огиньскихъ около р. 1633. (Акт. зап. Росс. 1846. V. Nr. 159. — 1853. V. Nr. 159. 164. 171. 278.)

221. Полоцкъ, св. Борисоглѣбскій, архимандритскій, также Бѣлчицкій названный, подъ Полоцкомъ, надъ рѣкою Бѣлчицею, побудовавъ около р. 1220 Борисъ Гинвичъ. (Stebelski, Dwa światła. I. стор. 103. — Congregatio generalis V. 1629).
222. " св. Вознесенскій, згадуе ся въ р. 1553. (Акт. зап. Росс. 1846. III. Nr. 12.)
223. " св. Воскресенскій, архимандритскій, также Мотенецкій названный, въ нижнѣмъ замку. Уже передъ р. 1544 существовала ту архимандрія. (Акт. зап. Росс. 1846. II. Nr. 234. III. пр. 80.)
224. " св. Іоанна Крестителя, архимандритскій, на островѣ Екиманьскѣмъ р. Двины подъ замкомъ, заложивъ, кн. Андрей Ольгердовичъ десь передъ р. 1399. (Акт. зап. Росс. 1846. I. Nr. 13. 14. и прим. 11.)
225. " св. Козмодамиановскій. (Stebelski, Dwa światła II. стор. 128.)
226. " св. Михайловскій, городецкій названный, архимандритскій, въ мѣстѣ, заложены передъ р. 1509. (Акт. ист. I. 525. — Акт. зап. Росс. 1846. III. Nr. 20. — пр. 80.)
227. " св. Николаевскій, архимандритскій, дворный, на Лучнѣ въ Полоцку, заложивъ Еп. Симеонъ въ XIII. вѣку. (Stebelski, Dwa światła. II. 158. — Акт. зап. Росс. 1846. I. прим. 11. II. Nr. 234. III. Nr. 137. 143. и прим. 80.)
228. " св. Петровскій, въ Полоцкѣмъ замку, заложивъ кн. Михаилъ передъ р. 1385. (Акт. зап. Росс. 1846. III. 137. и прим. 80.)
229. " св. Петропавловскій. Король Стефанъ Баторый въ „Dipl. fundat. Collegii Polocensis Societatis Jesu“ выданѣмъ въ р. 1582 такъ говоритъ: „— Pro habitatione autem et aedificiis Collegii damus et donamus in arce nostro superiori Polocensi aream seu Wolkowa wieża, in qua quondam Moschi monasterium ss. Petri et Pauli habuerunt.“ (Stebelski, Dwa światła. II. 158.) Здаеся же то бувъ окрепшныи монастырь ѡтъ попередного, понеже король по-

передный монастырь св. Петра (sic) отдае Іезуитамъ яко на тотъ часъ существующій; св. Петропавловскій же въ р. 1582, якъ то зъ повышого наданя выплыває, уже не существовавъ. (Акт. зап. Росс. 1846. Nr. 137. и прим. 80).

230. Полоцкъ, св. Преображенскій, Заполотскій названный. (Акт. зап. Росс. 1846. I. прим. 11.)
231. „ св. Пятницкій, згадуе ся въ р. 1553. (Акт. зап. Росс. 1846. III. Nr. 12.)
232. „ св. Троицкій, за рѣкою Полотою. Въ р. 1399 давъ тому монастыреви вел. кн. Андрей Ольгердовичъ привилей на бобровы гоны нарѣцѣ Звалѣ. (Акт. зап. Росс. 1846. I. Nr. 13.)
233. „ св. Юрскій, въ полю коло Полоцка. (Акт. зап. Росс. 1846. I. прим. 11. (Stebelski, Dwa światła II. 156—159).
234. Полтава, св. Воздвиженскій, заложивъ въ р. 1650 игуменъ Лубенского-мгарского монастыра О. Каллистратъ.
235. Попѣвка. О томъ монастырку згадуе, „Diar. Lit. Protocons. Matkowski“ подъ р. 1762. въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)
- 236** Почаевъ, св. Успенская Лавра. Заложили ю видай Кіевскія монахи, поселившіи ся въ печерахъ горы, на котрѣй нынѣ Лавра стоитъ, що правдоподобно наступило по збуревію Кіева черезъ Монголѣвъ. (Галичанинъ лит. Сборн. Львовъ 1863. „Лавра Почаевска,“ статія Антонія Петрушевича. III. IV. стор. 158—181. — Описаніе Почаевскія Успенскія Лавры. Почаевъ 1859.) Монастырь Почаевскій изъятый бувъ зъ подъ юрисдикціи Протоигумена. Въ р. 1774 въ мѣсяцю Вересню сложивъ ту Николай Потоцкій, староста Каневскій профессію яко рыцаръ ордена Іерусалимского, а не яко монахъ, и мешкавъ оттакъ въ поблизкѣ селѣ „Ситно,“ доглядаючи будовы церкви, котру монахамъ будовати велѣвъ. (Acta prov. Onufr. Bratkowski, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)
237. Прилука, св. Троицкій, въ воев. Миньскѣмъ. (Банг. Кам. о Уніи. Вильно. 1866.)
238. Пугинки, св. Анны, въ діец. Холмскѣй, 3 милѣ отъ Ковля, zaloжила Теофія зъ Іерузельскихъ Вильга въ р. 1764,

- и записала му 40.000 зл., котрый фундушъ сынъ ей старо-ста Грабовецкій въ р. 1765 еще даровизною села Лубитовъ побольшивъ, и церковь и монастырь вымуровати повелѣвъ. (Акта пров. Онуфр. Bratkowski, въ библиог. св. Онуфр. во Львовѣ. — Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1867. стор. 6.)
239. Пустыня, св. Николаевска. Король Казиміръ надалъ ей въ р. 1489 селище пустое Княжичи за 2 миль отъ Кіева. (Акт. зап. Росс. 1846. I. 93. 178.)
240. Пустынка, св. Богородичный, коло Мстыслава, см. Мстыславъ.
241. Ржищѣвъ, монастырь той Украинскій zaloжила родина Вороничѣвъ. Въ р. 1687 прилучено монастырь той до св. Кирилловскаго Кіевскаго. Въ XVIII. вѣку бувъ онъ униатскій, и тяжко утерпѣвъ отъ гайдамаковъ въ р. 1768. (Акт. зап. Росс. Слб. 1853. Nr. 171. — Rzeź Humańska 1768. Rękopism. X. Kornelego Sroczyńskiego byłego Superiora Krystynopolskiego, — въ дѣлѣ: Przegląd dziejów Polskich. Poitiers 1839. III. стор. 30 — 46.)
242. Рожана, св. Николаевскій, коло Орши, згадуе ся уже въ р. 1509. Въ р. 1744 поставленный яко вокальный. (Акт. зап. Росс. 1846. II. Nr. 48. — Consultatio Antopolitana.)
243. Рославъ, св. Спаскій, въ Бряньскѣмъ повѣтѣ, zaloженный передъ р. 1560. (Акт. зап. Росс. 1846. I. Nr. 119.)
244. Рута, монастырь zaloженный черезъ Митр. Іосифа Велам. Рутскаго. Въ р. 1744 на соборѣ Антопольскѣмъ постановленный яко вокальный. (Consultatio Antopolitana.)
- 245** Рыхловъ, св. Николаевскій, за Днѣпромъ zaloженный около р. 1600, отбудовавъ Богданъ Хмѣльницкій въ р. 1666. (Календаръ на г. 1867. Москва. — Акт. запад. Росс. 1846. V. Nr. 142. — Помяникъ Крехѣвскаго монастыря.)
246. Самаръ, св. Николаевскій, zaloжили Запорожскіи Козаки. (Кр. Календаръ на г. 1867. Москва.)
- 247** Сатанѣвъ, св. Троицкій, въ повѣтѣ Латычѣвскѣмъ, стоявъ недалеко мѣста Сатанова, и служивъ яко дѣмъ поправы для черпѣвъ. Ревизія игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ гокорить: Monastyr Satanowski za prawami i fundacyą JWP. Krakowskiego nadanym; na ten czas dozór mający tego monastyrą O. Leoty za stroitela za błogosławieństwem W. O. Ath. Sze-

tyckiegr E. L. Zakonników z nim 4. (Исторія монастыра находить ся въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

248. Свиржень. Монастырь той недалеко Полоцка заложивъ кн. Радивиля, гетманъ Литовскій, и велѣвъ монахамъ завести ту семинарію. Пѣзнійше удерживали ту монахи латинскіи школы.
249. Свята гора, см. Загорѣвъ.
250. Селище, св. Богородичный, въ 5 верстѣхъ ѡтъ Смоленска. Ту постригъ ся въ монашество пр. Авраамій при кѣнци XII. вѣка. (Чет. Мин. 21. Авг.)
251. Сельце, св. Троицкій, въ губер. Миньскѣй. (Kraszewski. Opis. Wilna).
252. Семенки, см. Баръ.
253. Скитикъ, коло Почаева. Въ р. 1743 бувъ ѡнъ самостоятельный. Игуменъ его Макарій Нероновичъ бувъ въ томъ року на Дубненскѣй капитулѣ. Ѳттакъ прилучено го до Почаева. (Cathalogus alphab. біографія Макарія Нероновича. стор. 781. — Capitulum Dubnense 1743.)
- 254** Слуцкъ, св. Троицкій, архимандритскій въ губерніи Миньскѣй коло Полоцка, zaloжили Омельковичи князѣ Слуцкіи. Около р. 1455 купивъ бояринъ Василь Царь у Ивашка Гридковича дворець на Локнѣ для придачи Слуцкому св. Троицкому монастыреви. Анна кн. Слуцка Михайлова Александровичева надала монастыреви ставъ на Локнѣ въ р. 1489, а въ р. 1492 село Добрышовское. Слуцкій монастырь св. Троицы, котрый зо всѣхъ околчныхъ монастырѣвъ самъ еденъ позѣоставъ въ православію. бувъ душою и огнискомъ опора противъ Бресткои Уніи. Ту ся схоронивъ послѣдній православный епископъ Туровскій Авраамъ Стагоньскій, выгнанный черезъ своихъ діебезанѣвъ зъ Турова въ р. 1632. Ту бувъ такожъ головный зарядъ духовный околчныхъ православныхъ, зложеный зъ 12 іеромонахѣвъ. Ту завязало ся було товариство переписчикѣвъ, котри околчнымъ православнымъ книги церковныи достарчивали. Ту напоследокъ за стараніемъ архимандрита

- Михаила Пашкевича заложено школу духовну, котру ажъ въ р. 1817 на семинарію перетворено. Тымъ то способомъ около 30 парохій околныхъ удержало ся при православію, а впливъ монастыра Слудкого ажъ до послѣднихъ часѣвъ Рѣчипосполитои, не бувъ безъ певного значенія, якъ то зо свравы того монастыра на соймѣ 4-лѣтнѣмъ можъ видѣти. (Акт. зап. Росс. 1846. I. Нг. 56. 94. 96. 98. 99. 115. IV. Нг. 15. 147. — 1853. I. Нг. 87.)
255. Слудкъ, св. Ильинскій, заложеныи передъ р. 1515.
256. „ св. Преображенскій.
257. „ св. Николаевскій на рѣцѣ Морочѣ, см. Морочскій св. Николаевскій.
258. Смоленскъ, св. Духа, есть уже передъ р. 1509. (Акт. ист. I. 325.)
259. „ св. Михайловскій. О томъ монастырѣ згадка въ житію пр. Аврамія. Згадуе ся такожъ за панованія кн. Витовта. (Акт. зап. Росс. I. Нг. 87.)
260. „ св. Николая Полѣтѣлого, посѣдае уже передъ р. 1485 село Ооминно на Рогажѣ. (Акт. ист. іер. I. 174. 293. 318. — Акт. зап. Р. 1846. I, Нг. 95.)
261. „ Отрочъ-Монастырь. О томъ монастырѣ згадуе лѣтопись, же Михайлъ игуменъ Отроча-Монастыра разомъ съ Смоленскимъ епископомъ Игнатіемъ приѣздивъ яко посолъ ътъ Смоленского кн. Мстислава до вел. кн. Всеволода въ р. 1206. (Карамз. III. пр. 118.)
262. „ св. Ризоположенскій, за мѣстомъ положеныи побудовавъ епископъ Смоленскій Игнатій, и игуменство въ немъ поручивъ пр. Авраміеви. (Карамз. III. пр. 11.)
263. „ св. Спасскій, есть уже передъ р. 1507. Въ р. 1507 записавъ му кн. Дим. Путятичъ село Матвѣвшину. (Акт. зап. Росс. 1846. I, Нг. 224.)
264. „ св. Троицкій, есть уже въ XV. вѣку. Въ р. 1501 належитъ до него село Новоселье. (Акт. зап. Росс. 1846. I, Нг. 192. 224.)

265. Смоленскъ, Чест. и Животв. Креста. О томъ монастырѣ згадуе ся въ житію пр. Авраамія.
266. " св. Борисоглѣбскій на Смядинѣ, $\frac{3}{4}$ милѣ за Смоленскомъ, см. Борисоглѣбскій.
267. Св. Спасскій, монастырь за 10 верстѣ отъ Холма. (Наук. Сборн. гал. русс. мат. Львѣвъ. 1866.)
268. Соломерецъ, св. Покровскій, коло Миньска, заложила родина Соломерецкихъ.
269. Степанъ, архимандритскій, см. „Комарѣвка“ и „Монастырще.“ (Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli. 1862. стор. 227.)
270. Стожокъ, монастырокъ недалеко Кременця. Въ р. 1744. прилучено го до Загаецъ, а оттакъ въ р. 1766 до Кременця.
- 271* Старицъ, св. Петропавловскій, въ мѣстѣ Старицахъ, нынѣ въ губ. Миньскѣй. (Кр. Календ. на г. 1867. Москва.)
272. Страклѣвъ, св. Рождествобогородичный, недалеко Дубна. Анна зъ Шашевичѣвъ Илиньска, старостина Нижиньска, побѣдѣшила фундацію монастыра суммою 9000 зл. Въ р. 1778 завели ту монахи школу реторики.
273. Супрасль, архимандритскій въ губер. Гродненскѣй, недалеко отъ Кобриня и Брестя, заложила родина Ходкевичѣвъ забезпечивши собѣ право патронату и номинованія архимандрита. Зъ начала стоявъ той монастырь въ мѣстѣ, зъ ѣтки монахи „для доуки мірскаго“ перенесли ся выше рѣки Супрасля на мѣстѣце Хворошнау межи рѣчками „Грабѣвка и Березѣвка“. Монастырь той дуже богатый, славный бувъ науками; мавъ типографію, котра много и черезъ долги лѣта выдавала книги. Була ту также красна библіотека богата въ рукописи. (Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 105. Encykl. powsz. Orgelbr. Warszawa. 1862.)
274. Сурдечъ, св. Духа; второй праздникъ бувъ на Успеніе Пр. Богородицы. Монастырь той заложено десь по р. 1627 коло мѣста Вилькомира. (Kraszewski. Opis. Wilna. III. 66.)
275. Суховія. Монастырь Суховійскій назначенный въ р. 1744 яко вокальный. (Consultatio Antopolitana 1744.)
- 276** Тадубинъ, св. Успенскій, въ губер. Битебскѣй, Францъ Теодоръ Козьельскій Огиньскій надавъ поѣдувавшему тому мо-

- настыреви нову фундацію въ р. 1744. (Кр. Клендарь на г. 1867. Москва.)
277. Тамщинъ. Монастырь той знесено въ р. 1744.
278. Терешкѡвъ. О томъ монастырѣ згадуе Бант. Кам. (О Уніи. Вильно. 1866. стор. 381.)
279. Толочинъ въ воеводствѣ Витебскѡмъ. Іосифатъ Яхимовичъ, архимандритъ Толочинскій, підписавъ Синодъ Замоийскій.
- 280** Туровъ, св. Борисоглѣбскій существовавъ уже въ XII. в. (Калайдовичъ въ предисл. къ памятн. XII. в., стор. 21: — Кр. Календарь на г. 1867. Москва.)
281. Трехтиміровъ, архимандритскій, въ губер. Кіевскѡй. Аппробація привилея и права Запорожцѣвъ до того монастыра. такъ говоритъ: „Przychylając się do przywilejów od Najjaśn. Antecessorów Naszych wojsku naszemu Zaporowskiemu nadanych, a chcąc też wojsko w wiernym poddaństwie zatrzymać, przy possessyi Trechtymirowa z monastyrem i wsiami do niego należącemi onych zachowujemy wiecznemi czasy, i przywileja eo nomine konferowane reassumujemy i approbujemy.“ Въ р. 1653 збурено Трехтиміровскій монастырь, а монахи перенесли ся до Каневского монастыра. Въ р. 1673 знова го отбудовано. (Konstyt. Sejmu Warszawskiego 1650. — Акт. зап. Росс. 1846. V. Nr. 67. 91.)
- 282** Тригоры, св. Преображенскій, недалеко мѣста Житомира. Въ р. 1766 завели ту монахи богословіе для своихъ клирикѡвъ, и для околичнихъ кандидатѡвъ мірскихъ. За митр. Петра Могилы було ту по 80 монахѡвъ. (Камень або лицеостъ Кіевъ 1644. стор. 365—368.)
283. Троки, св. Рождественскій, архимандритскій, заложила десь передъ р. 1384 Ульяна зъ роду кн. Ольшанскихъ супруга кн. Витовта. (Собр. Вил. грамотъ II. Nr. 55. — Акт. зап. Росс. Nr. 163. 190. 191. 214. 227,)
284. Туминъ. Монастырокъ той заложила родина Четвертынскихъ. Належавъ онъ заедно до монастыра въ Четвертихъ.
285. Турковицъ, монастырокъ въ дієцезіи Холмскѡй. Въ р. 1749 прилучено то до Епископіи Холмской. (Науѣ. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 245.)

286. Туробинъ. Игуменъ того монастыря О. Андрей Бѣницкій підписавъ Синодъ Замойскій. Въ р. 1744 прилучено Туробинскій монастырь до Нискиницкого.
287. Тороканье. Монастырь той стоявъ въ селѣ Тороканю коло мѣста Антополя. Ту ѡгбула ся въ р. 1780 капитула генеральна, подѣ председательствомъ митрополита Смогоржевского, котра ѡтъ 21. Липця ажъ до кѡнця Вересня ст. к. тревала. На той капитулѣ подѣлено дотеперѣшныи двѣ провинціи, Литовску св. Тройцы и Руску Покрова Пр. Богородицы на чотири, а то: зъ Литовскои утворено: Литовску св. Тройцы и Бѣлоруску св. Николая; а зъ Рускои: Польску Покрова пр. Богородицы, и Галицку свв. Спасителя. (*Capitulum Torkanense anno 1780 celebratum*, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 226. 225.)
288. Холиъ св. Іоанновскій.
289. „ св. Рождественскій. (Наук. Сбор. гал. русс. Мат. 1866; ту статія А. Петрушевича. „Краткое извѣстіе о Холинскѡй епархіи.“ — Гал. ист. Сборникъ. Львовъ 1854-1860. I. стор. 95. 98. 126. 128. II. 172., Baliński, Star. Polska. II. 763. — Перемышляиниъ, мѣсяц. на р. 1858. стор. 18. — *Capitulum gener. Dubnense 1743.*)
290. Хоробрѡвъ, архимандритскій. Монастырь той стоявъ десь близко Брестя и Луцка,
291. Циперъ, св. Преображенскій, въ области Виленскѡй, заложивъ кн. Богданъ Циперскій и жена его Анна въ р. 1618. (Вилен. грам. 2, Нг. 40.)
292. Угровескъ, нынѣ Угрускъ, на сѣверѣ ѡтъ Холма. Передъ заведеніемъ катедрі епископск. въ Холмѣ находила ся она передже въ Угровескѡмъ монастырь. Въ р. 1268 кн. Войшелкъ передавъ всѣ владѣнія зятю Шварну, а самъ удаливъ ся въ угровескій монастырь. (Вол. лѣт. 201-204. — Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. III.)
293. Уланѡвъ, монастырокъ той прилучено въ р. 1744 до Каменця.
294. Ушачь. Монастырокъ той стоявшій коло Витебска существовавъ уже XVII. в. (Бант. Кам. О уніи. Вильно 1866. стор. 268.)
295. Чарницъ. О томъ монастырь згадуе „Кіевлянинъ. 1841“ стор. 517.

296. Червень. О монастырь Червеньскѣмъ згадуе Павлищевъ въ стѣверной Пчелѣ зъ р. 1844. Nr. 299.
297. Черей, св. Троицкій, архимандритскій, давнѣйше въ воев. Витебскѣмъ. Монастырь той заложивъ около р. 1470—1476. митр. Мисаилъ зъ роду князѣвъ Пестругѣвъ або Пеструцкыхъ, до котрыхъ въ XV. вѣку Черей належала. Портретъ Мисаила достоявъ ся въ тутейшѣй церквѣ ажъ до нынѣ. Архиманурию знесъ митр. Кипр. Жоховскій въ р. 1675, и замѣнивъ ю на простый монастырь. (Акг. зап. Росс. 1846. I. Nr. 177. III. Nr. 101. IV. Nr. 136. — Baliński, Starożytna Polska. Warszawa 1818. III. стор. 717—718. — Галицкій истор. Сборн. 1860. III. CXLIII. статія Ант. Петрушевича.)
298. Черляны. О. Іоакимъ Гостовскій игумень Черляньского монастыра есть на Капитулѣ въ Вильнѣ въ р. 1642. Фридерикъ Сасѣга, воевода Подляскій надавъ тому монастыреви въ р. 1743 нову фундацію. (Capitulum gener. Dubnense 1743.)
299. Черниговъ, св. Борисоглѣбскій, стародавний.
300. „ св. Ильинскій-Троицкій, заложивъ кн. Святославъ Ярославичъ въ р. 1069 неподалеку ѿтъ Успеньского, близко пещери, котру выкопавъ собѣ ту пр. Антоній пещерскій, коли бувъ въ Черниговѣ. (Макаровъ. О достоп. Чернигова. Чтен. Моск. истор. общ. 1847.). Въ р. 1659 подтвердивъ король фундацію того монастыра, (Konstyt. Sejm. Warsz. 1659.)
- 301** „ св. Успенскій, Елецкій, на Болдиныхъ горахъ, заложивъ кн. Святославъ Ярославичъ, зъ причины явленія въ р. 1060 на ели образа Богоматери.
- 302** Черкасы, св. Онуфрейскій, въ губ. Кіевскѣй. (Кр. Календарь на г, 1867. Москва.)
303. Черче, въ губер. Подѣльскѣй надѣ р. Смотрицею, видить ся, бувъ монастырь.
304. Четвертня. св. Воздвиженьскій заложила родина Четвертыньскихъ, застерѣгаючи собѣ право презентованя игумена.
305. Черчинъ, архимандритскій, заложенный десъ уже въ XVI. вѣку. (Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski Leopoli 1862. стор. 115.)

- 306** Чонъ, св. Успенскій, въ губер. Могилевскій. (Кр. Календарь на г. 1867. Москва.)
307. Черноострогъ. Монастырокъ Черноострожскій належавъ заедно до Коржовского. (Diar. Protocons. Matkowski 1770.)
- 308** Шаргородъ, св. Рождество-іоанновскій, другій праздникъ на св. Николая, на Подолію. Монахи удерживали ту школы латинскій и философіи. Въ р. 1795 знесдо той монастыръ Правительство Россійске. (Czas. Dodatek, Kraków 1857. Październik.)
- 309** Шкловъ, св. Воскресенскій, въ губер. Могилевскій, повставъ десь по р. 1600 (Кр. Календарь на г. 1867. Москва.)
- 310** Яблочаны, св. Онуфрейскій, надъ Бугомъ заложенный по р. 1600. (Наук. Сборн. гал. русс. Мат. 1866. стор. 199. пр. 54.)
311. Якобштатъ, св. Юрскій, заложенный по р. 1600.
312. Ярославъ, коло Загорова. Десь передъ р. 1768 здѣлавъ фундацію для монастыря въ Ярославю обиватель Вапинскій; но фундація тая до skutku неприяла. (Diar. Protoconsult. Matkowski, Januarius et Februarius 1768., въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)
313. Ясногородъ, св. Троицкій заложенный въ XVI. в.
314. Ятвиска. Въ р. 1744 назначено той монастыръ яко вокальный до капитулы генеральной. (Consultatio Antopolitana).

II.

Монастыри въ архіепархіи Львовскій.)*

1. Бакочинъ, въ обводѣ Стрыйск. Монастырь той знесено въ р. 1744, и втѣлено до монастыря Добрянского.**)

*) Границя межі Епархією Львовскою и Перемышльскою була ажъ близко що не до конца минувшого столѣтія не така яка естъ нынѣ. За епископа Перемышльского Рылла, отступила Епархія Перемышльска Епархії Львовскій деканаты: Скѣльскій, Стрыйскій и Городецкій; а Епархія Львовска епархії Перемышльскій деканаты: Горожанскій, Жолковскій и Куликовскій. (Перемышлянинъ, мѣсяц. на р. 1858. стор. 25.)

**) Monasteria O. S. B. M. Provinciae Protectionis B. V. Mariae regulata in generali Capitulo Dubnensi die 2. Maji 1744. (Въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

2. Банюнинъ, подъ мѣстечкомъ Бускомъ въ обв. Золоч. Монастырокъ той належавъ до монаст. Креховского. (Истор. мон. Креховского 1750-1760.)
3. Бережань, см. Лѣсники.
- 4.) Березовъ, въ обв. Колом. О монастырѣ въ Березовѣ згадуе Ревизія Игуменовъ зъ р. 1724.*)
5. Болеховъ. Въ мѣстечку Болеховъ въ Стр. обводѣ, на передмѣстю „Волоске Село,“ котре естъ осада румынска, стоявъ, якъ передаванье несе, монастырь.
6. Боложиновъ, въ обв. Золоч. О томъ монастырѣ згадуе исторія монастыра Верхратского уже въ р. 1682. Въ р. 1744 вѣлено Боложиновскій монастырь до Деревлянського.
7. Болоховъ, въ обв. Стр. Строитель того монастыра О. Рафаилъ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711.***) Ревизія Игуменовъ зъ р. 1724 говоритъ: „Monastyr Bolochowiski niepokazal żadnego prawa ani funduszu, dzieś w wojny zginęło. Stroitel O. Rafail Dołżański ma благословение od B. Szumlańskiego, ale nie pokazał. Zakonników ma 3, a on czwarty.“ Въ р. 1744 прилучено Болоховскій монастырь до Пацыковського; однакожъ существовавъ онъ еще и въ р. 1758, понеже въ томъ р. умеръ ту О. Панкратій Лагодовскій. Церковь монастыреку перенесено ѡттакъ до поблизкого села Неговецъ, де еще и нынѣ стоить. (Cathalogus defunct. monach. въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Гал. истор. Сборн. Львовъ 1856. II. стор. 110.)

*) Rewizya Ihumenów, Zakonników, jako wiele ich jest, Patentów na starszeństwo, funduszów, w Uniowie 4. Junii 1724. (всего два листи въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

**) Еп. Варлаамъ Шептицкій, хочачи монастыри своей епархіи зреформовати, скликавъ въ р. 1711 всѣхъ игуменовъ той епархіи на нараду до Унева. Ухвалы того Собора, выпечатано ѡттакъ подъ заглавіемъ: „Артыкулы или уставы чина иноческаго по приданію іже во святыхъ отца Нашого Василія Великого Архиеп. Кесарія Кападокійскія вселенскаго. Въ диецезіи Львовско Галицко и Каменца Подольского на Синодѣ дня 19. мѣсяця Августа Року 1711. изобрѣтены, сочинены утверждены. Типомъ же изображены въ типографіи братской львовской Успенія Пресвятыя Богородицы Року Божого 1713.“ (Копія находитъ ся въ бібліотецѣ монастыра въ Креховѣ.)

8. Броды, въ обв. Золоч. О монастырѣ въ Бродахъ згадуе Помяникъ Крехѣвскій.
9. Бускъ, св. Онуфрейскій, въ обв. Золоч. повсталъ уже десь въ XI. або XII. в. Въ р. 1654 збурили го Козаки; ѳтакъ перенесено го до Деревляно-Волицѣ. Пѳзнійше ѳтбудовано церковь св. Онуфрейску въ Буску, и поставлено для одного монаха изъ монастыра Деревлянского велію, котрый ту ажъ до р. 1784 богослуженіе щоденно ѳправлявъ. Въ р. 1784 знесено монастыръ Деревлянскій, а съ нимъ и св. Онуфр. церковь въ Буску. (Dziennik Literacki. Lwów 1866. Busk. Статія А. Шнейдра Nr. 44—48.)
10. Бучачъ, св. Воздвиженскій въ обв. Стан. см. выше ст. 8.
11. „ св. Троицкій, стародавній, ѳтновила и ѳтбудовала Марія Могилянка, жена Стефана Потоцкого, воев. Брацлав. около р. 1612. Монастыръ той переставъ существовати уже десь передъ р. 1652, понеже въ томъ роцѣ на его мѣстци заложивъ Іоаннъ Потоцкій монастыръ ОО. Доминиканѳвъ, котрый ѳтакъ въ року 1789 знесено. Монастыръ Подоминиканскій стоявъ изъ того часу по бѳльшой части пустою; ажъ въ р. 1866 за стараніемъ Михаила Куриловича, пароха Бучацкого куплено го на маючий ся тамже заложити конвиктъ для двѣчать русскихъ. (Слово. Льѳѳвъ. 1865. Nr. 72.)
12. Бучина, также Межигоры и Золочевскій названный, стоявъ межи горами недалеко мѣста Золочева, а заложили го предки короля Іоанна III. Въ р. 1744 прилучено го до монастыра Пѳдгорецкого. Нынѣ фундушъ его належить до монастыра Золочевского въ Грабинѣ. Ревизія игуменѳвъ зъ р. 1724 говоритъ: Monastyr Złoczowski, zaprawami króla J. M. Jana. W. O. Namiestnik Arseni Strusowicz za błahosłowenijem pasterskim referuje się do monastyra Podhoreckiego. Zakonników 9. (Исторія монастыра, въ библ. монаст. Золочевского).
13. Бѣльче, св. Воздвиженскій, властиво „Монастырокъ„ за $\frac{1}{2}$ милѣ ѳтъ мѣстечка Бѣлча, заложивъ Стефанъ Потоцкій десь по 1600 р. Пѳзнійше знищено го въ часахъ военъ козацкихъ. Іоаннъ Потоцкій каштелянъ Брацлавскій ѳтновивъ го въ р. 1735, а родина Сѣкиржинскихъ вѣновала го въ р. 1768. Ревизія игуменѳвъ зъ р. 1724 говоритъ: „Monastyr Bilecki

bez żadnego prawa. O. official Kamienicki nadał tam do czasu O. Warfolomeja. Монастырь той знесено и на фундашъ релігійный обернено въ р. 1793. (Исторія монастыра Бѣлчецкого находитъ ся въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

14. Воля-Деревляньска въ обв. Золоч., см. Деревляны.
15. Выспа, въ обв. Береж. Игуменъ Выспяньскій О. Θεодосій Сѣчинскій бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711, и ту vybrano го на визитатора монастырѣвъ. Въ р. 1744 знесено монастырь Выспяньскій, и втѣлено до Добрянського..
16. Вѣцѣнинъ, св. Рождествобогородичный, съ чудотворными иконами Пр. Дѣвы и св. Онуфрія. Монастырь Вѣцѣньскій заложила королевска родина Собѣскихъ. Право найперше надане естъ тому монастыреви ѿъ королевича Александра въ р. 1703. Монастырь той належавъ початково до Архимандрія Уневской. Еп. Варлаамъ Шептыцкій, записуючи монастыреви въ р. 1709. 2000 зл. говорить: „Oraz upraszam succedaneum Episcopum i wszelką miłością et charitate proximi obowiązuję, ażeby pamiętając na moje prace koło tegoż monasteru a prima radice przez tak wiele lat łożone, niechciał go odrywać od Archimandryi Uniowskiej. Ревизія игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ говорить: „Monaster Wicyński na funduszu Popowskim siedzi. O. Ihumen za patentem PW. O. Barlaama. Zakonników z starszym 10. По знесеню монастыра Литвиновского, перенесено зъ него чудотворную икону св. Онуфрія до Вѣцѣнина. Игуменъ О. Самуилъ Іедлицьскій побудовавъ ту (1771—1778) за помочю Архiep. Львѣвского Сѣраковского величаву церковь съ тесаного камня, котра въ р. 1846 въ самъ день св. Онуфрія сгорѣла, и нынѣ опущена стоять. На молитву до чудотворной Матери Божой въ Вѣцѣнию звыкъ бувъ Архiep. Сѣраковскій ходити пѣшки ажъ зъ Дунаева, де звычайно промешкивавъ; а часто ходили съ нимъ и каноники его. Въ часъ кассаты монастырѣвъ прилучено Вѣцѣньскій монастырь до св. Онуфрейского во Львовѣ. По спаленю въ р. 1846 стоявъ ѿнъ долго опущеный, ажъ го въ р. 1861 мірскому чоловікови продано. Такъ переставъ существовати еденъ зъ найкрасшихъ монастырѣвъ архіепархіи Львѣвской. (Истор. монаст. въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

17. Галичъ, св. Іоанна. О монастирѣ томъ згадує Іпат. Лѣт. уже пѣдъ р. 1189, говорячи о смерти кн. Росгислава сына Івана Берладника. (Шараневичъ, Стародавній Галичъ. Львѣвъ 1861. — Гал. истор. Сборн. 1854—1860.)
18. „ св. Успенскій, при церквѣ катедральнѣй мавъ заложити кн. Теодоръ Ольгердовичъ въ XIV. вѣку. Монастиръ той перенесено пѣзнѣйше до Крилоса. (Гал. ист. Сборн. Львѣвъ. 1854—1860.)
19. Глубочокъ, въ обв. Тернопѣльскѣмъ.
20. Голоскѣвъ, въ обв. Стан. Грунта монастирскіи становлять ту нинѣ фундацію парохіи.
21. Горпинъ, св. Покровскій, въ обв. Золоч., заложивъ въ р. 1712 Станиславъ де Погорце Коритко, подчашникъ Черниговскій, и назвавъ го „Красна Пусгыня.“ Въ р. 1744 прилучено го до св. Юрското въ Львовѣ, а въ р. 1782 „ad instantiam Illustr. Jaworska dominae in Wyrow“ цѣлкомъ знесено. (Zieliński, pamiątki krajowe. Lwów. 1841. стор. 100. — Acta castr. Leop. 1713 fer. 5 in crast. S. Franc. Conf. — Acta Province. Bratkowski et Starożyński.)
22. Городенка, св. Николаевскій, въ обв. Колом. Строитель того монастыра О. Серапіонъ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ о немъ говорить: „Monastyr Horodeński za prawem JWO. Wojew. Belzkiego, ale w ręku kytora dawniejszego nie u zakonników. Ma O. Martyn Borysewicz na Stroitelstwo благословение do dalszej woli od JW. O. Athan. Szeptyckiego E. L. Zakonników: sam i drugi.“ Въ р. 1744 знесено и вѣвлено монастиръ Городенскій до Погоньского; енакожъ существовавъ онъ и пѣзнѣйше, понеже въ р. 1764 плативъ еще Протоигуменови такъ названное „viales“, а послѣдній игумень Городенскій О. Сосипатеръ Цымборскій „sublatо monasterio die 29. Sept. 1764“ переносить ся до монастыра Вѣциньского. (Registr. kassowy Prowincialski 1759—1766, и Cathal. alphab. стор. 1036.)
- 23* Гошѣвъ, см. выше ст. 12. Игумень Гошѣвского монастыра Силвестръ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 говорить: „Monastyr Hoszowski za

kollacyą i fundacyą szlachty tamtejszej Hoszowskiej. Ihumen O. Dionizy Sienkiewicz kathedr. official za błogosławieństwem W. A. Barlaama Szeptyckiego. Tam stroitelem zostaje O. Józef. Zakonników z nim 3.

24** Грабина, см. выше ст. 15.

25. Грабóвъ, въ обв. Стрыйскóмъ. Строитель того монастыря О. Папалій бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменóвъ зъ р. 1724 говоритъ: „Monastyr Grabowski za prawem P. Warszawskiego; stroitel tam zostaje Wassian, nie ma błogosławienia na piśmie; zakonników z nim tylko monach jeden. Въ р. 1744 знесено и вѣлено монастыръ Грабовецкій до монастыря Добрянскаго; но существовавъ онъ еще późniejszy, и ажъ „18. Sept. 1765, sublata residentia P. Innocentius Bożakowski translatus ad monast. Hoszoviense.“ (Cath. alph. стор. 565.)

26. Гуменець, св. Рождествоіоанновскій, властиво „Скитикъ Гуменецкій, названий, въ обв. Львóвскóмъ, знесеный десь по р. 1740. Належавъ онъ до монастыря Добрянскаго (Деревачскаго). Церковь продано въ р. 1744: „Za cerkiew so przedaliśmy w Humieńcu do Iwanowiec pod Żydaczów za Zł. 200. Óгпусты були ту на св. Алексія и на Рождество св. Іоанна Крест. Ревизія говоритъ: „Monastyr Dobrzański za prawem królewskim. Ihumen O. Gedeon Tymoszewicz starszy za patentem JO. Szumlańskiego. Zakonników z Skitykiem nowozafundowanym Nr. 11. (Ресстръ прихождоу монастыря Добрянскаго, починаючи́ ся óтъ р. 1706, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

27. Деревляны, св. Вознесенскій, въ обв. Золоч., также Воля Деревлянська названий. Десь передъ р. 1662 óтдавъ Митрополитъ Діонісій Балабанъ парохію православную въ Деревлянхъ монахамъ. Зъ той причины удавъ ся О. Макарій Василевичъ, першій игуменъ Деревлянскій до Станислава зъ Глогова Глоговскаго, на тотчасъ старосты Бусьскаго, и просивъ го о фундацію для монастыря. И Глоговскій надавъ монастыреви дня 14. Лютого 1662 грунтъ названный „Дворыско Щировское,“ съ тымъ варункомъ, абы монахи выбирали собѣ игумена доживотного, волю зъ помежи себе, волю зъ инного якого монастыря, що король Янъ Казимиръ на Соймѣ въ р. 1662 потвердивъ. Монастырь той знесено въ Лист. р. 1788,

а фундаційний ґрунта продано въ р. 1802 за 6751 зл. (Dziennik Literacki. Lwów. 1866. Nr. 44—48. — Acta Castr. Buscep. стор. 117. — Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣлцкій. Львѡвъ. 1860. стор. 219.)

28. Добрянъ, св. Вознесенскій, нинѣ „Деревачъ“, названий, въ обв. Львѡвскѡмъ. Монастырь той заложивъ іеромонахъ Григорій Панашовскій родомъ изъ Добрянъ, десъ въ другѡмъ десятку XVII. вѣка, за старосты генеральнаго Львѡвскаго Станисл. Бониф. зъ Великихъ Кунчиць Мнишка. Староста той, якъ свѣдчить грамота фундаційна, „widząc Hrehorego z Dobrzań nazwanego Panaszowskiego z Kijowa w habicie zakonniczym powróconego, pozwolił mu na jego własnym gruncie ćwierci pola przy pasiece zbudować cerkiew, przydał osobno pola na kłodę jedną od Szczerca i lasek ocerklowany do opalenia z chaszczem, od pola Chruscińskiego.“ Въ р. 1667 здѣлавъ Юрій Ванд. Мнишекъ, староста Щирепкій, монастыреви дальшую фундацію, и надавъ му зо своей стороны „pola na kłodę od gościńca Stryjskiego, a cztery od Krasowa;“ а въ р. 1680 король Іоаннъ III., „aby monastyrzek Dobrzański Wniebowstąpienia Pańskiego do swojej przyszedł perfekeyi, wolny wrąb w lesie Derewacz na opał, budynki i poprawienie monasterku, także dla bydła pastwiska w Dąbrowach;“ въ р. 1715 надавъ Антоній Одрживольскій монастыреви право пропинаціи вчасъ ѡтпустѡвъ; въ р. 1729 король Августъ корай (корчѡвку) в chaszczach за огродом monasterskim на корцу 20 miary Szczerczeckiej. “ Всѣ тѣ наданія кѡнчили ся о дорозу Стрыйску при горбку „Городище“ названѡмъ. Многимъ добродѣйства свѣдчила монастыреви такожъ Тереса зъ Чекаревичѡвъ Потоцка, воеводина Смоленска. Первѣстна церковь, побудована Панашовскимъ Григоріємъ, мала стояти напротѣвъ лѣску, а теперѣшнои дубины въ долѣ при вгѡрѡ и гостинци Роздѡльскѡмъ. Коли пѡзнѣйше церковца для приходячихъ побожныхъ стала ся за тѣсна; перенесли ся монахи на инное мѣстце въ лѣску, вымуровали ту церковь св. Вознесенску, побудовали монастырь, и укрѣпили обитель валомъ и муромъ. Здае ся же въ часахъ военъ въ XVII. вѣку монастырь той такожъ нападавъ и збуренямъ пѡлпадавъ, понеже въ началѣ XVIII. в. церковь мурована такъ була уже ушкоджена, же треба було

нову будувати, що и дійсно въ р. 1714 наступило. Тогдашній игуменъ О. Гедеонъ Тymoшевичъ начавъ въ р. 1714 будову нової церкви, котру за гоїною помечою Петра Жураковського въ р. 1718 укѣичивъ.**) Церковь тота, будована ведля стародавнього въ православію звычайу, съ окремишнимъ бобинцемъ, стоить еще и нынѣ и має иконостасъ незвычайно красной и сныцерской и малярской работы.**) Церковь мурована стояла еще до р. 1720, де ю розобрано. Монастырь Добрянскій прилучено въ р. 1776 до монастыра св. Юрского. Коли пѣзнѣйше св. Юрскій монастырь знесепо, и до св. Онуфр. Львѣвского прилучено, прійшовъ и Добрянскій до того послѣднього, и становить днесъ его фундацію. (Истор. Монастыра Добрянского въ библи. св. Онуфр. во Львѣвѣ.)

29. Должка, въ обв. Стрыйскѣмъ коло Болехова. Переданье говорить же ту стоявъ колисьто монастырь. Въ актахъ консисторіи митроп. Львѣвской згадуе ся такожъ о монастырь Болеховскѣмъ. Чи не естъ то, едно и тото само?
30. Долина, св. Вознесенскій, въ обв. Стрыйскѣмъ. Переданье говорить, же на горѣ за мѣстомъ Долиною нынѣ „Знесѣнье“ названѣй стоявъ монастырь св. Вознесенскій. О той горѣ „Знесѣнню“ згадка естъ въ грамотѣ фундаціонѣй монастыра Пацыковското, де Андрей Жураковскій закладаючи той мо-

*) Портреты Петра Жураковського и сына его, а ѣттакъ и портретъ Іосифа Потоцкого, старосты Щирецкого, переховують ся еще заодно, до того дуже добре удержаныи, въ тутейшѣй церкви. О тыхъ портретахъ читаемо въ дневнику монастырскѣмъ находячѣмъ ся въ библиот. св. Онуфр. Львѣвскѣй, наступающе извѣстие: „Dziś 5. Jan. V. S. 1774 niespodzianie zjechał tu do klasztoru JW. P. Potocki, starosta Kaniowski; chciał wizytować kaplicę s. Onufrego, w której JW. P. Wojewodzina Smoleńska jego babka (Терепа въ Черкашевичѣвъ Потоцка) słuchając mszy świętej umarła. A że ta kaplica spustoszała, tylko był w cerkwi, ojca swego portret poznał, i chwalił, że dobrze odmalowany, także zapatrzywszy się na portrety Panów Żurakowskich, pytał się czyje są, a dowiedziawszy się, powiedział, znałem ich.

**) Сныцерь называвъ ся Игнатій Жолковскій, и заплачено му за роботу 700 зл., якъ на овыи часть великую сумму. Малярами були іеромонахъ О. Феодосій Сѣчинскій, игуменъ Выспяньскій, и другій Павло, чоловѣкъ свѣтскій. (Реестръ монаст. Добрянского, въ библи. св. Онуфр. во Львѣвѣ.)

настыръ, надавъ му межи инными и поле Знесѣвье „za miasteczkiem Dolina.“ (Contr. ant. 13. стор. 283.)

31. Даниіловъ, нынѣ село Даниіловцѣ въ обв. Золоч. Монастыръ Даниіловскій существовавъ уже въ XIII. в. (Вол. лѣт. стор. 201—222.)
32. Дорогѣвъ, св. Воскресеньскій въ обв. Стан. Игуменъ Дорогѣвскій О. Виталій бувъ на соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія игуменѣвъ зъ 1724 говоритъ: „Monastyr Dorohowski, prawa żadnego niepokazano i nie wiedzą gdzie jest. O. Hieronim Lewicki stroitelem za благословеніемъ JW. O. Athanazego Szeptyckiego. Zakonników tam zostaje z nim 1 monach. Монастыръ той знесено въ р. 1744.
33. Дусанѣвъ въ обв. Береж.
34. Жизноміръ, въ обв. Станиславѣвскѣмъ, въ лѣсѣ межи селомъ Жизноміромъ и мѣстечкомъ Бучачомъ, званый нынѣ лише подѣ именемъ „Монастырокъ въ Бучачу,“ zaloжили монахи десь уже въ XVI. в., а може еще и вчасѣйше, въ прекраснѣмъ мѣстци на скалѣ надъ рѣкою Стрыпою на особности въ лѣсѣ. Около р. 1606—1607 выпосажили монастыръ Жизномірскій Стефанъ Потоцкій и жена его Могилянка. Въ р. 1724 прилучено го до монастыра Бучацкаго. Изъ того часу монастыръ опущеный ставъ розпадати ся въ розвалины. Нынѣ стоятъ еще головныи муры церкви и вежа, келліи мурованыи розпали ся уже цѣлкомъ. (Слово. Львѣвъ 1865. Nr. 71.)
35. Завалѣвъ, св. Николаевскій, въ обв. Береж. Алекс. Іоаннъ на Яблонѣвъ и Лахновцяхъ Яблоневскій, хорунжій коронный, надавъ въ р. 1721 тому монастыреви на руки О. Силвестра Тарасевича, „ponieważ prawo s. p. ojca dobrodzieja mego monasterowi Zawałowskiemu nadane przez śmierć w Soczawie i zabicie przeszłego humena zginęło, więc...,“ новый привилей на грунтъ, „Kamienną górę, dawien z dawna do tego monasteru należąca z kapliczką przy gościńcu do Hożanki jadąc.“ Видить ся же по збуреню монастыра въ войнахъ козацкихъ тулили ся монахи при той капличцѣ, понеже строитель Завалѣвскій О. Силвестръ бувъ уже на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 говоритъ: Monastyr Zawałowski za funduszem i prawem (podano do Grodu w Haliczu) JW. P. Jabłonowskich dziedziców.

О. Sylwestr Tarasewicz, postrzyżeniec Grabowski, za patentem JW. Szumlańskiego. Zakonników z nim 8, wszyscy tamtejsi postrzyżeńcy. Монастырь Заваловскій знесено въ р. 1793. (Lwowianin. Zielińskiego. Lwów 1837, стор. 69. — Acta Castren. Halic. — Acta Prov. Bratkowski et Starożyński.)

36. Загвôздъ. Ревизія игуменôвъ зъ р. 1724 говоритъ: Kollatorowie JM. Panowie Zagwojscy; stroitelem tam O. Inokenty Komarnicki nie ma благословенія на pismie. Zakonników: stroitel i drugi monach z diecezji Łuckiej Atanazy od S. Trojcy. Монастырь той прилучено въ р. 1744 до Погоньского, а пôзвѣйше цѣлкомъ знесено.
37. Задарôвъ, св. Іоанна Крест. въ обв. Стан. заложений десь уже въ XVI. в. Въ р. 1614 надала му Елисавета Могилянка кôлька пôдданныхъ въ мѣстечку Лицкôмъ; тоє самое здѣлавъ въ р. 1630 и Миронъ Барнавскій господарь Молдавскій (выгнанный изъ Молдавіи перебувавъ ôнъ нѣматотчасъ въ Устю) великій покровитель православія, и добродій Ставропігій Львôвскои. Игуменъ О. Силвестръ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія игуменôвъ зъ р. 1724 говоритъ: „za prawami JM. Potockich. Ihumen Mytrofan Rakowicz z Wyspy za patentem JWO. Ath. Szeptyckiego E. L. Zakonnicy: O. Mytrofan z Wyspy, O. Jakow z Kryłosa, O. Dometian, Diakon, tamtejsi postrzyżence. O. Teodozy diakon dawniejszy postr., monach Sawaty z Stożka diecezji Łuckiej, — a na postrzyżeniju (новицiевъ) Nr. 20. Великимъ добродiемъ монастыра бувъ игуменъ тутейшій О. Гавріилъ Куничъ.*) Монастырь Задарôвскій знесено въ р. 1818, и прилучено до Бучача. (Acta Castr. Halic. — Слово. Львôвъ 1865. Nr. 72. — Acta prov. Bratkowski et Starożyński.)
38. Зарудцѣ въ обв. Львôвскомъ. О тôмъ монастырку згадує Помяникъ Крехôвскій.
39. Зашкôмъ въ обв. Львôвскомъ. О тôмъ монастырку естъ згадка въ Помянику Крехôвскомъ.

*) Гавріилъ Куничъ (въ мiрѣ Гарасимъ) сынъ богатого мѣщанина Тернопôльского, уродивъ ся въ р. 1707, и вступивъ въ монашество въ р. 1728. Въ р. 1751 прійшовъ ôнъ до Задарона на игуменство, и бувъ ту игуменомъ ажъ до р. 1769 († 1772). Изъ маетки своего записавъ Куничъ монастыреви Задарôвскому 18000 зл., а св. Бого-словскому Львôвскому 12000 зл. (Cathal. alph, стор. 347.)

40. Звиничъ, въ обв. Чорт. Строитель монастыря того О. Езекиль бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. — Пѣзѣйше прилучено монастырь Звиничскій до Теребовельского, а въ р. 1744 цѣлкомъ знесено.
41. Збаражъ, св. Преображенскій, коло Старого Збаража въ обв. Тернопѣльскѣмъ, заложила родина Збаражскихъ. Монастырь той знесено въ р. 1786. (Ркп. Сарчиньского въ библ. Оссол. во Львовѣ. — Acta prov. Bratkowski et Starożyński.)
42. Золочевъ, см. выше ст. 15.
43. Илиницъ, въ обв. Колом. Ту бувъ колисьто монастырь; грунта его становлять нынѣшну дотацию парохіальну. Недалеко дороги, вѣдучи до Тростиньця, находитъ ся середѣ села „монастырска саджавка,“ и „монастырскій садокъ,“ де еще дуже старыи дерева стоятъ.
44. Испась, въ обв. Колом. Грунта сущесвовавшого ту монастыря, становлять нынѣ дотацию парохіальну.
45. Коломыя, мѣсто обводове. Монастырь Коломыйскій сущесвовавъ еще въ р. 1724; згадуе о немъ Ревизія игуменѣвъ зъ того року.
46. Корѣловка, въ обв. Чортк. Монастырь той знесено и вѣтлено до монастыря Каменецкого въ р. 1744.
47. Красна Пустыня, см. Горпинъ.
48. Краснопуша, см. выше ст. 11. Игуменъ Краснопустыньского монастыря О. Исихій бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711, а ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ говоритъ: Monastyr Krasnopustyński za funduszem Króla JM. Jana. Ihumen Isychi Kornicki namiestnik Uniowski za patentem J. W. O. Barlaama Szeptyckiego E. L. Zakonników wszystkich 12 z Starszym.
49. Крыве, въ обв. Бережаньскѣмъ. О томъ монастырѣ згадуе Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724.
50. Косѣвъ, въ обв. Колом., властиво „Монастырско“ коло Косова. Згадуе о немъ Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724. Въ р. 1744 знесено и вѣтлено монастырь Косѣвскій до Крылового.

51 Крылосъ, св. Іліи. О. Дометіанъ, игумень того монастыра бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 говорить: *Monaster S. Iliński Kryłoski bez żadnego prawa, pod dyrekcją W. O. Officiala Halickiego. Namiestnikiem O. Wenedykt Laskowski. Zakonników 5. Въ р. 1744 втѣлено той монастыръ до Крылоского св. Успенскаго. О монастырѣ св. Іліи естѣ подъ р. 1654 згадка, же ту бувъ такожъ и монастыръ монахинь. (Sabbatho post. fest. S. Margarethae. In Castro Haliciensi. Lib. 23. Relatio Poponis de Uscie, quia G. Podorecka mortua fuit in Monasterio Haliciensi S. Heliae apud Moniales Ord. S. B. M. seu Czernice.)*

52. „ св. Успенскій, катедральный. Монастыръ той существовавъ передже при церквѣ катедр. св. Успенскій въ Галичи, зъ ѡтки го ѡттакъ до Крылоса перенесено. Подупавшій монастыръ ѡтновивъ Еп. Іосифъ Шумлянскій въ року 1707, и надавъ му нову фундацію, де такъ говорить: „*Ponieważ cerkiew katedralna Halicka Kryłoska Успенская Прzenajświętszej Panny ipsa vetustate, per varias temporum vicissitudines bellorumque aestus zruinowana, teraz przeze mnie de ruderibus wystawiona nie bez należytych duchownych zostaje, przez których zwyczajne nabożeństwo i chwała Boska nieustaje, jednak chcąc... też chwałę Boską tem bardziej ampliare et augere 10.000 Zł. zapisałem i na wieś Komorów moją własną dziedziczną przenieśliem ad pendendum censum annuum, z którego by mogło przy tejże cerkwi czterech subsistere zakonników t. j. trzy kapłany, a czwarty posłusznik,*“ и ѡтдавъ заведенихъ ту монахѡвъ подъ зарядъ О. Іоакимѡта Жуковского, Игумена Пигрицкаго. „*Przerzeczeni zaś zakonnicy, говорить дальше, tu przeze mnie zafundowani i już introdukowani pod posłuszeństwem pomienionego starszego swego trybem obszczerzytelnym starodawnym i przykładem monasteru Skitskiego i Krechowskiego w należytej z sobą zgodzie, miłości, świętobliwości i wstrzemięźliwości według reguły S. Bazylego na potrawach w mięsne dnie maslnych zostając... chwałę Boską przy tem miejscu promowowali, i*

Majestat Boski za grzechy moje i rodziców moich błagali.“ Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 говорить : „Monastyr przy kaplicy katedralnej Halickiej w Kryłosie zafundowany od JW. O. Szumlańskiego. Fundusz należyty opisany. Za patentem terazniejszego JW. O. Athan. Szeptyckiego E. L. Zakonników 5, starszy szósty. Монастырь Крылоскій знесено въ р. 1783. (Гал. ист. Сборн. Львѡвъ 1854-1860. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli. 1862. — Метрика Монаст. св. Юрского. — Крімъ того находить ся до исторіи Крылоского монастыра много матеріалѡвъ въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Acta Castr. Trembovlien. Sabb. postridie festi S. Catharinae Virg. et Mart. 1740.)

53. Лабшинъ, въ обв. Береж. Строитель того монастыра О. Іоаннъ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 такъ говорить : Monastyr Labszyński bez żadnego funduszu. Stroitel O. Pachomij Hubicki ma благословеніе od JW. O. Ath. Szeptyckiego E. L. Zakonnik tylko jeden.

54. Ланѡвцѣ. Монастырь той побудовало десь на убоцї села и удерживало Братство церкви Лановецкой. Ажъ въ р. 1730 дѡставъ ѡнъ подтвержденіе ѡтъ воеводицы Белзк. и Гетманової коронной Людвиги Ревуской. Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 такъ говорить : Monastyr Łanowiecki bez żadnego funduszu i erekecyi; do W. Officiala Kamienieckiego referuje się. Namiestnikiem tam O. Kornyluj jeden, do czasu. Монастырокъ Лановецкій существовавъ ажъ до р. 1783, де го „ad instantiam Domini D. Rzewuski,“ знесено, и до Улашковецкого прилучено. (Acta castr. Camenec. feria 6. р. D. Rog. 1731. — Acta Province. Starożyński а. 1783, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

55. Лесесѡвъ. О монастырь тѡмъ згауе Ипат. Лѣтопись, и говорить подъ р. 1213 (ст. 159), же король Угорскій илучи съ войскомъ на Галичъ, станувъ въ монастырь Делесѡвъ въ горахъ; но довѣдавши ся ту о великомъ бунтѣ въ Уграхъ, вернувъ ся назадъ до Угорщины.

56. Литвинѡвъ, св. Онуфрейскій, въ обв. Береж. Ревизія игуменѡвъ зъ р. 1724 говорить : „Monastyr Litwinowski bez

žadnego prawa siedzi. W. O. Ihumen Isaia Dunajewski za patentem JW. O. Athan. Szeptyckiego E. L. Zakonników wszystkich 5. В книзѣ „Diariusz monasteru Wicyńskiego“ на стр. 32. читаемо: „A. 1774 die 12. Aprilis zniesiony jest klasztorzek Litwinowski nad wsią Litwinów na górze leżący w dobrach J. W. Teofili Muszyńskiej, stolnikowej koronnej, a to za naleganiem tejże JW. Pani, o pokazanie praw pierwsiastkowych, które poginęły podczas wycięcia ludzi w Podhajcach Wielkich, w Litwinowie.... przez Tatarów. Ten klasztorzek już był w r. 1586 jak się poznaje z ksiąg Grodu Halickiego Sabbatho in Vig. festi S. Barth. Apost. Z tego monastyrku jest przeniesiony Obraz S. Onufrego, Łaskawy, do tutejszego monasteru. Na oltarz nowy do tego obrazu dał O. Szczawiński, superior in ante Litwinowski Zł. 297.“ Тры званы Литвиновскіи ôтвезено до монастыра Любарского. (Diariusz Wicyński, в Acta prov. Bratkowski, в библи. св. Онуфр. во Львовѣ.)

57. Лука, св. Троицкій властыво „Монастырь“, коло села Луки въ обв. Колом. Десь по р. 1600 купивъ Лавро Хурчковичъ, пѣдданный Потоцкихъ два грунта, и заложивъ на нихъ монастырь. Въ р. 1617 подтвердили Стефанъ Потоцкій и жена его Марія Могиланка донька Іереміи, Господара молдавского, фундацію Хурчковича, додаючи при томъ монастыреви зъ своей стороны грунтъ надъ самымъ Днѣстромъ коло „броду Иссаковского“, абы монахи моленія за фундаторѣвъ щодень ôтправляли. Строитель монастыра О. Макарій бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія игуменѣвъ зъ р. 1724. такъ говорить: Monastyr Łucki ma od JM. Wdy Belzkiego prawa, w katedrze Lwowskiej zostają. Stroitel O. Makaryj Andrucho-wicz ma благословеніе od JW. O. Szumlańskiego. Zakonników tylko sam i drugi. Монастырь той знесено въ р. 1789, а фундацію продано въ р. 1801 Маврикію Іосифови Цѣньскому за 25000 зр. (Acta Castr. Buczacz. — Acta prov. Bratkowski et Starożyński, в библи. св. Онуфр. во Львовѣ.)

58. Луквиця. Монастырь той стоявъ десь въ Стан. обв. Монастырь той есть рѣжний ôтъ монастыра „Лука“ въ обв. Колом. Ревизія игуменѣвъ зъ р. 1724 згадуе о немъ и называетъ го „Monastyr Łukwiański.“ Луквицкій монастырь прилучено въ р. 1744 до монастыра Крылоского св. Успенъ-

ского. Но по́знійше приходитъ онъ знова яко самостоятельный, платитъ протонгуменови еще въ р. 1662 такъ названное „viales“, а въ р. 1764 прилуче го урядъ протонгуменскій до монастыра Погоньского. Но знова въ р. 1769 „Ill. D. J. Slonecki, qua fundator Łukwicensis instat pro retinendo P. Jaworski in eodem Łukwicensi, ac eidem monasterio Łukwicensi restituendis a Pohonensi tam immobilibus, quam mobilibus. Монастырокъ Луквицкій существовавъ оттакъ еще ажъ до р. 1774, де го „dla tego że niemiał żadnego funduszu, i mnichów wyżywić nie mógł“ знесено. Но и ту „gdy klasztor przez Priwincę zniesiono i ostatni superior O. Job. Jaworski rzeczy do monastyru Czortkowskiego przewiozł, zaskarzyli bracia Sloneccy właściciele Łukwicy prowincę do Gubernium, i Gubernium nakazało, aby pierwей (jak to przy Drohobyczu) o zjednoczenie prosić. (Registr. Kassy prowincialskiej 1759—1776. — Diariusz O. Inn. Matkowskiego — i Acta Prov. Bratkowski, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

59. Львѡвъ, св. Іоанна Богослова, на передмѣстїю „Тарнавка“ въ лѣсѣхъ пѡдъ Высокимъ Замкомъ, заложивъ передмѣщаннѣ Львѡвскѡй Симеонъ Онуфріевичъ Содома въ р. 1640 съ тымъ додаткомъ, абы ту „porządnie służba Boża odprawowana była według starego obrzędu cerkwi s. wschodniej.“ При обяженїю Львова черезъ Хмелицького въ р. 1648 збурено монастырь и церковь, и при томъ и игумень О. Варлаамъ Поршаницкій житє пострадавъ. Въ томъ самѡмъ року поблагословивъ Еп. Арсеній Желиборскій Братство тутейшой церкви „св. Богословске“, и надалъ му правила. Исторія монастыра згадуючи о декрѣтѣ епископскѡмъ, робить наступаюче примѣчаніе: „W tymże dekreście namienia, że O. Paizy, zakonnik S. B. W., a natenczas mieszkający w monasterze S. Jana Ewangelisty, za łaską tegoż Patrona S. z niektórymi rzeczami cerkewnymi salwował się; mocne miał po zburzeniu tego sw. miejsca staranie, i w krótkim czasie za łaską Dobrodziejów monaster i cerkiew po części zrestawrował, który monaster i cerkiew JW. Arseni Żeliborski biskup 1649 poświęcił, bractwo postanowił, stwierdził, i sam się do niego wpisał. Въ р. 1679 Братство св. Богословске звалило церковь деревяну, и побудовало нову зъ твердого матеріалу. О. Пахомій, Игумень монастыра того св. Богословского бувъ

на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Монастырь той зѣоставъ ажъ до р. 1769 со вѣтма фундушми и принадлежностями подѣ опѣкою Братства св. Богословского, котре складало ся зъ мѣщанѣвъ и шляхты. Обстоятельство тое подтверждаетъ Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724, котре такъ говоритъ: „Monastyr S. Jański Lwowski na Prowizyje Bractwa tamtejszego. Ihumen O. Pachomy za patentem JW. O. Athan. Szeptyckiego. Zakonników 3 z starszym.“ Въ року 1736 надавъ монастыреви Конст. Папара, чашникъ подѣльскій, членъ братства, поле съ сѣножаткою припирающе до посѣдлости монастырской, котре ѣтътакъ называно „Папарѣвка“. Въ пѣзнѣйшихъ часахъ назначено того поле на цментаръ для передмѣстя Жолѣвского; и зъ ѣтъты то называютъ той цментаръ „Папарѣвка“. Монастырь св. Богословскій знесено въ р. 1802. Въ р. 1809 продано церковь монастырскую жидамъ, котрыи зъ нею побудовали собѣ двѣ камяницы обѣкъ своей Синагоги. (Гал. ист. Сборникъ Львѣвъ. 1854—1860. I. стор. 22 — Historia Monasterii Leopoliensis s. Joannis Evang. O. S. B. M. ab ipsique origine conscripta anno 1769, и Inwentarz monast. Lwow. S. Jańskiego, jemu służących funduszów, dokumentów, въ библ. св. Онуфр. во Львѣвъ.)

60. Львѣвъ, св. Іоанна Крестителя. Монастырь той стоявъ правдоподобно тамъ, де стоить нынѣ костелокъ латинскій того имени, на передмѣстю Сѣнявшизнѣ, котрый естъ, якъ переданье говоритъ, найстаршимъ будинкомъ мѣста Львова.)
61. „ св. Михайловскій. О томъ монастырѣ згадуе ся въ грамотѣ кн. Льва зъ р. 1292, данѣй для церкви св. Николая; мавъ ѣтъ стоить десь то на Жолѣвскомъ передмѣстю надъ рѣкою Полтвою. (Гал. ист. Сборн. Львѣвъ. 1854—1860.)
62. „ св. Онуфрейскій, см. выше ст. 5. Игуменъ св. Онуфрейскій Ангоній бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711; а Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724. говоритъ: Monastyr S. Onufrejski Lwowski na prowizyje Bractwa Miejskiego Lwowskiego. Ihumen Barlaam, postryżeniec Podhorecki za patentem JW. O. Athan. Szeptyckiego E. L. Zakonników z starszym 4.

63. Львівъ, св. Успенскій, при церквѣ мѣйскої ставропигіанскої. До р. 1634 було при тій церквѣ духовенство мірске. Въ томъ року дістала Ставропигія королевскій привилей, вибирати и приїмати для своєї церкви по своєї волі священниківъ мірскихъ, або монахівъ; и постановила для богослуженія мати трехъ іеромонахівъ и єдного діакона; назначила имъ 200 зл., сбіръ въ часъ богослуженія отъ побожнихъ людєй, помешканье въ братскихъ домахъ и освѣтленье. Зъ той поры до р. 1753 существовавъ при Ставропигіи Монастырь підъ зарядомъ власного игумена. Якъ извѣстно, Ставропигія Львівска стояла изъ-за причини свого изятія зъ підъ власти єпископскої отъ самого свого початка, заєдно въ отвертій вѣйні противъ Львівскимъ Владикамъ, котри ю всякими возможными, и отвертими и тайными средствами підъ свою власть загорнути старали ся. Нещастя, які наводили на Ставропигію Владики, перевышали всякіи инны бѣды, які она отъ ворогівъ и церкви и народа перетерпѣла. Такъ извѣстне єсть неучтивє и нелюдске поступованье Владики Гедеона Балабана противъ Ставропигіи уже такой отъ самого заведеня Ставропигіи. Не инакше поступали такожъ и наступники Балабана, Шумлянскій, Аєанасій и Левъ Шептыцкій. Левъ Шептыцкій вступивши на катедру єпископску во Львовѣ, начавъ свое урядованье такой заразы враждою противъ Ставропигіи. „Недоброжелательный митрополитъ, пише Зурбыцкій въ своей исторіи Ставропигіи, „задумавъ навязать Братской церкви въ мѣсто Базиліанъ свѣтское Духовенство, подчиненное Єпископу, съ правомъ оставаться при церкви до смерти, и такимъ образомъ хотя нѣсколько достигнуть вліянія на братство. Это принявъ на себя єпископскій офіціалъ, апостольскій Протонотаріусъ Антоній Левинскій, чловѣкъ хитрый и ученый, но въ средствахъ крайне неразборчивый.“ Абы втиснути ся до Ставропигіи нанявъ онъ собѣ квартиру въ ставропигійскѣмъ домѣ на три роки. Остѣвши въ ставропигійскѣмъ домѣ ставъ онъ оттакъ то орудками, то рѣжными пріятельскими услугами втискати ся въ пріязнь членівъ братства; и якъ на послѣдокъ обѣщавъ подаровати Братству свою бібліотеку, и начавъ оказовати привязанность ко Ставропигіи и Богослуженію; приняло го Братство дня 3. Липця 1751 навѣтъ за свого члена, и при першій оказіи

выбрало го на префекта типографіи; но передже обовязавъ ся ѡнъ на письмѣ и торжественно присягнувъ,*) же ничого не по-
дойме противъ Братству, буде уважати и шановати его права,
и никого изъ Духовенства не буде представляти на члена.

Левинскій скоро обнявъ зарядъ типографіи, такъ заразъ
ставъ и дѣйствовати. Передъ всемъ въ р. 1751 подавъ до
Братства, абы монахѡвъ изъ братскои церкви удалить, и мѣ-
сто ихъ, мірске духовенство принять. Но Братство було за
монахами. Межи тымъ усунуло було Братство свого вице-
сеніора Дзьоковского и Кассіера Андреа Коцого, радцу ма-
гистратуального, за неуптыве господарство маеткомъ цер-
ковнымъ. Розлихотѣлый за тоє Дзьоковский принявъ самъ
собою мірского священника, котрый каждого дня дуже рано
отправлявъ для него и его рѡвномысличихъ службу Божу
читану; а коли, ведля звычаю, мѣстцевый іеромонахъ от-
правлявъ Службу Божу спѣвану, побожныхъ зъ дня на день
являло ся менше и менше. Отслушавши завчасу коротеньку
читану Службу Божу, котру священникъ мірскій захвалавъ
нарѡвнѣ со спѣваною, гадали они, же уже здѣлали свое, и
же уже немали потреби пти на другу т. е. спѣвану Службу

*) Присяга, котру вступуючіи до Братства складали, була наступна-
юча: Во имя Отца и Сына и св. Духа. Я (Имя) приступаю до
сего святого церковного Братства, и общаваю ся Богу святому
въ Троицы единому и всему Братству, всею душою моею, чи-
стымъ же и цѣлымъ умысломъ моимъ, быти въ Братствѣ семъ
Успенія Пресвятыя Богородицы Присно Дѣвы Маріи, яко еденъ
отъ вѣрныхъ братій, даже до моего послѣднего часа, не ѡтету-
пуючи и ниже сопротивляючи ся во всякихъ повинностяхъ его,
но и противникомъ сопротивляти ся. Да прійдетъ на мя и на
увесь домъ мой, благодать Божія, миръ и милость, и благосло-
веніе данное Братству сему въ вѣчныя роды. А если бымъ мѣлъ
ѡтступати, или похулити, или сопротивити ся сему законному
Братству, да прійдетъ на мя и на увесь домъ мой гнѣвъ Божій,
ѡтлученіе же и запрѣщеніе и клятва на таковыхъ реченная въ
Братствѣ семъ, даже до совершеннаго моего покаанія. И ащели
безъ покаанія скончаю ся, да буду и по смерти неразрѣшенъ,
яко преступникъ закона Божія. Отъ нея же сохрани и спаси мя
Христе Боже мой. Молитвами Пречистія ти матере, и всѣхъ свя-
тыхъ твоихъ, аминь. (Album czyli księga wpisujących się przyje-
tych do Instytutu Stauropigialnego członków, въ архивѣ Института
Ставропигіанскаго во Львовѣ.)

Божу. Дзюковскій и Копи поѣшли ѡттакъ еще дальше и завели въ Ставропигію незнаный въ восточной церкви праздникъ „Niepokalane Poczęcie“ точно такъ, якъ онъ святкуеся въ церкви латинской; и стали го святковати еще торжественѣйше, вежили святковали ся великіи свята. За гроши братскіи, задержаныи у себе, закупили свѣчъ и лампъ, иллюминовали черезъ цѣлый тыждень церковь и вежу, наняли трубачей съ трубами и бубнами, котри грали на вежи, а запрошеннии мірскіи священники ѡтправляли набоженства. Братство, а на чолѣ его Вице-Сеніоръ Гавендовичъ, протестовало. Но ту власне лише о тое й ходило. Владика Шептицкій и префектъ Театинѡвъ представили Нунціеви монаховъ, яко противникѡвъ заведеня новаго свята, а тымъ самымъ яко неприхильныхъ обрядови латинскому. Въ слѣдъ за тымъ явивъ ся префектъ Театинѡвъ Іеронимъ Моро дня 4. Сѣчня 1753, яко комиссаръ апостольскій, на загальномъ собранію Братства, и прочитавъ и ѡдавъ письмо Нунція, въ котромъ тойже предложивъ Братству наразити ся межи собою, чи не лучше бы було удалити монаховъ, а мѣсто нихъ принять до братской церкви священникѡвъ мірскихъ. Братство приступило такой заразъ до тайного голосованя, и показало ся, що кромѣ трохъ, всѣ члены дали голоса за монахами, о чемъ и Нунціеви донесено. Поступокъ такой розгнѣвавъ Нунція. И гнѣтъ за тымъ повелѣвъ онъ епископови монаховъ ѡтправить въ инныи монастыри, до братской церкви дати священникѡвъ мірскихъ, вихованыхъ у Театинѡвт, а Ставропигію наказавъ, абы му выбранныхъ собѣ духовныхъ до потвердженя предложила. Ставропигія послала кѡлька разы къ Нунцію просьбу; но онъ заедно обстававъ при своемъ розпорядженю, и наказавъ епископови ввести духовенство мірске въ братскую церковь, чого еднакожъ Братство не допускало. Дня 11. Листопада Левинскій съ назначенымъ ѡтъ Епископа до братской церкви священникомъ Рымбакою и нанатыми людьми напавъ на монаховъ, выгнавъ ихъ на улицу, закиль собрало ся на помѡчь Братство, и заперъ ся въ церковномъ домѣ. Еднакожъ ключи ѡтъ церкви остави ся въ рукахъ Братства, котре о такомъ отвертомъ розбою внесло протестъ и виновныхъ позвало на королевскій судъ.

Наглий поступокъ Левинского розбудивъ загальное негодование, такъ, же 160 осібъ изъ першихъ Сенаторовъ, Гетмановъ и Рыцарского стану, дня 19. Сѣчня 1754 здѣлали представленіе къ Королеви.*)

Алежъ и противна сторона не дремала. Нунцій узнавши, же поступокъ Левинского розбудивъ загальное обуренье, хотѣвъ настрашити Братство, и наказавъ Префектови Театиновъ Моро, Вице-Сеніора Гавеновича вразъ съ секретаромъ Лясковскимъ за непокорность его розпорядженіямъ, за здѣланными противъ нимъ представленіямъ, и за подмовленіе другихъ членовъ къ непослушенству, изъ книгъ Братства выключити, и на будущность къ нимъ услугамъ Ставропиіи не допускати. Тіи жертвы выбрано удало и съ розмысломъ. Гавеновичъ бувъ найспособнѣйшій и найдѣятельнѣйшій изъ всѣхъ членовъ, и найревнѣйшій Русинъ, но безъ маетку; а щобы не показати, же вся злость и месть обернена лише на него, на товариша ему додали Ляковского, чоловіка убогого, и безъ всякого значенія; другихъ же членовъ имѣвшихъ на народъ вліяніе то за для богатства, то за для связей съ Велможами, оставили въ спокою. Еднакожь Ставропиія не дозволила выключити ихъ изъ своихъ книгъ, и они остави ся въ услугахъ ей ажъ до р. 1756. Коли Братство, операючи ся наказови Нунція, не представляло до его потвердження свѣтскихъ кеендзовъ, Нунцій самъ призначивъ до Ставропиіи Левинского съ правомъ выбирати собѣ викаріевъ. Епископъ выполняючи волю Нунція, хотѣвъ Левинского ввести въ церковь, и велѣвъ оголошеніе о томъ прибити на церковныхъ дверяхъ; но Братство заперло Церковь и ни Епископа, ни Левинского не пустило, и за поступокъ такий и за нарушеніе привилегій и на нихъ и на Дзьоковского подало жалобу до Короля. Розпочавъ ся долгій процесъ. Король вызначивъ комиссію изъ высшого Духовенства, Сенаторовъ и Рыцарского стану, велѣвъ рѣшити цѣлу справу безъ апеллаціи, до Ставропиіи вигнанныхъ монаховъ назадъ ввести, нарушителѣвъ спокою примѣрно укарати, и на нихъ всѣ страты понесенны Ставропиією пошукати. Комиссія розпочала ся 5. Серпня 1836.

*) Документъ той переходуе ся въ оригиналѣ въ архивъ Иститута Ставропиіанского во Львовѣ.

Но повернути монахів до братської церкви оказалось ся со всемъ невозможнымъ для того, же Провинціали ихъ слухали бѣльше Нунція, нежели Короля; до коміссии не ставили ся, и никто не знавъ, де выгнаныи монахи подѣли ся, и въ якихъ монастырахъ находили ся. Такъ остало ся въ Ставропігін духовенство мірске.

Не такъ діяло ся съ другою частию задачи Комиссії. Въ р. 1752 позвали були Сеніоръ Юрій Туркулъ, Подчашій Черняховскій, и вицесеніоръ Гавеновичъ, Андреа Дзьоковского о розстрату сумъ братскихъ; но понеже онъ бувъ головнымъ срудіємъ введеня въ братску церковь мірского духовенства и рымско-католического праздника, то приобравъ собѣ ласку Нунція такъ, же Нунціатура не лише оправдала его, но еще присудила ему 808 зл. и 15 гр. отъ Ставропігін, если расхѣдъ заскаренныхъ сумъ подтвердить присягою, що онъ въ латиньскѣй консисторіи торжественно зѣлавъ. Нунцій, не смѣючи повстати на Туркула, яко чоловіка важного, всю власть свою обернувъ на Гавеновича, и отлучивъ го отъ церкви до того часу, поки публично не отрече ся отъ обвиненій на Дзьоковского, хотя пресѣба съ обвиненіями підписана буда майже отъ всѣхъ членѣвъ. Дня 7. Лютого 1756 протестовало Братство противъ тому рѣшенію; но Нунцій, знова оправдываючи Дзьоковского, кинувъ на Гавеновича анатему, поки не отрече ся отъ своихъ протестѣвъ, наказавъ анатему обголосити изъ казальницъ во всѣхъ церквахъ и костелахъ, и выключивъ Гавеновича отъ пожитія со всѣма правовѣрными. Гавеновичъ змученій гоненіями такъ несправедливими, станувъ передъ судомъ, отречь ся отъ обвиненій противъ Дзьоковскому, опустивъ Львѣвъ, и якъ говорятъ, освѣвъ въ монастырѣ десь на Украинѣ, де и житє докончивъ. „Такій бувъ конецъ, якъ говорить Зубрицаій, послѣднего истинного Русина во Львѣвъ,“ и такъ переставъ существовати св. Успенскій монастырь Ставропігінскій.

По смерти Гавеновича показало ся, же Нунцій зѣлавъ грубую ошибку. Дзьоковский бо, якъ ся пѣзнійше изъ рахункѣвъ показало, такой дѣйстно пошкодовавъ братство неучтивымъ способомъ на 13.515 зл.; и сумму 10.000 зл. сплативъ Братству оттакъ уже подъ австрійскимъ Правитель-

ствомъ сынъ Дзьоковско, а 3515 зл. пропало. Послѣ Гавендовича не оставъ ся никто изъ членѡвъ Братства, кто бы мавъ твердѡсть духа и ѡтвагу бороти ся за права Ставропитіи. Пѡзнѣйшіи небачнии члены стали вводити вредливыи реформы, и реформами такими пѡдкопали и повагу и животну силу того Братства, котре колисьто такъ свѣтлую долю мало, и котре такъ великіи услуги для Руси приносило.

(Зубрицкій, исторія Ставропитіи, рукопись въ Архивѣ Ставропитіи, печатана такожъ въ Журналѣ Министерства Народнаго Просвѣщенія въ СПБ. въ 1849-1850 Слово (часопись). Львѡвъ 1863. — Regestr perceptu kwartałowych obligowych pieniędzy i pospolitych przychodów monasteru przy cerkwi Stauropigialnej Lwowskiej, zaczęty Anno Dni 1747 die 22. Oct. V. S., въ библ. св. Онуфр. во Львѡвъ.)

64. Львѡвъ, св. Юрскій. На мѣстци де нынѣ церковь митрополіа, неперечно найкрасша оздоба Львова, и еденъ изъ найвыдатнѣйшихъ его старынныхъ памятниківѡвъ, по надѣ мѣстомъ на горѣ вноси́тъ ся, стоявъ въ XII. вѣку лѣсъ буковий, де въ печерахъ находячихъ ся пѡдъ горою майже уже ѡтъ заведеня вѣтры Христовои въ тыхъ околицяхъ взяли подвизати ся монахи, то яко пустынники, то яко печерники. Кн. Василько, братъ князя Даніила, а стрый кн. Льва, переживши многіи лѣта на самыхъ походахъ та вѡйнахъ, забавъ на старѡсть самому Богу служити, постригъ ся въ монашество, и оствѣ ту въ печерѣ. На желаніе его велѣвъ кн. Левъ въ р. 1280 поставити на горѣ надѣ печерѡю каплицю деревяну и побудовати кѡлька келлій. Василькѡ сгромадивъ сюда пустынниківѡвъ, обнявъ надѣ ними игуменьство, и того бувъ початокъ такъ знаменитого познѣйше св. Юрскаго Львѡвскаго монастыра. Коли по смерти кн. Болеслава Русь галицка черезъ внутреннии несгоды и вѡины цѣлкомъ ослаблена и вынищена, всякому заборови отвертою стояла, покори́ставъ зъ доброи хвилѣ и мудрый Казиміръ король польскій, занявъ по короткѡмъ опорѣ Львѡвъ, при котрѡй оказіи монастырь св. Юрскій майже збуреный зѡставъ. Въ наступаючѡмъ 1341 року взявъ О. Евгимій, игумень св. Юрскій, монастырь знова ѡтбудовувати, и заложивъ фундамента пѡдъ бѡльшу церковь, котрои будовою займавъ ся архитектъ Doré той самъ, котрый передше побудовавъ бувъ церковь ормянську.

Игуменъ Евтимій велѣвъ того самого року вылати такожъ звѣтъ до св. Юрскаго монастыря, котрый существуе еще и нынѣ и мае написъ: Сей колоколъ солянъ былъ святому Юрію при князѣ Димитріи року 6849. Церковь тотъ, котрой будову напослѣдокъ игуменъ Лаврентій въ р. 1437 докѣничъ, стояла ажъ до р. 1743, де ю за повелѣніємъ Владики Аѳанасія Шептицкого розѣбрано, и нынѣшню величаву церковь будовати начато.

Въ р. 1539 дѣставъ Макарій Тучапскій, игуменъ и архимандритъ св. Юрскій, привилей на Епископію Галицку, и изъ того часу взяли церковь монастырську называти церквою катедральною.

Монастырь св. Юрскій посѣдавъ великіи обшари грунтовъ на западнѣй сторонѣ мѣста, а майже и село Руску Рясну, котрыи однакожъ при многочисленныхъ непріятельскихъ нападахъ на Львѣвъ, особливо въ XVI. и въ XVII. в. цѣлковъ пострадавъ. Монастырь хиливъ ся уже до упадку. Іосифъ Шумлянскій обнявши епископію Львѣвску, зробивъ монастыреви въ р. 1685 „*de nova radice fundacye i ordynacye*“ купивъ для него юридику Чолганьщину, и надавъ му новыи монастырскіи правила. Зъ того часу ставъ монастырь св. Юрскій знова пѣдносити ся. Шумлянскій прикупивъ пѣзвѣйше для монастыря еще юридики Яворщину и Балабоновщину на Городецкѣмъ, а монахи самыи купили юридику Кобылецщину, котра майже цѣле Янѣвске переимѣстье займала. Въ р. 1739 ѣтбула ся въ церквѣ св. Юрскѣй капитула генеральна, на котрѣй монастыри дієцезій Владимірской, Луцкой, Холмской Львѣвской и Перемышльской соединено въ одну провинцію пѣдъ именемъ „св. Покровской“, ѣтъ второго праздника св. Юрской церкви. Игуменъ Мальскій побудовавъ десь передъ р. 1739 монастырь изъ твердаго матеріалу, въ котрѣмъ нынѣ мешкае духовенство катедральне. Гедѣонтъ Паковскій, архимандритъ Жидичинскій заложивъ при св. Юрскѣмъ монастырѣ въ р. 1743 философію, жертвуючи на тоє дѣло 30.000 зл. Студіа философичныи упорядковавъ ту и бувъ первымъ профессоромъ іеромонахъ Василій Босковичъ, Докторъ св. Богословія, родомъ зъ Кроаціи, пѣзвѣйше епископъ св. Крижскій въ Кроаціи. Въ р. 1789 повелѣло правительство перенести монахѣвъ изъ св. Юрскаго до св. Онуфрейскаго монастыря, що однакожъ за для браку помешкана для монахѣвъ, ажъ

въ р. 1817 наступило, якъ будову нынѣшняго св. Онуфрейскаго монастыра укінчено. (Гал. ист. Сборн. Львѣвъ. 1854 до 1864. — Исторія, Инвентаря и Метрика монастыра, въ библи. св. Онуфрейско́й во Львовѣ.)

65. Лѣсники. Монастырь той стоявъ на особности межи селомъ Лѣсниками и мѣстомъ Бережанами, для того часто Бережанскій названный. Строитель монастыра О. Гедeonъ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 говорить: „Monastyr Lesnicki pod Brzeżanami bez żadnego prawa, w dobrach JWP. Krakowskiego. Stroitelem tam O. Józef Perebijało za błogosławieństwem pasterskim od JW. O. Barlaama Szeptyckiego, postrzyżeniec Litwinowski. Zakonników 4.“ Монастырокъ Лѣсницкій належавъ ѡгнанъ до Краснопустыньскаго. Церковь Лѣсницкаго монастыра стоить еще и нынѣ, и разъ на рѣкъ ѡуправляеся въ ней набоженство.
66. Ляцке, св. Троицкій, въ обв. Стан. О. Партеній, строитель монастыра, бувъ на соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 говорить: „Monastyr Ładczański za kollacyą i funduszem dziedziców tamtejszych Szlachty. O. Gedeon Koblański stroitelem tam zostaje, nie ma błogosławienia. Zakonników nie ma, sam jeden z chłopem. Монастырь той при регуляціи въ р. 1744 уже не приходитьъ.
67. Малѣвъ, въ обв. Терноп. Въ р. 1744 прилучено той монастырь до Каменецкаго.
68. Межигоры, см. Бучина.
69. Монастырець, село въ обв. Стрыйск., см. Воля Долголуцка.
70. Монастырець, село въ обв. Стр. въ деканатѣ Журавеньскѣмъ.
71. Монастыриска, мѣстечко въ обв. Стан., взяло имя свое правдоподобно ѡтъ существовавшихъ ту колисьто монастырѣвъ.
72. Монастырокъ, коло села Станиславчика въ обв. Золочевскѣмъ, см. Станиславчикъ.
73. Монастырокъ, коло села Бѣлча въ обв. Чорг., см. Бѣлче.
74. Монастырокъ, коло села Огладова въ обв. Золочевскѣмъ, см. Огладѣвъ.

75. Монастырско коло Коссова въ обв. Колом. см. Коссовъ.
76. Монастырчаны, село въ обв. Станиславѣвскѣмъ, взяло назву свою правдоподобно бѣ существовавшего ту колысѣто монастыра.
77. Монастырь, коло села Луки въ обв. Колом., см. Лука.
78. Огладѣвъ, св. Троицкій, властиво „Монастырокъ“ коло Огладова, въ обв. Золочев., существовавъ уже въ р. 1723. Въ книжѣ. „Cathalogus alph. Patrum et Fratrum O. S. B. M. на стор. 704. читаемо: „Isaias Czajkowski natus 1699 in Czajkowie terrae Prem., ruthenicam linguam et polonicam optime callens, ingressus Religionem in Monasterio Sanctae Trinitatis prope Ohladów sito, anno 1723 die 13. Decembris.
79. П а ц ы к ѳ в ѣ, св. Успенскій въ обв. Стр., новый, заложивъ въ р. 1692 Андрей Жураковскій, судія земли Галицкои. „Chcąc porządek, говоритъ онъ въ грамотѣ фундаціиной, w cerkwi Bożej we wsi Pacykowie, na gruncie moim przezemnie świeżo postawionej, pod tytułem Uspienia Przenajświętszej Panny Matki Bożej zostającej.... czynię fundacyę i ordynacyę w monasteru starożytnym (sic) Pacykowskim na gruncie moim własnym dziedzicznym teraz przezemnie lokowanym zakonnikom, aby tu in perpetuum zostało dwanaście z Ojcem Ihumenem i posłusznikami... dobra moje własne dziedziczne, t. j. ogród na gruncie moim przy tejże cerkwi leżący, grunta Zniesienie nazwane przezemnie od JW. ojca Józefa Szumlańskiego Episkopa Lwowskiego jure haereditario nabyte za miasteczkiem Doliną leżące, także grunta nazwane Łazy pod zapust Turzański do wsi Pacykowa należące przezemnie wyrobione, które i sami sobie wyrobić mogą jeszcze, Sady za stawem, także w Wierchowinie będące, tudzież czetwertynę jedną Popowska, na której świeży folwark dla wygody tychże zakonników wybudowałem, drugą Pacykowską, trzecią czetwertynę Kuzieniąt, do tego pół czetwertyny Hawryłat.... pobożnym ojcom S. Bazylego Wielkiego ritus graeci daję, дарuję“. Далше приписуе монахамъ страву, и каже „aby we dnie skromne z nabiałem, a w postne z rybami i z olejem jedli“; що до одежи, то „aby trybem obszeczętelnym starodawnym podkapki i kłobuki formą Świętogórką i przykładem terazniej-

szych monasterów Skickiego i Krechowskiego,“ носили, а монастырь самъ „pod dyrekcję i starszeństwo Wielebnego Ihumena Skickiego teraz i na potem będącego oddaje, aby nikt inszy tylko pomieniony Wielebny Ihumen Skicki, teraz i na potem będący, godnego, w cnotach i pobożności dobrze cwiczonego na starszeństwo monasterowi temu bez ukrzywdzenia jednakże Zakonników tychże Pacykowskich podawał i naznaczał.“ Ревизія Игуменѡвъ зъ року 1724 такъ говорить: „Monastyr Pacykowski za funduszem JP. Żurakowskich dziedziców na dwanaście zakonników, ale ten fundusz nie dochodzi. Stroitelem O. Pachomyj Martynowicz bez żadnego благословенія там zostaje, tylko sam z dyakonem. Монастырь Пацыкѡвскій знесено въ р. 1792, а фундаційный грунта продано въ р. 1811. Іосифови Матковскому. (Acta terrest. Leopold. fer. 5. post festum Sanctorum Trium Regum proxima 1692.)

80. Перегиньско, св. Онуфрейскій въ обв. Стр. заложивъ кн. Федоръ Ольгердовичъ на горѣ „Сергій“ надъ селомъ около р. 1400, и записавъ му тото село Перегиньско со всѣма грунтами. *) Тыиъ часомъ игуменъ монастыра Перегиньского для якоїсь причины продавъ чи заставивъ фундушъ того монастыра Збожному, старостѣ Жидачѡвскому за сумму 100 гривень. Той же Збожный „cessit juri suo pro parte Mathiae Gembicki Tribuni Zydaczoviensis“, и такъ зъ посѣдана монахѡвъ, дѣстали ся добра Перегиньско въ посѣданье рукъ свѣтскихъ. Въ р. 1548 позволивъ король Зигмунтъ епискови Макарію Тучапскому добра тыи выкупити, и абы не такъ легко зъ посѣдана монахѡвъ выдерты бути могли, прилучити до монастыра въ Крылоść. Но справу тую не скоро еще приведено до кѡнца. Ажъ еп. Іосифови Шумлянському удало ся рѣчь укрѣпити, и добра ѡтобрати. Шумлянскій ѡтираючи Перегиньско, невизивъ, же ѡтбырае го въ имени монастыра, але пѡдписавъ ся на актѣ ѡтобраня, лише Іосифъ Шумлянскій епископъ. Пѡзнійше стало ся обстоятельство тото поводомъ долгого процессу межи епископомъ Львомъ Шептицкимъ а монахами. Шептицкій операючи ся на недокладномъ пѡдписѣ Шумлянского доказовавъ, же то сугъ добра епископскіи, монахи же обставали при привилегіи первѣстѡй кн. Федора Ольгердовича. Процессъ той, въ котрый

пôзнійше и справу церкви св. Юрскои Львôвскои и св. Успенскои Крылоскои втягнуено, продолжавъ ся съ великимъ насиліемъ зъ однои, а твердою сталостію зъ другои стороны черезъ бôльше якъ 20 лѣтъ, и укôнчивъ ся ажъ за цѣсара Іосифа въ р. 1780 на користь Епископа. Процессъ той называютъ двесь процессомъ Духовенства мѣрскаго съ монашествомъ; но пѣлкомъ беззасадно, понеже ту ани о Духовенство мѣрске, ани о монашество, лише по просту о „хлѣбъ насущный“, о кусень землѣ ходило. Ревизія Игуменôвъ зъ р. 1724 говоритъ: „Monastyr Perehiński za funduszem JW. O. Szumlańskiego pisanym, starodawny. O. Ihumen Teodozy Mizukow za patentem JW. O. Athan. Szeptyckiego E. L. Zakonników tam zostaje z starszym 2. Монастырь Перегиньскій знесено въ р. 1744, и прилучено до Крылоского. (Гал. истор. Сборникъ Львôвъ. 1854—1860. — Harasiewicz M. Annales Eccī. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli 1862. стор. 473. 667. — Спись документôвъ монастыра Перегиньского въ инвентари св. Юрскаго Львôвского монастыра, въ библ. монаст. св. Онуфрейского во Львовѣ. — Metrices Regni 1470. — Sententia definitiva causae inter Illm. et Rmum Leonem Szeptycki Metropolitam totius Russiae et Episcopum Leopoliensem ab una, et Conventum Leopoli ad Sctm Georgium RR. Patrum Ordinis S. Basilii Magni parte ab altera, agitatae lata Leopoli 27. Aprilis 1779, — и Sententia Revisoriale Viennae lata die 30. Nov. 1780, въ актахъ протоигумена Старожиньского ст. 163., въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)

81. Перегинско-Радавскій монастырь. Ревизія Игуменôвъ зъ р. 1724 говоритъ: „Monastyr Radawski-Perehiński w dobach Episkopskich; pod dyrekyą W. O. Ihumena Perehińskiego S. Onufrejskiego. Zakonnik tylko jeden żyje tam.
82. Погонье, см. стор. 9. Въ р. 1664 просивъ монастырь „Пôд-тысменицкій на Погоню“, Ставропигію Львôвску о милостыню, и прошеніе тое, котре въ Архивѣ Ставропигіи пôдъ Nr. 232 въ оригиналѣ переходуе ся, пôдписавъ Погоньскій Игуменъ

*) Переданье говоритъ же Перегинска гора Сергіи, взяла назву свою ôтъ якогось-то угорско-рускаго Епископа, котрый уходячи сюда зъ Угорщины передъ повѣтрѣемъ, ту умеръ. Тымъ Епископомъ мавъ бути Сергіи Епископъ Мункачевскій.

такъ: „Смиренный іеромонахъ Серапіонъ Угленскій Архимандрита Θрону святого Іерусалима Патріарха, Игуменъ Погоньскій. р. в. О Погоньскѣмъ монастырѣ говоритъ Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ: „Monastyr Pohoński za prawem JWP, Potockich. O. Ihumen Antoni Siedlewicz za patentem JW. O. Szumlańskiego. Zakonników z starszym 9.

83. Подгородище, св. Преображенскій, въ обв. Береж. Игуменъ тутейшій, а разомъ и Язеницкій О. Инокентій есть на соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ говоритъ: „Monastyr Podhorodyski za prawami JWP. Sieniawskiego H. W. K. Ihumen O. Isaia Dunajewski za patentem JW. O. Ath. Szeptyckiego E. L. Zakonników 5, tamtejsi postrzyżency, okrom Teofila z Trembowli. Монастырь той прилучено въ р. 1744 до Добрянського; но существовавъ онъ и позѣйше. Послѣдній его игуменъ О. Арсеній Стеницкій выѣхавъ зъ ѳси дня 9. Жовтня 1756. (Cathal. alphabeticus. — Regestra przychodów monast. Podhorodyskiego 1748—1756, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)
84. Подгородье, въ обв. Стап., см. Соколя.
85. „ въ обв. Береж. коло мѣста Рогатына, для того часто такожъ Рогатынскій названий. Въ р. 1711 бувъ тутейшій игуменъ Инокентій на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 говоритъ такъ: „Monastyr Rohatyński na Podgrodziu bez żadnego funduszu; fundatorowie są ludzie z Podgrodzia. Stroitelem O. Antoni Kudrawców za błogosławieństwem JW. O. Ath. Szeptyckiego E. L. Zakonników zostaje tu 6. Монастырь Подгородскій втѣлено въ р. 1744 до Краснопустыньского.
86. Подгѣрць, см. стор. 17. О Подгорецкѣмъ монастырѣ говоритъ Ревизія Игуменѣвъ такъ: „Monastyr Podhorecki na Plisnisku za prawami królewskimi i innych kollatorów. O. Ihumen Partheni Łomikowski, Archidiacon, za patentem JW. O. Szumlańskiego. Zakonników wszystkich 30.
87. Подмонастырокъ, коло села Ляшкова въ обв. Золоч. Ту стоявъ ячейже такожъ колисьто монастырь.
88. Подмонастырь, село въ обв. Береж. взяло правдоподобно назву свою ѳтъ существовавшего ту колисьто монастыря.

89. Полониньскій монастырь стоявъ десь не вдали ѿт Галича. Ту пострыгъ ся въ монашество кн. Литовскій Войшелкъ въ р. 1252, у игумена Григорія. (Вол. лѣт. 204.) Чи не есть то монастырь Заневъ въ Угорщинѣ близко границѣ галицкои, котрый зове ся такожь „Полониньскій.“
90. Прекрасла Пустыня, см. Язениця.
91. Пѣтрычъ, св. Успенскій, пѣдъ мѣстомъ Галичомъ недалеко села Козина, за для чого часто и „Козинскій“ названный. Шараневичъ въ „Стародавнѣмъ Галичу“, згадуе же уже въ р. 1558 существовавъ. Згадуе ся ѡнъ такожь и въ житію Іова, заложителя монастыра Скитского. Игуменъ Іакинѣъ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 говоритъ: „siedzą za fundacyą i prawami królewskiemі. O. Ihumen Antoni Siedlewicz, official katedr. Halic. za błogosławieństwem JW. O. Ath. Szeptyckiego E. L. Namiestnikiem Teodozy, jeden tylko, ponieważ grunta odebrano.“ Въ р. 1774 прилучено Питрычъ до Крылоского кат. монастыра; но ѡттакъ стоявъ ѡнъ знова ако самостоятельный. Въ р. 1783 „qua minus necessarium ergo superfluum“ прилученый зѡставъ до Завалѡвского, съ котрымъ го ѡттакъ знесено, и въ р. 1799 Михайлови Заіончковскому за 5501 фл. пен. продано. (Acta Halic. fer. 3, post. D. Rogate a. 1568. — Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣдицкій. Львѡвъ, стор. 237. 240. 300. — Шараневичъ Исидоръ, Стародавний Галичъ. Archiwum miejskie Lwowskie, Inw. nowy Nr. LIV. fasc. 289.)
92. Пятничаны, въ обв. Береж. При дорожѣ зо Львова до Рогатына стоитъ въ лѣсѣ недалеко села „Пятничаны“ доситъ добре удержана вежа майже остатки зъ того монастыра. Коло Пятничанъ лежитъ такожь село „Калагуры“, що такожь на проваджуе на догадку о существовавшѡмъ ту монастырѣ; монахѡвъ бо называютъ на Буковинѣ еще и теперь калагурами. Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 такъ говоритъ: „Monastyr Piatniczański za prawem i kollacyą JW. P. Korytków; stroitelem tam zostaje O. Sylwester za błogosłowieństwem JW. O. Ath. Szeptyckiego; bardzo się ładajako rządzi, sam jeden siedzi z monachem. Пѡзнѣйше не ма уже згадки о тѡмъ монастырѣ.

93. Пятничаны, въ обв. Стр. коло села Лѣситичи горѣшныи. Евангеліе зъ того монастыра еще зъ XVI. в., находитъ ся нынѣ въ библіотекѣ граф. Владиміра Баворовского во Львовѣ.
94. Радава, см. Перегиньско.
95. Раковецъ, въ обв. Колом. О монастырѣ Раковецкѣмъ згадуе Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724.
96. Розгадѣвъ. Въ пустынѣ села Розгадова существовавъ давнѣйше монастырь, котрый король Собѣскій надаючи му фундацію ѡтновивъ, и „Краснолуша„ назвавъ; для того приходитъ въ денекотрыхъ документахъ монастырь Краснопустыньскій такожь подъ именемъ „Розгадѣвскій.“ Копія фундаціиной грамоты находитъ ся въ библ. монаст. Крехѣвского.
97. Розгѣрче, въ обв. Стр. Монастырь тутейшій стоявъ недалеко ѡтъ находячихъ ся ту пещеръ, въ котрыхъ майже подвизали ся монахи пещерники. Коли монастырь существовати переставъ, неизвѣстно.
98. Рокитно, въ обв. Льѣвѣскѣмъ. О существовавшемъ ту монастырѣ згадуе Поманикъ Крехѣвскій.
99. Рудники, въ обв. Стр. Въ р. 1711 бувъ строитель тутейшій О. Мтиніанъ на Соборѣ въ Уневѣ. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ говоритъ: Monastyr Rudniki bez żadnego funduszu, który ma zostawać u JW. Starosty Horodelskiego. Wielkie krzywdy podczas odpustów czynią ze dworu i arendarze. O. Martynian stroitelem bez patentu; zakonnikow z nim 4. Въ р. 1744 втѣлено монастырь Рудникій до монастыра Добрянського.
100. Рудно, въ обв. Льѣвѣскѣмъ. Згадка о монастырку Рудненскѣмъ есть въ р. 1749, въ котрѣмъ то роцѣ прійшовъ сюда на резидента О. Іосифъ Комаряньскій. (Cathalog. alphabet. стор. 666.)
101. Рукомышъ, св. Онуфрейскій, въ обв. Стан. звесеный въ р. 1712, и прилученый до Бучача. Пещера, въ котрѣй колисьто подвизали ся монахи, стоитъ еще и нынѣ передѣлана на каплицю св. Онуфрія, котру теперъ людъ побожный, особливо идучи на ѡтпусты до Зарваницъ, прилжно посѣщае. Строитель монастыра Рукомышского О. Корнилій бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. (Слово. Льѣвѣвъ. 1865. Nr. 71.)

102. Сварычѣвъ, св. Рождествобогородичный, въ обв. Стр. Строитель Сварычѣвского монастыря О. Рафаиль бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ року 1724 говорить: „Monastyr Swaryczowski, kollatorowie szlachta tamtejsza. Pod dyrekyą Ibumena Perehińskiego; a namiestnikiem tam O. Inokentyi Hermanowicz; zakonników z nim dwoch. Въ р. 1744 прилучено монастырь Сварычѣвскій „ob tenuem fundationem“ до монастыря Гошѣвского. На тоє дѣличи Сваричова, Даниль Сулятыцкій, чашникъ Брацлавскій, Игнатій Сулятыцкій, и Андрей Сваричѣвскій, скарбникъ Житомирскій, хотячи монастырь той заложенный черезъ ихъ предковъ удержати, надали му нову фундацію въ р. 1754. „Wiedząc przedsięwzięcie, говорятъ они въ фундаціиной грамотѣ, „i akt fundacyjny od antecessorów naszych dla pomienionego (Сварычѣвского) monasteru; a że czyli per continuas hostilitates na ten czas grassantes, czyli też quodam casuali fato erekeya i fundacya od antecessorów naszych dla pomienionego monasteru służąca, depergit;... nadajemy.... górę całą na której adpraesens monaster zostaje, z lasem, polem tak ornym jak i kośnym na tejże górze znajdującym się; jako też i ćwierć pola „na Łukach“ nazywającą się, tudzież ogród pod górą Bazylikowszczyzna. Въ р. 1789 знесено Сварычѣвскій монастырь. (Acta Castr. Halic. fer. 6. ante festum S. Math. Apost. proxima 1754. — Acta Prov. Bratkowski et Starożyński, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)
103. Синевѣдѣско, св. Богородичный, въ обв. Стр., стоявъ якъ переданье говорить въ лѣтѣ названомъ Дубина. О монастырѣ Синевѣдѣскомъ згадує ся уже за кн. Данила въ XIII. вѣку. „Данило“... повертаючи зъ Угорщини „приѣхавъ въ Синевѣдѣско въ монастырь Святыа Богородицы“, говорить Ипат. лѣт. стор. 178. (Гал. ист. Сборн. 1854 — 1860.)
104. Синкѣвъ. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 о томъ монастырѣ такъ говорить: „Monastyr Sinkowski bez żadnego prawa i erekeyi, do W. O. Officiala Kamienieckiego referuje się. Namiestnikiem tam O. Wenedykt do czasu. Монастырокъ той знесено въ р. 1744, и прилучено до Каменецкого монастыря; едакожъ существовавъ онъ и пѣзнійше ажъ до мѣсяця Лютого въ р. 1754. Последнымъ игуменомъ бувъ Исаія Жигоровскій. (Cathal. alph. стор. 701.)

105. Скалатъ, въ обв. Чортківскѣмъ. Строитель монастыря Скалатского О. Іосифъ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711.
106. Скитикъ, см. Гуменецъ.
107. Скитъ, св. Воздвиженскій, недалеко села Манявы, заложивъ О. Іовъ Княгиницкій, родомъ зъ мѣстечка Тысяницъ, за помочю Петра Ляховича, натотчасъ жупника на Покутю, де съ еще передъ смертію Владики Гедеона Балабана († 1607). Церковь св. Воздвиженска побудована до р. 1612. Добродѣями монастыря була шляхотска родина Жураковскихъ, и такъ: въ р. 1666 записавъ Скитови Петро Жураковскій 3000 зл. на Журакахъ, Старунѣ и Грабовѣ; въ р. 1669 Константинъ Жураковскій поле „Петрычина Дмитрова“ въ Журакахъ; въ р. 1672 Павелъ Жураковскій поля и сѣножати въ Журакахъ; въ р. 1675 Марія зъ Хржонстовскихъ жена Василя Жураковского, поле „Лазъ прикрый“ и двѣ нывы „Тымовскій“ въ лузѣ въ селѣ Журакахъ; въ р. 1776 Александръ Жураковскій и жена его Софія зъ Ластовецкихъ часть свою села Жураки; въ р. 1676 Иванъ Жураковскій поле „Урочище прикре“ въ Журакахъ; а въ р. 1698 Стефанъ (въ монашествѣ Сосипатеръ) Жураковскій, сынъ Павла Жураковского, іеромонахъ 5000 зл. — До добродѣвъ Скита причисляютъ ся такожъ Симеонъ Ладновскій съ женою зъ Жураковскихъ Еленою, Стефанъ Лаврышевичъ, мѣщанинъ Львовскій и Іоаннъ Каронскій, толмачъ коронный. Игуменъ Скитскій О. Филаретъ бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711, зъ чого бы можъ догадивати ся, же въ р. 1711 монастыри епархіи Львовскои еще заедно православія держали ся. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 говорить: *Monastyr Skitski wielki, za funduszem siedzą osobliwym. O. Ihumen Lawrenty za elekeyą zwyczajną tego monastyrza. Zakonników wszystkich w Skicie 30.* Монастырь Скитскій стоявъ подѣ опѣкою Ставропігії Львовскои, котра му и грѣшми помагала, и книги му давала. Въ р. 1786 знесено монастырь Скитскій, рѣчи церковныи перенесено до Семинаріи во Львовѣ, а фундацію монастырскую, т. е. грунта продано въ р. 1812 за 5051 фл. рен. Церковь Скитску св. Преображеньску розбѣрано и перенесено до Надвѣрної, де еще и нынѣ стоить. (Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Львовъ. Изд. Б. А. Дѣдицкій. стор. 225—231. — *Acta castr. Haliczen. — Harasiewicz M. Annales Eccl. edit. Malinowski Le-*

opolі 1862 стор. 471. 611. 621. — Зубрыцкій истор. Ставропигіи Львівской, стор. 105. — Акты Ставропигіи Львівской №. 232. — Копія грамоты на Ставропигію для Скита, наданою Скитови через Паисія, архієпископа Константина града новяго Рима и всея вселенія Патріарха (sic) зъ дня 11. марта 1748, находитъ ся въ библ. монастырскій въ Креховѣ №. 100. — Wagilewicz D. J., Monastyr Skit w Maniawie przez — — z dwoma rycinami. Lwów, drukiem Stauiropigii 1848. — Galicyja w obrazach, u P. Pillera we Lwowie, rysował Auer, помістила удалое литографоване изображеніе розваливъ Скита съ короткимъ описаньемъ. — Зоря (часопись) Львівъ 1850 — Камень або лигось. Кієвъ 1644.)

108. Соколъ, въ обв. Стан. коло Крылоса, стоявъ властыво на Подгородью, для того часто такожъ Подгородецкій названный. Строитель Соколскій О. Теодосій бувъ на Соборѣ въ Уневѣ, въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ говоритъ: „Monastyr Sokolski na Podgrodziu za prawem królewskim do O. Officiala Halickiego należy i pod dyrekcją jego: namiestnikiem tam O. Teofan Kruchiewicz. Zakonników tam żyje 3. Въ р. 1744 прилучено монастырь Сокольскій до Крылоского; но онъ существовалъ еще до р. 1756. „Theophilus Miskiewicz 1750 in Martio dispositus ad Sokole pro Praeside loci, ubi 6 annis mansit, tandem sublato monasterio Sokolensi in Martio 1756 ad Lukieviam“... (Cath. alph. стор. 1140. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli 1862. стор. 470.)

109. Сокулецъ, св. Покровскій, заложивъ Стефанъ Потонскій въ р. 1609. Писатель исторіи Монастыря говоритъ: „Monastyr Sokulecki lubo z funduszu dowodnie pokazuje się, i kiedy i którego czasu zafundowany został, jednakże w tychże funduszach wyraża, iż zakonnicy z monasteru Krasnohorskiego, z którego teraz i znaku niemasz, na skałę tutejszą zaszedłszy, cerkiew dla nabożeństwa wybudowali sobie, a potem dopiero do dziedziców udali się, upraszając owych o nadanie gruntu dla rozszerzenia chwały Bożej na tutejszej skale, na której teraz monastyr Sokulecki stoi, w Województwie Ruskim ziemi Halickiej pół mili od miasta Potoka, cwierć mili od rzeki Dniestru, nad rzeką Strypą dołem idącą, na cyplu góry na samej skale; którego zaś determinate roku do tutejszej die-

cezyi Halickiej Patres Methody Zabokrzycki i Benedykt Giziel przyszli, non constat. To zaś tenże fundusz wyraża że monastyr Krasnohorski od Patriarchi Jeruzalemskiego dependował, i tak supponendum, że ciż zakonnicy Żabokrzycki i Giziel ob solam disunionem z tamtych krajów disparuerunt, a w tutejszym kraju Sokulecki monastyr założyli, na który r. 1609 fundusz w zamku Potockim wydany; jakim zaś sposobem do monastyru Brackiego Kijowskiego zawieziony, wiedzieć niemożna. Ztamtąd przez O. Jerzego Hubickiego z tegoż Brackiego Kijowskiego Monasteru przez łaskę Archimandryty wydany podczasz querendy dokumentów na monastyr nasz Bilyłowski, a do tutejszego Sokuleckiego monasteru przez O. Jaworskiego jadącego z Mańkówki na superiorstwo do Pohoni został przywieziony, a die 2. Martii 1764 w Horodence przez JW. Mikołaja Potockiego, wojewodzica Bełzkiego approbowany Sabb. post diem Cinerum in Castro Trembovliensi oblatowany“. Строитель О. Агапасій бувъ на соборѣ въ Уневі въ р. 1711. Ревизія Игуменѣвъ говоритъ: Monastyr Sokulecki za prawem tak świeżym, jako i dawnymi W. P. Potockich. Stroitelem tam O. Martyan Borysewicz, та благословеніе до czasu od JW. O. Athan. Szeptyckiego E. L. Zakonników Nr. 3, a on czwartu. Були ту отпущты на Благовѣщеніе, на Вознесеніе, на св. Іоанна Крест. и на Покровъ П. Б. Сокулецкій монастырь втѣлено въ р. 1718 до Бучацкого. (Слово. Львѣвъ 1865. Nr. 71. — Inwentarz monasteru Sokuleckiego, въ библ. св. Онуфр. во Львѣвѣ.)

110. Станиславчикъ, властиво „Монастырокъ“, коло Станиславчика въ обв. Золочевскѣмъ, взявъ свое имя майже ѣтъ существовавшего ту монастыра.
111. Стояно́въ, въ обв. Золочевскѣмъ. Въ р. 1720 підписавъ синодъ Замойскій, Pater Natanael Malewicz superior Stojanoviensis. Въ р. 1744 втѣлено Стояновскій монастырь до Деревлянського.
112. Страчъ, въ обв. Львѣвъ. Въ селѣ Страчу, двѣ милѣ ѣтъ мѣста Львова на дорожѣ до мѣстечка Янова, возноситъ ся до снѣ высока гора, на котро́й стоить церковь. Въ то́й горѣ находить ся печера. Вхѣдъ до неѣ, въ нысѣй половинѣ горы ѣтъ пѣлночи, провадитъ ко полудневи, и естѣ такъ выгѣднѣй,

же не нахилиючи ся можна въ немъ поступати. Уйшовши зо 20 кроковъ входитъ ся до обширной пещеры, котрой склепленіе спертѣ есть на столпахъ природныхъ. Зѣ отси провадятъ два ходники дальше; еденъ въ праву сторону, але левѣ въ 16 кроковъ есть засыпанный, и муштвъ то бути вхѣтъ до воды, повеже на западнѣй сторонѣ горы розтягае ся ставъ; — другій веде въ лѣву сторону на вхѣтъ, де поступивши кѣлька кроковъ, приходятъ ся до другой пещеры, далеко вышней ѡтъ першой. Чегыри ей стѣны суть рѣвныи, а склепленіе овалне безъ пѣдпоры. При стѣнѣ полудневнѣй есть камень въ 6-гранѣ стесанный. Видко же колись бувъ написъ на немъ. По обохъ сторонахъ той пещеры суть амы правѣ рѣвно ѡтъ себе ѡгдаленыи, и суть они мовѣ челусти выкутыи, а денекотрыи такъ обширныи, же 3—6 людей въ нихъ выгѣдно мѣстити ся може. Видко же суть умыслно въ скалѣ выкутыи. Цѣла пещера есть суха, повѣтрѣ ѡдыху не запирае. — Въ пещерахъ тыхъ подвизали ся еще десь при кѣнци XVI. вѣка монахи пещерники, котрыхъ Татары, наложивши передъ отворомъ огонь, дымомъ выдусили. Пѣзнѣйше монастырь той уже не поднесъ ся. (Pielgrzym Lwowski (Календарь) на г. 1821. We Lwowie.)

113. Струсѣвъ, св. Николаевскій въ обр. Тарноп. заложивъ уже по р. 1760. Фр. Сал. Потоцкій. Монастырь Струсѣвскій знесено въ р. 1788. (Acta prov. Bratkowski & Starożyński.)
114. Стрый. О Стрыйскѣмъ монастырку читаемо въ книжѣ „Cathalogus alph.“ на стор 113: „Augustinus Tarnogrodzki.... promotus ad Residentiam in Stryj nunc sublatam, factusque decanus Stryensis. Post 4 annos revocatus Dobromiliam pro Superioratu, ubi annum et plus gubernans, iterum reversus ad suum decanatum Stryensem, ubi 5 annis manens post erectionem Provinciae in Julio 1742 dispositus Zaboroviam pro Superioratu;“ а на стор. 379: „Genadius Maxymowicz.... in Novemb. 1740 ad monasterium Stryense nunc sublatum pro Parocho...“
115. Теребовля, св. Преображенскій, за мѣстомъ Теребовлею въ лѣсѣ пѣдъ селомъ Зеленѣцъ. Найдавнѣйшіи документа фундаціи того монастыря сягають лише до р. 1663, зѣ чого видко, же той монастырь повставъ уже десь по р. 1600. Въ томъ самѣмъ роцѣ „feria 5. ante festum St. Viti et Mo-

desti in Castro Trembovliensi Recognitio Cohortis militaris per Thomam Siemiginowski ad acta porrecta est, quomodo videbant imaginem Beatae Virginis Mariae, dictae Trembovliensis lacrymantem.“ Икону тую чудотворну перенесъ ѡтакъ епископъ Шумлянскій до Львова, до монастыра св. Юрскаго. Зъ того поводу було при церкви св. Юрскої и Брaство Матери Божой Теребовельской, котре нынѣ уже не существуе. Въ р. 1684 дня 12. Цвѣтня подтвердивъ король Сабѣскій, всѣ фундаціи Монастыра Теребовельскаго, и на давъ му новыѣ привилеѣ. Въ р. 1711 бувъ на Соборѣ въ Уневѣ тугейшій игуменъ Діонисій, а Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 говоритъ: Monastyr Trembowelski za prawami krolewskimi. Ihumen O. Partheni Łomikowski, Archidiacon, za błogosławieństwem JW. O. Ath. Szeptyckiego E. L. Zakonników w tym monastyrze wszystkich 19; tamtejsi wszyscy postrzyżenicy. Монастырь и церковь начато муровати въ р. 1736, а надзираемѣмъ фабрики бувъ О. Іосифъ Комаринскій. Була то, якъ еще и днесъ видко, будова величава; но ѡтъ часу знесенія монастыра, котре въ р. 1789 наступило розпадае ся она зъ дня на день въ розвалины та въ розсыпы. Красна бібліотека тугейша дѡстала ся до Бучача. (Cath. alph. стор. 666. — Acta Prov. Bratkowski et Starożyński. — Liber Majestaticus. I. 255.)

116. Тернопѡль, св. Успенскій, въ мѣстѣ Тернополю, на передмѣстїю Микулинецкѡмъ, побѡчъ стараго спочивалиска. Коли монастырь Тернопѡльскій повставъ неизвѣстно; но же уже майже въ XVI. в. существовавъ, а десь около р. 1630 ѡтбудованый зѡставъ, доказуе приписка на Евангелїи (Льѡвскаго изданїя) тугейшої церкви; „Р. Б. ахлѣ за державы Ѳомы Замойскаго, за Іеремїя Тысаровскаго Еппа Льѡвскаго Ескарга Константинопольскаго, ѡдано до новозбудованої церкви Успенїя на передмѣстїю Тарнопѡльскѡмъ.“ Строитель Тернопѡльскаго Монастыра О. Пахомій, бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 говоритъ: „Monastyr Tarnopolski bez żadnej fundacyi, cale niepotrzebny; teraz tam namiestnikiem O. Pankraty z monastyrza Złoczowskiego tam dany, referuje się do Podhorzec. Въ р. 1740 бувъ ту строителемъ О. Исаїя Жигоровскій. Зоря Галицка Льѡвъ 1852. Nr. 82, 83. — Cathal. alph.)

117. Толмачъ, въ обв. Стан. О томъ монастырѣ згадуе Ревизія Игуменовъ зъ р. 1724. Въ р. 1744 знесеный, и вѣдѣнный до монастыра Крылоского.
118. Топольско, въ обв. Стр. О монастырѣ въ Топольску, згадуе грамота кн. Федора Ольгердовича десь зъ XV. вѣку. (Гал. истор. Сборн. Львовъ 1854—1860. III. стор. CVII.)
119. Тысманиця въ обв. Стан. Въ р. 1732 бувъ въ тугейшомъ монастырку строителемъ О. Вассіанъ Кошельницкій. Здае ся же монастырокъ той не долго ѡттакъ стоявъ, и же уже передъ р. 1744 существовати переставъ. (Cath. alph. ст. 179.)
120. Угорники, св. Михайловскій въ обв. Стан., заложивъ десь въ першомъ десятку XVII. в. Адамъ Балабанъ, а упорядковавъ го О. Іовъ заложитель монастыра Манявско-Скитского. Ревизія Игуменовъ зъ р. 1724 говорить: „Monastyr Uhornicki za funduszem dawnym Balabanów starożytny. O. Ihumen Zinowy Rodaczowski za błogosławieństwem JW. O. Ath. Szeptyckiego E. L. Zakonników w tym monasterze 6 z starszym. Въ р. 1752 перенесено монастырь той, котрый на особности въ невеликомъ лѣсѣ стоявъ, до села Бабянки, и зъ того часу ставъ ѡнъ называти ся „Бабяньскій.“ Въ р. 1818 прилучено Бабяньскій монастырь до Бучача. (Зоря яко Альбумъ на годъ 1860. Изд. Б. А. Дѣлицкій. Львовъ 1860. ст. 232. — Слово (часопись) Львовъ 1865. Nr. 72.)
121. Угринѡвъ въ обв. Стан. Въ житію бл. Іова, прозваного „Желѣзный або Желѣзо“ († 1651) читаемо, же го кн. Острожскій покликавъ изъ монастыра черноворуского Угринѡвского въ Дубненскій св. Крестный монастырь, и же О. Іовъ въ томъ послѣднемъ черезъ 20 лѣтъ бувъ игуменомъ. О монастырѣ Угринѡвскомъ згадуе ся такожъ въ житію О. Іова заложителя монастыра Скитского Манявского. (Маякъ. 1845. ст. 23. — Зоря, яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣлицкій. Львовъ 1860. стор. 241.)
122. Улашкѡвъцѣ, см. выше ст. 13. Ревизія Игуменовъ зъ р. 1860 о Улашковецкомъ Монастырѣ такъ гозорить: „Monastyr Ułaskowski w dobrach P. Lanckorońskich i za prawem ładajakim W. Ludwiki Załuskiej, kaszt. Rawskiej, starościны Zawichowskiej, do życia tylko terazniejszego O. Witalego Ihumena tamtejszego Haszewicza, który za patentem W. O. Bar-

laama Szeptyckiego E. L. Postryżeniec Meżyhorski. Zakonników mu porozbierano, a teraz tylko samotrzeć siedzi “

123. Уневъ, св. Успенскій, архимандритскій, въ обв. Береж. заживъ десь въ XIV. вѣку, майже въ р. 1360, кн. Литовскій Теодоръ Любартовичъ. Въ р. 1401 Ягайло, король польскій, затвердивъ своею грамотою поспданье земныхъ поспдостей монастыра Уневского. Отъ р. 1416 лежитъ въ церквѣ тутейшбѣй похоронене тѣло Александры жены Андрея Ивановича князя Кіевского, названн отъ Длугоша Сонкою. Въ р. 1539 поддавъ король Сигмунтъ монастыръ, который перше подъ зарядомъ Митрополита Кіевского стоявъ, подъ власть Епископа Тучапского наступающими словами : „Monasterium Unieiw, quod in honorem et titulum Ssmae Dominae nostrae Assumptionis Mariae Virg. a praedecessoribus Nostris fundatum est, et omnia alia, quibuscunque nominibus vocata ejusdem Vladicae jurisdictioni annectimus et adscribimus;“ що оттакъ часто давала поводъ до наѣздѣвъ на монастыръ, и до процессѣвъ оскорбляющихъ духовное благочиніе. Въ р. 1597 занявъ епископъ Гедеонъ Балабанъ монастыръ насиліемъ, и отдавъ го подъ зарядъ своему кривному Іонѣ, для котораго познѣйше и о привилей на Архимандрію Уневску постаравъ са; но монахи выгнали Іону зъ Унева въ р. 1599, и выбрали собѣ для защиты своихъ поспдостей на опѣкува шляхтича Юрія Уланицкого. Уланицкій порозумѣвъ ся съ Іоною, передалъ му монастыръ; а Іона, похватавши монаховъ, розѣславъ ихъ невѣдомо куда. Отъ р. 1574 лежитъ погребанный въ церквѣ монастырской Ванко Лагодѣвскій, покровитель обители, и алабастрова гробница его сохранила ся до нынѣшного дня. Десь на початку XVII. в. поклоняли епископъ Гедеонъ и Архимандритъ Исаія, О. Іова Скитского до Унева, „абы показавъ чинъ и строеніе общежительное по обычаю Святыя Горы,“ що онъ и здѣлавъ. Послѣдній Епископъ, который бувъ заразомъ и Архимандритою Уневскимъ, бувъ Атанасій Шептыцкій; по немъ наступивъ на Архимандрію Амбросій Турянскій „ingressus Religionem anno 1741 die 8. Octobr. V. S. Poczajoviae, Theologus Romanus consumatus, utriusque Juris Doctor, ibique post annum probationis 1742 1. Octobr. professus, tandem anno 1746 Archimandrita Unioviensis factus, usque ad annum 1774 eandem dignitatem sustinuit, ac die

14. Aprilis ejusdem decessit. По Турянськомъ наступивъ Онуфрій Братковскій, вступившій въ монашество въ р. 1742, ѡттакъ въ р. 1757 ректоръ Шаргородского, 1762 игумень Добромилскаго монастыра, въ р. 1772 Протоигумень провинціи, а въ р. 1773 Архимандритъ-коадюторъ Уневскій, умеръ въ Уневѣ 15. Лютого ст. кал. 1790. По смерти Братковского знесено монастырь, а фундацію обернено на дотацію для Митрополіи Львѡвскои. (Обширное и критичное описанье Архимандріи Уневскои подавъ Ант. Петрушевичъ въ „Пчелѣ“, часописи Львѡвскій. 1849. стор. 253. — *Acta Prov. Bratkowski et Starożyński.* — Зоря яко Альбумъ на г. 1860. Изд. Б. А. Дѣдицкій. Львѡвъ 1860. стор. 231. — Зубрицкій исторія Ставропігїи Львѡвскои, стор. 4. 7. 20. 32. 41. 43. 57. — *Catalogus alphab.* стор. 21. 880)
124. Черче, въ обв. Береж. Зъ самои назвы можъ догадивати ся, же ту колись существовавъ монастырь.
125. Чорный Дѣлокъ, въ обв. Стр. Въ горахъ на полудне ѡгъ Гошова, на Чорнѡмъ Дѣлку стоявъ еще въ XVII. в. монастырь, котрый ѡттакъ перенесено на Ясиу Гору въ Гошовѣ.
126. Чортковъ, св. Троицкій, въ мѣстѣ Чортковѣ. Ревизія Игуменѡвъ такъ о немъ говоритъ: „Monastyr Czortkowski za prawem i erekecyą swieżo wyjednanymi od JWP. Referendarza koronnego. Ten monastyr należy do W. O. Ihumena Krasnopustynskiego, a namiestnikiem tam zostaje O. Athanazy Kornicki. Zakonników w nim żyje z O. Namiest. 5. Монастырь Чортковскій мавъ свою власну юридику „Каличѡвку,“ котру по знесеню монастыра (1792), спродано Іосифови Мровчиньскому въ р. 1802. за 4920 зл. (*Acta prov. Bratkowski et Starożyński.*)
127. Юсиптичи, въ обв. Стрыйськомъ, существовавъ еще въ р. 1724 Ревизія Игуменѡвъ зъ того року такъ о немъ говоритъ: „Monastyr Jusypecki funduszu żadnego nie ma, pod direkcyą W. O. Ihumena katedralnego Lwowskiego. Namiestnikiem tam O. Josyf Antonowicz, a drugi duchowny świecki Teodor, a monach Teodozy.
128. Ягольниця. Въ р. 1669 обдаровала Ставропігїя Львѡвска монастырь Ягольницкій книгами церковными. (Зубрицкій, истор. Ставропігїи стор. 114.)

129. Язеница, св. Воздвиженскій, въ обв. Золочевскѣмъ, также Прекрасна Пустыня названный, заложенный здесь уже въ XVI. в. Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1624 такъ говоритъ: „Monastyr Jazienicki za prawami Królewskimi. Ihumen O. Ipolit Rohowec za patentem JW. O. Ath. Szeptyckiego. E. L. Zakonników 7. Великимъ покровителемъ Язеницкаго монастыря бувъ Константинъ Папара въ другѣй половинѣ XVIII. вѣка. Папара записавъ тому монастыреви 12.000 зл. и въ записѣ томъ згадуе, же ѡнъ есть фундаціи королевской. Монастырь Язеницкій знесеный въ р. 1788, постоиавъ лише забудованя господарскіи, 67 моргѣвъ поля, и 2 пѣдданныхъ. По знесенію продано тому реальностъ въ р. 1798 разомъ со староствомъ Камѣякою-Струмиловою Іосифови гр. Мирѣви.
130. Ярычѣвъ, въ обв. Львѣвскѣмъ. Тутейшій монастырокъ належавъ до монастыря Крехѣвскаго. Згадуе о немъ исторія послѣднего въ р. 1750—1760.

III.

Монастыри въ Епархіи Перемышльскѣй.

1. Башево, нынѣ Нагуевичи, св. Николаевскій, въ обв. Самб. Извѣстіе о монастырѣ въ селѣ Башевѣ опирае ся на грамотѣ (правдоподобно пѣдложѣи) князя Льва Давидовича, выданѣи во Львовѣ въ р. 1244 (6752) безъ означенія мѣсяця. Въ подтвержденію сей грамоты черезъ короля польскаго Сигизмунта Августа въ р. 1566 feria VI, ante festum Assumpt. B. V. M. proxima Lublini in Conventione regni, чинаемо: „exhibitum Nobis esse per Venerabilem Antonium Radyłowski Przemyśl. Sambor. Vladicam librum vetustum Evangeliorum ruthenicae Ecclesiae, in quo donatio (фундаційна грамота) ducis Leonis Russiae duorum laneorum agri et quatuor cerinarum (черыны, або панвы на котрыхъ вываруе ся сыровиця) in villa Baszewo, juxta antiquam gentis Ruthenicae consuetudinem (т. е. записованія фундаційныхъ грамотъ въ Евангелскую книгу), Ecclesiae S. Nicolai inscripta erat, supplicatumque est nobis, ut ejusmodi donationem autoritate Nostra Regia approbare et confirmare dignaremur; cujus quidem do-

nationis tenor de verbo ad verbum sequitur: My Xiąże Lew Daniela syn namowywszy się wspolem z Radamy naszymy y Dworom naszym Hospodarskim, dalyśmy dwa łany roli we wsi Baszewa rzeczonej wolnej cztery czerzyny świętego Mikołaja monastyrowy, na swój dwór Hospodarski niezostawując nic, dalyśmy Ihumenu Eliaszowi y po nim będącym Bogomodlcom naszym, daliśmy władcye naszemu Abrahamowi na wieki wieków, a kto by chciał wstąpić na słowo nasze, chcemy z nim sąd mieć przed samym Bogiem na straszny dzień. Pisano we Lwowie w domu Matki Bożej. Lita sześćtysiącznego siedmsetnego piędziesiątego wtorego.“ Часть села Натуевичъ, котра становила давнѣйше фундацію монастыра, належала пѣзнѣйше до Епископіи Перемышлскои. Епископъ Рыло выпускавъ ю въ посессию людямъ свѣтскимъ. (Гал. истор. Сборн. Львѣвъ 1854—1860. II. стор. 84. 153—155. Перемышленинъ мѣсяцесловъ на рѣкъ 1853. стор. 23. — на р. 1854. стор. 39.)

2. Башня, въ обв. Жолк. О монастырку въ Башнѣ згадує Помяникъ Крехѣвскій.
3. Белзъ, въ обв. Жолк. Въ р. 1720 підписавъ синодъ Замоискій, „Melechior Lossowicz S. Theol. Baccalaureus, superior Belzensis.
4. Бестѣды, св. Успенскій, въ обв. Жолк. Монастыръ той заложили около р. 1667 монахи О. Филаретъ Служка и О. Теофанъ Остаевичъ. Въ р. 1672 просили монахи тии, в послушенствіе „Reguly S. Bazylego Świętych 4 Patriarchów cerkwi wschodniej zostające, którzy ex zelo pietatis od sw. pam. najmilszej Rodzicielki Naszej przez urodzonych niegdyś ojców swoich pewne uroczysko, alias Biesiady nazwane, w puszczy Dobrusińskiej nad rzeką Białą rzeczoną przy samej granicy Rzeczyckiego i Mostyńskiego Starostwa kupione, na chwałę Boską poświęcili i na nim за pozwolenіем помієнієной Rodzicielki Naszej i за Jej przywilejem, monastyr cały z trzema cerkwiami, jedną pod tytułem Wniebowstąpienia Najświętszej Maryi Panny, drugą S. Onufrego Pustelnika, trzecią zaś pod tytułem (опущено) за блогієславієнством Вієлєбного Јѳєзафа Шумлянського wystawili,“ короля Собѣського, о потвержденіє привілея. Король потвердаючи привілей, надавъ мона-

стыреви зо своей стороны рѣжныи права, де такъ говорить: Мы tedy . . . tymże wyżej pomienionym urodzonym nabożnym Filaretowi Służce i Teofilowi Ostaszewiczowi na wybudowanie i wystawienie monasteru całego ze wszystkimi do tego monasteru przynależnościami i okolicznościami, jako to cerkwi dwóch na Ostrowku Lipowym „Skielcu“ nazwanym, przy pasiece i sadach pod założeniem Zwiastowania Najświętszej Panny oraz i drugiej pod tytułem Zmartwychstania Chrystusa Pana zupełną moc i władzę dajemy i konfirmujemy, który to monastyr w religii grecko-ruskiej pod posłuszeństwem świętej powszechnej apostołskiej cerkwi wschodniej zostający, na zaszczyt i większą w nim przez ludzi bogobojnych chwały Boskiej pomnożenie, wespół z dwoma mianowanemi cerkwiemi na Ostrowku Lipowym w Ługach między wodami leżącemi sub uno tecto fundowany i wystawiony, niżej opisanemi z łaski Naszej Królewskiej ubogacamy i obdarzamy faworami“, т. е. нагае монастыреви право до лѣса въ пушахъ Добрусьиискѣй, Речицкѣй и Мостыньскѣй, на опалъ и на будѣлю, право на выставленіе бровара, винницъ, млына съ фоліушами, и ступы до товченія сѣмя и проса, такожъ право „monastyr w gruntowną fortecę fundować,“ и право „na procbownię dla prochu zrobienia, ponieważ jako ufortyfikowanemu i fortyfikującemu się nieprzecznie potrzebny będzie proch dla ochrony od nieprzyjaciela.“ Що до выбора игумена, повелѣвъ король „aby tylko z pomiędzy siebie corocznie na nowe lato podług zwyczaju monasterów Skickiego i Krechowskiego obierali.“ Дальше надавъ Собѣтскій монастыреви право „drukarni założenia i w niej w szelkich ksiąg grecko-ruskich drukowania.“ Въ р. 1677 благословівъ монастырь Еп. Іосифъ Шумлянскій, де вручаючи патерицію игуменску О. Филаретови, заложителю того мѣстця, надавъ монастыреви власною рукою подписанныи и подтвержденыи правила монастырскіи: „Листвица, или узаконеніе истиннаго общезжительнаго житія иноксѣ монастыра Бесѣдскаго.“ Ревизія Игуменѣвъ зъ р. 1724 такъ говорить: „Monastyr Biesiadski za prawami i funduszem Króla JM. Jana. Ihumen Isychi Galatowski za elekeją zwyczajną tamtejszą i za błogosławieństwem W. O. Ath. Szeptyckiego E. L. Zakonników wszystkich 19. Въ р. 1775 прилучено Бесѣдскій монастырь до Ар-

химандріи въ Жолкѣ для полѣпшеня дотаціи архимандритскои. (Acta Prov. Bratkowski, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Lwowanin. Lud. Zielińskiego. Lwów 1841. стор. 276. — Fund. 110. стор. 97. — Acta Castr. Leopold. infer. feria 4 ante festum Sanct. Simeonis et Judae Apostol. proxima 1682.

5. Блажѣвъ, въ обв. Самб. Коло Блажова находитъ ся при-селокъ, котрый зове ся „Монастырецъ“, и має церковь св. Вознесенську. Видитъ ся, же ту колись существовавъ мона-стырь.
6. Булановичи, въ обв. Перем. О тѣмъ монастырку згадуе Помяникъ Щеплотскій.
7. Боръ, въ обв. Перем. Монастырокъ той стоявъ въ посѣ-лости „Чернявка“ названѣй, бувъ заедно пѣдъ зарядомъ монастыра Щеплотского, и зѣставъ знесенымъ разомъ съ по-сѣднимъ въ р. 1788.
8. Брухналь, въ обв. Перем. О тѣмъ монастырку згадуе По-мяникъ Крехѣвскій.
9. Бруховиця, св. Вознесенскій, также „Рыбникъ“ названый, въ обв. Самб. Монастырокъ той знесено въ р. 1744, и вѣѣ-лено до монастыра Добромильского.
10. Брылинцѣ, св. Василювскій, въ обв. Перем. О тѣмъ мона-стырку згадуе Помяникъ Крехѣвскій.
11. Быблѣ, св. Воздвиженскій, въ обв. Перем. О тѣмъ мона-стырку згадуе Помяникъ Крехѣвскій.
12. Бунѣвъ, въ обв. Перем. О тѣмъ монастырѣ згадуе Помя-никъ Щеплотскій на стор. 44.
13. Бѣла, въ обв. Жолк. О тѣмъ монастырку згадуе Помяникъ Крехѣвскій.
14. Бѣлче, см. Перемышль.
15. Вересиця, въ обв. Львѣвскѣмъ. О тѣмъ монастырку зга-дуе Помяникъ Крехѣвскій.
15. Верхрата, св. Рождествоіоанновскій въ обв. Жолѣвскѣмъ. Въ р. 1678 прійшовъ до Верхраты О. Іовъ Яминскій, іеро-монахъ монастыра Ямицкого и просивъ Ивана Сухопласа, войта, и громадянъ Верхратскихъ, абы му при ихъ селѣ на заложенъе монастыра выглядали мѣстце. На тую побожную

просьбу всѣ охотно созволили, и старшина громадска: Иванъ
 Сухопласть, Грыць Бугай, Федь Ивахиѡвъ, Якѡвъ Кошелка,
 Иванъ Воякъ, Стефанъ Кумлай, Михайло Галушакъ, Матвій
 Несторукъ, Демко Дыдѡвъ и Петро Серкишъ, пойдши съ О.
 Іовомъ въ поблизкіи горы „Поломѣи“ названныи, и обзирали
 всѣ горбы и кєрниці, глядаючи способного мѣстца пѡдъ мо-
 настырѣ. Прійшовши тымъ способомъ на горбъ „Верхи“ на-
 званный, сгодили ся всѣ и выбрали того мѣстца яко найѡт-
 повѣднѣйше пѡдъ монастырѣ. И гнеть за тымъ дня 20. Цвѣт-
 ния т. р. заложили помянутѣи Верхратчане монастырѣ, на-
 звали го „Верхратскій“, поставили церковь во имя Рождества
 св. Іоанна Крестителя, и надали му два грунта, еденъ назва-
 ный Калинець, а другій няпротивъ четверти „Гваниѡвка“
 названои, котра тягнула ся почавши ѡтъ гѡрѣ ажъ по дорогу
 въ горы Поломѣи ведучу. Кн. Димчрїй Корибутъ Вишне-
 вецкій, воевода Белзкій назначивъ ѡтакъ першимъ игуме-
 номъ помянутого О. Іова, котрый въ короткѡмъ часѣ и дру-
 гу церковь во имя Покрова Пр. Богородицы будовати за-
 чавъ; но не докѡнчивши перенесъ ся до Крупця, де такожъ
 монастырокъ заложивъ, и ту въ р. 1704 дня 24. Цвѣтн-
 я ст. к. житія доконавъ. По ѡтдаленю ся О. Іова запросили Вер-
 хратчане на игуменство своего монастыра О. Ісаака Сокаль-
 ского зъ монастыра Замоийского. О. Ісаакъ принесть съ со-
 бою въ р. 1682 до Верхраты два намѣстныи образы: Ісуса
 Христа и Пречистой Дѣвы Матери. Тойто послѣднїй образъ
 засїявъ десть такой заразъ потому великими чудесами, и сла-
 вивъ ся пѡдъ именемъ „Чудотворной Матери Божой Верхрат-
 ской“. Аппробацію тои чудотворной иконы предпринявъ еписк.
 Іосѣфъ Шумлянскій въ р. 1685, о чемъ ѡтакъ трамотою
 писаною въ рускѡмъ языкѣ дня 6. Липця 1685 и Духовенъ-
 ство и всѣхъ православныхъ Христїанъ увѣдомивъ. По зне-
 сеню монастыра Верхратского перенесено въ р. 1810 чу-
 дотворную икону Матери Божой въ проводствѣ многочислен-
 ного духовенства мїрского и монашеского до монастыра
 въ Креховѣ, де и нынѣ великіи ласки свои на народъ побож-
 ный сливає. Въ р. 1702 прїйшовъ на игумена до Верхраты
 О. Варлаамъ Теодоровичъ, сынъ сѣлянина Верхратского, по-
 будовавъ ту въ р. 1709 церковь св. Ризоположеньску, по-
 скупывавъ околичныи грунта, и ѡнъ то игуменствующи ту

черезъ 33 лѣтъ, усталивъ быть того въ минушомъ вѣку въ околицахъ Белзкихъ такъ знакомого монастыра. Отпущы отбывали ся на Вознесеніе Господне, на св. Петра и Павла, на св. Рызоположеніе, на Рождество Пресв. Богородицы, на св. Воведеніе, и на св. Николая зимного. (Исторія монастыра, — и *Cuda Obrazu Matki Boskiej Werchratskiej*, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ. — Образъ представляющій гору, и первѣстный монастырь Верхратскій сохраняе ся въ церквѣ монастыра Креховского, при олтартѣ чудотворной иконы Матери Божои Верхратской.)

17. Вольсвинъ, св. Воздвиженскій въ обв. Жолк. заложивъ Іоаннъ Остророгъ, воеводиць Познаньскій, около р. 1629. Монастырокъ той прилучено по р. 1770 до Кіристинопольского.
18. Высоцко выжнѣ, св. Успенскій, другій праздникъ бувъ на Покровъ Пр. Богородицы. Десь въ другой половинѣ XVII. вѣка, побудовавъ Андрей Пашковичъ Высочанскій, дѣличъ часты Высоцка, на своемъ грунтѣ церковь св. Успенску. Сынъ его Константинъ Андреевичъ Высочанскій заставивъ часть свою Высоцка монастыреви Лавровскому за 3000 зл. Монастырь Лавровскій обяввши заставлену собѣ часть Высоцка, на котрой и церковь св. Успенска находила ся, побудовавъ при тойже монастырокъ десь при концѣ XVII. в., котрый оттакъ заедно подѣ зарядомъ Лавровского стоавъ. (*Acta Castr. Żydaczow. fer. 4. pridie fest. Exalt. S. Crucis, 1684.* — Исторія монаст. Лавровского, въ библ. тогожъ.)
19. Гарасъ, въ обв. Жолк. О монастырку въ Гарасѣ згадуе А. Петрушевичъ, въ своемъ короткомъ извѣстію о дієцезіи Холмской. (Наук. Сборн. Львовъ 1867. стор. 102.)
20. Глибока, см. Яковъ старый, и Черналява.
21. Гнядъницѣ, въ обв. Перем. О томъ монастырку згадуе Помяникъ Щеплотскій, на стор. 50.
22. Годиня, въ обв. Перем. О томъ монастырку згадуе Помяникъ Щеплотскій на стор. 43.
23. Голеницѣ, въ обв. Перем. О томъ монастырку згадуе Помяникъ Щеплотскій, на стор. 47. 52.
24. Городище, св. Успенскій, въ обв. Жолк. Заложителями того монастырка були мѣщане мѣста Белза, котрыхъ привилей на-

- даваня монастыреви игумена потвердивъ Жигмунтъ III. въ р. 1590. Монастырокъ Городискій прилучено до Кристыно-пѣльскаго.
25. Гребенне, въ обв. Жолк. О тѣмъ монастырку згадае Помянникъ Крехѣвскій.
 26. Грушовицѣ, въ обв. Перем. Монастыръ тутейшій существовавъ уже въ XIV. в. Наводить го привилей Ягайлы для Владики Перемышльскаго зъ р. 1407 межи монастырами, котрыхъ фундуши король Владицѣ надавъ.
 27. Грушѣвъ, св. Троицкій въ обв. Перем. Михаилъ, Николай Василь, Данило Самуиль и Ксенофонтъ Лѣтинскіи, дѣдичи Грушова, выдѣлили въ р. 1621 въ Грушѣвскѣмъ лѣсѣ надъ рѣкою Чорнявкою грунтъ, чотири стаи въ округѣ, и ѡтдали го мовахови О. Антонію, абы ту монастыръ во ямя св. Тройцы побудовавъ, съ стакимъ еднакожъ варункомъ: „*tylko aby pod Patriarchą Konstantynopolskim nieodmiennie żyli, i wedle porządku tej cerkwi jako matki swej sprawowali się, jako od przyjęcia chrztu świętego wszystkie ruskie Xięstwa tej Cerkwi Świętej posłusznemi byli.*“ Въ р. 1626 заложивъ Адамъ Лѣтинскій монастыръ въ Щеплотахъ приселку Грушѣвскѣмъ, до котораго ѡттакъ и св. Троицкій Грушѣвскій излежавъ.
 28. Гутка Скваревска, въ обв. Жолк. Монастырокъ той стоявъ на особности при лугахъ Скваревскихъ межи селомъ Скваревомъ и Креховомъ, и бувъ заедно пѣдъ зарядомъ монастыра Крехѣвскаго. Въ р. 1775 напали ночью на монастырокъ злодѣи, убили мешкающаго ту монаха, и зрабовали церковь и пастку монастырску. И зъ того часу уже невывслано сюда монахѣвъ. Въ р. 1776 розѣбрано ѡттакъ церковь и збудованя; а на грунтѣ осажено пѣдданныхъ. (Истор. монаст. Крехѣвскаго.
 29. Двѣрцѣ, св. Преображенскій, въ обв. Жолк. заложивъ на горѣ нынѣ „Спаское“ названѣй надъ селомъ, св. Петро, пѣзнѣйше митрополитъ Московскій, уже десь при кѣнцы XIII. вѣка. Св. Петро, сынъ Θεодора, уродивъ ся на Волиню, вступивъ въ монашество уже въ 13 роцѣ житя; выучивъ ся маларства, обходивъ окружны мѣстца пустынные, вынайшовъ мѣстце безмольвне надъ рѣкою Ратою, и ту жилище собѣ обравъ. „И князю въ слухъ прійде добродѣтельное его жи-

„тіе и всей странѣ: тогда бо баше во своей чести и времени „земля Волинская, всякимъ обильствомъ и славою преимуща, аще нынѣ по многихъ ратехъ не такова... тогда убо прилучися и святителю Максиму приходити землю ону: прійдеже и божій человекъ Петръ благословеніе отъ Святителя пріяти и образъ Пресв. Богородицы, иже бѣ самъ написа, пренесе ему.“ Стародавний монастырь, въ котрѣмъ св. Петро бувъ игуменомъ, стоявъ на высокомъ мѣстці надъ рѣкою Ратою, котре то мѣстце людѣ теперѣшного села Двѣрць по нынѣшній день „Спаське“ зове. Монастырь той мавъ церковь Преображенія Господа и Спаса нашего Ісуса Христа, и тогоже имени есть и теперѣшна Дворецька церковь. На правѣмъ березѣ рѣки Раты есть полянка, належача до тутейшой церкви парохіальной, котра и нынѣ еще зове ся „Петрова Долина.“ Для того же въ лѣтописи сказано: „Св. Петро заложивъ свой монастырь на рѣцѣ Ратѣ“ — говорятъ, денокотрыи писателѣ, же св. Петро заложивъ свой монастырь въ Верхратѣ; но ошибають ся, понеже монастырь Верхратскій повставъ далеко пѣзнѣйше уже при концѣ XVII. в. (Гал. истор. Сборникъ Львѣв. 1860 III. ст. VII. — Карамз. IV. пр. 243. — Kulczyński, Specimen Eccl. Ruth. Romae 1733 стр. 107. — Истор. монаст. Верхратского. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski. Leopoli 1862.)

30. Деражиця, св. Благовѣщенскій, въ обв. Самб. Въ р. 1582. „Ministerialis Palatinatus Russiae generalis providus Jacko Wereszczak de Nahujowice cum Nobilibus Romano Popielowski et Antonio Tasilnicki recognoverunt, ex requisitione officiosa Religiosi Prothasii Humen (такъ) monachi rit. gr. condescenderant ad fundum villae Derazyce ibidemque existentes eundem Religiosum Prothasium Humen monachum rit. gr. in certum fundum villae Derazyce vigore literarum Sacrae Regiae Majestatis eidem monacho et ejus posteris circa eandem Ecclesiam rit. gr. degenti per Sacram Regiam Majestatem datarum, t. j. grunt, na którym jest monastyr i w Łanku na potoku Glinnym, także w niwy Zuczkowski z dawna przekopane do tego monastyru należne, także w role Kmiece Derazyckie około monastyra, na staje Dąbrowy do tych przereczonych niw Żuczkowskich wzięwszy do Glinicza potoczka po roztoczku, który wyszedł do przereczonych niw Żucz-

kowskich, tamże na tych potoczkach stawki albo sadzawki dwie a trzecią na Uściu Glinego, do tegoż jeszcze w Łące, która leży nad rzeką Tyśmienicą wedle drogi, która bieży z Drohohyca do Hubicz podla łąk kmiecyh Derażyckich z jednej strony a z drugiej strony łąk Modrzyckich, a z trzeciej strony rzeki Tyśmienicy, prout ea omnia literae Sacrae Reg. Majestatis disponunt realiter et defacto intromisserunt, nemine eam intromissionem denegante et impugnante, quinimo ipsomet Nobili Paulo Skomorowski Vice-Capitaneo Drohobycensi benevole admittente. Въ р. 1658 посвятивъ тутейшій игумень Архимандритъ Викторъ Каменецкій церковь побудовану черезъ Антонія Винницкого на мѣстци погорѣвшои церкви св. Тройцы въ Поремисли, зъ чого денекотрыхъ песателѣ догадывають ся, же монастырь Деражицкій бувъ Архимандрія. Въ р. 1775 стягнено фундуши монастырѣвъ Деражицкого, Летнянського и Лишнянського, и утворено зъ нихъ фундацію монастыра Дрогобицкого. Грунта тыхъ монастырѣвъ, якожъ и право выварываня соли надане монастыреви Лишнянскому отъ Короля Собѣского, отобрала камера въ р. 1804 на себе, а монастырь Дрогобицкій вынагородила назначивши му рочну ренту по 200 фл. рен.; до того заплатила му за начинье банѣ сольной и пропинація 1250 фл. рен. (Acta Castr. Przemisl. fer. 6. post. fest. S. Stanislai Pontificis 1582. Перемышлянинъ на г. 1854 стор. 73.

31. Домашѣвъ, св. Николаевскій, въ обв. Жолк. Въ р. 1638 выдавъ король Владиславъ IV. привилей, въ котрѣмъ говорить: „... iż My bacząc wielkie zniszczenie monasteru S. Mikołaja w boru Domaszowskim, częścią przez inkursyę Tatarów, tudzież i przez ubóstwo tego monasteru; zabiegając My tedy, aby do dalszego zniszczenia i spustoszenia nie przyszedł, dajemy i konferujemy nabożnemu Martianowi Ihumenowi, Tychonowi, Herasymowi Tymoszewiczu reguły S. Bazylego w Nieuniey będącym uroczyszcze „Salasze,“ i pozwalamy budować drugą cerkiew sw. Uspienija, także trzecią, i przy nich według zwyczaju starodawnego greckiego nabożeństwa sprawować.“ Король Іоаннъ III. потвердивъ той привилей въ р. 1690, и повелѣвъ, абы шо року игумена зъ помехи себе выбирали. Въ р. 1771 записавъ Адамъ Мишоукъ судія коронный монастыреви 6000 зл., ако фундушъ для

6 монахѣвъ. Въ р. 1784 на консултѣ въ Кристинополю прилучено монастырь Домашѣвскій до Кристинопѣльскаго. (Konstytucye Sejmwowe. — Acta prov. Bratkowski et Starożyński.)

32. Дрогобичъ, св. Троицкій, см. выше на стор. 21.
33. " св. Петропавловскій. Монастырь той заложены на юридицѣ „Яворщина“ на передмѣстю Залвориномъ въ р. 1775, згорѣвъ въ р. 1824, а монахи перевесли ся до Покармелитскаго монастыря св. Троицы въ мѣстѣ. На мѣстци спаленои монастырской церкви побудовавъ Игуменъ О. Иосафатъ Качановскій въ р. 1829 церковь св. Иосафата..
34. Дрогоевъ, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій.
35. Дуброва Попова, въ обв. Жолѣвъ. Коло села Смолина въ лѣсѣ есть урочишко, котре зове ся Дуброва Попова. На томъ урочишку стоявъ колысьто еще въ XVI. вѣку, монастырь, о котромъ мандатъ Жигмунта III. до Іоанна Плазы, старосты Любачѣвскодо, вглядомъ ѡддана монастыреви Смолинському рѣжныхъ грунтоѣвъ межи инными такъ говоритъ: „także siapozęc „Dabrowę Popową“ zwaną, w lesie Smolińskim od Babszni leżącą, do monasteru należącą, gdzie i teraz są znaki że tam monastyr bywał w lesie.“ (Исторія монастыря Яминьскаго также Смоленскаго названого, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ, также и въ Креховѣ.)
36. Желдець, въ обв. Жолк. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Крехѣвскій.
37. Жолѣвъ, см. выше на стор. 24.
38. Запалѣвъ, въ обв. Жолѣвъ. О томъ монастырку згадуе Помяникъ Крехѣвскій.
39. Згарайщина, св. Рождество Богородичный, въ обв. Жолк. Монастырокъ той zaloжила маркграфиня Мишковска, урождена Могилянка дѣдичка волостей Старискъ и Вишеньки въ першѣй половинѣ XVII. в. Стоявъ онъ заедно пѣдъ зарядомъ монастыря Крехѣвскаго. Въ р. 1786 розѣбрано церковь, и зъ того часу монастырокъ той переставъ существовати. (Zapiski naukowe zakł. im. Ossol. Lwów. 1829. — Истор. монаст. Крехѣвскаго.)
40. Колоденце, св. Онуфрейскій, въ обв. Жолк. Монастырокъ той, котрый стоявъ пѣдъ горою названю „Перунова гора“,

- знесено въ р. 1744, а рѣчи его и чудотворную икону св. Онуфрія перенесено до монастыря Добромильського. Жерело красной воды, колисьто монастырске, славное на пѣлу околицю убогую въ здорову воду, посѣщае окрестный побожный людъ въ день св. Онуфрія еще и теперь дуже численно.
41. Колодокъ, въ обв. Сянопкъмъ. Монастырокъ той знесено въ р. 1744.
42. Корениця, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій.
43. Коровники, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій.
44. Краковецъ, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій.
- 45** Крехѡвъ, св. Никол., въ обв. Жолк. Игуменъ монастыря О. Ираклій бувъ на Соборѣ въ Уневѣ въ р. 1711. Ревизія Игуменѡвъ зъ р. 1724 такъ говоритъ: „Monastyr Krechowski, za funduszem siedzą osobliwym. Ihumen O. Filaret za elekcyą tego monastyra. Zakonników wszystkich w Krechowie 37. Прочее см. выше на стор. 26.
46. „ св. Петропавловскій, печерскій, въ скалѣ на выскоѣй горѣ надъ Фійною, приселкомъ Крехова. Въ печерахъ тутейшихъ мешкали монахи майже еще въ началѣ XVIII. в. Схимникъ Іоилъ, заложитель нынѣшного Крехѡвского монастыря подвизавъ ся ту въ началѣ XVII. в., зайшовши сюда съ другимъ схимникомъ неизвѣстнаго имени, правдоподобно изъ монастыря Кіевопечерского. Були ту двѣ пещеры: една бѣльша, котра теперь уже засунена и завалена, и друга „Пещера Іоила“ названа, котра до нынѣ добре удержана устояла ся. Пещера Іоила выкована рукою людскою въ скалѣ простѣйшій, выше якъ чотыри сажни надъ землею, сяжень широка, надъ два сажни долга, а до пѣлтора сажня висока, стоитъ еще и нынѣ въ первѣстнѡмъ ей видѣ. Неподалѣ отъ пещеры, майже за 150 кроковъ, стояла церковь св. Петропавловска, а на самѡй скалѣ туй туй надъ пещерою церковь св. Покровска. Обѣ церкви, якъ говоритъ исторія монастыря нынѣшного Крехѡвского, и якъ свѣдчитъ изобразеніе дереворытное Крехѡвскихъ обитателей здѣланое Діоніи-

сіємъ Сѣнкевичемъ, черпемъ Крехѡвскимъ, при самѡмъ исходѣ XVII. вѣка*), були добре обварованни, паласадами обведенни, и стояли еще на початку другої половини XVIII. в. Зъ перкви св. Покровской нинѣ ани слѣду нема; мѣсце же де св. Петропавловска стояла, означае теперъ лише окѡпъ квадратный съ глубокими фосами надъ самымъ схилкомъ горы. Мѣсце таке святе, куда майже еще передъ 100 лѣтами людъ побожный не лише зъ поблизкихъ але и зъ далекихъ сторонъ, изъ за Днѣстра, зъ Молдавіи, а наветь и зъ Греціи**) на молитву толпами горнуувъ ся, стоить нинѣ цѣлкомъ опущене, лѣсомъ грубымъ та корчами заросле, и лише людъ околичный своиъ переданьемъ удержуе память пещеры Іоіля. Дѣдичъ Крехова п. Мѣцевскій велѣвъ десъ передъ двома лѣтами зробити выгѡдныи сходы до пещеры Іоіля; теперъ же замышляе побожна и богобоязлива супруга его, поставити на скалѣ надъ пещерою во честь Преч. Дѣвы Маріи. — каплицю.

47. Крупецъ, св. Троицкій, съ обв. Жолк. О. Іовъ Ямницкій, заложитель монастыра Верхратского, побудовавъ монастыръ Крупецкій десъ около р. 1680., де ѡттакъ въ р. 1704 умеръ. (Истор. монаст. Верхратского, въ библи. св. Онуфр. во Львовѣ.)
- 48** Кристинопѡль, см. выше на стор. 28.
- 49** Лаврѡвъ, см. выше на стор. 23.
50. Летня, св. Ілійскій въ обв. Самб. властиво „Монастыръ коло села Летнѣ. Въ р. 1775 вѣлено монастыръ Летянянскій до Дорогобыцкого. (Acta Castr. Premisl. fer. 5. ante festum S. Math. Apost. proxima 1670.)
51. Лишня, св. Ілійскій, въ обв. Самб. властиво „Монастыръ“ коло села Лишнѣ. Въ р. 1666 надавъ король Янъ Казиміръ

*) Діонисій Сѣнкевичъ, родомъ зъ Роздолу мѣстечка въ обв. Стр., постригъ ся въ монашество въ монастыръ Крехѡвскѡмъ, бувъ ѡттакъ игуменомъ монастыра св. Юрскаго Львовскаго, Официаломъ катедральнымъ, а ѡтъ Собора Уневскаго въ р. 1711 визитаторомъ монастырѡвъ. По́знѣйше много причинявъ ся ѡнъ до будовы церкви монастырской св. Николаевской Крехѡвской. Умеръ десъ около р. 1730 во Львовѣ. (Помѣникъ Крехѡвскій. — Исторія монастыра Крехѡвскаго и св. Юрскаго Львовскаго.)

**) Въ Помѣнику Крехѡвскѡмъ находятъ ся уписы особъ съ выраженымъ означеньемъ „изъ Греціи“ або „изъ Острова (Имкъ) въ Греціи“.

игуменьство монастыра Лишнянського О. Сильвестрови Тваровскому „cum libera incisione in sylvis Lisznianensi et Medweczanensi, quod privilegium cum libertatibus post fata praedicti Twarowski monachis praedicti Monasterii Lisznianensis servi debet.“ Король Іоаннъ Собѣскій подтвердивъ въ р. 1681 привилей короля Яна Казимира, и „etiam proponatum ad praefatum monasterium Lisznianense incorporavit.“ Въ р. 1691 надавъ король Собѣскій игуменьство Митрофанови Радзимиwскому, „tum foenificium ac laneum unum adjacentem in suburbio Drohobycensi; а разомъ и право на томъ грунтѣ вываривати соль. Монастырь Лишнянскій знесено въ р. 1775, и здѣлано фундацію для нынѣшняго Дрогобицкаго монастыра. Въ року 1804 отобрала камера монастыревы грунтъ и право вывариванія соли, надане му отъ короля Собѣскаго, на себе, а Дрогобицкому монастыреви вызначила рѣчну ренту.

52. Лѣсокъ Яворѣвскій, см. Чернилавъ.
53. Магерѣвъ, въ обв. Жолк. О томъ монастырку згадує Помяникъ Крехѣвскій.
54. Малинѣвъ, въ обв. Перем. О томъ монастырку згадує Помяникъ Щеплотскій на стор. 36.
55. Межибрѣдъ, въ обв. Сяноцкѣмъ. Монастырь той переставъ существовати десь на початку XVIII. вѣка.
56. Микуличъ, св. Николаевскій, десь въ обв. Перем. О томъ монастырь згадує привилей короля Ягайлы даный въ р. 1407 Владицъ Перемышльскому.
57. Мокряны, въ обв. Самб., властиво Монастырець коло села Мокрянъ. Монастырокъ той стоявъ заедно пѣдъ зарядомъ монастыра Лаврѣвского. Звычайно мешкало ту по 2 монаховъ, котри, маючи ту невеличку церковь, набоженъство отправляли, и господарствомъ хутора займали ся. (Исторія монастыра Лаврѣвского.)
58. Монастырець, въ обв. Самб. коло села Блахова.
59. Монастырець, въ обв. Сяноцкѣмъ, коло мѣстечка Лѣска. Монастырокъ той знищений въ XVII. в. хотѣвъ Чарторыскій воевода Волянскій уже въ р. 1782. отновити, що еднакожъ обстоятельства политичныи недопустили. (Исторія монастыра Крехѣвского.)

60. Монастырецъ, сельце коло села Мокрянъ въ обв. Самб., см. Мокряны.
61. Монастыръ, въ обв. Решовскѣмъ, коло Канчуги.
62. Монастыръ, въ обв. Перем. коло мѣста Ярослава.
63. Нагуевичи, св. Николаевскій, въ обв. Самб., см. Башево.
64. Нанчѣлка, св. Онуфрейскій, въ обв. Самб. Королева Бона надала монастыреви Лавровскому сельце Волю Нанчулову, де ѡттакъ и монастыръ повставъ, котрый единакожъ заедно пѣдъ заряломъ монастыра Лавровского стоявъ.
65. Неміровъ, въ обв. Жолк. О тѣмъ монастырку згадуе Помяникъ Щеплотскій, на стор. 74.
66. Перемышль, св. Рождествоіоанновскій. Монастыръ той знесено въ р. 1744 въ слѣдствіе рѣшенія капитулы генеральной, а рѣчи его перенесено до Добромильскаго монастыра. (Перемышлянинъ мѣсяцословъ на р. 1852. стор. 53. — *Monasteria regulata 1744*, въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.)
67. " св. Троицкій. Церковь св. Трѣици по правѣй руцѣ теперѣшной цѣсарской дороги до Добромиля ведучой, хотяй деревяна, но красна и величава. При тѣй церкви стояли два дома деревяныи, въ котрыхъ мешкали монахи, и мали привилей заложити ту печатню руску. (Перемышлянинъ, на р. 1852. стор. 58. — на р. 1854 стор. 20. 21.)
68. " св. Успенскій, на Бѣлчу пѣдъ Перемышлемъ. Тота церковь була уже ѡгъ р. 1412 соборна, и при ней существовавъ монастыръ десь ажъ до 15. Сѣчня 1746. (Перемышлянинъ на рѣкъ 1852. стор. 53.)
69. Пѣдмонастырокъ, св. Богоявленскій въ обв. Самб., коло села Урожа, для того таже Урожскій названный. Коли существовати переставъ, неизвѣстно.
70. Порохникъ, въ обв. Перем. О тѣмъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій на стор. 45.

71. Порубы, св. Рождествоіоанновскій, въ обв. Перем. Въ р. 1660 надавъ Павло зъ Воютына Воютынскій, Подчашій земли Волянської, Щеплотскому монастыреви „niwę Poruby“ въ приселку Клоницъ, „która leży od granicy Drohomyskiej, ciągnie się wzdłuż i wszersz do potoka Demnistego do mochnatych łóz, a koniec swój ma przy gruntach wójtowstwa Zawadowskich, w lasku bukowym, w którym cerkiew monastyrska sub titulo Nativitatis S. Joannis, za pozwoleniem Jana z Sobieszyna Sobieskiego, Chorażego koronnego zbudowana.“ — Монастырокъ Порубскій, стоявъ заедно пѣлъ зарядомъ монастыра Щеплотского, съ котрымъ ѡттакъ въ року 1788. знесеный зѡставъ.
72. Рава, въ обв. Жолк. О тѣмъ монастырѣ згадуе Помяникъ Крехѡвскій, и списъ актѡвъ архива Ставропигіянского Львѡвского пѡдъ Nr. 232. (Временникъ съ Мѣсяцесловомъ на г. 1866. Львѡвъ.)
73. Радымно, въ обв. Перем. О тѣмъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій на стор. 51.
74. Руда монастырска, въ обв. Жолк. Переданье говорить, же ту колисьто стоявъ монастыръ, ѡтъ которого и село назву свою взяло.
75. Рыбникъ, въ обв. Самб. Въ приселку Бруховицѡхъ належачѡмъ до парохіи „Рыбникъ“ существовавъ монастыръ ажъ до р. 1744. См. Бруховица.
76. Святе, въ обв. Перем. О тѣмъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій на стор. 57.
77. Смолинъ, въ обв. Жолк, см. Ямвиця.
78. Смѡльница, Пресв. Богородицы, въ обв. Самб. О тѣмъ монастырѣ згадуе уже привилей Ягайлы даный Перемышльскому Владицъ въ р. 1407. На Соборѣ въ Перемышли въ р. 1693, на котрѡмъ бувъ тутейшій игумень Сергій, ухвалено, абы въ Смѡльницѡмъ монастырѣ завести Новиціатъ. (Ustawy rządu duchownego in ritu graeco-unio dieocesis Przemyskiej na kongregacyi sobornej uchwalone. Cracoviae 1694 fol. — Перемышлянинъ мѣсяцесловъ на р. 1854. — Акта процессу съ Владикою Перемышльскимъ о Смѡльницкій монастырѣ находятъ ся въ библ. монастыра Крехѡвского.)

79. Созанъ, св. Михайловскій, въ обв. Самб. О томъ монастырѣ згадуе грамота фундаційна князя Льва Даниловича для монастыра св. Спаского, писана во Львовѣ въ р. 1291 (6800), и привилей короля Ягайли даный Владицѣ Перемышльскому въ р. 1407. (Гал. истор. Сборникъ. Львовъ 1854-1860. II. стор. 85. 159-161. — Перемышлянинъ, мѣсяцесловъ на годъ 1853. стор. 27. 38. — Lewicki Joseph — Grammatik der Kleinrussischen Sprache in Galizien. Przemyśl 1834; ту находитъ ся перепечатана грамота князя Льва зъ р. 1291.)
80. Сокаль, въ обв. Жолк. О томъ монастырѣ згадуе Зубрицкій въ Исторіи Ставропігії Львовской, и говоритъ, же го Ставропігія обдарила книгами церковными въ р. 1669 и 1691.
81. Сопошинъ, въ обв. Жолк. О томъ монастырѣ згадуе Помянникъ Креховскій.
82. Спасъ, св. Преображенскій, въ обв. Самб. стародавний. Князь Левъ Даниловичъ ѡтновивъ монастырѣ, и велѣвъ мѣсто старой деревянной выбудовати церковь зъ матеріалу твердого. До Монастыра св. Спаского належали добра Подсадки Святоспаскіи, Бусовиска и Страшевичи. О тыхъ добра тягнувъ ся межі Епискомъ Онуфріємъ Шумлянскимъ и урядомъ Протоигуменскимъ долгій процесъ въ куріи Митрополичѡй, и въ Римѣ in Collegio de propaganda fide; напоследокъ выпала децизія „quod villa Straszewice debeat adjudicari Episcopo Premisliensi, ita tamen, ut dividantur tot bona ejusdem villae pro manutentione et reparatione Ecclesiae ac monasterii S. Salvatoris, prouti etiam pro congruo et competenti victu et amictu octo monachorum ad tenorem constitutionis „Inter plures“ потреба буде. Епископъ зробивъ въ слѣдствіе того въ р. 1752 таку угоду съ монахами, же имъ 2700 зл. сплаты выплативъ. Спаській монастырѣ знесено въ р. 1789 на початку мѣсяца Мая. (Гал. ист. Сборн. Львовъ. 1854-1860. Перемышлянинъ, мѣсяцесловъ, на г. 1853. стор. 20. 38. — на г. 1854. стор. 20 75. — на г. 1857. стор. 105-126. — на г. 1858. стор. 15. — Harasiewicz M. Annales Eccl. Ruth. edit. Malinowski Leopoli 1862. стор. 523. 634. 642. — Acta prov. Bratkowski et Starożyński, въ библи. св. Онуфр. во Львовѣ.)
83. Старици, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуе Помянникъ Креховскій.

84. Страшевичи, въ обв. Самб. Монастырокъ тутейшій належавъ заедно до монастыра св. Спаского за Самборомъ. (Гал. истор. Сборн. 1854—1860. II. стор. 85. 157—159. — Акта процессу о той монастырѣ въ библ. монаст. Креховского.)
85. Ступница, въ обв. Самб. Монастырокъ Ступницкій стоявъ заедно подъ зарядомъ монастыра св. Спаского.
86. Субятинъ, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій на стор. 24.
87. Сушиця горѣшна, въ обв. Самб. Сушицкій монастырокъ належавъ до монастыра св. Спаского, стоявъ подъ его зарядомъ, и существовавъ еще въ р. 1779. Въ томъ роцѣ мешкали ту еще два монахи Іоакимъ Сѣницкій и Теофанъ Петрыцкій. (Cathal. alph. стор. 592.)
88. Сянокъ. О монастырѣ въ мѣстѣ Сяноку згадуе Помяникъ Щеплотскій на стор. 57.
89. Терло, въ обв. Самб. Монастырокъ той стоявъ подъ зарядомъ монастыра св. Спаского.
90. Топольница, св. Троицкій, въ обв. Самб. Монастырѣ Топольницкій заживъ Григорій Турянскій, сынъ Теодора Бушица Турянского и Анастасіи зъ Высочанскихъ въ р. 1616. „Postanowilem,“ говоритъ онъ въ записѣ фундаціиномъ, „cerkiew i monastyr na gruncie moim dziedzicznym we wsi Topolnicy rzeczonym „Dymidka“ na nowym korzeniu zalozyć i fundować... jakoż zarazem cerkiew założenia Trójcy Świętej żywonaczalnej na tém miejscu fundowałem, i ten grunt Dymidka ku tej cerkwi i monasterowi temu wiecznemi czasy oddawam..... do rąk i używanie nabożnemu w Chrystusie O. Antoniu Jeromonachu Czerncowi, którego za Ihumena do tego monasteru podawam pod posłuszeństwem i władzą Cerkwi świętych Patriarchów tamecznych, a nie inszych, gdyż strzeż Panie Boże (jako już znajdują się ludzie niestateczni i bezbożni), żeby który Ihumen albo czerniec do inszego posłuszeństwa cerkwi albo kościoła kiedykolwiek na potem pomknął się, tedy zarazem od monasteru i cerkwi Trójcy świętej na wieki odpada, i miejsca mieszkania przy tym monasterze mieć niema, pod przekleństwem i wykleństwem anathemy y maranaphy.“ За опъкуновъ церкви и монастыра по смерти

своей назначивъ Турянскій Александра Шептыцкого, Теодора Винницкого Вальковича, Марка Высочанского и Романа Поцеля Федоровича и потомковъ ихъ. Въ р. 1774 прилучено монастырь Топольницкій до св. Спаского, а въ р. 1788 цѣлкомъ го знесено. (Fundat. 48. стор. 247. 258. — Acta prov. Starożyński, стор. 248. 258. 292.)

91. Густановичи, св. Николаевскій, въ обв. Самб. Церковь монастырска св. Николаевска стоить еще и нынѣ на устороню въ лѣсѣ, а поблизъ неи и дерево, на котрѣмъ колысьто, якъ передаванье говоритъ, явила ся чудотворна св. Николаевска икона. Коли монастырокъ той существовати переставъ, неизвѣстно.
92. Тышиця, св. Успенскій, въ обв. Жолк. Монастырокъ той знесено въ р. 1744, и втѣлено до Монастыра Деревлянского; существовавъ онъ однакожъ еще десь до р. 1753, а Игуменомъ бувъ ту на тотъ часъ Исаакій Гирезовскій. (Cathal. alphab. стор. 695.)
93. Угерцѣ, въ обв. Самб. Въ тутейшѣмъ монастырѣ существовала типографія, и ту въ р. 1620 выпечатавъ іеромонахъ Павло Должива Лутковичъ книгу „Апостолы и Евангелія.“ Коли монастырь Угерецкій существовати переставъ, неизвѣстно.
94. Угнѣвъ, въ обв. Жолк. О тѣмъ монастырѣ згадуе помяникъ Крехѣвскій на стор. 23.
95. Улучъ, св. Вознесенскій, въ обв. Сяноцкѣмъ. Игуменъ того монастыра О. Теофилъ бувъ на Соборѣ въ Перемышлѣ въ р. 1694. Монастырь Улучскій знесено за для браку фундаціи въ р. 1744, а рѣчи его перенесено до монастыра Добромильскаго.
96. Ульгувокъ, въ обв. Жолк. О тѣмъ монастырку згадуе помяникъ Щеплотскій.
97. Унятычи, св. Онуфрейскій, въ обв. Самбѣрскѣмъ.
98. Урожъ, въ обв. Самб., властиво Пѣдмонастырокъ коло Урожа, см. Пѣдмонастырокъ.
99. Цыкѣвъ, въ обв. Перемышльскѣмъ. О тѣмъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій на стор. 71.

100. Чернилява або Лѣсокъ Яворѣвскій, св. Троицкій, въ обв. Перем. Въ р. 1633 надавъ Шистовскій, адвокатъ Чернилявскій монастиреви тому поле „обшарокъ“ назване, котору даровизну король Владиславъ IV. привилеемъ выданнымъ въ Краковѣ дня 31. Марця того самого року потвердивъ. Въ р. 1643 потвердивъ ю знова король Іоаннъ Казиміръ, надавъ игуменьство іеромонахови Сѣнкевичови, и признавъ монастиреви „*antiquum usum fructuum ex fundis, liberam et antiquam in sylvis incisionem, liberam antiquamque in molendinis molitionem, et tempore nundinarum liberam ab omni parte liquorum comportationem et epoculationem.*“ Десь въ 1656 спустошили Козаки Хмельницкого монастырокъ. Іоаннъ зъ Собѣшина Собѣскій, на тотъ часъ староста Яворѣвскій, велѣвъ спустошенный монастырь ѡббудовати, и надавъ му „*foenificium in Podziele*“, де пѣзнѣйше хуторъ монастырскій повставъ. Священникъ старого Яжова Ярмоловичъ даровавъ монастиреви кусень лѣса „Захѣдъ“ або „Глубочокъ“ названный, который въ добрахъ Старого Яжова стоавъ. Даровизну тоту потвердивъ король Собѣскій въ р. 1688 въ Яворовѣ дня 30. Листопада. Пѣзнѣйше повставъ ту монастырь, который пѣдъ именемъ „Глубочокъ“, пѣзнѣйше „Глубока“, а часто и „Старый Яхѣвъ“ (приходитъ.*) Ігумень Гавріилъ Арламовскій († 1761) побудовавъ новый монастырь и нову церковь до р. 1758. Монастырь Чернилявскій знесено въ р. 1795 дня 21. Листопада. (Перемышлянинъ на г. 1853 и 1854. — *Cathal. alph.* стор. 350. — *In Castro Leopold. feria 6 post. Octavas Corp. Christi literarum monasterii Czernilaviensis pro certis fundis, oblata, 1657.*)
101. Чернича Гора, въ обв. Жолк. На Черничой Горѣ, пѣдъ селомъ Вороблячиномъ, стоявъ колысьто монастырь, который десь въ XVI. вѣку, майже черезъ Татарѣвъ збуреный зѣставъ. Въ р. 1614 выдавъ король наказъ, абы Чернечу Гору ѡтъ Івана попа сельского Смолинського, который урочиско того „*podczas przez ogień zniesienia i spustoszenia monasteru Smolińskiego bez wszelkiego prawa i słusności osiadł*“,

*) Въ Помяннику Щеплотскѣмъ на стор. 42. приходитъ: „Поминаніе Іеромонаха Тараса зъ Старого Яжова.“ (Въ библ. монаст. Крехѣвского.

ѡбобрати и монастыреви въ Ямници коло Смолина назадъ ѡдати. (Исторія монасыра Ямницкого, въ библ. св. Онуфрейскѡй во Львовѣ)

102. Черчикъ, въ обв. Перемышльскѡмъ, приселокъ села Рогѡзного, мае назву свою, видить ся, ѡтъ существовавшего ту колисьто монастыра.

103. Щеплоты, св. Успенскій, въ обв. Перем. Монастырь той заложивъ въ р. 1626 Адамъ Лѣтынскій въ Щеплотахъ приселку села Грушова. Въ грамотѣ фундаціиной говоритъ ѡнъ: „iż fundując monastyr na Czerce wyznania relig. gr. na gruncie swym własnym dziedzicznym we wsi Hruszowie na przysiółku rzeczonym Szczepłoty, gdzie się już począł fundować (cele budowane dwie i kaplica zbudowana i pomalowana) nad grobem Przewielebnego Świątobliwej pamięci Ojca Chrystofora Wollkowieckiego, Protosingela Wielkiego Patriarchi Konstantynopolskiego, ten grunt jako jest znak uczyniony, na którym się budować mają, cerkiew ma być założenia Wniebowzięcia Panny Najświętszej Maryi, grunt wiecznie zapisuje do tego Monastyra począwszy od dołu, nad którym się monastyr sadi, jako znak przekopem jest uczyniony prosto przez pole poprzek aż do drugiego potoku, rzeczonego Głębokiego do wstretu (такъ) Zawadowskiego, to pole i łąki przy tém do rzeki Hodwiśni, i wszystko póki staw zalął, i staw na którym młyn jest, i ten staw i młyn do tego monastyru wiecznemi czasy, daje na 12 swiaszczenników, żeby odprawa zawsze była wedle porządku Cerkwi Świętej wschodniej.“ Первымъ игуменомъ монастыра Щеплотского, а разомъ и св. Троицкого Грушовского бувъ іеросхимонахъ Авраамій (†1653). Церковь св. Благовѣщенску побудовавъ ту игумень О. Юсифъ Волкъ, родомъ съ поблизкаго села Дрогомышля (†1708). На соборѣ въ Перемышли въ р. 1693 ухвалено, абы въ Щеплотахъ заложити Новиціатъ. Въ р. 1774 заведено въ монастырскѡй церквѣ Братство св. Онуфрія, и Старшимъ Братомъ бувъ дѣдичъ Грушова Розвадовскій, держачій ся на тотъ часъ еще греческою вѣры. Монахи удерживали ту ѡтъ р. 1772 школы регорики. Монастырь Щеплотскій знесено въ р. 1788. (Acta Castr. Belz. fer. 4. post. festum Sanct. 3. Regum 1636. — Исторія монастыра, въ библ. св. Онуфрія во Львовѣ — Помяникъ Щеплотскій, въ котрѡмъ много уписѡвъ рускои шляхты,

межи иными: Лѣтвынскихъ, Гулевичѣвъ, Вышотравкѣвъ, Устрыцкихъ, Выслоцкихъ, Стрыбулѣвъ, Копыстынскихъ, Воронецкихъ, Ставецкихъ, Загорѣвскихъ, Журакѣвскихъ, Росновскихъ, Подгорецкихъ, и т. д., а дальше и Саломеи Таньской, знаменитой писательки польской, — переходуе ся въ библиотечку монастыра въ Креховѣ.)

104. Шуткѣвъ, въ обв. Перемышльскѣмъ. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Щеплотскій
105. Яжѣвъ Старый, въ обв. Перем. До Старого Яжова належитъ приселокъ „Новина“, а до Новины мѣстце „Глубока“, и ту въ Глубокѣй стоявъ колысьто монастырѣ. Есть то той самъ монастырокъ, котрый повставъ въ лѣску Глубочку, дарованѣмъ священникомъ Ярмоловичемъ зо Старого Яжова монастыреви Чернилавскому. Згадуе о немъ Помяникъ Щеплотскій на стор. 42., и Schematismus Cleri Dioec. Premisliensis, на р. 1861. 1862. 1863.
106. Ямниця, св. Успенскій, (друга церковь була св. Вознесенска) въ обв. Жолк. Ямниця есть приселокъ села Смолина, и за для того приходитъ монастырѣ Ямницкій часто подъ именемъ „Смолинскій монастырѣ.“ Монастырѣ той, якъ посвѣдае мандатъ короля Жигмунта зъ р. 1614, существовавъ уже въ XVI. вѣку. Но десь майже при концѣ XVI. в. зѣоставъ онъ, говоритъ помянутый мандатъ „przez ogień i pożogę spustoszoną“, а монахи опустывши го при той оказіи, черезъ долгій часъ сюда не повертали. Въ началѣ XVII. вѣка прійшли монахи знова до Ямницѣ, ѣтбудовали монастырѣ, вырѣбили собѣ у короля въ р. 1614 мандатъ на ѣтданье имъ урочиска Чернечой Горы и Поповой Дубровы, котри въ часъ небытности монаховъ уживавъ священникъ сельскій Смолинскій, и такъ повставъ новый монастырѣ Ямницкій. Великимъ добродѣтемъ монастыра бувъ священникъ Андрей Василевичъ, парохъ села Радружа, котрый умираючи въ р. 1720 грунта свои и сѣножаты лежачіи „w obszarach Dubniecowskich“ монастыреви записавъ. Въ томъ самѣмъ р. 1720 мѣсто Потеличъ „Landwójt, Burmistrze, Lawnicy i całe rospółstwo miasta Potylicza“ надали монастыреви зъ грунтѣвъ мѣйскихъ Потеличскихъ, едно поле „Свитайловске“ друге „Сикаловске“, третє „Цевровске“ а четвєрте „Онышкове“ близько

Ольшанки, и въ дотычной грамотѣ зъ дня 9. Вересня помянутого року, такъ говорятъ: „Monastyr pod Smolinem zdawna miał między najpierwszymi kollatorami obywatelów Potylickich, którzy na wspomnienie Domu Bożego jedni pieniędzmi na ozdobę, drudzy własne swoje pola tamże legowali, jako autentyczne z ksiąg tutejszych Potylickich ekstrakty terazniejszy O. Sylvester Raszkiewicz, hegumen monasteru tegoż, produkuje, co i nieinaczej w księgach naszych Potylickich słowo w słowo znajduje się.“*) Монастырь Ямницкій прилучено въ р. 1765 до Верхратского, съ котрымъ го пѣзнѣйше знесено, а грунта продано. (Исторія монастыра Ямницкого находитъ ся въ библ. Монастыра Крехѣвского.)

IV.

*Монастыри Епархіи Пряшевской и Мункачевской въ Угорщинѣ.**)*

1. Барсанѣвъ. Монастырь той заложенный въ р. 1711 черезъ мѣстцегого священника Іоанна Штефана знесено въ р. 1788.
2. Бельвляны. Федорій Дубановичъ, передже учитель въ томъ селѣ, пострыгъ ся въ монашество, пріявъ имя Теофилакта, и заложивъ ту въ р. 1719 монастырь, котрый до р. 1747 существовавъ.
- 3** Березна мала (Kis-Berezna), св. Николаевскій, въ комитатѣ Унгварскѣмъ. О началѣ того монастыра наводитъ Базилевичъ наступающее переданье: „Familia Comitum Romanaio-

*) Грамоту наданя мѣста Потелича въ р. 1720 пѣдписали: „Jacko Durkalik landwójt Potylicki, Bazyli Bassarewicz burmistrz, Maciej Moskwicin burmistrz, Paweł Szczygiel i Jacko Steć lawnicy.

**) Жерела до исторіи Монастырѣвъ въ Угорщинѣ: Basilovits Innocentius, Brevis Notitia foundationis Theodori Koriatovits, olim Ducis de Munkacs pro Religiosis ruthenis Ord. S. Basilii M. in Monte Csernek ad Munkacs Anno MCCCCLX factae. Cassoviae 1799. — Галичанинъ лит. Сборн. 1863. Изд. Б. А. Дѣдицимъ. Львѣвъ. Книга I. вып. III. IV. стор. 181. (Ту статія іеромонаха Анатолія Кралицкого о знесеныхъ въ р. 1788 въ Угорщинѣ монастырахъ. — Мѣсяцесловъ на г. 1867 для русскихъ Угорской Краины. Ужгородъ. ст. 49.)

rum Dominium Unghvariense eotum possidens, locum illum, in quo nunc monasterium existit, et antea caemeterium erat Possessionis, pro allodio donaverat, dumque fundamenta pro aedificio foderentur, inventum est corpus Nobilis cujusdam Virginis incorruptum integre adhuc vestitum a tempore immemorabili inhumatum, ideo non allodium postea, sed sacellum ob respectum illius Virginis in dicto loco erectum fuit, in quo nonnunquam solebat celebrari missae Sacrificium. Interea certus Religiosus e Galicia Ord. S. Basilii adveniens colonis appromiserat se locum illum inhabitaturum, praeparato pro se commodo habitaculo, id quod petiit ille, illico praestiterunt coloni, exposit stabiliter manserat penes dictum sacellum praefatus Religiosus, juvenes instituens literis, doctrina Christiana exercens in ritu et cantu. Idem munus obibat et successor ejus, idem et tertius Religiosus officio divino insistent, super inductis tandem pluribus Religiosis e Monasterio Munkacsiensi dispositis, indulgentiaque Domini Terrestrialis stabilitis, qui etiam e locis vicinioribus signanter ex possessione Mircse nuncupata, decimis frugum erant primitus provisioni. Ex post Pater Gedeon Pazin (около р. 1742) e solidis materialibus domum religiosam, ex munificentia Benefactorum pluribus cellis instructam construi fecit, et sub Hegumeno Gervasio Kaminszky edificata est Ecclesia lapidea, tandem sub Hermano Chvatala Hegumeno, Domus haec aucta multis cellis, Excelsa Camera Regia materialibus, vecturis item, et manualistis, gratiose resolutis ad opus hoc concurrente.“

4. Боронява. Монастырь заложивъ въ р. 1716 Іоаннъ Козакъ, мірскій священникъ и парохъ Селищскій, котрый постригши ся въ монашество, принявъ имя Іосифа, купивъ ѿ мѣщанѡвъ Густяньскихъ поле, и выставивъ монастырь зъ дерева. Монастырь Боронявскій скасовано въ р. 1788.

- 5** Букова Горка (Букочъ), св. Воздвиженьскій, въ комитатѣ Шарошскѡмъ, въ діецезіи Пряшѡвскѡй. О началѣ сего монастыря наводитъ Базилевичъ наступающее переданье. „Quidam homines e Galicia Stropkoviam ad nundinas (ut credi par est) proficiscentes quemdam coecum secum ducentes, quietis captandae causa, in loco, ubi nunc dictum existit Monasterium, subsistunt, moranturque diutius, interea coecus ille cum summo Jubilo exclamasse fertur: Quid hoc! ego hacte-

nus coecus, modo hic video omnia clare. Mirantur de super praesentes, atque Incolis Possessionis Bukocz, in quorum territorio factum hoc evenit, fideliter enarrant, atque in perpetuum tam miri eventus illius monumentum, soli suam offerunt operam, et sumptus pro sacello ibidem erigendo, dummodo praebeant consensum praeattacti coloni. Consentiant isti, imo suum quoque ad opus hoc concursum jungunt, sacellumque unitis Viribus construunt. Manebat sacellum hoc diu solitarium: evenit interea quemdam Eremicolam eorum comparuisse, Arsenium nomine Boszak, ex eo fortasse a populo sic cognominatum, quod nudipes potissimum incedere fuerit solitus, (Bossy enim Slavonice idem est, ac nudipes) huic itaque Arsenio Boszak Incolae dicti sacellum hoc resignaverunt, exstructa prius pro eodem Domo commoda. Hoc demum e vivis sublato, pro altero quopiam Religioso illuc illocando hi incolae solliciti, observant quemdam Religiosum de Ordine S. Basilii M. Galicianum certi cujusdam Monasterii Procuratorem, casu illuc transeuntem, nomine Irinarchum Jaszelszky, quem enixe rogant sibi provideri de aliquo Religioso, rogatus viso loco, ac commoditate, se ipsum offert illis, sub conditione immunitatem a Dominio Terrestri pro loco illo exoperandi, conditio acceptatur, et dictus Pater Religiosus non post longam moram rursus e Galicia reversus in medio ipsorum, seu penes dictum sacellum stabiliter mansit, qui etiam ab Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Comite condam Thoma Szyrmay de Szyrma, eo tum I. Comitatus Saaro-siensis Supremo Comite, qua loci illius Terrestri Domino anno 1742. Donatione (super certa montis hujus ubi sacellum situm erat parte) collationeque obtenta, illico summo studio cellas, et ex lapide Ecclesiam quoque construere coepit, vicinis Incolis in opere coepto ipsum adjuvantibus. Zelus hic dicti Viri omnino laudabilis fuit alias, verum quia id agebat ille qua extraneus homo, Episcopatu Munkaciensi, ac Ordini Religioso subjeci et parere detrectans, ideo superinductis Religiosis hujatibus, ille ut contumax loco excedere jussus est. Peste successive ad statum hunc, in quo nunc existit Monasterium illud studio, et industria Religiosae Communitatis perductum est Ecclesia lapidea commoda, rebus necessariis et suppellectili interna sufficienter instructa, Monasterii

unus tractus lapideus, ex Refectorio uno satis amplo, Cellis item quinque, et una ad latus cellae superioris, camera constans.

6. Бульхѡвъ. Монастырь той заложивъ мірскій іерей Іоаннъ Зубрицкій, котрый передъ тымъ пострыгъ ся въ монашество, и принявъ имя Досіеѣй. Зубрицкій бувъ ѡттакъ Епископомъ Мункачевскимъ. Монастырь Бульхѡвскій знесено въ р. 1788.
7. Бычкѡвъ. Початокъ монастыра того неизвѣстный. Церковъ и монастырь побудовавъ въ р. 1719 Іеремія Джудій. Монастырь знесено въ р. 1788.
8. Бѣла церковъ (Fejérhaz). Монастырь той заложивъ нѣжкій Драгоміръ съ сестрою своею Уницею. Монастырь скасовано въ р. 1788.
9. Вышавско выжне. Монастырь той заложивъ въ р. 1719. О. Геннадій Градъ, пострыженецъ Мойсеевского Монастыра. Скасованный въ р. 1788.
10. Грушѡвъ, св. Михайловскій. Монастырь той еще за часѡвъ наѣзда Татарского збуреный, ѡтбудовали ѡттакъ нѣжкій Драгместръ и Балицій. Въ XVI. вѣку мала ту существовати типографія руска. (Науковый Сборн. гал. р. Маг. 1865. стор. 11. — Балуцнскій, Истор. перк. Віенна 1851. т. II. стор. 206.) Монастырь Грушѡвскій скасовано въ р. 1788.
- 11** Гуштъ-Боронява (Huszt Baranya), св. Благовѣщенскій, въ діецезіи Мункачѡвскѡй, въ комитатѣ Мараморшкѡмъ. Монастырь той завлячуе бытъ свѡй многимъ добродѣямъ.
12. Джулинъ, св. Михайловскій. Монастырь той заложенный въ року 1692 черезъ попа мѣстцевого Лупула, скасовано въ р. 1788.
13. Драгѡвъ. Монастырь той побудованный стараніемъ селянина Івана Рашкова въ р. 1705, скасовано въ р. 1788.
14. Евдинъ. Монастырь Евдіанскій заложила родина шляхотска „Баля“ въ р. 1709. Скасованный въ р. 1788.
15. Заневъ, — см. Уголь, св. Вознесенскій.
- 16** Краснобродъ, св. Духа, въ комитатѣ Земплинскѡмъ, въ діецезіи Пряшевскѡй. Монастырь Краснобродскій, стоячій на устороню межи селами Краснобродомъ и Габиномъ „a longo tempore ob incuriam et vicissitudines varias temporum de-

solatum, monachisque destitutum, atque per sacerdotes ac alios curatores saeculares diu administratum“, ѡтновивъ и ѡтдавъ назадъ монахамъ въ р. 1729 Епископъ Геннадій Бизанцій. Пѡзнѣйшими добродѣями монастыра були графска родина Вандернагъ и графска родина Чакихъ. До р. 1752 выбудовано ту церковь зъ твердого матеріалу, котру тогожъ року посвятивъ Епископъ Мануилъ Ольшавскій; монастырь же поставивъ до р. 1759 Протоигуменъ О. Макарій Сугайдамъ, за помочео Маріи Тересіа графини Вандернагъ урожденои гр. Зичій, и сестры ей Анны вдовы по Францу гр. Чакимъ.

17. Крочово. Монастырь той заложивъ въ року 1696 Пегро Стойко, котрый по смерти супруги своей пострыгъ ся въ монашество въ монастырь Угольскѡмъ, и принявъ имя Пареенія. До поставленія монастыра причинили ся селяни изъ селъ Крочова, Чумалева и Колодна. Монастырь Крочевскій знесено въ р. 1788.

- 18** Марія Повчъ, св. Михайловскій, съ Чудотворною Иконою Преч. Дѣвы Маріи, въ комитатѣ Саболчанскѡмъ, заложивъ епископъ Мункачевскій Мануилъ Ольшавскій. Уже попередникъ его епископъ Геннадій Бизанцій начавъ будувати ту-тейшу церковь. Ольшавшій укѡнчивши будову въ р. 1749 спровадивъ сюда, такой того самого року, монаховъ и помѣстивъ ихъ тымчасово въ помешканю парохіальнѡмъ. До року 1753 выбудовавъ ѡнъ за помочео Димитрія Рача, комиссара дѡбрь гр. Кароліого, монастырь, и перепроваджуючи до него монаховъ, выдавъ въ Повчи дня 1. Грудня 1753 грамоту, въ котрѡй такъ говорить: „Posteaquam ineffabili Omnipotentis Dei Providentia, ad munus & onus Episcopale meritis meis imparibus promotus fuissem, omni conamine in id intende-
bam, ut caeptam Thaumaturgae Beatae Virginis Mariae, vice secunda lachrymantis, et miraculis clarae, Ecclesiam lapideam in Possessione Pócs I. Comitatus de Szabolts ingremiata, non modo ad perfectionem deducerem, verum etiam pro refrigerio animae meae, majorique Dei gloria, atque Matris Dei augendo cultu penes dictam Ecclesiam domum Religiosam pro Reverendis Patribus et Fratribus meis Ordinis Sancti Basilii Magni Professis Religiosis erigere in animo constituissem; Quia vero Ecclesia Parochialis antiqua per injuriam temporum ad manus A catholicorum, qui subsecutis etiam Regnico-

laribus Articulis fulciti cum summa licet rei Catholicae Jac-
tura tolerari deberent, devenisset, et hucdum iidem in ejus-
dem Possessorio permansissent, Ecclesiam porro olim ligneam
pro Ritu Orientali in Fundo eotum Illustrissimae Familiae
Rakoczianae, modo vero ad Possessorium Excellentissimi
Domini Comitis et Generalis Francisci Károlyi (Titl.) devo-
luto, positam, sed et modernam lapideam in ejus locum in-
choatam, omni stabilimento, quoad locum, et Fundum destitu-
tam animadvertissem; humillimum feci recursum ad altefa-
tum Excellentissimum Dominum Comitem Karolyi, qua actua-
lem totius Domini Eesed, adeoque et Possessionis Pócs
haereditarium Jure Patronatus, etiam Regio provisum Domi-
num Terrestrem, non modo pro Fundo impetrando inchoatae,
et per me continuatae, atque etiam Deo propitio erectae Ec-
clesiae lapideae, verum ampliore in ejusdem vicinitate pro
construenda Religiosa domo, seu Monasterio Patribus, et Fra-
tribus meis Religiosis Ordinis S. Basilii Magni, in eadem
Ecclesia in perpetuum Deo famulaturis. Cum autem Idem Ex-
cellentissimus Dominus Comes et Generalis pro innata sibi
singulari erga Thaumaturgam Beatam Virginem pietate, atque
Zelo, peculiari item erga Ordinem S. Basilii Magni gratia,
ejusmodi votis meis pientissime annuisset, et non modo Fun-
damentalis lapidis quaestionati Religiosi aedificii impositioni,
medio Plenipotentarii sui Spectabilis Domini Demetrii Racz in-
terfuisset, verum Fundum etiam tam pro Ecclesia saepefata lapi-
dea, quam et domo Religiosa cum suis appertinentiis, prout in
Geometrica delineatione authentica hiece subnexa liquidius ex-
pressum haberetur, praemissum Sacrum in finem, Fessione
authentica perennali contulisset, tradidisset, et per manus effec-
tive assignasset, imo etiam Consensum Regum desuper semet
exoperaturum optima fide appromittere dignatus fuisset, gratiose
addito et eo, quod compossessoribus in praefata Possessione
Pócs adhuc existentibus, quaqua via exentiendis, Ecclesiam
quoque et Fundum ab antiquo Parochiales non obstante ar-
ticulari impedimento recepturus, juriq[ue] Episcopali Deo fa-
vente restitutus esset. “ Въ дальшѣмъ текстѣ той грамоты
приписуе Епископъ Ольшавскій монахамъ щоденныя обязанности
въ церквѣ, и набоженства за добродѣвъ монастыра, назна-
чуетъ имъ фундушъ на утрыманье, и проситъ Епископѣвъ на-

ступнико́въ своихъ „ut in Christiana et fraterna charitate ab amantissimo Salvatore impense commendata eosdem Patres protegere, adjuvare, atque conservare satagant, et studeant, contraque omnes impetitores et pacis turbatores Episcopali zelo defendant atque teneantur. Первымъ игуменомъ въ монастырь Повчаньскѣмъ, бувъ О. Іоанникій Скрипка.

19. Имстичово (Miszticze), св. Михайловскій, на высокій горѣ надъ селомъ, въ комитатѣ Берегскѣмъ, въ діецезіи Мункачѣвскѣй. Згадка о томъ монастырь есть уже въ р. 1661. Въ томъ року мешкавъ ту Епископъ Мункачѣвскій Іоанникій Зеканій, що явствуе изъ находячой ся въ церквѣ монастырскѣй Мункачѣвскѣй наступаючой написи:

Теодоръ Коріатовичъ княземъ былъ,
За отпушеніе грѣховъ монастырь зробилъ.
Древняна церковь отъ вѣку zostавала,
А тєразнейшого року 1661 каменная стала
Черезъ Константина Воеводу Мулянского
Съ Неделею на имя Госпожею его.
Владикою на той часъ Іоанникій zostавалъ,
Зо Мстичова о томъ ся пильно старалъ,
И той камень зробити далъ.
Року 1661. Мая 13. “

- 20** Мойсеевъ. Монастырь той заложивъ мѣстцевый парохъ въ р. 1682. По смерти тогожъ пострыгъ ся сынъ его въ монашество, за благословеніемъ епископа Досноея, и зѣоставъ Архимандритою сего монастыря. Монастырь скасованый въ р. 1788, ѡтновленъ въ новѣйшихъ часахъ знова. Теперь подлягае ѡнъ юрисдикціи румуньского Епископа Самошъ-Уйварского.
21. Монастырецъ, приселокъ села Горинче, въ комитатѣ Марамороскомъ въ повѣтѣ Гуштянскѣмъ, въ епархіи Мункачѣвскѣй. Приселокъ той, має церковь св. Михаила, и назву свою взявъ правдоподобно ѡтъ существовавшего ту монастыря.
22. Монастырецъ, приселокъ села „Бедевля“ або „Бедевляны“ въ повѣтѣ Терешваньскѣмъ въ Епархіи Мункачѣвскѣй, есть властво монастырь выше наведеный „Бедевля“, знесеный въ р. 788.

23** Мункачъ, св. Николаевскій, на Чернецѣй Горѣ (Csernek), коло мѣста Мункачева, въ діецезіи Мункачѣвскѣй. Монастырь той заложивъ кн. Лиговскій Теодоръ Коріатовичъ въ р. 1360. „Nos Theodorus Koriatovich Dei gratia Dux de Munkacs, говоритъ ѡнъ въ своей фундаціиѣ грамотѣ выданѣй въ Мункачѣвъ дня 8. Марта 1360, Universis & Singulis, tam praesentibus, quam futuris praesentes visuris harum serie patefacimus. Quod Nos pro salute animae nostrae fecimus construere et aedificare monasterium Sancti Nicolai Episcopi et Confessoris, prope Oppidum nostrum Munkacs, quod ad ritum et morem Graecorum vel Ruthenorum consecrare et ad idem monachos Ruthenos constituimus, qui in perpetuum ibi Domino serviant, et ad sustentationem eorundem Monachorum Ruthenorum de nostris propriis bonis dedimus et donavimus duas possessiones villas Bobovische et Lauka cum omnibus proventibus et contributionibus, ab antiquis temporibus ad easdem de jure provenire debentibus, simul cum decimis frugum et vinorum, ac Bobovische cum fluvio et molendino. Ita quod de eadem Bobovische omni anno teneantur dare sex porcos eisdem monachis, et de Lauka omni anno quatuor porcos. Deinde vero decimas vinorum de monte Ivany-hegy, et similiter de monte, qui vocatur Lelyechoka, in metis ejus oppidi Nostri Munkacs cum aliis monticulis; a monte Lelyechoka usque ad monasterium adjacentibus decimas vinorum concessimus eidem Claustro; et etiam decimas frugum et aliorum de campo illius villae, quae vocatur Oroszvig in eadem Munkacs existentis versus monasterium omnino concessimus praedicto Claustro; et etiam de eadem Oroszvig omnibus annis teneantur dare eisdem monachis septem porcos. Item de proventibus ejusdem castri nostri Munkacs teneantur dare fruges decem cubulos et totidem filiginis, et quatuor vasa vini et centum sales et centum florenos longos.“ Ныѣшній монастырь побудовавъ Димитрій Рачъ, комиссаръ дѣбрь графа Кароліого.

24. Уголь, св. Вознесенскій. Монастырь той началъ ся разомъ съ селомъ Угольмъ, але неизвѣстно которого року. Называвъ ся ѡнъ такожъ „Заневъ.“ Въ томъ монастырь Полонинскѣмъ мало подвижати ся по 300 и бѣльше монаховъ. Монастырь Угольскій скасовано въ р. 1788. (Наук. Сборн.

гал. рулс. Мат. 1865. I, стор. 53. — II, стор. 113. — Церковная Газета. Будињъ. 1856 стор. 95. — Востоковъ Опис. Рум. Муз. СПб. 1842. стор. 766. Nr. 457.)

V.

Монастыри Буковинскіи.)*

1. Балкеуць.	15. Проскоуць.
2. Бережица (скитскій).	16** Путна.
3. Воловецъ.	17. Ралауць.
4. Воронецъ.	18. Рареуль (скитскій).
5. Гомора.	19. Солька.
6. Гореча.	20. Сучава.
7** Драгомирна.	21** Сучавица, св. Воскресеньскій. Въ р. 1785 перенесли ся сюда монахи изъ знесеного Скиту Манявского въ Галиціи.
8. Замостее (скитскій).	22** Чернівць, новопобудованный во имя св. Іоанна Сучавского.
9. Св. Ілійскій.	23. Шадова.
10. Илишестіе.	
11. Крестятыкъ.	
12. Молдавиця.	
13. Остра (скитскій).	
14. Петроуць (дѣвичій).	

VI.

Монастыри дѣвичіи въ Епархіяхъ Львѣвскѣй и Перемышльскѣй.

Колисьто много численныи дѣвичіи монастыри въ отечествѣ нашѣмъ, начали ѡтъ Синода Замоиского уменьшавати ся такъ, же въ 10 лѣтъ передъ занятіемъ Червонои Руси черезъ Австрію, существовало уже въ Епархіи Львѣвскѣй и Перемышльскѣй, якъ посвѣдчае Епи-

*) Понеже въ короткомъ часѣ поступить въ типографію подробнѣйшее описанье Монастырѣвъ Буковинскихъ самого ревнѣйшого изслѣдователя исторіи отечественнои Антонія Петрушевича, — для того подаемо списъ монастырѣвъ тыхже безъ примѣчаній.

скопъ Левъ Шептыцкій, лише 10 дѣвичихъ Монастырѣвъ; но и тыи оставали ся безъ достаточной фундаціи. Для того уже тогда ведля постановленій Замойского Собора (тит. XII. о монахиняхъ) не принимано бѣльше въ дѣвичіи монастыри, и очевидно съ каждымъ рокомъ приближали ся дѣвичіи монастыри къ своему упадку; а до удержанія ихъ треба було конечно совершенного переобразования. Потребныи Уставы въ тѣмъ предметѣ постановивъ Синодъ Замойскій, однакожь при всѣмъ тѣмъ не возможно было удержати ся и 10 дѣвичимъ монастырямъ зъ причины недостатку потребныхъ для нихъ капиталѣвъ.

На конецъ прійшла Галичина пѣдъ Австрійское правованье, котре дѣвичіи монастыри въ крайнѣй бѣдѣ застало, и для того зъ 10 дѣвичихъ монастырѣвъ лише двумъ т. е. Словицкому и Яворѣвскому существовати позволило.

1. Бѣбрка, въ обв. Береж. Монастырь той приходитъ въ списѣ монастырѣвъ дѣвичихъ въ Галиціи. (Львовянинъ, мѣсяцословъ на р. 1862. Львѣвъ. стор. 90.)
2. Бучина, св. Успенскій, въ обв. Золочев., коло села Гаивъ Старобродскихъ. (Львовянинъ, мѣсяцословъ на рѣкъ 1862. Львѣвъ. стор. 90.)
3. Бѣльче, пѣдъ Перемышлемъ. Въ р. 1608 записала мѣщанка мѣста Перемышля Феська, жена Ивана Негребецкого тому монастыреви 50 зл. „Comparens personaliter, говоритъ записъ, coram Iudicio et actis praesentibus terrestribus Premisliensis Nobilis Feška consors Nobilis Iwan Nehrebecki... xenodochio vero ad eandem Ecclesiam S. Joannis rit. gr. spectanti quinquaginta florenos pecuniae polonicae, Monialibus aut vulgo Czernicam cum Priori alias Ihumeno ad Ecclesiam Beatissimae Virginis Mariae rit. gr. in villa Bileziesitam nunc et pro tempore existentibus itidem quinquaginta florenos pecuniae polonicae assignavit.“ (Перемышлянинъ, мѣсяцословъ на г. 1854. стор. 13. 18.)

4. Вишня, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуютъ Помяники Креховскій старый, писанный при концѣ XVII. вѣка іеромонахомъ Діонисіемъ Сѣкевичомъ, и Щеплотскій. Першій наводитъ на стор. 72. выразно: „Упись инокинъ монастыра Вишеньского.“
5. Волсвинъ, въ обр. Жолк. Монастырь той приходитъ въ списѣ монастырѣвъ дѣвичихъ въ Галиціи. (Львовянинъ, мѣсяцословъ на р. 1862. Львовъ, стор. 80.)
6. Воля Арламовска. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Креховскій и Щеплотскій. (Помяники въ библ. монаст. Креховского.)
7. Городище, въ обв. Жолк. О томъ монастырѣ згадуютъ Помяники Креховскій зъ XVII. в., и Щеплотскій на стор. 72.
8. Дзѣбулки, въ обв. Жолк. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Креховскій старый зъ XVII. вѣка на стор. 68 и 69, и наводитъ „упись черничій зъ Дзѣбулокъ.“
9. Жолковъ. Въ р. 1743, коли то о организацію монастырѣвъ и мужескихъ и дѣвичихъ ходило, позвозивъ кн. Радзивиль, монахини зъ монастырѣвъ въ его добрахъ находячихъ ся, а то зъ Жолкви, Кулукова и Сассова, до иныхъ монастырѣвъ, якъ воля Митрополиты, переселити. (Акты въ архивѣ монастыра дѣвичого въ Словитѣ.)
10. Загвѣздъ, св. Троицкій, въ обв. Стан. Монастырь той знесло правительство въ р. 1782. Жили ту на тотъ часъ 6 черницы, котрымъ ѡттакъ епископъ Бѣлянскій по 150 зл. на утрыманье дававъ. (Акты монастыра дѣвичого въ Словитѣ.)
11. Камѣнка Струмилова, въ обв. Золоч. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Креховскій, писанный при концѣ XVII. вѣка іеромонахомъ Діонисіемъ Сѣкевичомъ, на стор. 71.
12. Креховъ, въ обв. Жолк. Въ помяникахъ Щеплотскѣмъ и Креховскѣмъ приходитъ много уписѣвъ монахинъ зъ Крехова, зъ чого догадывати ся треба, же и въ Креховѣ въ XVII. вѣку существовавъ монастырь женскій.
13. Крылосъ, св. Ілійскій. О монастырѣ св. Іліи есть подѣ р. 1634 згадка, же ту бувъ такожъ и монастырь дѣвичій. (Sabbatho post. fest. S. Margarethae. In Castro Haliciens. Lib. 23. Relatio poponis de Uście, quia G. Podorecka mortua

fuit in monasterio Haliciensis S. Heliae apud moniales O. S. B. M. seu Czernice.)

14. Куликѡвъ, въ обв. Жолк. Въ р. 1743, коли то о организацію монастырѡвъ и мужескихъ и дѣвичихъ ходило, позволивъ кн. Радзивилъ, монахини зъ монастырѡвъ въ его добрахъ находячихъ ся, а то зъ Жолкви, Куликова и Сассова, до иныхъ монастырѣвъ, якъ воля Митрополиты, переселити. Помяникъ Крехѡвскій наводитъ много упысѡвъ монахинъ Коликѡвскихъ. (Акты монаст. въ Слобѣтѣ.)
15. Львѡвъ, Введенія Пресв. Богородицы. Васиій, Господаръ Молдавскій записавъ письмомъ своимъ, выданнымъ въ Яссахъ дня 29. Жолтня 1646. грунтъ свой власный во Львовѣ на передѣстѣю Жолкѡвскѡмъ лежащій, монахинямъ, на выставленіе тамже монастыра и церкви. Даровызну тоту, якъ свѣдчитъ привилей короля Михаила, подтвердивъ король Іоаннь Казиміръ грамотою зъ дня 8. Червця 1659, и скланяючи ся на прошеніе Львѡвского епископа Арсенія Желиборского, позволивъ монахинямъ будовати монастырь и церковь, и мати ѡтдѣльного священника. Въ р. 1673 дня 8. Листопада выдавъ король Михаилъ привилей, въ котрѡмъ подтверждаючи грамоту Іоанна Казимира, монастыреви „prawo do gruntu „Pietnickie“ między gruntami Wojciecha Zbaraskiego i Jacka Solarza z jednej, a Prokopa Skubilki z drugiej strony leżącego przez W. Wasyla Wojewodę i Hospodara ziem Moldawskich u Szlachetnych Jana Skorodyńskiego i Fedory małżonków fer. 3. post. Dom. Quadrag. ocul. prox. 1642 kupionego, i przez tegoż Hospodara tymże zakonnicom religiej greckiej Lwowskim на выставленіе monasteru i cerkwi podług даного listu w Jasiech 29. Act. 1646 zapisanego“, а дальше и привилей епископа Шумлянського зъ дня 24. Жолтня 1669 „na wolne swic, począwszy od półgrosza, po groszu, po półtoraku i dalej robiena, i onych wszędzie przedawania, także i proskur pieczenia i onych przedawania, bez wszelkich popów, diaków i innych osób przeszkody“ забезпечивъ, додаючи зо своєї сторони: „i monastyr ten od wszelkich podatków, ciężarów, czynszów królewskich i zamkowych, tudzież i od żołnierskich stacyi, składek i exacty i innych powinności Urzędów, Sądów, Władzy i Juryzdykeyi Świeckich wyjmujemy i uwalniamy“, абы якъ дальше говорить „za obraniem sobie

z pośrodku siebie Starszej Ihumeniej, spokojnie żywot prowadzili.“ Монастырь св. Воведеньскій стоявъ въ серединѣ межи церквою нынѣшною св. Пятницкою и знесеною въ р. 1774 св. Воскресеньскою. Въ р. 1781 загадали монахины будовати новый монастырь, и дня 11. Мая тогожь року положивъ бувъ Петро Бѣлянскій Епископъ Львовскій первый угольный камѣнь подъ нову будову; но якось такой заразъ по томъ знесено монастырь, а оставшіи ся черницы съ церковными рѣчами переведено въ монастырь Словицкій въ обв. Золочевскѣмъ. Забудованя монастыра и грунта, котри нынѣ становлять №г. конскр. 203. 204. 205. 206 и 207^{3/4}, продано на лицитаціи въ р. 1812 мѣщанинови Шульцови за 2000 фл. рен В. В.; ѳтъ того перейшли они до мѣщанина аптекара Томанка, а ѳтъ того ѳткупило ихъ знова Правительство въ р. 1828 за 16000 зл. М. К., и велѣло перебудовати на ка- сарию, котра и нынѣ поблизь церкви св. Пятницы стоитъ.

16. Львовъ, св. Онуфрейскій. Монастырь той заложило Братство Ставропигіанске Львовске около р. 1591. Въ томъ р. 1591 посѣтивъ Митрополитъ Михаилъ Рогоза, будучи на тотъ часъ во Львовѣ, и монастырь св. Онуфрейскій, стоячій подъ опѣкою Ставропигіи, и ѳтправивъ ту Литургію. По Литургіи просило Братство Ставропигіанске Митрополита о благословеніи начавшой ся ту уже на тотъ часъ будовы госпитала, больницы и монастыра. Митрополитъ благословячи тое чело- вѣколюбное дѣло, выдавъ грамоту, въ котрой такъ говоритъ: „Мѣщане Львовскіи показали намъ и грунтъ и матеріи не- мало наготовленной на шпиталь мужескій и женскій, на стран- нопріемницу и больницу, и весь грунтъ монастыра того му- ромъ обвести хотячи; при томже монастыру и другое мѣстце на женскій и дѣвическій монастырь показали намъ, зачимъ оповѣдали волю свою, и въ тыхъ лѣтахъ съ помощію Божією хотимъ тое дѣло зачатое кончити, на що просили насъ на таковыя дѣла благословенія, и позволенія ѳтъ насъ жадали, и дали намъ справу о захованіи монастыра того фундатор- ства...“ Въ року 1603 in Castro Leopold. feria 6. in crast. Corporis Christi записавъ Константинъ Корняктъ, членъ Брат- ства Ставропигіанскаго св. Успенскаго, тому Братству 4000 зл., и забезпечивъ ихъ на добрахъ своихъ Збоискахъ съ тымъ назначеніемъ, абы една половина процентѣвъ изъ

той сумми употребляла ся на городску св. Успеньску церковь, а друга на монастырь женскій заложенный при церкви св. Онуфрія. Село Збоиска перейшло по выгасненю родины Корняктѣвъ до родины Журавинскихъ, ѡттакъ дѣдушицкихъ, а на послѣдокъ дѣдало ся оно Воеводѣ Рускому, Старостѣ Яворѣвскому и Красноставскому Якови Собѣскому, отцу Короля Яня III. Со всѣма тѣми дѣдичами Збоискъ, понеже процентѣвъ платити нехотѣли, проводила Ставропигія процесъ ажъ до р. 1643. Въ томъ року 1642 присудивъ Трибуналъ Люблинскій, щобы дѣдичъ Збоискъ выплативъ Братству проценты за весь часъ; но закиль Братство до грошій прійшло, росли выдатки процессови такъ высоко, же перевышили и проценты и с мѣ капиталъ. Збоиска по наслѣдству дѣдали ся по ѡтцу Королеви Янови III.; но ѡнъ такожь не плативъ, и самыхъ процентѣвъросло 1200 зл. По многихъ покорныхъ просьбахъ Братства, велѣвъ на послѣдокъ король заплатити и проценты и капиталъ. Въ року 1705 по занятію Львова черезъ Шведѣвъ потеряло Братство Ставропигіанске всего 120.000 зл., а въ томъ и фундаціону сумму Корняктѣвску. Такимъ способомъ утративъ монастырь женскій при церкви св. Онуфрія свою фундацію, и единственное жерело удержаня. Но существовавъ ѡнъ еще и поныѣше ажъ до р. 1744; ѡттакъ не ма уже згадки онемъ, и видать ся, же при организаціи монастырѣвъ въ року 1744 существовати переставъ. (*Album, czyli księga wpisujących się przyjętych do Instytutu Stauropegialnego członków*, въ архивѣ Института Ставр. во Львовѣ, (ту на стор. 139. грамота Митрополита Михаила Рогозы, а на стор. 402 записъ Корвякта). — *Зубрицкій Діонисій, исторія Ставропигіи*. стор. 25. 53. 89. 131. 180. — *Журналъ Министерства Народнаго Просвѣщенія*. СПБ. 1849—1850.)

17. Николаевъ, св. Вознесенскій, въ обв. Стр. Въ р. 1654 записавъ тому монастыреви Андрей Залешай, обыватель мѣста Николаева, грунтъ свой въ Николаевѣ о межу съ грунтомъ Братства св. Іоанновского. (Акты монастыра дѣвичого въ Словѣтѣ.)
18. Нова Гребля, въ обв. Жолк. О тѣмъ монастырѣ згадуе Помянникъ Крехѣвскій зъ XVII. вѣка, на стор. 72.

19. Олеско, въ обв. Золоч. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Крехѡвскій, писанный іеромонахомъ Діонисіємъ Сѣнкевичомъ при концѣ XVII. вѣка, на стор. 72.
20. Пекуличи, въ обв. Перем. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Крехѡвскій, писанный іеромонахомъ Діонисіємъ Сѣнкевичомъ при концѣ XVII. вѣка, на стор. 72.
21. Подлубы, въ обв. Жолк. О томъ монастырѣ згадуютъ Помяники Крехѡвскій зъ XVII. вѣка, и Щеплотскій.
22. Пѡдгайцѣ, въ обв. Береж. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Крехѡвскій писанный іеромонахомъ Діонисіємъ Сѣнкевичомъ при концѣ XVII вѣка, на стор. 72.
23. Пустельники, въ обв. Золоч. О томъ монастырѣ згадуе Помяникъ Крехѡвскій зъ XVII. вѣка, на стор. 72.
24. Рогатынь, въ обв. Береж. Монастырѣ Рогатыньскій знесено въ р. 1768., дня 7. Червця, а черниці перенесли ся до монастыра въ Словѣтѣ. Церковь монастырскую продано до села Дрышова коло Краснопуши, де еще и нынѣ стоить. (Акты монастыра дѣвичого въ Словѣтѣ.)
25. Розгѡрче, въ обв. Стрыйскѡмъ. Въ р. 1761 здѣлавъ Епископъ Перемышльскій Онуфрій Шумлянскій описанье своей діецезіа, де межи инными такъ говоритъ: „In eadem dioecesi Premisliensi reperiuntur moniales S. Basilii, habent suum monasterium in Smolnica et alias duas residentias, unam in civitate Jaworów et aliam in villa Rozhorceze, sed quia pauperes sunt, et ex fundatione congruam sustentationem non habent, etiam opera manuum suarum et elemosynis vivere coguntur. (Перемышлянинъ, мѣсяцесловъ на г. 1857. ст. 127.
26. Рыпянка, св. Троицкій, въ лѣтѣ неоподаь ѡтъ села, въ обв. Стан. Монастырѣ Рыпяньскій знесено въ р. 1756 за дѣла браку фундаціи, а черниці перенесли ся часть до Рогатына, а часть до Загвѡздя. Черниці того монастыра складали малый обѣтъ десь на Волощинѣ, а великій въ Крылошѣ. (Акты монастыра дѣвичого въ Словѣтѣ.)
27. Сассѡвъ, въ обв. Золоч. Въ р. 1743 поставивъ кн. Радзивиль Митрополитъ до воли, перенести монахини зъ того монастыра до которого иинного. Епископъ Левъ Шептыцкій велѣвъ го знести въ р. 1759, а черниці удали ся до Словѣты. (Акты монастыра дѣвичого въ Словѣтѣ.)

28. Словита, въ обв. Золоч., см. выше стор. 28.
29. Смѣльниця, въ обв. Самб. На Соборѣ въ Перемышлѣ въ р. 1693 ухвалено, абы ту устроить Новиціятъ Въ р. 1764 по приказу Епископа Перем. Аѳанасія Шептицкого отбула ея визита монастыра, де тогда подѣ начальствомъ игумени Софіи Левинской еще осмъ инокниѣ и пять новиціатокъ было. Монастырѣ Смѣльницкій знесено десь по р. 1780; зѣ церкви монастырской, котру зѣ твердого матеріалу Епископъ Перемышльскій Аѳанасій Крупецкій († 1651) выставивъ, стоятъ нынѣ лише головныи стѣны. (Перемышлянинѣ, мѣсяцесловѣ на г. 1854 стор. 25—92. — на г. 1857. стор. 127. на годѣ 1858 стор. 11. 15. — Зоря галицка. Львѣвъ. 1851. ст. 128.)
30. Уневѣ, св. Преображенскій, въ обв. Золоч. Монастырѣ той знесено въ другѣй половинѣ XVIII. вѣка, а монахины перенесли ся до Словиты.
31. Утѣхѣвъ, въ обв. Золочев. Монастырѣ той приходитъ въ списѣ монастырѣвъ дѣвичихъ въ Галиціи. (Львовянинѣ, мѣсяцесловѣ на р. 1862. стор. 90.)
32. Фирлеевъ, въ обв. Береж. О томѣ монастырѣ згадуе Помяникъ Крехѣвскій писанный іеромонахомъ Діонисіемъ Сѣнкевичомъ при концѣ XVII. вѣка на стор. 71.
33. Фороша, въ обв. Перем. Монастырѣ той приходитъ въ списѣ монастырѣвъ дѣвичихъ въ Галиціи. (Львовянинѣ, мѣсяцесловѣ на р. 1862. Львѣвъ. стор. 90.)
- 34* Яворѣвъ, въ обв. Перем., см. стор. 22.
35. Язвинѣ, въ обв. Желк. коло села Добротвора, для того такожѣ часто Добротворскій названный. Отъ суммы фундаціи 24000 зл. знесеного Язвиньского монастыра, побиравъ процентъ монастырѣ въ Смѣльницѣ, зѣ чого догадывати ся треба, же монахины, по знесенію Язвиньского монастыра, перенесено до Смѣльницкого. (Акты монастыра дѣвичого въ Словѣтѣ. — Науковий гал. русе. Сборникъ. Львѣвъ 1867. стор. 102.)
36. Ясенѣвъ, въ обв. Золоч. Монастырѣ той приходитъ въ списѣ монастырѣвъ дѣвичихъ въ Галиціи. (Львовянинѣ, мѣсяцесловѣ на р. 1862. Львѣвъ. стор. 90.)

II.

Въ старинной руской церкви вели монахи жизнь монашеску троякимъ способомъ: одни подвизали ся въ пещерахъ, други на столпѣ, а третіи вели жизнь монашеску въ монастырахъ общежительныхъ.

Першій способъ жизни монашеской, т. е. жизни въ пещерахъ, перенесъ изъ Святой Горы, изъ Аѳона, въ руску землю, и прославивъ ю своимъ примѣромъ пр. О. Антоній, въ святѣмъ крещеніи Антипа названный, родомъ изъ мѣстечка Любеча на Украинѣ, въ губерніи Черниговской. Уже въ молодыхъ лѣтахъ було сердце его страхомъ Божиимъ переполнено, и „Богъ вложилъ ему на умъ, якъ говоритъ Несторъ, — „желаніе странствованія; и ѡнъ страствуя достигъ и святой горы Аѳонской.“

На гору Аѳонску, котра, мовъ то островъ по надъ плащиною моря, по надъ далекими и широкими рѣвнинами мѣста Солуня взносить ся, сохранила ся буда, уже десь ѡтъ самого начала монашества на востоцѣ, правдива жизнь монашеска, и монастыри тамтейшіи, греческіи и славянскіи, були головною школою монашества для всего христіанского востока.

Антипа прійшовши на Святу Гору, ставъ обходити монастыри, и присматрѣвати ся житію монашескому; а увидѣвши рѣвноангельскій способъ жизни подвижниковъ, розгорѣвъ еще бѣльшою жаждою тоє побожное и чудное житіе наслѣдовати. Съ тымъ намѣреніемъ удавъ ся ѡнъ до настоятеля одного изъ монастырѣвъ съ прошеніемъ,

щобы го въ монашество пріявъ. Настоятель, мовъ то бы предчувствующи будущее значеніе Антипы, постригъ го въ монашество, и давъ му имя Антонія, отца подвижниковъ Аѳонскихъ. Антоній выбравъ ѡттакъ для себе, по прумѣру бѣльшой части тогдашнихъ монаховъ Аѳонскихъ, спосѣбъ житя пустынного, и осѣвъ въ печерѣ, котру еще и нынѣ показываютъ. Успѣхи Антонія, въ духовной жизни умножаючи ся зъ дня на день, радовали набожныхъ жителей Аѳонскихъ, и коли Антоній достигъ совершенности въ монашеской жизни, прикликавъ го Игуменъ постригавшій го въ монашество до себе, и сказавъ: „Антоніе поверни на Русь, и да будетъ тобѣ благословеніе ѡтъ Святой Горы, понеже многіи чорноризци мають ѡтъ тебе произойти;“ ѡттакъ поблагословивъ и ѡтпустивъ го рекши: „Иди съ миромъ!“

Святой Антоній повернувши до ѡтчины, и послышавши уже въ Куреку о обителяхъ Кіевскихъ, прійшовъ на послѣдокъ до Кіева, и ставъ обходити тутейшіи монастыри. Но видай чи власне не для того, же не найшовъ у нихъ такого порядка, до якого привикъ бувъ подвижаючи ся на Аѳонѣ, не хотѣвъ ни въ единомъ изъ нихъ остати ся. Тогда шукаючи для себе ѡтповѣдного мѣстця, взявъ ходити по поблизкихъ дебрахъ и горахъ, и такъ прійшовъ на гору, де стояла невеличка (въ два сажни) печерка, котру уже передше выкопавъ бувъ пресвитеръ Берестовской церкви Иларіонъ, пѣзнійше первый изъ Русинѣвъ Митрополитъ Кіевскій, абы ту въ уединенію ѡтдавати ся молитвамъ и постамъ. Пр. Антоній полюбивъ тото мѣстце, осѣвъ ту, розширивъ печеру, затворивъ ся въ ней десь около року 1051, и тото бувъ початокъ монашеской жизни въ печерахъ або затворахъ на Руси.

Слава о духовныхъ трудахъ и подвигахъ побожного Антонія скоро рознесла ся въ народѣ, и начали прихо-

дйти до него люди, приносить необходимое до жита, и онъ прославивъ ся такъ, якъ иногда Антоній Великій. Приходячи просили го о молитву и благословеніе, а де-некотры просили ся къ нему въ сожительство. Передъ всѣми стали ся гѣдными тои чести священникъ Никонъ, котрому пр. Антоній поручивъ пострыгати тыхъ, котрыхъ принимавъ до себе для печерныхъ подвиговъ, а ѡттакъ побожный Ѳеодосій, котры съ пр. Антоніемъ були першіи затворники печерскіи на Руси.

Житію въ печерахъ посвящали ся пѣзнѣйше многіи; славнѣйшіи изъ нихъ: Исаакій, передше богатый купецъ, Агапитъ, родомъ Кіевлянинъ, славный лѣкаръ, ѡттакъ Никита, Лаврентій, Іоаннъ и Пименъ, и много страдальныи Іоаннъ и Аѡнасіи.¹⁾ Знанный естъ такожь печерникъ Мартинъ въ Туровѣ. Лѣтописи свѣдчатъ, же и пѣзнѣйше побожныи черцѣ затворяли ся въ печерахъ. Такъ Лѣтопись Воскр. 2, 33. пѣдъ р. 1114, розказуючи о Ростиславѣ, — коли тойже погребавши съ честію кн. Вячеслава, и хотячи ѡтумерщину роздати церквамъ, велѣвъ знести и одежъ и золото и серебро, — мовить: „и нача роздаяти по монастырѣмъ, по церквамъ и по затворамъ“; а Радзив. лѣтопись 216 пѣдъ рокомъ 1174 о Святославѣ Черниговскѣмъ, якъ взявъ Кіевъ, такъ говоритъ: „попрода весь Кіевъ, и игумени и попы, и черницы, и черницы, и затворы, и латину и гости.“

Далеко пѣзнѣйше (о чѣмъ лѣтописи не згадуютъ) находили ся печерники на Волиню и у насъ въ Галиціи. Такъ въ Почаевскихъ печерахъ подвизали ся печерники майже еще въ XVI. вѣку. Такъ видимо еще днесъ добре удержанныи рукою людскою въ скалѣ выкутыи три пещеры, недалеко ѡтъ села Розгѣрча коло мѣстечка Скольного, де неоподаля существовавъ такожь и

¹⁾ Патерикъ.

монастырь общежительный. Въ селѣ Рукомышу, коло мѣстечка Бучача, де ажъ до р. 1712 существовавъ монастырь, находятъ ся велика пещера, въ котрѣй колисьто подвизали ся пещерники. Въ Пещерахъ въ Улашкѣдехъ, коло мѣстечка Ягольницѣ, подвизали ся поединокіи монахи десь ажъ до кѣнця XVII. вѣка. Въ великихъ пещерахъ въ селѣ Страчу недалеко мѣста Львова жили пещерника еще десь при кѣвци XVI. вѣка, котрыхъ Татары якъ переданье говоритъ, наложивши передъ пещерою огонь, дымомъ выдусили. Въ Креховѣ, селѣ Жолкѣвского обвода, 3 мили ѡтъ Львова, проживавъ О. Іоиль, заложитель нынѣшняго Крехѣвского Монастыря въ пещерѣ на горѣ надъ приселкомъ Фійною, уже въ другѣмъ десатку XVII. вѣка.

Другіи способъ жизни монашеской, т. е. жизнь монашеска на столпѣ, по примѣру св. Симеона Столпника, найшовъ такъ якъ въ Греціи такъ и на Руси дуже мала подвижничѣвъ. Въ рускѣй церквѣ знаньи суть лише два ѡтличныи столпники: св. Кириллъ († 1183), сынъ богатыхъ родитѣвъ, пострыженецъ монастыря Туровского св. Борисоглѣбского, пѣзнѣйше Епископъ и великій учитель въ Туровѣ, и св. Никита, передше богатый митаръ. пѣзнѣйше столпникъ Переяславскій.²⁾

Подвизничества въ пещерахъ и на столпѣ були дуже и незвычайно тяжкіи; для того вели такіи жизни десь колись лише поединокіи подвижники. На послѣдокъ устали тыи оба способы подвизничества цѣлкомъ, до чого ви-

²⁾ Ъдае ся же и пѣзнѣйше ѡтдавали ся рускіи монахи тяжкому подвижничеству на столпѣ. Герберштейнъ пробувавшій въ Москвѣ въ р. 1516—1524. подае вѣтку о рускихъ монахахъ столпникахъ за его часѣвъ, и мовить: „Sunt plures.... qui ex monasteriis in heremum se conferunt, ibique tuguriola faciunt, quae aut soli aut cum sociis incolunt, victum ex terra et arboribus quaerunt, nimirum radices, et alios arborum fructus. Hi autem Stolpniki appellantur. (Rerum Moscov. Comm. стр. 29.)

дай обстоятельства политичныи, наибольше же понятія времени причинили ся.

Звычайною и властивою жизнею монашескою на Руси бувъ третій способъ подвижничества, т. е. жизнь общежительна, котра на Руси вразъ съ крещеціемъ Кіевлянъ повстала. Князь Владиміръ принявши св. крещеніе взявъ съ собою до Кіева такой заразь изъ Херсона Первосвятителя Михаилъ и присланныхъ собѣ изъ Греціи и Болгаріи проповѣдникѣвъ монахѣвъ. Первосвятитель Михаилъ окрестивши Кіевлянъ заложивъ уже въ р. 988 св. Михайловскій, монахи же св. Спаській, а князь Владиміръ самъ св. Вогородичный монастырь; и въ монастырахъ тыхъ заведено общежитіе.

Первыи два способы подвижничества, т. е. жизнь въ затворахъ и жизнь на столпѣ, не мали певныхъ установленныхъ правилъ, и лагоднѣйша або острѣйша жизнь така зависѣла ѳтъ слабшой або сильнѣйшой жаркости подвижника самого; иначе стояла рѣчь съ общежитіемъ. Общежитіе операло ся на певныхъ правилахъ. Св. Василій Великій, заводячи общежитія, уложивъ и приписавъ своимъ обителямъ общежительныи правила, котрыхъ монашество въ церквѣ греческѣй и по нынѣшній день, що до головныхъ засадъ, неизмѣнно держитъ ся. Но до правилъ св. Василія Великого додавали поодинокіи такъ закладателѣ якъ и управителѣ монастырѣвъ, то обстоятельствами политичными, то вымаганнями времени, часто же и потребами мѣстцевости и климату принужденныи, съ часомъ рѣжныи додатки, и такъ прійшло, же въ часъ крещенія Руси монастыри въ Греціи и въ Болгаріи, неоднаковыхъ правилъ общежительныхъ держали ся.³⁾ Монахи прійшовшіи крестити Русь, походили

³⁾ Пр. Никонъ черноризецъ (ум. около р. 1000) въ своемъ Тактиконѣ или Типиконѣ въ предисловіи говоритъ: „потребно есть вѣдѣти;

изъ рѣжныхъ то греческихъ то болгарскихъ монастырѣвъ, и позаводили въ позакладаныхъ заразъ по крещенію монастырахъ такіи уставы, и такой порядокъ, якихъ они то въ Греціи то въ Болгаріи, а каждый въ своемъ монастырѣ, держали ся. Но якіи були тии уставы, якого порядка держали ся первыи на Руси монахи въ своихъ обителяхъ, о томъ лѣтописи жадного намъ не донесли свѣдоцтва. Изъ лѣтописей, особливо изъ исторіи Лавры печерской, лише тое можъ замѣтити, же, якъ ино що сказано, первыи монахи на Руси не держали ся одного и того самого порядка, и же тии порядки котрыхъ держали ся були недостаточныи и неполныи; а ѡттакъ же въ такомъ складѣ позѣстали они ажъ до игуменства пр. Ѣеодосія Печерского.

Якъ извѣстно пр. Никонъ, котрому пр. Антоній поручивъ бувъ первое настоятельство надъ монахами въ печерахъ, удаливъ ся, уходячи передъ гнѣвомъ кн. Ярослава за постриженіе двохъ боярѣвъ въ монашество, — и зъ пещери, и зъ Кіева. По немъ постановивъ пр. Антоній, игуменомъ печерскимъ пр. Варлаама, котрый, понеже печерная церковь и пещеры самыи для умножающихъ ся зъ дня на день монахѣвъ стали ся тѣсными, за загальнымъ согласіемъ и церковь во имя Успенія Пр. Богородицы, и монастырь надъ пещерою побудовавъ. Коли ѡттакъ около р. 1062 пр. Варлаамъ перенесъ ся на игу-

яко же изначала суцал со мною братія свѣдять, яко различни типики Студійскія же и Іерусалимскія прочтохъ и собрахъ, и не согласиша ся еденъ ко другому, ниже Студійскій съ друзѣмъ Студійскимъ, ни Іерусалимскій съ другимъ Іерусалимскимъ.“ И дальше въ словѣ шестомъ повторяе: „такожде и Студійскій обрѣтохомъ типики различни, и ниже сравниють ся другъ другу, и ради несравненія сего, и паче же ни отъ Божественныхъ писаній имѣяху свидѣтельства нѣкая, и точію глаголюще сице: „яко сотворяемъ се и се.“ (Макарія, Епископа Винницкого, Исторія русской церкви. СПб. 1857. II, стор. 218. пр. 103.)

меньство св. Дмитріевскаго монастыря, поступивъ на игуменьство за благословеніемъ пр. Антонія, пр. Θεодосій.

Пр. Θεодосій обнявши зарядъ печерскои обители, жауважавъ великій недостатокъ такъ въ церковнѣмъ, якъ и во внутрєннѣмъ и во внѣшнѣмъ порядку своего монастыря; а якъ десь въ короткѣмъ часѣ число монаховъ надъ 100 братій достигло, увидѣвъ ся пр. Θεодосій въ великѣмъ клопотѣ.

Якъ то уже выше сказано не держали ся монахи Кіевскіи на тотъ часъ едного и того самого устава, и въ порядку общежитія тогдашнихъ Кіевскихъ монастырѣвъ пановала загальна нужда. Пр. Θεодосій, найтросклившій отецъ о добро своего монастыря, постановивъ завести въ немъ докладный общежительный уставъ, а будучи переконанымъ, же докладный и полный уставъ лише изъ Константинополя, яко середоточія православія и правильной монашескои жизни, дѣстати можна; выславъ едного изъ своихъ черцѣвъ до Ефрема скопца, черця Кієво-печерскаго, котрый живъ въ еднѣмъ монастырѣ Константинопѣльскѣмъ, щобы тотъ Ефремъ списавъ весь уставъ студійскаго монастыря, и приславъ до Кієва.⁴⁾ Межи тымъ прибувъ до Кієва изъ Греціи митрополитъ Георгій, и съ нимъ чернецъ студійскаго монастыря Михаимъ, у котрого также найшовъ ся списокъ

⁴⁾ Θεодоръ Студитъ, творецъ такъ названого студійскаго устава, въ котрѣмъ уложеніи суть правила для монастырскаго общежитія, живъ въ Константинополѣ въ часахъ иконоборства и седмого вселенскаго собора въ Никен. Твердый въ догматахъ, рано прославивъ ся бѣ своими борбами съ еретиками, но еще болѣе тымъ, же полюбивши черническое житіе ведля давныхъ правилъ св. Отцѣвъ, особливо же св. Висилія Великаго. Той монастырь, въ котрѣмъ живъ пр. Θεодоръ, и бѣмъ котрого называвъ ся Студитомъ, преданіями своими бѣмъ связанный съ Римомъ; его заложивъ еденъ патрицій Римскій именемъ Студій, на строгихъ правилахъ, и по имени его называвъ ся и монастырь его — студійскимъ.

устава студійского. Описавши той послѣднѣй спысокъ, може бути не полный, и дѣставши полный списокъ всего студійского устава ѡтъ Ефрема скопца, и порѣвнавши межи собою два тыи списки, пр. Θεодосій велѣвъ го прочитати передъ собранною братією, и „устави въ монастырѣ своемъ, како пѣти пѣнія монастырскія, и поклоны како держати, и чтенія почитати, и стоянія въ церкви и весь рядъ церковный, и на трапезѣ сѣданіе и что ясти въ кыя дни все съ установленьемъ.“ И ѡтъ того часу, якъ говоритъ Несторъ „начавъ ѡнъ устроить все пѣдля устава монастыра Студійского, якъ то и до нынѣ совершаютъ ученики его.“

Нема сомнѣнія, же що дотичить ся порядка службы церковной, запровадивъ пр. Θεодосій въ своемъ монастырѣ такой уставъ, який бувъ въ монастырѣ студійскѣмъ. Не такъ дѣяло ся съ другою частію устава, т. е. съ правилами властивого внутренняго и внѣшняго житя монастырского.

Пр. Θεодосій принявши студійскій уставъ, не ограничавъ ся, що ся дотичить тыхъ послѣднихъ правилъ, предѣлами буквы его; но маючи на взгядѣ самый духъ устава, запровадивъ и нѣкоторые свои правила. Такъ не ѡтправлявъ ѡнъ никого изъ приходившихъ и просившихъ ѡтъ него постриженія, чи ѡнъ бувъ богатый чи убогій; противно каждого пріймавъ ѡнъ съ радостію, лише же не заразъ пострыгавъ. „Вся приходящая — читаемо въ его житію — съ радостію пріимаше. Но не тогда абіе постригаше его, но повелѣваше ему въ своей одежди ходити, дондеже извыкнеше весь строй монастырскій. Тоже по сихъ облачаше его въ мнишескую одежду и тако паки въ всѣхъ службахъ искушаше его. И тогда остригъ, облачаше его въ мантию, дондеже паки бываше чернецъ искусенъ житіемъ чистымъ, и тогда

„сподобяше его пріяти великій ангельскій образъ и тако „полагаше нанъ куколь.“⁵⁾

Братія монастыра Пр. Θεодосіа роздѣляли ся про тое на чотыри кляссы: едныи не були пострыженныи и ходили въ свѣтскѡй одежи; другіи, хотяи еще не були пострыженныи, но ходили въ монашескѡй одежи; третіи були уже пострыженіи, и носили мантию; четвертыи були облеченыи въ великую схиму. Слѣдовательно пр. Θεодосій робивъ рѡзницю межи малою и великою схимою, де пр. Θεодоръ Студитъ не допускавъ такои рѡзницѣ. „Да не даси — говоритъ тойже въ своемъ завѣщанію „игуменови, — кому оно, еже глаголють, малъ образъ, та „же великій; образъ бо единъ есть, якоже и крещеніе.“⁶⁾

Кромѣ того, видимо изъ житія пр. Θεодосіа, же позавадивъ ѡнъ еще инныи установы дотичачіи ся монастырскаго житя. До игуменьства пр. Θεодосіа бувъ звычай, же закладателѣ монастырѡвъ сами поставляли игуменѡвъ своимъ монастырамъ, якъ то мало що передже зробивъ кн. Изяславъ, назначаючи Варлаама, игумена печерскаго, игуменомъ новопобудованого св. Димитріевскаго Кіевскаго монастыра, — що въ прочемъ и самъ пр. Антоній дѣлавъ, поставляючи насампередъ Варлаама, а ѡттакъ Θεодосіа игуменомъ въ печерскѡмъ монастырѣ. Пр. Θεодосій упорядковуючи свѡй монастырь змѣнивъ той звычай и постановивъ, абы монахи сами выбирали собѣ игумена, и такого, еслибы бувъ нездѣбный, або показавъ ся негѡднымъ, игуменьства лишали; лише о запавшѡмъ выборѣ мали монахи давати знати мѣстцевому Епископови и Князеви, и Епископъ за потвердженіемъ княжескимъ вводивъ выбраного на игуменьство ведля церковного припису.⁷⁾

⁵⁾ Несторъ. Житіе пр. Θεодосіа,

⁶⁾ Θεодора Студита огласитъ слова, изд. Оут. пуст. стор. 283.

⁷⁾ На подѣставъ того правила лишили монахи лавры печерской игу-

Пр. Θεодосій упорядковавъ заразомъ и монастырскіи услуги, и запровадивъ въ своемъ монастырѣ: дошестика або уставника, котрый провадивъ порядокъ въ набоженствахъ; пономара, котрый мавъ пѣдъ собою церковныи рѣчи; економа, або господара монастырскаго маетку; келлара, котрый мавъ пѣдъ собою трапезу, просфорню и комору съ запасами до житя потребными, а на послѣдокъ и воротара, котрый заедно стерегъ монастырскихъ ворѣтъ.

Пр. Θεодосій приказавъ такожъ, абы въ монастырѣ дѣяло ся всео не иначе, якъ за благословеніемъ игумена. Коли надходивъ часъ набоженства, приходивъ пономаръ въ келлію игумена, и просивъ го о благословеніе скликати братію. Такъ и хлѣбъ пекли и страву варили заедно лише за благословеніемъ игумена. Страву приготоулену безъ благословенія, велѣвъ пр. Θεодосій звычайно кидати въ огонь, або въ рѣку. Трапезу приказавъ онъ держати вспѣлну; при трапезѣ заховати такую побожнѣсть, якъ при святѣмъ престолѣ, въ тихости поживати стрavy и слухати чтенія, и бѣльше трехъ стрavy не давати. Безъ благословенія игумена кромѣ трапезы никому не позволено було ни ѣсти ни пити, ни держати хлѣба, або воды въ келліи, ни ѣсти ягоды въ поли. Въ келліяхъ приказавъ пр. Θεодосій монахови держати нищобудъ своего власного, ни стрavy ни одежи. Если игуменъ обходячи келліи найшовъ щось подѣбного, то повелѣвавъ кидати въ огонь. Въ годинахъ вѣльныхъ ѣтъ богослуженія и услугъ монастырскихъ приказавъ онъ монахамъ занимати ся молитвою, и читаньемъ або спѣваньемъ псалмѣвъ; дальше же приказавъ занимати ся рукодѣліями, переписываньемъ служебныхъ и поучительныхъ книгъ церков-

мена своего Стефана, першого по пр. Θεодосію, майже яко негѣдного того достоянства, — котрый заложивъ для себе въ Кіевѣ, на мѣстци Кловѣ названѣмъ, св. Ризоположенскій монастырь.

ныхъ, особливо же прикладати ся до наукъ и умѣтностей.⁸⁾ По повечерію заказано было монахамъ одному до другого ходити и разомъ бесѣдовати. Заказано такожъ было безъ благословенія игумена выходить за монастырскіи ворота. Бѣльшую часть ночи и цѣле рано монахи проводили въ молитвахъ и службахъ церковныхъ, а для ѳтпочинку назначено было полудне. Ѳттакъ воротаръ заправъ монастырь заразъ по обѣдѣ, и не впускавъ до монастыра никого до самой вечерни. При взаимныхъ отношеніяхъ монаховъ перестерѣгано дуже остро скромность и покору. Тоту покору треба было межъ прочими и тымъ выражати, щобы монахи при встрѣчи кланяли ся еденъ другому, кладучи руки на груди.

Такъ упорядкованый пр. Ѳеодосіемъ печерскій монастырь ставъ ся ѳттакъ образцемъ для русскихъ общестій. „Ѳтъ того монастыря переяша вси монастыреве уставъ,“ говоритъ Несторъ, и радили ся ведля него, не лише за житя Ѳеодосія, але и долго по немъ.

И межъ монашествомъ рускимъ взмогло ся житье святое, „и можно было“, якъ тойже самъ лѣтописецъ дальше говоритъ, „видѣти на землѣ людей по житію „точныхъ ангеловъ.... черноризцевъ, которые какъ звѣзды сіяють въ землѣ Рускѣй.“ Едніи изъ нихъ были великіи постники, другіи ѳтличали ся чуйностію, третіи колѣнопоклоненіемъ для молитвы. Молодшіи повиновали ся старшимъ, и говорили до нихъ заедно съ великою покорностію; а старшіи живили въ серцю любовь для молодыхъ, и научали ихъ якъ возлюбленныхъ сыновъ своихъ. Если котрый братъ впадавъ въ погрѣшенія, утѣшали его, и положену на него покуту роздѣляли межъ

⁸⁾ Межъ инными тое послѣднее правило споводовало пр. Нестора писати лѣтопись, и рукоподило наступниковъ его, тую лѣтопись продолжать.

собою три або чотири ведля великої любови; такава була любовъ въ братіи той. таковое воздержаніе.

По монастирахъ завладѣвъ правдивый монастирскій порядокъ, усталило ся правильное и точное богослуженіе, а часть, котрый остававъ ся ѡтъ молитвы и монашескихъ подвиговъ, заняла праця. Едніи занимали ся рукодѣліями, другіи переводили або переписывали, инныи же саміи писали книги; многіи трудили ся школами и учили не лише молодежь але и старшихъ, и многіи выходили въ стороны поганьскіи и розширяли Слово Боже; коротко монастири стали ся взорами христіаньскої жизни, сѣдѣлищами наукъ, а тымъ самымъ и огнисками просвѣщенія народа.

И поки монашество твердо держало ся Θεодосіевого устава, не ѡтступало ѡтъ его мудрыхъ засадъ; вмагавъ ся спасительный впливъ его и на житѣе церковне, и на науки и на образованье народа зъ дня на день що разъ бѣльше и бѣльше и монашество добило ся було въ справахъ гражданьскихъ и отечественныхъ такъ глубокого довѣрія, такъ переважної поваги и такъ високого значенія, же въ тѣмъ взглядѣ вел. князь мало що коли безъ ихъ порады и безъ ихъ благословенія предпринимали. Якъ же съ часомъ взяли денекотри монастири уставъ печерскій, хотій лише по части покидати, и ѡтъ засадъ его ѡтступати, и якъ пѣзійше прилучили ся до того еще инныи нещастливыи стосунки въ отечествѣ, то монашество стало упадати щоразъ низше и низше, и було бы на послѣдокъ цѣлкомъ упало, еслибы ѡтъ часу до часу не появляли ся були межи ними мужи, котри удушевленныи истиннымъ монашескимъ духомъ, монашескіи цноты по поєдинокихъ монастирахъ и пѣдкрѣпляли и удерживали.

Устава монастирскаго пр. Θεодосія держали ся монахи по смерти его твердо и непоколибимо черезъ доль-

ше якъ 100 лѣтъ; но ѡттакъ взяли они то зъ власной воли, то пертыи обстоятельствомъ гражданскими, ѡтъ Θεодосіевихъ правилъ ѡтступати, и порядки ѡтмѣнныи ѡтъ его устава по монастырахъ заводити.

Такъ пр. Варлаамъ заложивши св. Преображеньскій Монастырь на Хутынѣ (1192). падавъ томужъ особый писанный уставъ, особливо дотычно выбора игумена, и дотычно заряда монастырскаго. Межи иными велить ѡнъ братіи бити чоломъ вел. князю, абы имъ позволивъ vybrати собѣ игумена; а въ справахъ монастырскихъ наказуе, абы игумень нараджавъ ся попередъ съ трома старшими монахами, ѡттакъ передкладавъ справу по́дъ розсудокъ цѣлои прочои братіи, и наконецъ велѣвъ такъ дѣлати, якъ братія накажутъ.⁹⁾

Евфросинія, донька Юрія Святослава, а внука Всеслава Брячиславича князя Полоцкого, выбудовала десь около р. 1170—1175 за мѣстомъ Полоцкомъ св. Спаскій дѣвичій, и св. Богородичный мужескій монастырь, и дала имъ ѡтъ себе подробный уставъ; а ѡтправляючи ся ѡттакъ въ р. 1175 до св. гробу въ Іерусалимѣ, поручила головне настоятельство надъ обома монастырами, такъ надъ женскимъ якъ и надъ мужескимъ, — сестрѣ своей Евдокиѣ, — монахинѣ св. Спаскаго монастыря.¹⁰⁾

Коли въ р. 1226 св. Юрскій Новгородскій Архимандритъ готовивъ ся къ смерти, призвавъ къ собѣ Владику Антонія, посадника Иванка и всѣхъ Новгородцѣвъ, и просивъ братію свою и Новгородцѣвъ: „выберѣте собѣ Игумена!“ И они выбрали Грицину, священника мірскаго церкви св. Константина и Елены, котрый ѡттакъ дня 22. марта 1226 постригши ся, пріавъ имя

⁹⁾ Макарій, епископъ Винницкій, исторія русской церкви. СПб. 1857.—Herberstein. Rerum Mosc. Comm. edit. Star. стор. 20.

¹⁰⁾ Житіе Евфросиніи. Чет. Мин. 24. Мая. — Степ. Книг. I, 269—282.

Саввы, а въ шесть день потому и игуменьство обнявъ. Такъ приходитъ на игуменьство одного изъ самыхъ бѣльшихъ монастырѣвъ, чоловѣкъ, котрый, неперейшовши нѣякъ степени жизни монашеской, заледви що мѡгъ знати о порядку монастырскѡмъ.¹¹⁾

Десь въ XIV. вѣку вѡйшло було особливо на Сѣверѣ въ звычай, же простыи монахи заложивши деякій монастырь, держали и игуменьства своихъ монастырѣвъ. Звычай той продолжавъ ся въ южныхъ сторонахъ ажъ въ XVII. вѣкъ, де то еще въ началѣ того вѣка монахи Скитского монастыра въ Манявѣ ѡтступили навѣтъ ѡтъ головного правила самого св. Василия Великого, повелѣвающо абы настоятелемъ монастыра бувъ іеромонахъ, и выбрали собѣ на игумена отца Іова, — лише монаха.

Въ XIV. вѣку встрѣчаемо монастыри, особливо на Сѣверѣ въ котрыхъ о правилахъ Θεодосіевыхъ, о общежитію ничого уже не знали, въ котрыхъ каждый монахъ поединоко старавъ ся для себе о пропитаніе. Такъ дѣяло ся межи инными въ монастырѣ пр. Сергія, головного розпространителя монашества на Сѣверѣ, въ нынѣшнѡй св. Троицкѡй Лаврѣ, де первоначально также не було полного общежитія. И случилось ся, же у Сіргія самого выйшовъ хлѣбъ, и ѡнъ бувъ безъ стравы три дни; на чегвертый день иде ѡнъ до одного брата и говоритъ: я тобѣ побудую сѣни къ келліи, котрыхъ у тебе нѣтъ; а ты, якъ укѡнчу роботу, дай менѣ денещо гнилого хлѣба, котрый у тебе есть. И якъ сказавъ такъ и поступивъ. При тѡмъ монастырѣ его така була скудность, же часами не доставало свѣчъ для богослуженія, и горѣла лучина.¹²⁾

¹¹⁾ Пол. Собр. Р. А. III, 13. 16. 22. 42, 47.

¹²⁾ Опис. Сергіевои Лавры. Москва. 1842.

Въ XV. вѣку взяли монахи на Сѣверѣ еще бѣльше ѡтступати ѡтъ устава Θεодосіевого, и заводити рѣжныи способы житія монашеского. Едніи, якъ то здѣлавъ Пр. Пафнутій въ zaloженѣмъ черезъ себе св. Рождествобогородичнѣмъ монастырѣ недалеко Боровска, не заводили общежитія; другіи, якъ здѣлавъ Діонисій, заложитель монастыра Глушицкого, устроивали лавры въ восточнѣмъ ихъ значенію на подобіе Антоніевыхъ, въ котрыхъ общежитіе навѣтъ годѣ було завести.

Въ XVI. вѣку, коли многіи изъ сѣверныхъ монастырѣвъ, по учрежденію св. Алексія и пр. Сергія, снова сохраняли правила общежитія; — майже всѣ Новгородскіи и монастыри южныи до р. 1527 не знали тыхъ правилъ. „Каждый монахъ, говоритъ лѣтопись, въ своей „келліи мавъ трапезу, и всѣ отягочали ся житейскими „трудами.“¹³⁾

Въ тѣмъ вѣку XVI. и въ самѣй Лаврѣ печерскѣй, „Архимандриты Печерскіе нехотючи тѣѣ общины мѣти, „для своего пожитку, тую общину опустили и ее ска- „зили... и держачи тотъ монастыръ великое знищенье „и шкоды ему чинятъ, беручи доходы и платы, дѣтей и „кровныхъ своихъ тѣмъ запомагають. За чимъ вже тотъ „монастыръ, за ихъ знищеньемъ наконецъ зъубожавъ и „церковь Божья опала,“ — такъ, же уже король Зигмунтъ Старый увидѣвъ ся принужденнымъ, выслати сюда князя Фредериха Глѣбовича Проньского, воеводу Кіевского, и дворянина Павла Ораньского, „абы общину въ „тѣмъ монастырѣ вчинивъ, и всякіе рѣчи списавъ, и на „письмѣ имъ давъ, которымъ обычаемъ архимандрити „и старцы мають въ монастыри справовати ся.“¹⁴⁾

¹³⁾ Соф. Лѣт. 2, 321. 363.

¹⁴⁾ Жалованная потвердительная грамота Кіевскому Печерскому Монастырю на возобновленіе въ немъ монастырской общины съ изложениемъ правилъ оной. (Акты зап. Росс. 1846. II, №. 112. — III, №. 10.)

Но не лише монахи, ачейже еще бѣльше Князь и денекотри Владики стали уже досить вчасно неуважати уставъ Θεодосіевъ, и були причиною розстройства порядкѣвъ по монастырахъ. Князь и Владики, хочачи впливъ свѣой и на внутренній монастырскій зарядъ розширити, взяли насампередъ присвоивати собѣ власть на давати монастырамъ игуменѣвъ ѣтъ своей особы.

Усуванье и неуважанье Θεодосіевого правила: „абы „братія монастыра заедно сами выбрали собѣ игумена,“ начало ся зо стороны Князьвъ и Владикѣвъ майже въ 55-60 лѣтъ по смерти пр. Θεодосія, уже десь въ третѣмъ десятку XII. вѣка.

Обстоятельство тое, же уже такъ вчасно Князь и Владики взяли врывати ся въ права монастырскіи, переконуемо ся изъ духовной грамоты пр. Антонія Римлянина, заложителя и игумена Новгородского св. Антоніевского монастыра (около р. 1125—1130), въ котрѣй тойже межи инными и тое, а то пѣдъ клятвою заповѣдае, щобы выбѣръ игумена въ его обители ѣтбувавъ ся ведля доброго согласія братіи а не по воли або насилію ѣтъ Князя або Епископа: „Аще лучить ся избрати игумена, говоритъ ѣтъ, то избирати ѣтъ братіи, иже кто „на мѣстѣ семь терпитъ; и аще князь нашлемъ игумена, или Епископъ по насилію или по мздѣ, и тѣхъ „преподобный проклятію предасть.“¹⁵⁾ Заповѣдъ така безъ сомнѣнія наступила неперечно лише для того, же уже за житія Антонія, вопреки Θεодосіевому уставови, въ справу выбора игумена взяли врывати ся Епископи и Князь.

Въ XIII. вѣку видимо, же игумена уже не братія монастыра, но сами Князь, Епископи и свѣтскіи люде избирають.

¹⁵⁾ Шитіе Антонія Римлянина. Карамз. II. пр. 210.

Такъ коли въ р. 1230 игумень св. Юрскаго Новгородскаго монастыря Савва ставъ ся бувъ выдай негѣднымъ того достоинства; не лишаютъ го игуменьства и не выбираютъ му наступника монастырскіи братія; — но приходитъ князь Ярославъ, Владика Спиридонъ, и весь Новгородъ, выводятъ изъ Хутиньскаго монастыря игумена Арсенія, и даютъ ему игуменьство у св. Юра.¹⁶⁾

Въ пѣзніишихъ часахъ утратили монастыри на Сѣверѣ право выбора игуменѣвъ цѣлкомъ, и право того привлащили собѣ вел. Князѣ. „Priores vero monasteriorum, говоритъ Герберштейнъ, omnes arbitrio principis, cui nemo resistere audent, eliguntur.”¹⁷⁾

Въ южныхъ сторонахъ ѣдавали Королѣ весь зарядъ монастырѣвъ и виѣшный и внутренній Владикамъ, якъ то въ р. 1407 Владицѣ Перемышльскому, а въ р. 1539 Львѣвскому; що пѣзніише дало причину до угнетеній, и довело до затятыхъ и грубыхъ спорѣвъ, а тымъ самымъ и до розстройства порядка монастырскаго.

Такъ Епископъ Гедѣонъ Балабанъ, скоро обнявъ правленіе діецезіи, такъ заразъ „всѣ архимандріи и игуменьства взялъ на себя и пораздавалъ своей многочисленной роднѣ;“ що здѣлавъ и съ Архимандріѣвъ Уневсковъ, и надавъ ю племянникови своему Іонѣ. Монахи операючи ся такому насилію, вагнали напослѣдокъ Іону изъ монастыря, а для защиты своего маетку выбрали собѣ опекуна шляхтича Уланецкаго. Но опекунъ порозумѣвъ ся съ Балабаномъ, и передавъ му монастырь; а Балабанъ похватавши монахѣвъ порозсилавъ ихъ неизвѣстно куда, и монастырь ѣттакъ долго безъ монахѣвъ стоявъ. Споры того Епископа съ монахами були дуже грубіи, и зъ его стороны такъ несправедливыи, же го

¹⁶⁾ Пол. Соб. Р. Лѣт. III. 13. 16. 22. 42. 47.

¹⁷⁾ Rer. Moscov. edit. Star. стор. 28.

Соборъ Новогрудскій въ р. 1594 дня 29. Вересня, розсуджаючи справу, и ѡтъ епископскои власти ѡтсудивъ, и клятву на него кинувъ, и богослуженіе ѡтправляти заказавъ.¹⁸⁾

Въ южныхъ сторонахъ заведено еще и такіи звичай, же поединокіи міряни и церковнии Братства закладаючи монастири, застерѣгали собѣ право рядити монастиремъ, приѣмати до него монахѡвъ, и тыхже зъ него ѡтдаляти, поставляти игуменѡвъ, коротко рядити въ монасырѣ, якъ въ своемъ власнѡмъ домѣ. Въ такѡмъ стосунку стоявъ св. Онуфрейскій Львѡвскій монастырѣ, до св. Успенської Ставронигіи во Львовѣ. Часто такожъ ѡтдавали и Королѣ поединокіи монастири по дѣ опѣку и въ зарядѣ мірскимъ Братствамъ церковнымъ, якъ то здѣлано съ монастиремъ св. Троицкимъ Виленскимъ, и св. Спаскимъ Могилевскимъ.

И черезъ такіи и тымъ подѡдныи произшествія и обстоятелства, якіи наступили по неуваженію и занедбаню розумныхъ правилъ пр. Ѳеодосія, особливо же черезъ ѡтнятіе монастирамъ права вѡльного выбора игуменѡвъ, и черезъ занедбанье и розвязанье правилъ общецжитія; взяли по монастирахъ скоро по ѡтступленю ѡтъ устава, и монашескіи цноты уставати, и обычаи постоу слабіти, и просвѣщеніе и науки, въ котрыхъ монахи долгій часъ по смерти пр. Ѳеодосія первенствовали, изъ монастирѡвъ исчезати; а розстройство по монастирахъ и межи монахами почавши ѡтъ XIII. вѣка съ кождымъ наступающимъ столѣтіемъ щоразъ бѡльше и бѡльше вмагати ся.

¹⁸⁾ Album czyli księga wpisujących się przyjętych do Instytutu Stauro-pigialnego członków, въ архивѣ Инст. Ставр. во Львовѣ. (ту на стор. 135 декретъ Епископѡвъ выданный на Балабана). — Зубрицкій Діонисій, исторія Ставронигіи Львѡвской. — Журналъ Минист. Нар. Просв. СПб. 1849—1850.

На розстройство монастырскаго порядкаа кромѣ отступленія отъ Θεодосіевого устава, виплынуло въ XV. и въ XVI. вѣку такожъ не помалу наступаюче обстоятельство. Десь уже въ першій половинѣ XV. вѣка розширили ся були межи духовенствомъ мірскимъ великое легкодушіе и необычайнѣсть. Особливо цнота малженска дуже була пѣдупала. Многіи изъ духовенства покидали свои законны жены, и привязывали ся до иныхъ женщинъ. Священники вѣдѣцѣ по наибѣльшой части держали собѣ наложницы, и отверто жили съ ними безъ жадного встыда. „Забывъ страхъ Божій,“ — говорить современна лѣтопись — „многіе держать наложницъ именуемыхъ нолупападьями.“¹⁹⁾

Епископы такъ на сѣверѣ якъ и на югу, тряскливыи о добро своей паствы, стали десь уже отъ половины XV. вѣка предпринимати мѣры, абы выкоренити злое, и здѣлати, щобы житье мірскаго духовенства отповѣдало высокому званію духовныхъ сѣобѣ. И такъ уживаючи рѣжныхъ средствъ, абы пѣднести обычайнѣсть духовенства, впали они на нещастну мысль, вѣдѣцѣвъ священникѣвъ принуждивати до монашества. Такъ митр. Фотій заказавъ вѣдѣцямъ священникамъ въ Псковѣ служити службу Божу.²⁰⁾ Наступникъ его Θεодосій (1471—1465) отсилавъ вдовыхъ священникѣвъ въ монастыри, а распустныхъ, котрыи свои жены опускали, выключавъ цѣлкомъ изъ священства. Соборъ сѣверныхъ Епископѣвъ въ р. 1503 пѣйшовъ еще дальше и постановивъ за правило, абы вдовыи священники и діаконы не отправляли богослуженія, поки не рѣшатъ ся пострычи ся въ монахи.²¹⁾ Такій самъ наказъ выдавъ и Соборъ Епископѣвъ изъ

¹⁹⁾ Новг. лѣт. стор. 144.

²⁰⁾ Псков. лѣт. 103—106.

²¹⁾ Соф. лѣт. 2, 271. Акт. екет. I, Nr. 382. 383. въ септ. о вдовыхъ священникахъ.

южної и западної Руси въ Вилнѣ въ р. 1509: „Не допускати ко богослуженію вдовыхъ священникѣвъ, поки не поступять въ монашество“;²²⁾ а Соборъ въ р. 1551 еще заостривъ той приказъ.

Такимъ способомъ переполняли ся монастыри, при великомъ числѣ мірскаго священства, монахами мимо ихъ волѣ; людьми, котри привикли були до выгѣдѣ, до свободного житя, котри не привикли були уйму, бодайбы якую нибудь и въ ничѣмъ собѣ дѣлати, и до тяжкой монашеской жизни ни то найменшого похопу въ собѣ не чувствовали.

Такимъ способомъ приходили до монастырѣвъ примусомъ дуже часто и лежекомыслыни и розпустныи люде, котрыхъ не до монастырѣвъ, але скорше до домѣвъ поправы всаджати належало.

Люде тыи, котрыхъ нужда съ часомъ може и приучала до монашескаго затвору, и хотяй съ старшими лѣтами може и усвоили ся они и цѣлкомъ привыкали до острыхъ правилъ монастырскихъ; то такѣй зъ начала не такъ легко розставали ся они съ своими свѣтовыми привычками, не такъ легко покидали они свои необычайныи налоги, котри и на прочую братію вредливо впливали, спокѣй монастырскій колотили, и послушаніе, першу пѣдалину монашества, пѣдкопывали. А если еще тое зауважаемо, же нещастныи приказы, примушати вдовыхъ священникѣвъ вступати въ монашество, въ московскѣй митрополіи ажъ до р. 1667 продолжали ся,²³⁾ а въ Кіевскѣй Митрополіи ажъ Унія ихъ перекоротила; то годѣ и поняти той вредѣ, якій доконечно напровадили они и на монастырскій порядокъ, и на монашество само.

²²⁾ Опредѣл. соб. въ I, т. ист. акт. №. 289.

²³⁾ На Соборѣ Патріархѣвъ рѣ Москвѣ 1666—1667 занесены.

Тяжко такожъ выплынули на розстройство монастырскаго порядка въ XV. и XVI. вѣку въ сѣверной Руси споры о церковныхъ имѣніяхъ, а въ предѣлахъ русскихъ до Польши належавшихъ споры о привилеяхъ.

Монгольскіи Ханы завоевавши рускій край ненарушали законѣвъ и обычаевъ народа; особливо оставили они духовенство мірское и монашеское при тыхъ правахъ, якіи мало оно до монгольского панованія. „А мы „Божіе не брежемъ, и данного Богу не взымаемъ,“ — говоритъ Ярликъ, — „какъ первые цари ихъ пожаловали, и мы Богу моля ся, и ихъ грамотъ не изнычивая, потомужъ жалуемъ.... да не вступаетъ ся никто „ничѣмъ въ церковныя и митрополича, ни въ грады ихъ, „ни въ волости, ни въ села ихъ, ни во всякія ловли ихъ, „ни въ борты ихъ, ни въ земли ихъ, ни въ лѣсы ихъ“²⁴⁾ Духовенство за панованія монгольского було такъ якъ и попередъ вѣльне ѡтъ податкѣвъ, уживало давнихъ своихъ привилеевъ, принимало новыи даровизны и записы. Монастыры въ XIV. и напочатку XV. вѣка прійшли въ посѣданье численныхъ селъ и богатыхъ волостей, а церкви ихъ наполнили ся многими дорогоценными порядками. Но коли на послѣдокъ упало панованье монгольское, стали упадати и привилеи духовенства такъ мірскаго якъ и монашескаго. Особливо коли в. кн. Иванъ упокоривши Новгородцѣвъ (1478) ведля права завоевателя, въ Новгородскѣй области половину волостей владычыхъ и оставшихъ ся монастырѣвъ, а збуреныхъ и спаленыхъ монастырѣвъ такой цѣле имѣніе забравъ, и межи своихъ боярѣвъ роздавъ; коли ѡттакъ на Соборѣ въ р. 1503 зажадавъ ѡнъ ѡтъ соборныхъ Епископѣвъ, абы и другимъ монастырамъ добра поѡтбирати, и тымъ спосо-

²⁴⁾ Григорьевъ. О достовѣрности ханскихъ Ярликѣвъ. Спб. 1843. Ярликъ Менгу-Темира.

бомъ свою неласку и нелюбовъ ко монашеству оказавъ: взяли и его подвлачныи и бояри монаховъ укоряти и имѣнія имъ отбирати. И не лише монастыри, але и церковныи граблено рѣчи, що посвѣдчае митр. Фотій: „какъ есми пришелъ на Москву, не обрѣтохъ въ дому церковномъ ничтоже.... и домъ церковный нашелъ есми пустой“.²⁵⁾ И чимъ дальше, чимъ сильнѣйше укрѣпляло ся панованье Грозного, тымъ частше тымъ бѣльше ширили ся укоризны духовенства, и грабежи. Духовенство мірске сельске, по свѣдоцтву Герберштайна мало лише звычайныи сельскіи домики и невелички кусни рѣли.²⁶⁾ На послѣдокъ и до самой крайности прійшло, якъ стали на священство и мірскѣ и монашеске, и на ихъ имѣнія накладывать розличныи данины и податки. Межи инными священники оплачивали ся и за высвяченье и наданье парохій, а игумени за выборъ и поставленье свое на игуменство.²⁷⁾

Стяганье тыхъ податковъ отворило монастыри урядникамъ скарбовымъ, и спровадило немало непорядку и нужды въ затиши монастырскіи. „Съ тѣхъ поръ,“ — говоритъ Архіеп. Филаретъ — „какъ стали терять свое „значеніе жалованныя грамоты Хановъ, владѣльцы земель насиліемъ стали отнимать то ту, то другую часть „земли церковной; а разныя земскія власти приѣзжали „въ монастырскія имѣнія, и распоряжались въ нихъ не „лучше баскаковъ.“ А якъ тіи урядники мѣстця святыи шановали, наводитъ Архіеп. Филаретъ межи инными: „кн. Александеръ Θεод. егда хотяше прійти въ монастырь, повелѣваше псы въ монастырь приводити, та-

²⁵⁾ Соф. лѣт. 2, 9, 10.

²⁶⁾ Herberstein, *Rer. Moscov. Comm.* p. 21.

²⁷⁾ Акт. екеп. I, №. 287. 231. 95. 103. 176. 233. — Ист. акт. I, 278. — Древ. вивл. 15, 214. 215.

„коже и въ трапезу, и егда самъ ядыше, тогда и псы „повелѣваше кормити тоюже пищею, юже самъ ядыше“. ²⁸⁾

Якъ неполюдзки якъ непохристіаньски обходили ся тоти урядники съ монашескимъ духовенствомъ, и до якого привели го упадку, — страшный образъ того передавъ намъ монахъ Отенскій Зиновій: „Плакать мнѣ хочеть ся,“ — пише ѡнъ, „ѡтъ жалости сердечной. Доселѣ „приходитъ мнѣ на память, какъ видѣвъ я монаховъ иѣ- „которыхъ изъ тѣхъ монастырей, которыхъ осуждаютъ „за деревни. Руки скорчены ѡтъ тяжкихъ страданій; „кожа какъ воловья, и истрескалась; лица осунувшія „ся, волосы растрепаны; безъ милости волочатъ и быють „ихъ истязатели (поборцѣ податкѣвъ), истязываютъ какъ „иноплеменники; ноги и руки посинѣли и опухли. Иныя „хромають, другіе валяютъ ся. А имѣнія такъ много у „нихъ, что и нищіе, выпрашивающіе подавнія, болѣе „ихъ имѣють. У иныхъ пять или шесть серебряныхъ „монетъ, у другихъ двѣ или три; а у бѣльшей части „рѣдко найдешь и одну мѣдную монету. Обыкновенная „пища ихъ — овсянный, пѣвъянный хлѣбъ, ржаные ко- „лося толченые, и такой хлѣбъ еще безъ соли. Питъе „ихъ вода, вареное листъе капусты; зелень достаточ- „ныхъ — свекла и рѣпа; если есть овощи — то это „рябина и калина. А объ одеждѣ что и говорить!“ ²⁹⁾

Якъ на сѣверѣ грабежи своихъ, такъ знова въ поль-скѣй Руси на монастырскій порядокъ и на монашество дуже розстроительно выплывали въ XV. и въ XVI. вѣку напады Татарѣвъ. На Подѣле, на Украину, на Волинь и на Русь Червону находили не омаль черезъ цѣлый XV. и XVI. вѣкъ рожными часами Татари, грабили и палили мѣста и села; — а монастыри, котри бы тая

²⁸⁾ Филаретъ Архіеп. Черн. Истор. русс. цер. Черниговъ 1862. III. стор. 29.

²⁹⁾ Истинны показаніе, слово 45.

дичь оминула, майже не найдуть ся, майже всѣ они улягли тѣй несчастнѣй судьбѣ. Монахи найчастѣе передъ надходомъ Татарѣвъ уходили и опускали свои монастыри; а якъ по ѡтворотѣ той дичи назадъ повертали, заставляли изъ святыхъ обителей лише згарища та розвалины, а зъ архивѣвъ своихъ хибань попелъ. Еслиже повернувши мали фундушъ, то ѡтбуживали свои монастыри, и заводили въ нихъ прежній порядокъ монастырскій; еслиже не було фундуша, и не найшла ся яка добродѣтели душа, котра бы имъ обитель ѡтбуживала, то розходили ся они глядаючи собѣ притулища знова въ рѣжніи стороны.

Въ овыхъ часахъ не стояли монастыри въ связи межи собою. Каждый монастырь для себе становивъ особое тѣло монастырске. О зарядѣ загальномъ, якій есть нынѣ, въ овыхъ часахъ не було навѣтъ понятія. И принятіе до монастыря зависѣло тогды ѡтъ согласія братіи, а бѣльше еще ѡтъ воли игуменѣвъ, котрыи маючи найчастѣе на игуменства ѡтъ короля, або заложителя монастыря привилей доживотный, були нѣяко суверенными монастырѣвъ панами.

Не легко про тое, байбо дуже тяжко було особливо старшому монахови погорѣвшого и знищеного монастыря дѣстати ся до якого инного; а если ся декотрому удало, то наступало тото часто ажъ по долгихъ и далекихъ сюда и туда путешествіяхъ. Межи тымъ мусѣвъ бнѣ тулити ся де мѣгъ, и зарабатати собѣ рѣжными способами на пропитаніе.

Же таке тулацтво лише вредливо на монашество впливало, на тое ачейже не треба доказѣвъ. Тулаючи ся по рѣжныхъ сторонахъ, а часто и по неприличныхъ мѣстцяхъ, ѡтвыкали монахи ѡтъ монастырскаго порядка, ѡтъ точнаго богослуженія, и ѡтъ правильного монашескаго житія; а привыкали до недбалости, до лѣнливства, часто до

пьянства и до рѣжныхъ инныхъ злыхъ налогѣвъ, котрыи ѡттакъ и до монастыра, если ся наконецъ до деякого дѣстали, — съ собою приносили, и ту ихъ розширяли.

Еще и другіи не меньше вредливый впливъ мали напады Татарѣвъ на монастыри. Съ монастырами, якъ уже сказано, пропадали найчастше и ихъ архива, а съ тыми и монастырскіи привилеи фундаційныи. Користаючи зъ такихъ обстоятелствъ, особливо если збуренныи монастыри черезъ долшій часъ не ѡтбудовывали ся и опущенныи стояли, привлащали собѣ грунта и фундуши монастырскіи добрыи сосѣды, а частѣйше можныи паны, если такіи опущенныи монастыри межи ихъ маетками находили ся.

Абы много примѣровъ не наводити, всказуемо лише на монастыръ Перегиньскій, и на монастыръ св. Юрскій во Львовѣ. Грунта того послѣднего розтягали ся широко и далеко на западѣ мѣста Львова. Но якъ при многочисленныхъ нападахъ непріятельскихъ монахи монастыръ той стали опускати, и монастыръ часто черезъ долшій часъ опущенный стоявъ; поприсвоивали були собѣ сосѣды монастырскіи грунта такъ, же наконецъ ничъ не осталось ся, и Епископъ Шумлянскій монастыръ на ново вѣновати мусѣвъ.³⁰⁾ Обстоятельства такіи були причиною многихъ и долгихъ процессѣвъ. Процессъ монастыра Перегиньского н. пр. тягнувъ ся долше якъ 100 лѣтъ,

³⁰⁾ Св. Юрскій монастыръ бувъ еще въ XV. вѣку въ посѣданіи кѣлькохъ селъ, и великихъ обпарѣвъ въ самомъ мѣстѣ Львовѣ; свѣдчатъ о томъ. „Acta consularia” мѣста Львова зъ р. 1460. Том. I. стор. I. Кромѣ того in Codice archivali, in Annalibus Sarnieii и у Мѣховити, можно читати же Альбрехтъ, король польскій въ часъ похода своего въ р. 1497 въ Молдавію съ войскомъ черезъ Львовъ, — поставивъ на поляхъ Свято-Юрскихъ 80.000 войска и 30.000 возѣвъ съ военными запасами; слѣдовательно були тыи поля ачейже дуже обширныи. (Зубрицкій, Повѣсть о Черв. Руси. стор. 77.)

що при тогдашніхъ судовыхъ институціяхъ онакше дѣ-
яти ся не могло.

Игумени и иннии монахи, котрыи за такими спра-
вами и процессами ходили, мусѣли часто до далекихъ
судовыхъ мѣстъ удавати ся, и тамъ черезъ долгое время
перебувати. Тымъ способомъ мусѣвъ въ отсутствію на-
стоятеля монастырскій порядокъ dokonче упадати, а игу-
мени сами ѳтвыкати ѳтъ порядочного щоденного бого-
служенія, а по крайнѳй мѣрѣ и ѳтъ наукъ, если ся
якими займали, и занедбывати монастырскіи правила.
И наступило тото, що митр. Кипріанъ игуменски Вы-
сотскому Аѳанасіеву писавъ: „Коли чернецъ займе ся
„мірскими справами, тогды мусить ходити и къ кня-
„зямъ, и къ попамъ, шукати судѳвъ, вставляти ся за
„покривджеными, сварити ся и мирити ся, и абы не
„выставити своихъ людей на страту, хотячи нехотячи
„по за монастыремъ трудити ся и оставлять свое пра-
вило....“³¹⁾ А же тое истинно наступило, подтверджуе
„Герберштейнъ. „Habent (монахи) severissimas leges ac
„regulas, говоритъ ѳнъ, „quae sensim labefactae jacent.“³²⁾

До розстройства монастырскаго порядка причинивъ
ся въ XV. и въ XVI. вѣку, неперечно по наибѳльшѳй
части а може и единственно, загальный бракъ шкѳлъ
на Руси. Школы на Руси стали уже изъ часѳвъ заво-
еваня черезъ Монголѳвъ упадати, и съ часомъ такъ були.
упали, же въ XV. и въ XVI. вѣку на сѣверѣ, не на-
ходила ся ани една школа. Многѳи изъ князѣвъ и боя-
рѳвъ русскихъ въ овѳмъ часѣ, не умѣли ни читати ни
писати. „Во всей Московіи нѣтъ шкѳлъ, говоритъ Ко-
„бенцель, бувшій въ Москвѣ въ р. 1579, — „нѣтъ и дру-
„гихъ способѳвъ къ изученію наукъ... а потому изъ

³¹⁾ Филар. Архіеп. Черн. Ист. русск. церкви 1862. II. стор. 101.

³²⁾ Reg. Mosc. Comm. стор. 29.

„тысяча ледви еденъ найде ся, кто бы умѣвъ читати
 „або писати; ³³⁾ а архіеп. Филаретъ, згадуючи о тѣмъ, до-
 „дае зо своей стороны: „Думаемъ едва ли и на двѣ ты-
 „сячи приходилъ ся одинъ умѣющій писать. А гдѣ зна-
 „ніе вѣры? Гдѣ знаніе правилъ жизни духовной? Гдѣ
 „знаніе исторіи церкви, ея обрядовъ, ея благочинія?
 „Не говорить о прочемъ“. ³⁴⁾ Соборъ въ року 1551 та-
 кожъ съ глубокимъ жаломъ говорить: „отцы и мастера
 (кандидатѣвъ духовныхъ) сами мало умѣють и силы въ
 Божественномъ писаніи не знаютъ, а учиться имъ не-
 гдѣ!“ ³⁵⁾ И ось який сумный образъ просвѣщенія на Руси
 въ XVI. вѣку подае намъ св. Геннадій, архієпископъ
 Новгородскій. „Вотъ, пише ѡнъ, приводятъ ко мнѣ му-
 „жика: я велю ему читати апостолъ, а ѡнъ и поступити
 „не умѣе; — велю дати ему псалтырь, а ѡнъ и по тѣй
 „ледви лѣзе. И я ѡтказую ему, и на мене жалоба: зе-
 „мля Архіерею такова; годѣ довѣдати ся, кто бы умѣвъ
 „грамоту. Вотъ и обругавъ всю землю, будто нѣтъ чо-
 „ловѣка на земли, кого бы ставити въ священство. Бьють
 „мнѣ чоломъ: пожалуй господине, вели учить. Велю учи-
 „ти ектенію, а ѡнъ и къ слову пристати не може: ты
 „говоришь ему тото, а ѡнъ що инное. Велю учить аз-
 „буку, — и они научивши ся денешо азбуки, просятъ
 „ся домѣвъ, не хотятъ учить ся ей. А у мене духа не
 „достаетъ святити неукѣвъ на священникѣвъ. Мужики-не-
 „вѣжи учать дѣти письма, и лише псуютъ; а межи тымъ
 „за ученье вечерни принеси мастеру кашу и гривну гро-
 „шій, за утрєню также тѣлько, або и бѣльше; за часы
 „особно..... А ѡтойде ѡтъ мастера, то ничъ не умѣе,
 „ледви лѣзе по книзѣ; а церковного порядка цѣломъ

³³⁾ De legat. ad Moscov. edit. Star. стр. 15.

³⁴⁾ Филаретъ архіеп. Черн. Истор. русс. церкви. Черн. 1862. III. ст. 95.

³⁵⁾ Стоглава гл. 25. 26.

„незнае.“ Такъ то готовили ся за Геннадія до стану учительвъ церкви. Такое было за его часѣвъ просвѣщеніе будущихъ наставникѣвъ народа.

Якъ на сѣверѣ, такъ и на Руси належачѣй до Польщи съ малимъ изытіемъ, не было достаточныхъ шкѣлъ, и яке невѣжество розляло ся было въ южныхъ и западныхъ русскихъ сторонахъ посвѣдчае изданіе библии Острожской. Князь Острожскій загадавъ выдавати библию, и коли прійшло брати ся до дѣла, показало ся же на Руси не было способныхъ до того людей; ба що бѣльше, годѣ было найти и полный списокъ самои библии. Великій смутокъ огорнувъ князя. „Кто бо есть отъ благоразумныхъ, егоже не подвиже жалость, зряще ветхость церкви Христови на паденіе клонящу ся“ кличе ѡнъ въ передмовѣ до библии, и показуе нужду въ тогдашнѣмъ состоянію православія. Наконецъ постановивъ ѡнъ выслати людей довѣренныхъ на западъ и на востокъ, на островъ Кандію, до монастырѣвъ греческихъ, сербскихъ и болгарскихъ, и до Константинополя. Патріарха Іереміи съ прошеніемъ, абы му прислали вѣрныя списки библии,— и способныхъ людей. И помимо того, говоритъ князь Константиновъ въ передмовѣ до библии выданой 1580—1581, що помѣчникѣвъ у него было мало, и то не дуже способныхъ. А еденъ изъ помѣчникѣвъ, самъ ся, такожъ въ передмовѣ, признае: „азъ составыхъ елико возмогохъ умаленіемъ си смысла (малымъ своимъ смысломъ): ибо училища николиже видѣхъ.“

Правду треба признати, же злomu, т. е. Ѳтступваню ѡтъ Θεодосіевого устава, занедбываню общежитія, и выплынувшимъ зъ того лише що коротко и побѣжно наведенихъ нещастнымъ послѣдствіямъ старали ся такою уже ѡтъ часу самого першого нарушеня Θεодосіе-

вого устава, поединокіи Отцы и Владики, котрымъ добро монастырѣвъ на серци лежало, розличными способами запобѣгати. Такъ межи инными, ѡтдавъ пр. Антоній Римлянинъ нарушителѣвъ и ѡтступникѣвъ ѡтъ Θεодосіевого Устава тяжкому проклятію. Въ Москвѣ заводивъ Петровскій Архимандритъ Іоаннъ около р. 1280 первый строгое общежитіе, и впынувъ своимъ примѣромъ на многіи околичныи монастыри.³⁶⁾ П. Филоеѣй приславъ пр. Сергію совѣтъ, абы тойже въ своихъ монастырахъ, въ котрыхъ первоначально небуло общежитія, позабудивъ точное общежитіе, и пр. Сергій († 1391) за тою порадою и за благословеніемъ святителя Алексія попереобразовывавъ свои монастыри ведля правилъ общезительного устава.³⁷⁾

Для дѣвичихъ обителей служила Асексѣвска дѣвица обитель, заложена св. Алексѣемъ образцемъ нового чина. Була тото первая обитель дѣвича на сѣверѣ, въ котрѣй було строгое общежитіе. За примѣромъ ей пѣйшли ѡтакъ св. Вознесенська обитель пр. Евфросиніи и св. Рождественська княгини Маріи, и поустроювали ся ведля ей устава.

Коли въ XV. и на початку XVI. вѣка въ многихъ южныхъ монастырахъ порядокъ монастырскій по части черезъ напады непріятельскіи майже цѣлкомъ бувъ пѣдупавъ, а строгій монашескій послухъ и повиновеніе, на котрыхъ властиво общежитіе операе ся, такъ ся були розвязали, же кождый поединокій монахъ провадивъ ся ведля своей воли, самовольно опускавъ еденъ монастырь и ѡтходивъ, абы десь до якого другого впросити ся, часто же, абы безъ цѣли по краю волочити ся; увидѣли ся Епископы

³⁶⁾ О Іоаннѣ говоритъ Ник. лѣт. 4, 73. „се убо бысть первый общему житію начальникъ въ Москвѣ.“ Іоаннъ бувъ съ митр. Пименомъ въ Константинополю.

³⁷⁾ Епифаніево житіе пр. Сергія.

Полоцкій, Смоленскій, Туровскій (Пинскій), Луцкій, Владимірскій, Холмскій и Перемышльскій на Соборѣ въ Вильнѣ въ р. 1509 споводоваными, дотычно монахѣвъ ухвалити и наказати: „Недопускати до священнодѣйствія „монахѣвъ, коли приходятъ безъ увѣльнительного письма; „тоже, же Игумени и іеромонахи, котри своевольно и „легкомысленно удаляютъ ся изъ своихъ монастырѣвъ лишаютъ ся сана.“³⁸⁾ Порядокъ монастырскій бувъ неперечно въ р. 1509 дуже розстроєный, коли треба було ажъ такого наказу, ажъ такъ острои и строгаи кары на не послухъ монахѣвъ.³⁹⁾

Въ р. 1528 архіеп. Макарій скликавъ игуменѣвъ монастырѣвъ Новгородскихъ до себе, и передложивъ имъ приняти уставъ строгаго общежитія. Изъ 18 монастырѣвъ, бывшихъ безъ сего устава въ Новгородѣ и близъ него, такой два монастыри помимо рады Архієпископа, нехотѣли приняти сей уставъ: „въ тѣмъ безчиніи обыкою жити.“

Коли архіеп. Макарій поступивъ на престоль митрополитій въ Москвѣ; ставъ старати ся о томъ, щобы во всей митрополіи монастыри, не маючи общежитія, завели у себе уставъ общежительный. Но то то не такъ легко было привести до skutku. Привичка не лише монахѣвъ, але навѣтъ и людей сторонныхъ для обители, удерживала желанія при старинѣ. Денекотрыи монастыри московскіи удали ся були въ тѣмъ взглядѣ ажъ до царя Іоанна IV.⁴⁰⁾

Въ южныхъ и юго-западныхъ сторонахъ, за для частыхъ нападѣвъ непріятельскихъ и безустанныхъ воєнъ, а особливо за для того, же братства церковныхъ и

³⁸⁾ Опред. Собора въ I. т. истор. акт. № 289.

³⁹⁾ Соф. лѣт. 2, 363.

⁴⁰⁾ У Востокова въ опис. муз. стор. 780.

зложителѣ монастырѣвъ мали участь въ зарядѣ монастырскѣмъ, именно що ся дотычло удержаня забудоваль и самыхъ монаховъ, и право выбора игуменовъ а правъ тыхъ нѣякъ лишати ся нехотѣли, такъ ревнившіи Отцы якъ и Владики еще меньше що здѣлати возмogli.

Не помогли про тое усилія поединокихъ ревнителейъ, непомогли и ухвалы и наказы Соборѣвъ Епископскихъ. Цѣле духовенство и монашество, особливо въ южнѣй и западнѣй Руси упало въ XVI. вѣку що разъ низше и низше. По монастырахъ упадавъ монастырскій порядокъ, упало и просвѣщеніе; а натомиетъ розсѣдала ся по нихъ, колисетьо сѣдѣлицахъ порядка, наукъ и умѣтностей, груба темнота, невѣжество и крайное розстройство. „Въ духовнѣмъ станѣ — говоритъ объявленіе Братства Ставропіганскаго Львовскаго — намножили ся непорядки при худѣмъ паствеѣ Кіевскаго и Галицкаго Митрополита Онисифора Дѣвочки, двоеженца и чоловіка вѣры сомнѣтельной. Онъ позволивъ Епископамъ бути двоеженцамъ, а инымъ Епископамъ жити съ женами, не зважаючи на монашескую присягу, и намноживъ кѣлька тысячъ попѣвъ двоеженцѣвъ и троеженцѣвъ, подозрѣлыхъ до того въ рѣзнихъ преступленіяхъ. Вселенскій Патріархъ отецъ Іеремія, за постановеньемъ Его Королевскаго Маестату, будучи въ Вильнѣ, Митрополита зсидивъ, и на его мѣстце другого, — отца Михаила Рогозу поставивъ и посвятивъ; Супрасльскаго Архимандрита Тимофея Жлобу ѡтсудивъ ѡтъ того достоинства; попѣвъ двоеженцѣвъ поѡтдалявъ, и назвавъ виновными въ ереси, наказавъ и Митрополитѣ поѡт карою усуненя и погибели души, таковыхъ негѣдныхъ Владикѣвъ и попѣвъ ѡтъ церкви ѡтлучити, що онъ не выполнявъ, занимаючи Митрополичій престолъ много лѣтъ, хотяй Отецъ Патріархъ ему того строго нака-

„завъ. Такіи Владики.... суть причиною соблазни межи
 „нами овцами Христовыми, горнуть грѣхи ко грѣхамъ,
 „съ своими домашними пріятелями розкошуютъ въ ма-
 „еткахъ церковныхъ, святѣй церквѣ не приносятъ ни
 „то наименшой користи, всѣ претяжкіи тягари покла-
 „даютъ на простый нарѣдъ, а сами не хотятъ ни то
 „палцемъ доткнути ся ихъ. Загороджаючи людямъ цар-
 „ство небесное, сами до него не входятъ, и намъ забо-
 „роняють. Монахѣвъ женятъ, монахини выдають за мужъ,
 „попѣвъ двоеженцѣвъ женятъ съ третими женами; сами
 „Владыки жиють съ женами, и мясо ѣдять въ против-
 „нѣсть монашескимъ правамъ; а до того еще на насъ
 „невинныхъ людей въ церквахъ кидають проклятства,
 „на рынкахъ усуджаютъ на выгнанье, наши дома и ма-
 „етки печатають, здержуючи тымъ хѣдъ нашего заробку
 „и господарства, а попѣвъ нашихъ принууждаютъ къ свѣт-
 „скимъ обовязкамъ, и тымъ ѣтбирають намъ всѣ цер-
 „ковныи и свѣтскіи права нашего стародавнього Право-
 „славія.“⁴¹⁾

Ажъ ось коли монашество майже до крайного упад-
 ку хилило ся, прійшло до Уніи съ церквою римскою.
 И съ Унією наставъ для монашества новый періодъ.
 Особливо въ предѣлахъ Руси належачои до тогданьш
 Польщи, наступило въ короткѣмъ часѣ по Уніи межи
 монахами, котри до Уніи приступили, совершенное ѣт-
 родженье; а монахи оставшіи ся при Православію взяли
 були зъ начала по Уніи такой добре крѣпити и розви-
 вати ся.

Монашество въ церкви Христовѣй, що и выроки
 вселенськихъ Соборѣвъ, и свѣдоцтва Папѣвъ и Патрі-

⁴¹⁾ Акта архива Института Ставропигіанского въ Львовѣ. — Зубриц-
 кій, исторія Ставропигіи Львовской. — Журналъ Минист. Нар. Про-
 свѣщенія. Санктпетербургъ. 1849—1850.

архѣвъ, и письма найзнакомѣтшихъ богословѣвъ доказуютъ, було и буде заедно найсильнѣйшимъ вѣры святои филаромъ; — а въ церквѣ греческѣй самую рдзень защитникѣвъ ей становлять монахи устава св. Висилія Великого.

По Монастырахъ восточнои церкви зъ давень давна приготавлили ся особы для занятія высшихъ степеней въ іерархіи. Зъ монастырѣвъ выходили найсвятѣйшіи богословы и учителѣ церкви, и сильныи духомъ и свѣтломъ ревнителіи вѣры и благочестія, котри будучи свободными ѡтъ связей фамилійныхъ ведля голосу церкви Слово Боже по вѣхъ сторонахъ поганьства рознесли и засѣяли, и засѣяну вѣру святу де треба було и кровію своею оросили. Монастыри восточнои церкви по духу своихъ острыхъ правилъ, по своимъ благоговѣйнымъ щоденнымъ набоженствамъ и по образу жизни благочестивыхъ монахѣвъ були изъ давень давна найдѣйшими школами для морального розвою народа.

И ачейже для тыхъ самыхъ поводѣвъ звернувъ Ипатій Поцій заразъ по заведеню Уніи перву свою увагу на монашество, и ставъ го зъ упадку, въ котрый оно передъ Унією було попало, пѣдносити. Въ той цѣли закладае ѡнъ для монахѣвъ семинарію въ Вильнѣ, сгромаджуе ту молодыхъ монахѣвъ, прикинуе на учителя ученого Петра Федоровича, а керовництво и зарядъ того закладу ѡтдае свѣтлому и ревному Іосифови Вел. Рутскому. И знова повстала межи монахами прежна ревностъ до наукъ, и горячая жажда просвѣщенія.

Коли ѡттакъ верства монахѣвъ укѣпчившихъ школы умножила ся, а тымъ самымъ и стародавне свѣтло и науки взяли знова по монастырахъ возникати и ширити ся; постановивъ Іосифъ Рутскій, поступивши вже по Ипатію на Митрополію, пѣйти дальше, и монашество, абы го ѡтъ повторного упадку забезпечити, ведля взору за-

конѡвъ латинскихъ зреформовати, т. е. монастыри, котри до теперъ незавысимо еденъ ѡтъ другого, часто навѣтъ вынятыи зъ пѡдъ власти Епископѡвъ, каждый по своей воли управляли ся, въ одну конгрегацію получитьи, и въ нихъ едиостайный ладъ и порядокъ завести.

И такъ скликуе ѡнъ на день св. Іліи (20. липця 1617) игуменѡвъ, а именно изъ бѡльшихъ монастырѡвъ Виленскаго, Новогрудскаго, Миньскаго, Жировицкаго, Бытеньскаго, и инныхъ отличѣйшихъ отцѣвъ до маестности своей Новогородовичъ; представляе имъ конечну потребу реформы, и подае имъ заразомъ и легкіи и певныи способы, якъ бы направити того, що зъ карбѡвъ карности выпало; якъ бы привернути порядокъ монастырскій и просвѣщеніе межи монашествомъ пѡднести. И игумени узнавши спасительныи намѣренія Митрополита для монашества, а тымъ самымъ и для церкви святой, ухвалили такой заразъ на тѡмъ першѡмъ сѣздѣ за его порадю наступаючи загалныи правила:

1. Всѣ монастыри становлять одну конгрегацію або провинцію пѡдъ зарядомъ одного настоятеля.

2. Покровительство надъ цѣлымъ Чиномъ принадлежитъ Митрополитѣ, такъ въ справахъ церковныхъ, якъ и во внутреннихъ монастырскихъ.

3. Всѣма монастырами мае рядити Протоархимандрита, котрый мае бути простой еромонахъ, а николи Епископъ; ни такій що мае свою діецезію, ни коадьюторъ Митрополити. Протоархимандритъ мае монастыры часто визитовати, и въ зарядъ монастырѡвъ вглядати, коротко все то дѣлати, що добро матеріальне и духовне такъ поединокаго монастыра, якъ и цѣлого монашества вымагати буде.

4. Протоархимандрита выбирае Митрополитъ съ игуменами и высланныками монастырѡвъ.

5. Передъ выборомъ має каждый выбирающій складати присягу, же по совѣсти лише найдостойнѣйшого выбирати буде.

6. Протоархимандритъ має бути доживотный, если бы яка перешкода не зайшла.

7. Протоархимандритъ додани будуть 4 консульторы, котри на тоє уважати мають, абы Протоархимандрита свои обовязки точно и совѣстно выполнявъ.

8. Игуменѡвъ назначає Протоархимандритъ со своими консульторами; має такожъ власть недостойныхъ або нездатныхъ усувати.

9. Соборъ загальный для нарадъ надъ справами монастырскими має ся ѡтбувати що 4 роки.

10. На припадокъ смерти Протоархимандрита, має го заступати ажъ до найблизшого Собору его Викарій (протоконсульторъ).

11. Звычай дотеперѣшный, же каждый игуменъ пріймавъ хочащихъ вступити въ монашество, має устати. Новицїєвъ пріймає Протоархимандритъ, котрыи ѡттакъ въ монастырѣ до того назначенѡмъ новиціатъ пѡдъ надзоромъ Магистра ѡтбувати мають.

12. Для молодыхъ монахѡвъ мають ся позакладати приготовляющіи школы, зъ ѡтки здатнѣйшіи на высшіи науки до академій поступати будуть.

13. Абы едностайнѡсть въ одежи завести, має бути габитъ, каптуръ и мантия зъ мухаиру,⁴²⁾ сутана и ряса зъ каразіи⁴³⁾ або моравского сукна, капелюхъ чорный, поясъ скѡряный поединчій съ пряжкой чорною желѣзною, чоботы и черевики зо скѡры воловой, а сорочка зъ полотна, котрого локоть два гроши коштує.⁴⁴⁾ Воло-

⁴²⁾ Мухаиръ, грубе сукно зъ серети козячої.

⁴³⁾ Каразія, сукно просте и грубе.

⁴⁴⁾ Приписавши одѣжъ приписали и форму одѣжи, котра до нынѣ задержала ся.

сье не вольно буде стричи, но підтинати; а бороду не голити, лише рѣвнати.

Положивши такъ головну підвалину до реформи підупавшого монашества, заваровавши ви́шній порядокъ монастырскій, приступивъ Рутскій немедленно и до внутреннего упорядкованія монастырѳвъ. Абы тое чимъ скорше до skutku привести, собравъ ѳнъ монашескіи правила и приписы, уложивъ ихъ въ легкую и зрозумѣлую систему, и піддавъ ихъ Отцамъ Соборнымъ на найближшій капитулъ (1621) підъ обраду. Соборныи ухваляють и постановляють правила, для Протоархимандрита для консулторѳвъ, для игуменѳвъ, для Магистра новиціату, правила для учителей для уставникѳвъ, навѣтъ для кухарѳвъ, шафарѳвъ и фурманѳвъ — ба що наветъ и о мовѣ якои уживати мають не позабули они, и на капитулъ VI. въ Вильнѣ на XVI. засѣданію ухвалили: „Въ розмовахъ межи собою маемо уживати мовы рускои, особливо и доконечно въ церкви и въ проповѣдяхъ. Для того выразно Митрополитъ и мы Отцы соборныи постановляемо, абы Отцы и братія въ церквахъ не иннимъ якъ рускимъ языкомъ Слово Боже проповѣдали“. ⁴⁵⁾ Коротко, Отцы соборныи упорядковують всякіи стосунки монашеского житя.

Папы римскіи, особливо Урбанъ VIII. видячи такіи порядокъ и такое стремленіе ко благу церкви, взяли изливати ласки свои и привилея на монахѳвъ въ особныхъ буляхъ. Такъ кромѣ наданои семинаріи „Алум-

⁴⁵⁾ Рук. Monachorum Ordinis S. Basilii M. Ruthenorum ab Josepho Vel. Rutski Metropolitae Russiae instauratorum Congregationes Generales ac Regulae communes particularesque. (библ. св. Онуфр. во Львовѣ.) Суть то переводы изъ оригиналѳвъ рускихъ на языкъ латинскій, здѣланный черезъ Якова Сушу, Епископа Холмского и Белзского а заразомъ и Архимандрита Жидичиньского, якъ самъ говорить: „testor quod conformiter et fideliter ex originalibus Ruthenicis sunt transcriptae,”

натъ папезскій“ названою въ Вильнѣ, заложенною черезъ Григорія XV. для высшихъ наукъ богословскихъ, котру Папы римскіи власными коштами ажъ до р. 1796 удерживали, назначивъ Папа Урбанъ VIII. въ року 1641 особною буллею на вѣчныи часы для монахѣвъ на резиденцію ихъ генерального прокуратора костель св. муч. Сергія и Баха въ Римѣ. Дальше постановивъ тойже Папа Урбанъ, абы по 2 монахѣвъ клирикѣвъ пріймати на 3-лѣтний курсъ высшихъ наукъ богословскихъ до Collegium de prop. fide, и по тѣлько до Collegium graecum въ Римѣ. Окремъ того позакладавъ онъ для монахѣвъ Алузнаты и по иныхъ головнѣйшихъ мѣстахъ Европейскихъ, якъ то въ Вѣдню, въ Оломуцу, въ Празѣ, и иныхъ.

Но не лише Папы, и Рѣчпосполита и шляхта взяли вспирати и пѣдпомагати стремлѣніе монашества. Рѣчпосполита надала на школы въ Жировици добра Булзъ и Боровики, а на школу для монастыра въ Полоцку села Червять и Судоловичи. Адамъ Хребтовичъ побудовавъ въ добрахъ своихъ монастыръ Красноборъ, и заложивъ въ немъ школу для 10 молодыхъ черцѣвъ заразъ по капитулѣ 1617 р.

И скоро показали ся skutki приверненого порядка монастырскаго. Межи монахами велика стала змѣна съ великими успѣхами, такъ для монахѣвъ самыхъ, якъ и для краю, а еще бѣльше для церкви святой.

Межи монахами уніятами розширивъ ся знова стародавній Теоодосіевскій духъ монашескій, а въ монастырахъ ихъ взяли панувати послухъ, ладь и порядокъ; изъ помежи монахѣвъ повстали писателѣ и съ высокими талантами и съ глубокою ученостію.⁴⁶⁾ Для услугъ краю позаводили монахи уніаты во всѣхъ своихъ монастырахъ школы народныи, а въ монастырахъ Миньскѣмъ и Полоц-

⁴⁶⁾ Wiszniewski hist. lit. pol. Tom. VIII. Stebelski. Dwa swiatla II.

къмъ такой заразъ на першій капитулѣ 1617 р. школы высшіи рускіи и латинскіи для кандидатѣвъ мірскаго духовенства, до котрыхъ пѣзнѣйше прійшли еще такіи самыи школы въ Жировици, во Владимірѣ и въ Боруню. Для церкви святой повстали межи монахами знова свѣтлыи учителѣ и жаркіи проповѣдники Слова Божого, и много межи ними докторизованыхъ богословѣвъ, котри въ учености ани Іезуитамъ ани Доминиканамъ не уступали. Въ короткѣмъ часѣ межи недавно простыми и темными монахами такъ ся розвинуло було богословіе и вымова проповѣдника, же на Соборѣ до Люблина (1780) съѣхало ся надъ 20 игуменѣвъ самыхъ докторѣвъ теологій; а проповѣдники зъ Жировицѣ и Дерманя проповѣдаючи въ часѣ Собора въ люблинскихъ церквахъ и костелахъ ѡтнесли звытяжество навѣтъ надъ Іезуитами, найзнакомитшимъ натотчасъ католицкимъ Ординомъ, и межи всѣма проповѣдниками першое заняли мѣстце.⁴⁷⁾

Якъ Уніаты, такъ само сильно, а зъ начала майже еще съ бѣльшою ревностію, съ крѣпкѣйшою жаркостію взяли по Унії дѣйствовать и Православныи. На чолѣ Православныхъ станувъ кн. Константинъ Острожскій, магнатъ тогдашної Польщи, перевысшаючій прочихъ и богатствомъ и достоинствомъ сенаторскимъ, а за нимъ пѣйшли и другіи можныи зо шляхты: Цѣперскій, Огинскій, Четвертынскій, Вишневецкій, Рожинскій, Пузыны, Заславскій, Загоровскій, и инныи. До союза взаимной помочи и покрова противъ Уніатамъ и Латинникамъ утворившого ся въ Вильнѣ въ р. 1599 межи Православными и Русинами—Диссидентами, приступило 168 самыхъ и можныхъ и богатыхъ осѣбъ зъ шляхты, и 12 Сенаторѣвъ а межи тими кѣлькохъ твердыхъ православныхъ.

⁴⁷⁾ Helleniusz. Wspomnienia narodowe. Paryż.

Князь Константинъ желаючи по́днести упавшу межи православными освѣту, скликавъ бувъ уже давнѣйше, еще коли библию выдававъ, до мѣста своего дѣдичного Острога людей писменныхъ, и заложивъ ту для нихъ друкарню. Хотячи ѡттакъ справу Православія якъ найскутечнѣйше т. е. черезъ выхованье молодежи поперти, заложивъ двѣ школы, ниспу братску въ Кіевѣ, а высшу въ своемъ мѣстѣ Острозѣ, выposaживъ ю селами Баклаевкою и Борысѡвкою, и ѡтдавъ по́дъ завѣдательство Герасимови Смотрицкому, по́дстаростѣ Каменецкому ученому Русинowi, и свѣтлому Грекови Кириллѣ, котрый по́знѣйше на престолѣ патриаршѡмъ въ Константинополю освѣвъ. Въ школѣ Острожскѡй учили языкѡвъ славянъскаго, латиньскаго и греческаго, и безъ сомнѣнія и иныхъ наукъ.⁴⁸⁾

За примѣромъ кн. Константина ревно дѣйствовали и другіи православныи магнаты, и причиняли ся, де могли и кѡлько въ ихъ силахъ було, до по́днесения и розширення науки и свѣтла межи своими.

По́дъ опѣкою тыхъ можныхъ панѡвъ крѣпко бороли ся за Православіе Епископъ Перемышльскій Михаилъ, а сильнѣйше еще Епископъ Львѡвскій Гедеонъ; особливо же Печерская Лавра, якъ архимандрію обнявъ Петро Могила, чоловікъ най такъ скажу органичний, сильный розумомъ, и вѣрный сынъ Православія. Петро Могила, якъ взяли Латиняне и Уніяти, якъ то Смотрицкій, Саковичъ и инныи съ великимъ талантомъ и глубокою ученостію и словомъ и перомъ противъ Православію выступати, — не находячи межи своими людей, котри бы отвѣты писати мо-

⁴⁸⁾ Школа Острожска видай не була въ цвѣтучомъ ставѣ, понеже ей заложитель кн. Константинъ, затытый неприятель Іезуитѡвъ, высылавъ зъ неи на дальшій науки молодежь, якъ то своего крепника Пузыну и Мелетія Смотрицкого, сына настоятеля тоижь школы, до Академіи Іезуитѡвъ въ Вильнѣ. Школу Острожску ѡтдавъ уже сынъ Константина, перейшовшій на Латиньство, по́дъ зарядъ ОО. Іезуитѡвъ. (Łukaszewicz. Szkoły w Polsce.)

гли, вибирає зъ помежи молодежи особливо монашескои здатнѣйшихъ, межи тими Коссова, Земку, Трофимовича Козловского, Початского, Гизеля и инныхъ и высылає ихъ для высшихъ наукъ за границу. Якъ повернули, а межи тымъ и Кієвска братска школа въ року 1632 за привилеемъ Королевскимъ до ряду академій вынесена зôсталa, заводить ту Петро Могила философію и богословіє, и поставляє ихъ учителями; сбирає ôттакъ зо всѣхъ сторонъ молодежь монашеску, и заохочує ю до тыхъ высшихъ наукъ, коротко дѣлає все, що лише православныхъ монахѣвъ на рѣвнѣ съ уніятами поставити бы могло. И школы тии такъ Острожска якъ и Кієвска оказали много услугъ православної церкви, и приготовили много достойныхъ священникѣвъ и просвѣщенныхъ пастырей. Изъ нихъ то вышли монахи, саміи ревнѣйшіи и учены защитники православія, славнѣйшіи: зъ Острога Мелетій Смотрицкій, пѣзнѣйше Уніять, а зъ Кієва знаный проповѣдникъ Лазарь Барановичъ, и жаркій полемикъ противъ Іезуитамъ и Уніятамъ Іоанникій Галатовскій.

За шляхтою и за епископами пѣйшли и православнии братства церковнии, появившіи ся еще передъ Унією. Передше були они преимущественно гуманитарними институціями; а теперъ по Унії одушевили ся они новою силою и обернули ревнѣсть свою на защиту вѣры, и на помѣчь пастырямъ церкви. Тии изъ нихъ, котри мали маетки, взяли теперъ пѣдъ свою опѣку типографіи, котрыхъ головною цѣлею було умножати число богослужебныхъ книгъ, яко великихъ пособій православія, и школы, въ котрыхъ якъ во Львовѣ учено языкѣвъ греческого, славянского и руского, діалектики и реторики.

Коротко, Православнии, и шляхта и епископи и братства, дѣйствовали по Унії съ напряженными силами.

И не ошибемо ся, если скажемъ, же ажъ Уніи треба було, абы розбудити въ Русинахъ душевныи силы, абы розогрѣти въ нихъ ревнѣсть до наукъ, абы пѣднести ихъ енергію. „Еслибы нѣкоторыхъ изъ духовенства „нашого ѡтступленье ѡтъ законного своего въ вѣрѣ па- „стыря не наступило, — гороритъ Лаврентій Древинскій, „депутатъ православія на соймѣ въ року 1620, „еслибы „ѡтойшовшіи ѡтъ насъ не повставали на насъ: то такіи „науки, такіи школы, таке число достойныхъ людей не по- „явилобы ся въ рускѡмъ народѣ; наука въ храмахъ на- „шихъ по прежнему булабы покрита пылью непорядка“.⁴⁹⁾

Колижъ такъ Православныи, майже въ тѡмъ са- мѡмъ часѣ, що и Уніати, школы и низшіи и высшіи и публичныи и монастырскіи позаводили, и катедры въ тыхъ-же свѣтлыми и учеными учителями пообсаждали, а межи молодежию православною розгорѣла полѡмѣнна жажда просвѣщенія и наукъ; коли на епископскихъ пре- столахъ Православія мужи ревныи и бодрыи засѣли, коли монастырѡвъ, тыхъ то правдивыхъ вѣры святой твер- динь, мовѣ звѣздъ на небѣ, якъ то еденъ рускій писа- тель сказавъ, на рускѡй земли повстало, коли и свѣт- скіи люде православныи за вѣру свою прадѣдну крѣпко и словомъ и дѣломъ станули: здавало ся, же доведуть они до найкрасшого розвою, и дѡбють ся до високого просвѣщенія для добра народа и церкви святой. Но инак- ше ся стало.

Якъ извѣстно, справа церкви святой на Руси опе- рала ся здавенъ давна на самыхъ монастырахъ, а про- свѣщеніе народное розвивали и удерживали заедно и един- ственно — монахи.

⁴⁹⁾ Мова Древиньского въ Соймѣ въ р. 1620 у Бант. Каменск. Вильно 1866. стор. 64-65. Красна и шира моза, котру и нынѣ можѣ бы де- некуда примѣрити.

За для тои то причины и Митрополитъ Поцій, скоро по Унії, оперъ справу си на монастырахъ.

И Православнии поѣшли тою дорогою, и ужили для защиты своего обряда такожъ монахѡвъ и монастырѡвъ. И въ тѡмъ взглядѣ ишли Православнии съ Уніятами, позволимо собѣ сказати, паралельными съ собою дорогами. Уніаты заводили для своихъ монахѡвъ школы; тое самое дѣлали и Православнии. Уніати высылали свою монашеску молодежь на науки за границу; и Православнии монахи кѡнчили науки на университетахъ заграничныхъ, навѣтъ въ Парижу и въ Римѣ.⁵⁰⁾ Уніати закладывали яко твердыни для Унії уніатскіи монастыри; Православнии по Унії нерѡвно бѡльше побудовали обителей. Лише въ едиѡй точцѣ минули ся Православнии съ Уніятами. Уніаты заразъ по Унії упорядковали свои монастыри; Православнии же полишили свои въ давнѡмъ майже крайнѡмъ розстройствѣ.

Православнии, повторяемо, позабули пѡднести зъ упадку свое монашество, котре пѡднесши и упорядковавши ся, було бы, — що заперечити годѣ, — такъ якъ уніатске для Унії, для Православія бѡльше здѣлало, якъ всякій защиты магнатѡвъ, якъ всѣ союзы шляхты, якъ всѣ забѣги свѣтскихъ людей и братствъ церковныхъ, котрымъ помимо ихъ доброй волѣ, помимо ихъ щирои ревности, заедно браковало и браковати буде, овои рдзенной силы, котра лежить въ правильнѡмъ порядку монастырскѡмъ. А яка сила въ тѡмъ порядку, маемо примѣры на упорядкованыхъ Сергіевѡй и Печерскѡй-Кіев-

⁵⁰⁾ Манахи Григорій Скибинскій и Палладій Роговскій були на наукахъ въ Римѣ. Послѣдній слухавъ реторику въ Оломуцу въ Моравіи, а курсъ философіи и богословія укѡнячивъ онъ въ Римѣ. Повернувши до ѡтчины онъ первый ставъ въ Москвѣ учити богословія. (Филаретъ архіеп. Черн., — ист. русс. церкви. Черн. 1862. IV. стор. 107. 122. 226.)

скѣй Лаврѣ; у насъ въ Галичинѣ на упорядкованѣмъ черезъ своего заложителя Іоилѣ монастырѣ Крехѣвскѣмъ, котрый православіѣ ажъ до р. 1727 державъ ся, и ажъ по порозсаджованю монахѣвъ до инныхъ монастырѣвъ, на унію перейшовъ;⁵¹⁾ а еще бѣльше на упорядкованѣмъ православиѣмъ монастырѣ Скитскѣмъ коло Манявы, котрый, коли вже въ епархіѣ Львѣвскѣй о православію аничутки не було, самъ межи уніятами, мовъ островчикъ сильнымъ волнамъ широкаго моря, принятію Уніѣ непоколибимо опиравъ ся; байбо коли въ р. 1786 монастырѣ Скитскѣй знесено, монахи его оперли ся пропозиціѣ перейти на Унію, и лишивши свѣй прекрасный монастырѣ, и зъ краю до Сучавицѣ на Буковину вышли, а Унію не приняли. Колижъ монастыри православныи неупорядкованыи могли знанымъ тяжкимъ напорамъ на Православіе такъ сильно опирати ся, коли монастыри тыи стоячіи безъ всякой связи межи собою Православіе по Уніѣ Брестскѣй надъ лѣтъ 100 удержати подолѣли: то годѣ и означити, що бы они були здѣлали, если бы якъ то уніятскіи и упорядковани и въ связи межи собою были стояли!

Православныи, якъ сказано, умѣли закладати монастыри, але занедбали ихъ упорядковати. Кіевъ и инныи бѣльшіи православныи монастыри розсилали численныхъ монахѣвъ, котри близко що не по всѣхъ мѣстахъ, и по многихъ селахъ осѣдали, ба навѣтъ и по безлюдныхъ сторонахъ та пущахъ якіи нибудь монастыри та церкви будовали, и набоженъство ѡтправляли; — але порядокъ и ладъ монастырѣвъ, въ котрыхъ властива ихъ сила состоитъ, позѣоставъ въ занедбаню. Монастыри православныи якъ передъ Уніевъ, такъ и по Уніѣ рядили ся кождый для себе и по своей воли, и стояли безъ всякой связи межи собою. И никто о заведеню загальнаго по-

⁵¹⁾ Исторія монастыра Крехѣвскаго въ р. 1727.

рядка не погадавъ. Лише Исаія Копинський, перше єпископъ Перемышльскій, ѡттакъ Митрополитъ Кіевскій ставъ бувъ розмышляти о упорядкованю монастирѡвъ, и написавъ „Листвицу духовного по Бозѣ иноческаго „житія, або Алфавитъ духовный“; и Шумлянскій Іосифъ Єпископъ Львѡвскій поблагословивши въ року 1677 мѣстце на закладавшій ся тогда монастирь Успенскій въ Бесѣдахъ, вручивъ игуменьску патерицю О. Филаретови, а монастиреви надавъ приписи власною рукою пѡдписаныи, и печатію урядовою ствердженыи, пѡдъ заглавіємъ: „Листвица или узаконеніе истинного общаго „жительного житія инокомъ монастыра Бесѣдскаго“. ⁵²⁾ Такожъ фундуючи на ново, за часѡвъ Хмельницкого пѡдупавшій, а ѡттакъ черезъ близко 20 лѣтъ опущеный монастирь Св. Юрскій во Львовѣ, записавъ му Шумлянскій въ р. 1685 на удержанье юридику свою дѣдичну Чолганьщину, и въ тѡмъ записѣ надавъ му и правила порядку монастырскаго: „Chcę postanowić po- „rządek, — мовить ѡнъ ту межи инными — ponieważ „ordine res constant, a tu zaś per incuriam całe na nim „schodziło, tedy takową de nova radice czynię fundacyę „i ordynacyę,..... wszyscy w monasterze zostając każ- „dego nabożeństwa tak ordynaryjnego jako i extraor- „dynaryjnego z woli starszego i potrzeby cerkiewnej „odprawującego się mają pilnować, i onego nieomiesz- „kiwać, chybaby który niemocą złożony, albo posłu- „szeństwem Monastera oddalony.“ (Якій то неладъ му- „сѣвъ бути въ самѡмъ богослуженію, коли ажъ такого „наказа показала ся потреба!) Także dochodów cerkiew- „nych, żaden zakonnik prywatnie i pokątnie brać i na

⁵²⁾ Компаневича Варлаама (монаха † 1858 въ монастирѣ Крехѡвскѡмъ), Ks. Józef Szumlański biskup R. G. Lwowski i Kamieńca Podolsk. Biografia, въ письмѣ періодичнѡмъ „Lwówianin.“ Lwów 1841. ст. 268.

„swój pożytek obracać nie ma. (Якій непорядокъ въ „господарствѣ монастырскѣмъ.) Дальше межи инными приписавъ имъ, що ѣсти и въ чемъ ходити мають, бо и ту здає ся не було порядку. „*Thumen tego monasteru „wszystkie te intraty tak z dóbr wyżej mianowanych „jako i z dochodów cerkiewnych do rąk swoich odbie- „rać ma, i one opisanym dysponować sposobem: naj- „pierwej sufficientiam victus we dnie skoromne z nabia- „łem, a w postne z rybami i olejem zakonnikom pro- „widować i habit, także insze do chodzenia potrzeby „sprawować nie bogato, tak starszemu jako i wszyst- „kim, zwyczajem i trybem obszczeżytnym starodaw- „nym podkapki i kłobuki formą Świętą Górską (αεον- „σconi горы) i przykładem terazniejszych monasterów „Skitskiego i Krechowskiego“.*⁵³⁾

Но упорядкованье монастырѣвъ православныхъ оста-
ло ся при тыхъ поединокыхъ експериментахъ, а мона-
шество православне, де каждый монастырь самъ для
себе независимо еденъ ѣтъ другого ведля своей воли
рядивъ ся, при великѣмъ браку не лише монастырскихъ
але и публичныхъ шкѣлъ щоразъ глубше и глубше упа-
дало. Осъ съ якимъ най такъ скажу злостнымъ, — а
сердечнымъ жалѣмъ говорить о монахахъ тогдашнихъ
Иванъ Кречмеръ игумень Полоцкій: „Wiele z nich nie
„wie nic o ślubach zakonnych, ale wszystko czernstwo
„na tém bydź zasadzone rozumie, w kłobuku i mantyi
„chodzić, włosów nie strzydz, i mięsa nie jeść“.⁵⁴⁾

Отожъ коли покровители православія, князь Кон-
стантинъ Острожскій († 1608), Адам Вишневецкій, Тыш-
кевичъ, Четвертынскій и инныи, зъ того свѣта посходили,

⁵³⁾ Akta i rozporządzenia Prowincjalna Wiktora Starożyńskiego od roku 1783—1790 стор. 183.— Ту записъ Шумлянського.

⁵⁴⁾ Wiszniewski, Historia literatury polskiej. VIII. pag. 157.— Konsydera-
cye. Wilno.

а дѣти ихъ православіе покидали, и або на Унію, або на Латинство попереходили, якъ то здѣлавъ вже сынъ самого кн. Острожского; — коли всякіи союзы взаимной защиты постарѣли, и сами черезъ себе порозвязывали ся; — коли и поборники православія Владики Балабанъ, Копытынскій, Борецкій, ѡттакъ и самъ першій ревнитель Митрополитъ Петро Могила — померли; не помогли вже Православнымъ ни щирая охота короля Владислава, ни его привилеи для православія, а еще менше пѡзнѣйшій кровавыи вѡйны, котри кромѣ великого пролитія крови и повторного притлумленя почавшого розвивати ся просвѣщенія, еще и тую нужду на православныхъ нанесли, же въ тыхъ вѡйнахъ, понеже провадили ся по найбѡльшій части въ сторонахъ де мешкали православныи, самыи православныи маетки свои потеряли и зъубожѣли; межи инными и самое ревностное братство ставропигіанске во Львовѣ, а дальше и православныи монастыри Завалѡвскій, Деревачскій, Львѡвскій, Пѡдгорецкій, Бѣлчецкій, Лѣтвиновскій, Трехтыміровскій и Львѡвскій св. Богословскій, де при обляганю Львова въ р. 1648 Татари, союзники Хмельницкого, всѣхъ монахѡвъ вырѣзали; и монастырь Крехѡвскій, котрый въ тое время разомъ со Скитскимъ монастырамъ православнымъ яко образецъ служивъ, а котрый Дорошенько, за того, же еденъ монахъ добре вицѣливши, зъ шмиговницѣ выпаливъ, и вожда облягающихъ монастырь Татарѡвъ застрѣливъ, такъ немилосерно злупивъ.⁵⁶⁾

Занедбанье монастырѡвъ и шкѡлъ було неперечно головною причиною, же Православіе въ Польщѣ зъ начала такъ сильно, уже въ другѡй половинѣ XVII. вѣка упадати начало. Въ тогдашній Польщѣ займали ся шко-

⁵⁵⁾ Исторія монастыра Крехѡвского, въ бібліотекѣ тогожъ монастыра,

лами высшими и низшими, изявиши Кракѡвъ, майже повсюда у Полякѡвъ Іезуити и Доминикани, у Русинѡвъ же уніятѡвъ и православныхъ монахи рускіи. Изъ свѣтскихъ натотчасъ дуже мало кто способивъ ся до учительского стану. И ту коли монахи Уніяти школы свои щоразъ выше и выше пѡдносили и умножали, и монастырскую молодежь, то по монастырскихъ то по заграничныхъ школахъ, що разъ бѡльше и бѡльше обучали и просвѣщали; — у Православныхъ, почавши уже ѡтъ смерти ревнителя Митрополита Могилы, убувало силъ учительскихъ зъ дня на день. Школы Православныхъ една по другѡй упали цѣлкомъ, або переходили въ руки Латиникѡвъ, якъ то школа Острожска, котра дѡстала ся въ руки Іезуитѡвъ, або уступали мѣстця Уніятамъ. Напослѣдокъ вѡдупали и школы Кіевскіи. И такъ то прійшло, же ѡтъ половины XVII. вѣка школы уніятскіи и монахи уніяти, а съ ними и Унія стали уже ити горою; а школы православныи взяли нидѣти и православіе само упадати такъ, же при кѡнци XVII. вѣка защита православія оперла ся лише на братствахъ церковныхъ т. е. на самыхъ бѣдныхъ, — а до того и неуклахъ мѣщанахъ, и на монашествѣ, котре въ самѡмъ крайнѡмъ зѡставало невѣжествѣ, въ самѡмъ остатнѡмъ находило ся розстройствѣ.

И коли въ упорядкованыхъ монастырахъ уніятскихъ и науки и богослуженіе процвѣтали, и всео було ведля уставѡвъ въ ладѣ и въ порядку; монастыри православныи на тотъ часъ по прежнему „in tristissimo erant statu, „nulla intra monachos disciplina religiosa, nulla sanctitas, „nulla doctrina vigebat,“ — говоритъ Онуфрій Братковскій, архимандритъ Уневскій, описуючи православне монашество въ Львѡвскѡй и Перемышльскѡй Епархіи при кѡнци XVII. вѣка, — „atque sic primitivus ille monasticæ perfectionis fervor sensim tempescere, disciplina re-

„gularis laxari, cultus divinarum humanarumque litterarum collabi, commune monasteriorum bonum non jam temporale tantum, sed quod perniciosius sibi fuerat, spirituale etiam minus quam par erat curari coepit. Viderat, iisdemque quibus viderat, deploraverat oculis antiquitas monachos non amplius monasticarum institutionum semitas praemere, sed humanas potius corruptae naturae sequi passiones, coenobiorum dotes inepte ac illicite dilapidare, collatas larga piorum manu elemosinas prodigaliter dissipare, monasteria pro sui uniuscujusque velle et placito deserere. Per vicos, plateas, urbes, oppida, imo provincias sine lege divagari. Viderat haecce monasteria antierius regularium et literatorum habitacula, ab indisciplinatis, rudibus, et plane incultis monachis inhabitari, juribus et foundationibus spoliari. Ecclesias solitis Deo laudibus destitui, viderat demum aedificia ipsa ultimae ruinae addici ita, ut vix rudera hac nostra aetate aliorum, aliorum locus duntaxat, in quo extiterant, conspici possit; quodque aliquando in rerum natura extiterant, alia in actis publicis ac fastis tantum modo legere, nunquam vero ad illa restitui fas sit. Hinc ne residua etiam monasteria similem patiantur jacturam, ad id usque moris ventum erat, ut a regnantibus Principibus, magnates ex statu saeculari iisdem in bonis praesertim Principum situatis protectores, tutores et patroni provisi et constituti fuissent. Extant plurimi hoc temporis adhuc in vivis superstites, viri aetate et autoritate graves, aequi rerum aestimatores, ordinis Basiliani status ejusmodi oculati testes, eorum fidem et testimonium super dictis appellamus”.⁵⁶⁾

⁵⁶⁾ Acta Religiosissimi Patris Onuphrii Bratkowski O. S. B. M. Provinciae B. V. M. Provincialis 1772-1776. (Бібл. св. Онуфр. во Львовѣ.)

Межи тымъ, коли монашество православне въ Епархіяхъ Львівській и Перемышльській до лише що опасаного самого крайного упадку дійшло: приступили Епископы Інокентій Перемышльскій въ р. 1692, а Мелетій Луцкій и Іосифъ Львівскій въ р. 1700 до Унії съ престоломъ Римскимъ, и вздержали монашество своихъ дієцезій майже въ остаточнѣмъ его паденію.

Якъ по Брестскій унії Іпатій Поцій на свои монастири и на свое монашество, такъ и ту скоро по приступленю до Унії звернувъ Епископъ Інокентій Винницькій першу свою увагу на монахѣвъ, та на монастири своей дієцезіи, скликавъ игуменѣвъ на день 23. Цвѣтня 1693 на Соборъ до Перемышля, постановивъ Протоигуменомъ свого брата Мартиніана, надавъ му власть визитовати всѣ монастири въ дієцезіи, вглядати въ зарядъ монастырського маєтку и фундацій, запровадивъ новиціаты въ Лавровѣ, въ Щеплотахъ и въ Добромили, наказавъ же „Monastery braciej swoich do dobrodziejów „niepowinni wysyłać bez osobliwej na to Przewiel. Superintendenta obedienciej, a to dla tego, że się wiele „nappełniło zakonników włóczęgów z różnych diecezji „zabiegających, którzy zmysliwszy sobie z monasteru „któregokolwiek ile znaczniejszego testimoniales, pobożnych ludzi łudzą i jałmużnę zebraną ad illicitos usus „obracają jako compotatie i inne dissolutie cum scandalum dalo jedynowiernych i innych in fide dissidentów,”— приписавъ монахамъ едностайну одежъ монашеску, и видавъ въ тѣмъ взглядъ: Ustawy rządu duchownego in ritu graeco-unito dioecesis Przemyskiej na kongregacyi sobornej uchwalone, типомъ въ Краковѣ въ року 1694. Але якъ ѡттакъ енергія Винницького съ часомъ устала, а наступникъ его о тое нестаравъ ся, нидѣло монашество въ Перемышльській дієцезіи такъ якъ и попередъ.

Іосифъ Шумлянскій, єпископъ Львѣвскій находивъ ся, коли унію принявъ, уже въ глубокой старости; во всемъ занятый процессами съ Львѣвскимъ Ставропигіанско́мъ Братствомъ, и позабывъ якое о своихъ монастырахъ.

И такъ ѡтволѣкало ся упорядкованье монастырѣвъ ѡтъ року до року.

Ажъ наразъ ухваляютъ Отцы соборныи провинціи Литовскіи на капитулѣ въ року 1707, абы монастыри дієцезіи Львѣвской и Перемышльской, и овии котри и по инныхъ дієцезіяхъ, якъ Володимірскій, Луцкій, Холмскій и Кієвскій еще пѣдъ зарядъ Протоархимандрита не прійшли, до конгрегаціи Литовской, на пѣдставѣ булѣ и декретѣвъ папєжскихъ прилучити. Ухвала тая зъелектризовала якое монахѣвъ помянутыхъ дієцезій, особливо же Львѣвской дієцезіи. Собрали ся они на соборчикъ до Львова, выбрали Парєенія Ломиковского игумена Пѣдгорецкого, и игуменѣвъ Львѣвскихъ Антонія Сѣдлевича Св. Онуфрейского, и Теофила Св. Успеньского Ставропигіанского, котри протѣвъ ухвалѣ Литовской конгрегаціи дня 23. Липця 1709 торжественно запротестовали.⁵⁷⁾ И видай такой заразъ и въ тѣмъ самѣмъ часѣ по-

⁵⁷⁾ Згадка о тѣмъ протестѣ находится въ артыкулахъ или уставахъ Синода Унєвского азъ р. 1711, де такъ говорить ся: „А противу того отчасти повстала была конгрегація Чину тогожъ С. В. В. Литовская кусячи ся тые и таковыє нынѣшнїѣ права и цѣлости отъ такъ многихъ лѣтъ за первыхъ фундацій утвержденіе и зажаданіе азъ фундаменту рушити, искоренити насъ коренныхъ, до Провинціи своеи Литовской присовокупити, а звласти и юрисдикціи Пастырской выдерти, гдыбы нѣкоторыхъ ВВ. ОО. нашихъ прозорливость и звыклая около добра церкви Божественной правѣ и волности нашихъ чулость не запобѣгла и не спєречила, тому протестація о тое явне тутъ во Львовѣ при ясне въ Богу Преосвященномъ тепєрєшнемъ Митрополитѣ Кієвскомъ на тотъ часъ Администраторѣ Епископіи Львѣвской въ коллегіумъ Превел. ОО. Театиновѣ вто время притомнымъ черезъ ПП. ОО. Парєенія Ломиковского Пѣдгорецкого, Антонія Свято - Онуфрейского Львѣвского,

велѣвъ Епископъ Варлаамъ выбраннымъ до того комиссарамъ объѣхати и оглянути всѣ монастыри, переконасти ся о порядку монастырскѣмъ, о станѣ ихъ маetskѣвъ и фундацій, и о числѣ монахѣвъ.

Игуменовъ изъ братомъ В. О. Теофиломъ при Церкви Львовской Успенія Пресвятія Богородицы будучимъ особисте ставающимъ при бытности ПП. ОО. ихъ Милосте ОО. Стефана Трембети Префекта и Винкентія Гварнера лектора коллегіумъ тогожъ Львовского, тудежъ Кастаня Велывѣтъ Выкарогъ Варшавского Театиновъ, и Инокентія Піеховича Чину С. В. В. аудитора на тотъ часъ Митрополитаньского, также при Велможномъ Его М. П. Александру Ритаррѣвскомъ Вице-Герентѣ Грецкомъ Премыскомъ персонале будучимъ дня 23. Юлія 1709 року словне учиненная, ажъ до зверхности духовной принятая, прето и ми всѣ на теперѣшномъ соборѣ згромадженіи именемъ всѣхъ братей нашихъ туюжъ Протестацію повторючи и оной послѣдуючи, абы таковыя похваты и предсявзяты неслухныіе вѣчне уморенніи были, покорне суплѣкуемъ достойнѣйшого Апостольского Трону и до пресвѣтло сіяющего превисочайшихъ и все изыщѣйшихъ кардиналовъ предостойнѣйшой конгрегации о умноженіе Вѣры Господней и благодѣтелей нашихъ премилостевѣйшихъ, абы отъ исполненія благодати и власти своей насъ иноковъ въ коронѣ будучихъ отъ того наизаду и завзятоеси Провинціи Литовской охранити при правилахъ фундушакъ стародавнихъ дипломатами и конституціями поновленыхъ и стверженныхъ въ покою заховати совокупленія того зъ Литовскою Провинціею зъ найвысшой своей поваги заборонили и недопустили насъ убогихъ иноковъ на фундаційкахъ щуплыхъ встающихъ поѣдданныхъ жадныхъ немающихъ, а барзѣй зъ ялмужни живучихъ въ потѣ лица и дѣланіяхъ рукъ своихъ хлѣба шукающихъ, въ руки и юрисдикцію тоей Провинціи Литовской прикладомъ законной религии римской, где провинція коронная отъ Литовской отдѣлена, которое то дѣло Милостивому и особливой промоціи Яене Велмож. Пана Пастыря нашего смиренно вручаемъ и ПП. ОО. Соборныхъ, абы въ томъ стараніе мѣли и сами ся въ тое вложили облѣгуемъ. Прошу абы конгресъ изволили: ужалити ся надъ убожествомъ и тѣснотою нашею, помощь таковой богоугодной потребѣ дати и обмыслити яковый способъ на фундованіе выкормленіе и затриманіе такового новиціату, — а комисарѣвъ избрали, абы о того старали ся, абы що три лѣта такіи инокескіи соборъ зъ универсалами пастырскими бывалъ, и то на день рождества св. Іоанна Крестителя, на котромъ потверженіе або отмѣненіе урядовъ ВВ. ОО. Игуменовъ чинити ся и рахунки отправляти ся мають.”

Ту замѣтити треба, же по монастырахъ тогдашнихъ неурегулованыхъ еще заедно пановавъ звычай, же игуменъ самъ ведля своей воли не лише новиціевъ пріймавъ и ѡтдалявъ, але и монахѡвъ пресвитерѡвъ; а дальше же монахи безъ всякого порядка, самовольно якъ ся имъ видѣло, еденъ монастырь опускали, и въ другій переходили, и для того то Епископи о ихъ числѣ николи докладной вѣдомости мати не могли.

На пѡдставѣ реляцій помянутыхъ комисарѡвъ скликавъ напослѣдокъ Епископъ Варлаамъ игуменѡвъ всѣхъ монастырѡвъ своей діецезіи въ р. 1711 на Соборъ до монастыра въ Уневѣ

Дѣянія Синода Уневского находятъ ся въ книзѣ:
 „Артыкулы или уставы Чина иноческаго по преданію
 „иже во святыхъ Отца Нашего Василя Великого Архие-
 „пископа Кесаріи Кападокійскія вселенскаго учителя,
 „въ діецезіи Львѡвскои Галицкои и Каменца Подѡльского
 „на Синодѣ общомъ всечестныхъ отцовъ Игуменовъ въ
 „Уневѣ дня 16. мѣсяца Августа року Божія 1711 из-
 „обритенны сочиненны утверждены тыпомъ же изобра-
 „женны въ типографіи братской Львѡвскои Успенія Пресв.
 „Богородицы въ р. 1713”.⁵⁸⁾

И той Синодъ Уневскій передавъ намъ самъ сумный образъ, въ якѡмъ монашество діецезіи Львѡвскои еще и въ р. 1711 находило ся. Отъ якъ ту Епископъ Варлаамъ межи инными говоритъ: „Понеже черезъ уста-
 „вичну часовъ перемѣну такъ много ся монастырѡвъ
 „приватныхъ безъ фундаціи, безъ права, безъ належитого
 „выживленя, а рачей кучокъ безъ порядку (яко ревизія

⁵⁸⁾ Копія але бачу современна тыхъ печатаныхъ артыкулѡвъ находятъ ся въ бібліотецѣ монастыра въ Креховѣ. Есть то майже единственный экземпляръ, и по за кѡлько намъ извѣстно, еще жадна бібліографія о немъ не згадала.

„ВВ. ОО. Комиссарѡвъ показуєть) намножило, же тилько
 „едєнь инокъ въ монастырку зостаючи, братій пѡдѣ со-
 „бою не маючи, титуль игуменства собѣ привлащаючи,
 „оттоль многія выходятъ соблазни шкодлывія межѣ людьми
 „и погоршенія и Чину святому укоризна, прето запобѣ-
 „гаючи дальшимъ наступающимъ нестроєніямъ и таковому
 „душепагубному нерадѣнію, а хотячи въ яко найлѣпшомъ
 „и пристойномъ каждый партикулярникъ Чину мѣти, всѣ
 „такіи монастырки партикулярніє безъ фундушѡвъ, правѣ,
 „безъ посѣдлости всякой на єдномъ тилько кавалку килка
 „локтей поля заложеніє, пѡдѣ старшіє монастырѣ пѡдда-
 „ємъ присовокупляємъ и особливою диспозицію ведлугу
 „умовы и уставы нынѣшней выдати декляруємъ облїгу-
 „ючи ВВ. ОО. Игуменовъ каждого зособна, абы которому
 „ся яковый партикулярникъ въ дозорєствѣ достаетъ, осо-
 „бливое о немъ мѣлѣ попеченіє, тѣцаніє, порядокъ и за-
 „триманіє на кождый рѡкъ посѣщаючи строєніємъ и ря-
 „деніємъ якое въ немъ знайдує ся воглядаючи, добрый
 „порядокъ заховуючи, вредительное псуючи, доходы и роз-
 „ходы дорочный особливымъ реєстромъ описаніє мѣючи,
 „и щоколвєкъ доброго порядку и цѣлости монастырской
 „належати будетъ, досконалє заховуючи до началѣйшого
 „монастыря своего нѣчого незабираючи анѣ отрываючи,
 „а барзѣ отъ помноженія хвалы Божой въ тыхже мона-
 „стыряхъ а не о уменшеніє старанія прикладаючи; от-
 „цєвє засѣ тѣхъ, котрымъ ся въ таковыхъ партикуляр-
 „ныхъ дозорѣхъ и строєніє вручить, не мають себѣ титулу
 „Игуменского привлащати, але ся тилько старшимъ або
 „строителемъ называти. Также абы належитый во всемъ
 „порядокъ, который всѣхъ речей єсть фундаментомъ былъ
 „во своей цѣлости ненарушеный, здало ся намъ на ны-
 „нѣшнемъ соборѣ совѣтниковъ чєтирохъ або соборныхъ
 „надѣ всѣми монастырями зѣ между ВВ. ОО. Игуменовъ
 „избрати и постановити, якожъ ся мѣстцє до избранія

„позваляе, а поневажъ ВВ. ОО. Игумени зарядъ на томъ же застѣданію зъ между себе намѣнили и єдномыслино избрали Діонісія Сѣнкевича Львовского, Парѣенія Ломиковского Пѣдгорецкого и Золочевского, Якиѣа Жуковскаго Пѣтрєцкого, Θεодосія Сичинскаго Выспяньскаго Игуменовъ и имъ согласно и єдинѣми усты туюжъ Провинцію въ дозоръ злецили и ѡтдали.“ — Зъ дальшихъ дїяній видко, же и въ трапєзѣ и въ новиціатѣ небуло порядка по монастырахъ. Еп. Варлаамъ надавши и въ тѣмъ взглядѣ правила, приходитъ ѡттакъ и до одежи, бо и ту небуло єдностайности — и такъ говоритъ: „Выкро-чають по нѣкоторыхъ мѣстцяхъ иноки ѡтмѣнного за-живаючи габѣту, зачимъ габѣтъ иноческій повиненъ бути належитый ведлугъ иноческаго Чину Св. Василія Великаго захований безъ жадныхъ вымысловъ або пєстроєкъ, клобуки, подкапки, сутанны, мантиї належитіи чернїи, поясы ремѣнїи гладкіи негафтованы або зъ крайки чорной; также сандалы безъ вшелякихъ вы-мисловъ быти мають.“

Дуже много непорядку межи монашествомъ було въ послушанію, и той недостатокъ Епископъ Варлаамъ такъ опусує: „Трафляе ся и тое черезъ свавольныхъ, ижъ ся въ своемъ монастыру, где габѣтъ приняли, розгулявши ся, безъ жаднаго старшого своего вѣдомости и благословенія, запомѣвши клятвення своего ѡбѣщанія до иннаго монастыря переходять, або на яковое уединеніє, не такъ для безмолвнаго и пустыннолюбнаго святобливаго житія, яко для самоволства и безчинія новыє собѣ мѣстця и фундаціи вынайдуоть, а такъ въ тѣхъ неуфундованыхъ мѣстцяхъ своевольне жиючи єдни другихъ въ габѣтъ святой неискусныхъ прїимують а по томъ по мѣсточкахъ и селахъ волочатъ ся, вѣкарими зостають, ялмужною ся святою невѣдати на который монастырѣ людемъ наприкряють и Бога ображаютъ.“

И якъ монашество, такъ и духовенство свѣтске и цѣла руска церковь находила ся на тотъ часъ въ дуже сумнѣ станѣ. „*Et qualis facies intra monachos, —* говорить Архимандритъ Онуфрій Братковскій въ дальшѣмъ своемъ описованіи⁵⁹⁾ — *talis ferre in tota Ecclesia ruthena fuerat.*”

Духовенство свѣтске, перейшовше при кѣнці XVII. и на початку XVIII. вѣка на Руси стоячѣй пѣдъ правительствомъ Польши изъ Православія на Унію, майже еще въ глубшѣмъ находило ся занедбаню якъ монашество. Темне и безъ всѣлякои науки було оно; ѡтдавало ся найнизшимъ працямъ и заробкамъ, и ничимъ, навѣтъ одежею нѣтъ, не ѡтрѣжняло ся оно ѡтъ простолюдина; а о карности, о субординаціи священническѣй, и о моральности его то такой и нищо говорити. Письменныи памятники изъ ового часу передають въ тѣмъ взглядѣ свѣдоцтва найнекористнѣйшіи.

Особливо посланіе Епископа Іосифа Шумлянського печатане пѣдъ заглавіемъ: „Метрика або реестръ для порядку церкви святой” — малюе недостатки тогданого мірскаго духовенства красками разительными. Богослуженіе и справованье обрядѣвъ церковныхъ видимо ту въ глубокѣмъ упадку, веденье ся духовенства въ домѣ и по за домомъ недостойное, обычаи якъ найгрубшіи, налоги самыи гидкіи. А якъ тое духовенство навѣтъ въ поверховности своей занедбане и опущене було, показуе Шумлянскій въ тѣмъ самѣмъ посланію, де подавши сердечнымъ истинно пастырскимъ словомъ средства и поученіе, якъ бы помянутымъ недостаткамъ запобѣгати, на послѣдокъ говоритъ: „И такъ очистивши душу и тѣло ѡтъ всякои скверни, съ чистою совѣстію и со всякимъ

⁵⁹⁾ Acta Religiosissimi Patris Onuphrii Bratkowski O. S. B. M. Provinciae B. V. M. Provincialis 1772-1776. (Въ библ. св. Онуфр. по Львовѣ.)

„тѣла опаствомъ до божественной литургіи маешь приступити. Опаство же тѣла або охендожность на томъ належитъ, абы священникъ завше, а особливо, гды до церкви Божои на служеніе идетъ, мѣлъ на собѣ сукману пристойную, не захляпаную, голову и бороду учесану, руки умыты, пазуры обрѣзаны; ба и усы, если въ котрого суть великіи и навѣслы на уста, могутъ быти безъ сумнѣнья на передѣ пристриженные. И обувы на ногахъ нехай будетъ чистое и не догтяное, а не ходаки або постолы личаныи, але овшеки боты, або принаймнѣй сандалія.”

Бувъ то истинно оплаканный станъ духовенства, коли му ажъ такой треба було науки, коли му Епископъ ажъ мыти и чесати ся, и пазуры обтинати повелѣвати мусѣвъ! Нынѣ хвала Богу! такой науки не потреба и послѣдному, и майже и найубождшому парохіанинови.

Въ церквѣ самѣй на тотъ часъ не було еще ани книгъ поправленыхъ, ани порядочнои науки для людей; обряды навѣтъ и церемоніи церковныи були переисточеныи, и сама вѣра не була еще ясно означена.

Коротко и въ церквѣ самѣй показали ся нужды, котрымъ лише загальный Синодъ зарадити мѣгъ.

И Митрополитъ Левъ Кишка, кроткій старовникъ о добро церкви, скоро поступивъ на престолъ Митрополичій, такъ заразъ выробивъ въ порозумѣню съ Архіепископами и Епископами у Папы Климентія XIII. еще въ р. 1716 позволенье скликати Синодъ, що еднакожъ зъ причины лютившого ся на тотъ часъ страшного повѣтря ажъ въ року 1720 вже за Венедикта XIII. до skutку прійшло.

Синодъ, котрый спершу ѡтбувати ся мавъ во Львовѣ, власне зъ причины повѣтря, скликанный зѡставъ до мѣста Замостя на день 21. Серпня 1720.

На Синодъ Замойскій, ѳтбувшій ся пѳдъ предсѣдательствомъ Нунція Іеронима Гримальдого прибули Митрополитъ, Архієпископъ Полоцкій, (Архієпископъ Смоленскій приславъ свѳй акцесъ на писъмѳ), Епископы: Луцкій, Холмскій, Львѳвскій, Перемышльскій, Пинскій—Туровскій, Архимандрита, Декани, Протоархимандрита, Игумени майже всѳхъ бѳльшихъ монастырѳвъ, и депутаты братства ставропитіанского Львѳвского Стефанъ Ласковскій и Іоаннъ Чесниковскій. Ту всѳ сгодили ся, всѳ станули едною мыслею, однимъ духомъ. Ухвалы Синода Замойского були великои ваги, и успѳшнои до-неслости, такъ для церкви самои, якъ и для духовенства и свѳтского и монашеского. Упорядковали они и вѳру, и правыла обряда, и науку церковну; припоручили Епископамъ визитовати ѳтъ часу до часу свои дієцезіи, а деканатамъ смотрѣти пильно на порядокъ по парохіяхъ; заборонили парохамъ и загально священникамъ низкій работы коло управы рѳли, шинкованье напоями, и торговлю по ярмаркахъ; повелѣли духовенству уживати одежи ѳтмѳнной ѳтъ простолюдинной, и приписали му сукню долгу, чорну; особливо же наказали досконалити молодежъ, способлячу ся до стану духовного, въ обычаяхъ и наукахъ, и звернули увагу Епископѳвъ на Семінаріи.

Дотычно монахѳвъ упорядковавъ Синодъ Замойскій житье монастырске, приписавъ якъ завѣдовати маетки монастырскіи, заостривъ приписы послушанія, и наказавъ абы въ кождѳмъ монастырѣ, де находитъ ся надъ 12 монахѳвъ, игумени пѳдъ утратою свого становиска, заводи-ли науки богословскіи такъ для монахѳвъ, якъ и для мірскихъ кандидатѳвъ, а здатнійшихъ абы высилали на высшіи науки до академій, межи инными до Театинѳвъ во Львовѣ.

И мовъ изъ жерела красна вода, выплынули изъ Синода Замоиского самыи успѣшнѣйшіи наслѣдствія. Межи духовенствомъ мірскимъ розбудила ся любовь до наукъ, просвѣщеніе заняло мѣстце дотеперѣшняго мраку и темноты, хвала Божя по церквахъ зацвѣла изъ того часу такъ краснымъ цвѣтомъ, якъ майже николи передъ тымъ; а монашество заразъ по Синодѣ въ наукахъ такъ непримірнымъ взяло розвивати ся прудомъ, же по 2—3 десяткахъ лѣтъ по Синодѣ, стало ся оно колюмною просвѣщенія такъ сильною, же ѡттакъ на немъ самѡмъ оперло ся выхованье молодежи, а про тое и просвѣщеніе цѣлого народа.

Но жалко сказати, Епископы, якъ другіи ухвалы Синода съ великою ревностію въ житѣ заводили, такъ одну изъ найважнѣйшихъ рѣжними способами проволѣкали.

На Синодѣ станула дотычно монахѡвъ наступаюча ухвала: „Cum experientia compertum sit, et Sacrorum „Conciliorum statutis comprobatur, nullum esse ad „instaurandam vel conservandam regularem observantiam „ac disciplinam, remedium efficacius, quam monasteria „omnia, quae generalibus Capitibus non subsunt nec „suos habent ordinarios Visitatores, in unum Corpus, „seu Congregationem reducere; Sancta Synodus eorum- „dem Sacrorum Canonum vestigiis inhaerens, statuit ut „Monasteria Vladimiriensis, Luceoriensis, Chelmensis, „Leopoliensis, ac Premisliensis Dioecesis post annum a „publicatione praesentis decreti, et acceptas literas convocatorias Illustrissimi et Reverendissimi Metropolitae, „in Congregationem redigantur, ac deinde quolibet quadriennio Generalem, Provincialem, ac regulares Visitatores eligant, ac de caeteris, quae ad rectam administrationem totius Provinciae, ac disciplinae monasticae „instaurationem necessaria videri poterunt, statuunt, ac

„decernant. Praeerit autem primo huic Generali Capitulo
 „Illustrissimus et Reverendissimus D. Metropolita, et
 „ad illud vocabitur Religiosissimus Protoarchimandrita
 „Provinciae Lithuanae, ut ii, qui sunt in hujusmodi
 „Generalibus Capitulis ex longa consuetudine versati
 „caeteris consilio et auxilio esse possint. Novus autem
 „Protoarchimandrita illi suberit in futurum, cui Sancta
 „Sedes expedire judicaverit”.⁶⁰⁾

Ухвала тая, якъ видко, намѣряла самое лѣпшее добро монашества; а еднакожъ, ажъ заведена зѣстала въ житѣ, уплынуло довгихъ не поверненихъ лѣтъ 19. Якъ звичайно кождый помыслъ высшій, хотябы для загальнаго добра и найполезнѣйшой донеслости, зъ разу люде звичайныи не понимаютъ, а частѣйше еще о твердыи стѣны самолюбія и особистои користи розбивае ся; такъ и лише що наведена ухвала Синода Замойского долго не могла добити ся дѣла.

Якъ вѣдомо Епископы рускіи немали достаточныхъ и певныхъ фундацій. Доходы ихъ становили по наибѣльшій части, а денекуда, якъ во Львовѣ, единственно фондуши чисто монастырскіи. Такожъ и Архимандріи, котри первѣстно лише яко простыи монастыри заложеныи були, а котри пѣзнѣйше вопреки волѣ фундаторѣвъ на Архимандріи попѣдвышено, привлащали собѣ съ ущербкомъ монахѣвъ доходы монастырѣвъ. Отожъ якъ Синодъ Замойскій ухваливъ, абы Епископы монахѣвъ зъ пѣдъ своей непосредной юрисдикціи выпустили, и пѣдъ начальство и зарядъ Протоархимандрита ѣдали, що конечно участіе Епископѣвъ и Архимандритѣвъ въ ужиткованію приходѣвъ монастырскихъ перетати мусѣло;

⁶⁰⁾ Synodus Provincialis Ruthenorum habita in Civitate Zamosciae A. MDCCXX. Editio altera. Romae. 1838. pag. 133.

стали Епископы и Архимандриты о упадокъ своей сукценціи обавляти ся, и утвореніе Провинціи монашеской всякими возможными перепонами зволѣкати; а яки маловажныи обстоятельства часто служили ту за причину зволоки, посвѣдчае наступаюче приключеніе. Еще въ XVII. вѣку по зреформовано литовскихъ монастырѣвъ, взяли денекотри и до инныхъ діецезій належащій монастыри зъ власной воли пѣддавати ся пѣдъ зарядъ литовского Протоархимандрыта; а денекотри изъ нихъ вже пѣзнѣйше заложенныхъ пѣддали фундатори сами пѣдъ настоятельство Протоархимандрыта, якъ то здѣлавъ въ р. 1712 Потоцкій закладаючи нынѣшны Бучацкій монастырь, котрый ажъ до р. 1780 пѣдъ зарядомъ Литовского Протоигумена, и въ связи съ Литовскими монастырями позѣстававъ. Отожъ коли стараніямъ Митрополита Льва Кишки въ р. 1727 удало ся було многихъ игуменѣвъ изъ монастырѣвъ, котри ведля ухвалъ Замоискихъ въ Провинцію завязати ся мали, на соборъ до Дубна скликати, и коли вже розпочали ся були нарады о новѣмъ устройствѣ; внесли денекотри изъ Соборныхъ, абы литовска Провинція монастыри, котри въ діецезіи Володомірской, Луцкой, Холмской и Львѣвской пѣдъ своимъ зарядомъ мала, а то монастыри Дубненской, Дерманьской, Жидичиньской, Владимірской, Холмской, Дорогобужской, Люблинской, Городецкой, Бучацкой, Верховской и инны, въ зарядъ Провинціи руской ѣтдала. Игумени помянутыхъ монастырѣвъ, привикши уже до порядку и заряду Провинціи Литовской, стали тому жадаю оширати ся; и о таку марну причину розбило ся самое наилучшее намѣреніе Митрополита. Упорядкованіе монастырѣвъ въ выше наведеныхъ діецезіяхъ проволкло ся на лѣтъ единадцать, ажъ до р. 1739, а соединеніе монастырѣвъ въ одну конгрегацію ажъ до р. 1743.

Въ 10 лѣтъ по Синодѣ Замойскѣмъ находили ся межи монахами уже многіи, особливо въ діецезіи Львѣвскоѣй, котри заразъ по принятію уніи чѣрезъ Епископа Шумлянського, и по упорядкованію своемъ черезъ Варлаама Шептыцкаго, науки въ школахъ публичныхъ, межи иными въ высшихъ школахъ у Театинѣвъ во Львовѣ покѣнчили; а були то особы и съ высшимъ просвѣщеніемъ, и съ жаркою ревностію о пѣднесеніи монашества удушевлени. Монахи тии видячи, же Епископи зреформованіе монашества розличными снособами проволѣкати старають ся, и же при такихъ обстоятельствахъ, если высша духовна власть въ тое не вдасть ся, годѣ абы коли до впровадження въ житіе ухвалѣ Синода Замойскаго прійшло: постановили старати ся о тое въ самѣмъ Римѣ. До той справы взяли ся Силвестеръ Мальскій игуменъ св. Юрскій и Офиціалъ Львѣвскій, Антоній Пѣдгѣрскій Офиціалъ Митрополичій Кіевскій⁶¹⁾, Мойсей Богачевскій Офиціалъ Галицкій и игуменъ Крилоскій⁶²⁾, и Юсафатъ Святковскій игуменъ Крехѣвскій⁶³⁾, а на чолѣ ихъ

⁶¹⁾ Antonius Podgórski. Theologus consummatus in Collegio Leop. PP. Theatinorum et presbyter Eccl. S. Nicolai Leopoliensis ante Provinciam ingressus Religionem, fuerat primo Capellanus, post Notarius, tandem et Officialis Kijoviensis apud Illm. Athan. Szeptycki, Metrop. Russiae. Post erectionem Provinciae 1739 privatus Officialatu.... tandem in superioratu Monasterii Derażycensis obiit 1759 anno. (Cathalogus alphabeticus, стр. 67.)

⁶²⁾ Moyses Bobaczewski, natus 1698 in oppido Podkamień, Theologus et Presbyter actualis consecratus 1730, ac Religionem in Monasterio S. Georgii Leop. die 6. Aug. 1732 ingressus, post professionem constitutus fuit Superior in Monasterio S. Joannis Evang. Leop., post praedicator in Eccl. Staupigiana, in Junio 1734 constitutus Officialis Haliciensis et Superior Kryłosiensis. (Cath. alph. стр. 846.)

⁶³⁾ Josaphat Swiatkowski natus anno 1701 in Moscovia, Religionem ingressus in Monasterio Kryłosiensi 1730; consecratus anno 1731 ab Ill. Anthanasio Szeptycki, obtinuit munus Notarii Consistorialis primo Haliciensis postea Leopoliensis, tandem 1734 ad Residentiam Staupigianam pro Praeside translatus, 1738 ad Superioratum Monasterii Krechoviensis promotus (Cath. alphab. стр. 634.)

станувъ Інокентій Пѣговичъ, Архимандритъ Мѣлецкій. Умовивши ся взяли они усилено старати ся о зреформованье монашества вже не у своихъ Епископѣвъ, але въ самѣмъ Римѣ. Епископи довѣдавши ся о тѣмъ стали ихъ переслѣдовати. Пѣговича ѡтсудили ѡтъ Архимандріи, и выслали го пѣдъ надзоръ и на сповѣдника до Почаева, а Мальското зѣсадили зъ Офиціальства и ѡтобрали му игуменьство.⁶⁴⁾ Но не зважаючи на тое стали они ѡттакъ еще стараниѣйше коло свого дѣла ходити, и виробили наконецъ въ Римѣ декретъ, повелѣваючій безъ проволочи скликати Епископѣвъ, Архимандритѣвъ и Игуменѣвъ на Соборъ, утворити провинцію, и ѡтдати монахѣвъ пѣдъ зарядъ Протоархимандрита.

⁶⁴⁾ Въ книгѣ: *Catalogus alphabeticus Patrum et Fratrum Ordinis Sancti Basilii Magni in Provincia tituli Protectionis Beatissimae Virginis Mariae Professorum*, находячій ся въ бібліотецѣ св. Онуфрейскаго монастыра во Львовѣ читаемо: *Innocentius Piehowicz... Abbas fuerat in monasterio Mielecensi. Immediate ante erectionem Provinciae, quam cum Rdo Sylvestro Malski, Officiali Leopoliensi, valdissimis scriptis apud Sacram Congregationem de propaganda fide erigendam expeterat, privatus fuit Abbatia, et pro Poenitentiario dispositus Poczajoviam. Post erectionem Provinciae 1739 anno mense Augusto in Capitulo Leopoliensi a Sacra Congregatione demandato factam translatus ad monasterium Milecense obiit ultimis Decembris 1749 anno. (ср. 582). — Sylvester Malski (natus 1697 die 20. Aug. in Palatinatu Volhyniae († qua hegumenus Monasterii Krechoviensis die 12. Febr. 1771)... ingressus Religionem qua Theologus absolutus Poczajoviae, consecratus 1729, in Aprili 1732 constitutus fuit Officialis generalis Leopoliensis et Superior Monasterii S. Georgii M. ad Cathedralam. Officium hoc per sexennium tenuit, donec alias ab invidis sibi et Religioni accusatus esset coram Illustrissimo Metropolita, quod secretis viis Romae curaret ad Normam Provinciae Lithvaniae his quoque in oris Russiae erigi Provinciam Basilianam, hac enim de causa in Sept. 1738 ab Officialatu relegatus est. Interea relegatus ab Officialatu a zelo novo erigendae Provinciae non destitit; imo serius institit, apud Sanctam Congregationem, efficitque, quod nolentes volentes Episcopi Russiae assentirentur mandatis Sanctae Sedis, facerentque ex Monasteriis in suis Dioecesibus sitis novam Provinciam tituli Protectionis B. V. M., congregatis ad id negotii omnibus Episcopis et Superioribus sive Hegumenis monasteriorum Leopolim ad Monasterium S. Georgii Martyris mense Augusto 1739. (ср. 1053)*

Митрополитъ Шептыйкій радъ не радъ скликавъ ѡттакъ Епископѡвъ, Архимандритѡвъ и Игуменѡвъ діе-цезій Владимірской, Луцкой, Холмской, Перемышльской и Львѡвской на день 26. Августа ст. к. 1739. до Львова, де утворила ся по примѣру и ведля засадъ капитули зъ р. 1617, нова ѡтъ Литовской особна Провинція руска, пѡдъ тытломъ Покрова Пресв. Богородицы, такъ названа ѡтъ второго праздника св. Юрской церкви, въ котрѡй нарады соборныхъ Отцѡвъ ѡтбували ся.⁶⁵⁾

На першѡмъ засѣданіи на завозванье Митрополита выпустили Епископы насампередъ всѣ монастыри зъ пѡдъ своей юрисдикціи, застерѣгаючи собѣ лише тое, абы, если-бы якій монастырокъ партыкулярный за для браку достаточной фундаціи знесеный зѡставъ, грунта тогожъ ѡтдавати до диспозиціи Епископа, котрый ихъ ѡттакъ до фундушю парохіального прилучити має. Зъ ѡтти то пѡйшло, же нынѣ во многихъ селахъ и мѣсточкахъ фундушъ парохіальный становлять грунта липившіи ся по знесеныхъ монастырахъ.

По тѡмъ приступили соборныи Отцы до нарады надъ уставомъ, и взявши собѣ за пѡдставу уставъ Провинціи Литовской, постановили 24 правилъ, цѣлкомъ сходныхъ съ правилами монастырѡвъ литовскихъ.

Коли прійшло до выбора Протоархимандрита, зробивъ Митрополитъ внесенье, абы зо взгляду, же межи монахами руской провинціи еще нѣтъ людей такъ рутинованыхъ, котри бы тяжкій и многоважный урядъ Протоархимандрита съ потребною оглядностію и певностію провадити, особливо же новый порядокъ монастырскій повсюда и точно и едностайно завести могли, по-

⁶⁵⁾ Congregatio generalis Leopoliensis Ord. D. Basilii M. in Ecclesia Cathedrali Leopoliensi sub Invocatione Divi Georgii Martyris celebrata die 26. Aug. V. S. 1739, рукопись въ библ. св. Онуфрейскій во Львовѣ.

кликати на той урядъ особы зъ провинціи Литовской, и представивъ имъ такой заразъ двоухъ кандидатѣвъ: Патрікія Жиравского игумена Виленьского, и Θεодосія Кунячевского игумена Бытенского.

Внесеніе тото було лише очевидна укоризна для Отцѣвъ рускои Провинціи; въ року бо 1739 ачейже не браковало межи ними людей способныхъ.

Мали они межи собою на тотъ часъ уже много заслуженого, энергичного и высоко просвѣщенного Пѣговича, и особы съ высокими науками: Мальского, Пѣдгѣрського, Богачевского, Святковського, ѡттакъ Августына Стычиньского, доктора теологiи, Інокентiя Липницкого нотарiя и аудитора курiи Митрополичои и Іпатiя Бѣлиньского, котрый то послѣдній почавши уже ѡтъ року 1739 ажъ до смерти, самыи высокіи и найвысшіи уряды въ іерархіи монашескѣй займавъ. Маючи такъ ѡтличныхъ и достойныхъ мужей, а до того и право за собою, котре имъ выбѣръ Протоархимандрыта признавало, могли соборныи Отцы легко оперти ся пропозиціи Митрополита, и выбрати едного зъ помежи себе; но зъ любви ко загальному добру, и ачейже чи не зъ обавы, абы такъ красно почавшее ся дѣло не розбило ся, якъ то въ р. 1727, о марну рѣчь, согласили ся они на выборъ едного изъ поданныхъ кандидатѣвъ, застерѣгаючи собѣ лише тое, абы выбранный изрекъ ся своей связи съ Провинціевъ литовсковъ, и позѣставъ ѡттакъ ажъ до смерти въ Провинціи рускѣй. И коли кандидати пристали на той варунокъ, выбрали соборныи єдногласно на Протоархимандрыта Патрікія Жиравского. іттакъ приступили они до выбора консулторiи, и выбрали консулторѣвъ; 1-го выше помянутого Інокентiя Липницкого⁶⁶⁾, 2-го Гедсона

⁶⁶⁾ Lipnicki natus Leopoli 1706 anno, theologus absolutus, ingressus Religionem in monasterio S. Georgii Leopoli., anno 1730 in Presbyterum

Козубского игумена Красногорского и офіціала Кіевско-го, 3-го Ипатія Бѣлинского игумена св. Юрского Львѣв-ского ⁶⁷⁾, 4-го Гаврііла Познаховского игумена Почаев-ского ⁶⁸⁾, а 5-го Пафнутія Манковского игумена Загаецкого.

Такъ стануло на послѣдокъ упорядкованье Руской Провинціи, котре Синодъ Замойскій безъ проволокѣ за-вести повелѣвъ, а котре помимо того проволокло ся ажъ 19 лѣтъ, неперечно съ великою ускорбою для розвою такъ монашества, якъ и свѣтского духовенства.

consecratus, 1739 in Protoconsultorem Provinciae electus, postea Capitulum Dubnense 1743 benedictus in Abbatem Ovrucensem obiit 15. Aprilis 1748 in Brzeżany, sepultus in monasterio Krasnopustynensi.

⁶⁷⁾ Hypatius Biliński in saeculo Georgius, Petri Sas Biliński et Catharinae de Pakowskie filius, natus 1704 anno 23. Aprilis in terra Premisliensi, Subdelegatus Castri Premisliensis, ingressus Religionem in Monasterio Żydyczynensi anno 1729, consecratus in Presbyterum die 4. Junii 1736. In Septembri 1738 obtinuit Superioratum monasterii Leopoliensis S. Georgii. Circa hanc dignitatem mense Augusto 1739 in Capitulo primo erectae Provinciae Protect. B. V. M. electus in Consultorem 3-tium Provinciae, in Majo 1743 in Capitulo Dubnensi Generali factus Provincialis Provinciae, in Augusto 1747 in Capitulo Brestensi electus in Protoarchimandritam, in Sept. 1751 factus Consultor Ordinis et Superior Zahoroviensis, in Augusto 1755 in Capitulo Poczajoviensi iterum Provincialis, tandem in Capitulo Brestensi 1759 ob tot et tanta merita erga utramque Provinciam secunda vice in Protoarchimandritam electus pro octennio Sed ob tempestates varias Regni, quae differendum generale Capitulum ad dies ultimas Januarii 1769 anni suaserunt, officium hoc tenuit plus quam 9 annos, ex quo in nono anno obtinuit privilegium Regium in Abbatiam monasterii Lavroviensis, benedictusque est in Abbatem die 24. Aug. 1768 in Ecc. Żabcensi ab Ill. Sylv. Rudnicki Episcopo Luceoriensi, itaque Abbas simul et Protoarchimandrita Ordinis, non quae Abbatis sed quae vigilantissimus Generalis gesserat ita ut merito exemplum succedaneis suis dici queat. Tandem plenus annorum, plenior meritorum summo cum dolore toti Ordinis 8. Aprilii 1771 mortuus est. (Cathalogus alphab. crop. 520).

⁶⁸⁾ Gabriel Poznachowski natus 1702, in Presbyterum consecratus Poczajoviae 1729, constitutus fuit primo Praedicator tum dein Superior monasterii Poczajoviensis. Ex Superioratu anno 1739 electus 4-tus Consultor Provinciae. Post determinium hujus officii obiit. (Cathal. alphab. crop. 349.)

Упорядковавши ся зауважали соборный Отцы, котри, якъ съ соборныхъ дѣяній видко, съ глубокимъ розмысломъ, съ всякою оглядностію, особливо же съ щирою любовію для добра Чина до дѣла приступали, же утворенъе новои, ѡтъ Литовской особной Провинціи, а про тое урядованъе двохъ ѡтъ себе цѣлкомъ независлыхъ Протоархимандритѡвъ, могло бы съ часомъ монашество на двѣ части роздѣлити, и ледви що заведеный порядокъ на великій небезпесности наразити.

Абы тому запобѣгчи постановили они такой заразы, въ упорядкованію Чина еще дальше пойти, и постаратися въ Римѣ о тое, абы обѣ Провинціи пѡдъ однимъ настоятелемъ соединити, и выслали до Риму въ той справѣ игумена Нискиницкого Іеронима Озмкевича, чоловѣка и способного и оборотного.⁶⁹⁾

Озмкевичъ удавши ся до Риму, ходивъ такъ старанно около припорученого собѣ дѣла, же дня 1. Мая 1742 на засѣданію конгреціи de propaganda fide не лише подтверждено Львѡвскій Соборъ, але и наступающій видано де кретъ: „Relata per Emmum et Rmum Dnum Cardinalem Caraffa causa Leopoliensi seu Ordinis S. Basilii „Magni inter Congregationem SS. Trinitatis ac Generalem seu Protoarchimandritam Russiae ex una, et „assertam Congregationem Provinciae Polonae ac Promotorem fiscaleм Curiae Metropolitanae ex altera partibus, Sanctitas Sua perpensis juribus hinc inde deductis, auditisque Emrum DD. Cardinalium suffragiis decrevit: 1. Ex monasteriis utriusque partis constituatur „unica tantum Congregatio sub eodem titulo Congregationis Sanctissimae Trinitatis Unitorum. 2. Ideoque „suo tempore habeatur Capitulum Generale pro eligendo „novo Generali seu Protoarchimandrita totius Ordinis, qui

⁶⁹⁾ Cathalogus alphab. pag. 466.

„sit monachus expresse professus, et non Episcopus.
 „3. In quo generali Capitulo vocem habeant activam
 „ii monachi sic uniti sub titulo Congregationis SS. Tri-
 „nitatis, quibus juxta constitutiones Ordinis jus suffra-
 „gii competit; passivam vero omnes et singuli monachi
 „professi totius Congregationis sic unitae non habentes
 „canonicum impedimentum. 4. Eidemque Capitulo ge-
 „nerali praesideat Metropolitanus Russiae, qui tamen in
 „Generalem seu Protoarchimandritam Ordinis eligi non
 „possit. 5. Praefato Capitulo intersit Nuntius Apostoli-
 „cus. 6. Quo ad jurisdictionem Metropolitanae, ei compe-
 „tat tantum jus illud, quod a Constitutionibus Aposto-
 „licis et a Sancta Tridentina Synodo tribuitur, caeteris
 „Metropolitanis et Episcopis super Monachos exemptos.”

Въ слѣдствіе того декрету скликавъ Фабрикій Сар-
 беллони, архіепископъ Патракійскій, натотчасъ Нун-
 цій Папезскій въ Польщѣ, Соборъ монаховъ до мѣсточка
 Дубна, на день 26. Мая 1743, на котрый Митрополиту,
 Архіепископовъ, Епископовъ, Архимандритовъ и Игу-
 меновъ зо всѣхъ въ тогдашней Польщѣ существовав-
 шихъ монастыровъ завозавъ, и заразомъ освѣдчивъ, же
 мѣстце его на томъ Соборѣ заступати буде Юрій Марія
 Ласкарисъ Епископъ Зенополитанскій. На день означе-
 ный съѣхали ся до Дубна Митрополитъ, и Епископы;
 также Архимандрити и игумени числомъ 72 зъ про-
 винціи Литовской, а 167 зъ провинціи руской. Лише
 Архіепископи Полоцкій Флоріанъ Гребницкій и Смолен-
 скій Антоній Томилловичъ не могли за для глубокой ста-
 рости и за для великого ѳтдаленія на Соборъ прибути;
 еднакожъ ѳтручнымъ письмомъ прирекли они сгаджати
 ся со всемъ, що Владики и соборныи Отцы для лучшого
 добра монашества и цѣлои іерархіи урядять и постано-
 влять. Дня 26. Мая 1743 по торжественной службѣ

Божѣй въ монастырѣ св. Преображеньскѣмъ, отворивъ Митрополитъ засѣданія. Но тутъ зъ начала повстали контроверсіи межи обома провіціями. Декретъ напекскій нагазуе въ своемъ першѣмъ пунктѣ, абы всѣ монастыри становили лише одну конгрегацію пѣдъ тытломъ св. Тройцы. Провінція руска не хотѣла такъ безварунково пѣддати ся пѣдъ провінцію литовску, и стала тому опирати ся. Еднакожъ желаючи усердно дѣло соединенія до skutку привести, по должныхъ пересправахъ, поставила она на послѣдокъ наступающій внесокъ:

„Modus facilis per quem autoritas S. Sedis, integritas utriusque [Provinciae et antiqua Metropolitanorum super Ordinem Basilianorum Jurisdictio in praesenti statu salvari possunt.

„Licet quidem Illustrissimis Episcopis et cunctis Patribus ad Capitulum praesens congregatis jam clare constet, quod omnes Patres Superiores et Legati Congregationis sub titulo Protectionis B. V. Mariae existentis firmo et constanti eousque sunt in proposito supplicandi S. Apostolicae Sedi, ut Capitulum ejusdem Congregationis in Civitate Leopoliens. Anno 1739 celebratum in omnibus punctis et clausulis suis approbet, et semper hanc unanimem intensionem habuerunt, nihilominus ut ad praesens majora etiam suae erga Sanctam Sedem obedientiae ac observantiae dent documenta unanimiter proponunt et declarant se paratos esse ad unam Congregationem accedere, unumque eligere Protoarchimandritam, non prius tamen, donec sequentes ejusdem Congregationis propositiones, petitiones et conditiones praesenti in Capitulo concorditer discutiantur, acceptentur et impleantur. Hae autem propositiones, petitiones et conditiones sunt sequentes:

1. Ut Congregatio noviter erigenda, ad quam ambae Provinciae Lithvana scilicet et Ruthena accedere debe-

rent, non habeat Titulum Sanctissimae Trinitatis sed tertium aliquem a Titulis Sanctissimae Trinitatis et Protectionis B. V. Mariae distinctum; Tituli vero praefati penes solas Provincias respective remaneant.

2. Ut in supposito talis unius Congregationis sub Titulo distincto constituendae limites ambarum Provinciarum strictissime circumscribantur, firmiterque custodiantur, ut in casu subsequendae talium Provinciarum sub una Congregatione Unionis Personae Religiosae ex una Provincia in aliam nunquam transeant, neque transferantur.

3. Ut Monasteria intra viscera praesentis Provinciae existentia a Patribus vero Lithvanis possessa, de quibus Monasteriis et in praeterita Congregatione Dubnensi anno 1727. coacta, requisitio facta fuit, et in hac sola requisitione non effectuada eademque convocatio fuit dissoluta, videlicet: praesens Dubnense, Dermanense, S. Crucis itidem Dubnense, Zydyczynense, Vladimiriense, Chełmense, Dorohobuscense, Lublinense, Grodocense, Buczacense, Verchoviense et cet., a Patribus Provinciae Lithvanae, praesenti Ruthenae Provinciae dimittantur.

4. Ut in casu constituendae ac ad effectum deducendae unius Congregationis detur omnimodo libertas Patribus congregatis eligendi novum Protoarchimandritam per vota secreta ex quacunque Provincia voluerint, et non imponatur obligatio, ut talis primus Protoarchimandrita omnino ex Provincia Lithvana eligatur, in posterum vero alternativa in ambabus Provinciis observetur.

5. Ut vocandi ad Capitulum Generale pro electione Protoarchimandritae et aliorum officialium Patres Provinciae Ruthenae viarum dispendiis nimis non graventur, praecustoditur et praecustodiendum est, ut pro Capitulis Generalibus monasteria ab una vel alia Provincia multum

distantia non assignentur, sed in medietate utriusque Provinciae determinentur.

6. Ut monasteria unius Provinciae ad onera et debita alterius Provinciae sufferenda et deportanda non trahantur, nec obligentur.

7. Ut Monasteria superius expressa restituenda cum bonis summisque et suppellectili ecclesiastica ac domestica relinquantur.

8. Ut in Residentia Romana ex bonitate S. Sedis propter Procuratores Ordinis Nostri concessa, prout etiam in alumnatibus aequaliter Patres Provinciae Ruthenae admissionem et locum habeant.

9. Quandoquidem per decretum ultimum Sanctae Sedis ab electione in Protoarchimandritam non sunt exclusi Abbates, idcirco relinquendum est libertati et voluntati Patrum utriusque Provinciae, ut si voluerint etiam Abbates in Protoarchimandritas eligere possint.

10. Ut antiqua Metropolitaram Russiae super Ordinem Basilianum jurisdictio juxta antiquos nexum et constitutiones Apostolicas ab anno 1624 promanata indemnis et inviolata remaneat, non tamen in post eadem jurisdictio ex aliqua ratione possit esse Religioni injuriosa, limites et regulae ejusdem praesenti in Capitulo praescribantur.

11. Ut electioni Protoarchimandritae et ejus officialium praesideat Excellentissimus Metropolitae, in electione vero Vicarii Generalis et ejusdem officialium praesideat electus Protoarchimandrita.

12. Ut in illo turno, quo in una Provincia eligetur Protoarchimandrita, alterius Provinciae caput, habeat tantum titulum Vicarii Generalis.

13. Ut officium Protoarchimandritae et aliorum Officialium scilicet Vicarii, Consultorum et Secretariorum,

non diutius duret, quam per quadriennium, post hoc vero novi iterum Protoarchimandrita, Vicarii, Consultores, et Secretarii eligantur.

14. Ut penes Protoarchimandritam eligendum, sint semper socii duo iurati, unus scilicet ex una, et alius ex altera Provincia.

15. Ut in monasteriis utriusque Provinciae, ritus, ceremoniae, devotiones, jejunia, usus, et consuetudines orientalis Ecclesiae stricte et inviolabiliter observentur.

16. Ut ad vacantes Praelaturas in utraque Provincia, videlicet Episcopatus et Abbatias, personae ex alia Provincia non promoveantur neque assumantur.

17. Ut finito triennio Vicarius Generalis cujuscunque Provinciae acta visitationis per se expeditae, quarto anno communicet et referat Protoarchimandritae.

18. Ut Officiales Provinciarum valeant facilius subvenire negotiis Ordinis Nostri, alieni esse debent a ministeriis Illustrissimorum Lociordinariorum.

19. Ut pro eo tunc, quando in una Provincia erit Protoarchimandrita, Procurator Generalis Ordinis Romae sit ex altera Provincia.

20. Ut derelictae res post obitum Religiosorum, redeant ad dispositionem Provincialis, seu respective Vicarii Generalis; Protoarchimandritae autem sive Vicarii Generales, post exjuvatum quadriennii sui tempus, in Capitulo Generali dabunt calculum Excellentissimo Metropolitano, vel ab eo delegandis.

21. Ut eligendus in praesenti Capitulo, si et in quantum, Protoarchimandrita, Provincialis, sive Vicarius Generalis, Consultores et alii officiales, non prius ad exercitium et executionem officiorum suorum condescendant, quousque praesentes petitiones, electiones, et singula hujus Capituli acta a Sancta Sede benigne non discutientur, et non approbabuntur. Interim vero regimen

Provinciae ruthenae, ante approbationem horum omnium, penes eundem Vicarium Generalem et Consultorium remaneat.

Ad ultimum declarat Provincia Nostra, quodsi ex impedimentis alterius Provinciae hae praecustoditiones, petitiones, et acta Capituli forte non approbentur, iterum atque iterum et continuo Sanctae Apostolicae Sedi supplicabit, ut id, quod juste petit, de benignitate ejusdem Sanctae Sedis obtinere possit.

Отцы провинціи Литовской взяли повышій внесокъ Провинціи руской подъ розвагу, и внесокъ пунктъ за пунктомъ такъ отвѣтили:

„Ad 1. Cum hoc punctum directe pugnet contra novissimum Sanctae Sedis decretum, die 1. Maji anno 1742 latum, acceptare non est in nostra potestate; placet tamen pars 2-da 1-mi puncti, absque omni enim inconvenientia; potest una Provincia vocari Protectionis B. V. Mariae, altera vero B. M. Josaphat.

Ad 2. Conceditur, ut sint circumscripti limites Provinciarum, transitus vero ex una Provincia in aliam Religiosis non conceditur, nisi in gravi necessitate, et cum consensu utriusque Provinciae dispensationeque Reverendissimi Generalis.

Ad 3. Cum haec causa sit remissa ex Congregatione praeterita Dubnensi, anno 1727. celebrata, ad Sanctam Sedem Apostolicam, ideo sine resolutione Sanctae Sedis nequeunt manumitti.

Ad 4. Quid Sancta Sedes Apostolica sentit, volumus obtemperare.

Ad 5. Conceditur totum.

Ad 6. Ad onera particularia uniuscujusque Provinciae, altera non tenebitur; onera vero totius Congregationis futura congruum erit sustinere.

Ad 7. Eadem est responsio, quae ad tertium.

Ad 8. Futurus Generalis, tanquam Pater communis, disponet servato aequilibrio Provinciarum circa alumna-tus. Residentia vero Romana, cum sumptibus Provinciae Lithvanæ sit erecta, et pro erectione ejusdem debita contracta necdum sint extincta, ideo si volunt habere liberam subsistentiam in illa Venerabiles Patres Provinciae Ruthenæ, dignabuntur residuum debiti, scilicet mille Imperiales Polonicos exsolvere, nos etenim ex-solvimus jam mille trecenta 40 scuta romana. Quo ad alumna-tus supervenit, adhuc reflexio supplicandi Sanctissimo Domino, ut cum augeatur in vinea Christi messis, dignetur etiam augere operarios.

Ad 9. A consuetudine canonice praescripta recedere non convenit; si tamen Perillustres Rmi Abbates suae praetensioni cedent, emancipandi se ab immediata Proto-archimandritae jurisdictione, nos consuetudini derogare permittimus.

Ad 10. Jurisdictionem Metropolitanam, quam Sanctis-simus Dominus ultimo decreto nobis declaravit, reveren-tissime acceptamus.

Ad 11. Sua Sanctitas suum dignabitur explicare de-cretum.

Ad 12. Toti Congregationi Sanctissimæ Trinitatis prae-erit Generalis, singulae autem Provinciae habebunt suos distinctos Provinciales vel Visitatores aut alio titulo nomi-nandos, (de voce enim non disputamus), subordinatos ta-men Generali.

Ad 13. Facile propter bonum pacis et peroptatam unionem, Congregatio Sanctissimæ Trinitatis condescen-deret quatenus Generalis cum suo Consultorio et Secre-tario officium duret ad quadriennium, interim dignissima Provincia Ruthena viderit, ne pro crebris Capitulis Gene-ralibus multiplicemus sumptus, et deinde ne continua pri-

marum personarum Religionis mutatio et imperitorum electio detrimentum Religionis causet, ideoque videtur magis esse proficuum, ut officium Protoarchimandritae, duarum Provinciarum Superioris, duret ad octennium, quemadmodum, cum esset Superior Congregationis contentae in una Provincia, duraverat ad quadriennium. Quod autem attinet Consultores Generalis, cum pro ad-vitalitate illorum habeatur decretum Sanctae Congregationis de propaganda fide, spectat ad eandem de diurnitate disponere, nihilominus tamen ratione durationis officii Generalis atque Consultorum illius conferendum erit cum Reverendissimis Patribus.

Ad 14. Conceditur totum.

Ad 15. Pariter conceditur totum, quia nihil sanctius.

Ad 16. Conceditur, ut reddat rationem Regiminis sui expirante officio.

Ad 17. &

Ad 18. Conceditur, si officia sint incompatibilia.

Ad 19. Procurator Generalis ille erit Romae, quem Generalis cum suo pleno Consultorio determinabit.

Ad 20. Dispositio derelictorum maneat penes Provinciales respectivos, qui ad calculum Capitulis Provincialibus teneantur.

Ad 21. Videtur repugnare decreto.

Ad 22 Totis viribus curanda erit hujus Capituli a Sancta Sede approbatio.

Порозумѣвши ся тымъ способомъ въ головнѣйшихъ засадахъ, и коли ѡттакъ на засѣданію 10-ѡмъ: „1-мо, con-sentientibus etiam Patribus Lithvanis data est libertas „Patribus Provinciae Ruthenae eligendi per vota secreta „Protoarchimandritam, quemcunque Spiritus S. dicta-bit, — 2-do. Provincia Lithvana cessit Provinciae Ru-„thenae cum certis conditionibus monasterium Lubli-

„nense, quo ad alia vero monasteria a Patribus Provinciae Ruthenae praetensa ad dicisionem S. Sedis remissio est subsecuta, — 3-tio unanimiter resolutum est, quod novoeligendus Protoarchimandrita debeat praesidere electonibus Provincialium ac aliorum Officialium utriusque Provinciae, et quod idem eligendus Protoarchimandrita post sui electionem statim recipere debeat a Provincia Lithvana signa solita obedientiae, a Provincia vero Ruthena conditionate tantum, nec non quod hic ipse Protoarchimandrita debeat ex nunc super Provinciam Lithvanam suam extendere jurisdictionem, super Provinciam vero Ruthenam nonnisi post approbationem praesentis Capituli”; — на засѣданію же 11-ѣмъ дня 7. Серпня: „utriusque Provinciae Patres in unam Congregationem Unitorum se redigerunt et reduxerunt, reservata, ut supra, decisione S. Sedi, utrum haec Congregatio titulum SS. Trinitatis vel Divinae Providentiae, aut quemvis alium habere debeat,” — приступили Соборный Отцы, до упорядкованія стосункѡвъ и связи Чина съ Митрополитичимъ Престоломъ и ухвалили наступающіи правила:

„1. Protoarchimandrita post suam electionem praestabit juramentum in manibus Metropolitanis obedientiae suo et totius Religionis nomine, tum Sanctae Sedi Apostolicae, tum Metropolitanis, secundum omnia jura, constitutiones et decreta a Sancta Sede Apostolica lata, praesertim super manutentione et observantia praesentis nexus perpetuis temporibus a tota Religione tum Poloniae tum Lithvanae Provinciae.

2. Illustrissimus Metropolitanus relinquit Religioni ejusque capiti Reverendissimo Protoarchimandritae plene Ordinem internum Religiosum, servatis sibi infra annotatis.

3. Reverendissimus Protoarchimandrita in principalioribus Religionis negotiis, si judicaverit opus esse con-

silio, auxilio Illustrissimi Metropolitanī, recursum faciet et a suo Hierarcha exposcet media, Illustrissimus vero Metropolitanus omne juvamen et protectionem Ordini appromittit.

4. Capitula Generalia intimabit Protoarchimandrita consulto Metropolitanō, locus vero et tempus Capitulorum Generalium, quod in praesenti Capitulo circumscribetur, indispensabiliter et firmiter observetur ita, ut nulla prorsus necessitate aut legalitate dispensetur, nisi in hoc praevio consensu Sacrae Congregationis de propaganda fide exposita eidem una cum Protoarchimandrita et Consultoribus utriusque Provinciae, solius grassantis, quod Deus avertat, pestis necessitate, ideoque Illustrissimo Metropolitanō gravissime vel maxime Comitiorum Generalium impedito legalitatibus, licitum erit, alium in Praesidem Capituli Generalis subdelegare, quibus Capitulis Generalibus, si aliquis ex Episcopis adesse velit, ob aliquas rationes poterit, non tamen obligabitur.

5. Capitulis Generalibus praesidebit Illustrissimus Metropolitanus, Provincialibus Reverendissimus Protoarchimandrita.

6. Reverendissimus Generalis cum pleno Venerabili Consultorio utriusque Provinciae intrabit cum votis in electionem tum Illustrissimi Metropolitanī, tum Coadjuutoris, illique una cum Abbatibus.

7. Reverendissimus Generalis visitabit omnia monasteria sive per se, sive per alium; ubi vero monasteria sunt Abbatialia extendet jurisdictionem in personas tantum religiosas, non vero ipsos Abbates, qui directe subsunt (juxta constitutiones tum apostolicas tum capitulares, uti habetur in Congregatione Żyrovicensi 11., anno 1658 Sess. 7.) jurisdictioni Metropolitanae; si quid vero a regimine Abbatum inveniat sive in monasteriis, sive in monachis gravaminosum, Protoarchimandrita deferet

Metropolitano, salva decisione Sanctae Sedis Apostolicae ratione praecedentiae Abbatum super Protoarchimandritam.

8. Promovendos ad aliquas dignitates, scilicet Episcopatus et Abbatiarum, Protoarchimandrita cum Consultorio praesentabit personam qualitatibus dotatam Metropolitano, qui non adinventis impedimentis canonicis, praesentabit eandem Sacrae Regiae Majestati. Quod si fuerit adinventum aliquod impedimentum in praesentato, novus candidatus eligetur a Reverendissimo Generali cum Consultorio, et praesentabitur Illustrissimo Metropolitaе.

9. Cum Sancta Sedes Apostolica benigne concesserit Congregationi Nostrae has gratias, ut alternis vicibus ex utraque Provincia Protoarchimandrita eligeretur, ideo Illustrissimus Metropolitanus non gravabitur inspicere, ut hae alternativae serventur omnino.

10. In casu obitus Protoarchimandritae primus Consultor Generalis ex ea Provincia electus, ex qua et ipse defunctus Protoarchimandrita, reget cum scitu Metropolitanі Religionem, pro Capitulo autem futuro in tempore praescripto convocabit idem Consultor, praevia conventionе tam cum Illustrissimo Metropolitano quam Venerabili Consultorio utriusque Provinciae.

11. Confessarium Theologum et alios, si quos lateri suo assistentes et ad Cathedras residentes necessarios requireret et habere voluerit, tam Illustrissimus Metropolitanus quam Episcopi, suppeditare obligabitur Reverendissimus Protoarchimandrita, sive respective Vicarius Generalis, debitis qualitatibus pro ejusmodi muneribus obbundis praeditos et idoneos.

12. Quotiescunque compertum erit Protoarchimandritam munere suo abuti, seu quod Deus avertat, non exemplariter vivere, talem ad delationem Consultorii Gene-

ralis utriusque Provinciae Illustrissimus Metropolitanus ad rectius vivendum et muneri suo satisfaciendum parterne monebit; si vero monitioni non paruerit et prorsus sit incorrigibilis, hac necessitate inito consilio cum Consultoribus utriusque Provinciae, convocabit Metropolitanus Capitulum Generale et capitulariter descendet ad judicandum servato tempore et loco pro Capitulis designatis, non tamen observato quadriennio. Quodsi vero Vicarius Generalis cujuscunque Provinciae non regulariter vixerit, talem Reverendissimus Protoarchimandrita ad rectius vivendum et muneri suo satisfaciendum canonice monebit; si vero monitioni non paruerit convocatis Consultoribus utriusque Provinciae, et ad minus 20 Superioribus, praevia facta inquisitione, procedat ad sententiam depositionis.

13. Si aliquis Religiosorum censuerit se esse gravatum a Provinciali, sive Vicario Generali suae Provinciae, ad quem immediate recurrere debet, recurrat ad Generalem; quodsi etiam ab ipso Generali gravetur, recurrat ad Illustrissimum Metropolitanum, qui Illustrissimus Metropolitanus praemonebit Protoarchimandritam, ut se abstineat a gravamine, usque ad Capitulum Generale, redditurus in eo rationem. Haec vero intelligantur de gravamine notorio per injunctas geminatas penitencias; ubi vero degradandus esse censeatur Superior, per Generalem et Consultorium plenum ob damna illata vel excessus notabiles degradetur, in Capitulo tamen Generali respondere tenebitur Protoarchimandrita."

Прийшовши ђттакъ до стосункѡвъ Провинцій до себе, упорядковали ихъ наступуючимъ способѡмъ :

„1. Titulus seu nomenclatura novae futurae Congregationis remittitur pro decisione ad Sanctam Sedem Apostolicam, hac praevia supplicatione eidem pro parte Pro-

vinciae Lithvanae, ut conservetur titulus Sanctissimae Trinitatis Unitorum, pro parte Provinciae Ruthenae titulus Providentiae Divinae, nihilominus prout videbitur Sanctae Sedi Apostolicae hunc vel illum titulum dictae Congregationi Unitorum designare, utraque Provincia spondet acceptare; supplicant autem, ut antiqui tituli Provinciarum Lithvanae et Polonae penes se, nempe Sanctissimae Trinitatis, et Protectionis Sanctae Virginis Mariae, quibus gaudent, benigne confirmentur et manteneantur.

2. Limites Provinciarum conserventur in suo esse, mutatio autem personarum de una in aliam Provinciam, etiam in casu necessitatis non fiat, nisi fiat determinatio per Generale Capitulum. Limites autem Provinciarum circumscribendi sequenti puncto patebunt.

3. Provincia Lithvana cedit monasterium Lublinense Provinciae Polonae his conditionibus: 1. Ut causae monasteriorum Provinciae Lithvanae subjectorum (si opus fuerit) pari zelo a Procuratore Provinciae Polonae in Tribunali Lublinensi promoveantur et manteneantur. Pariter, ut haec dimissio duret ad decisionem Sanctae Sedis Apostolicae respectu aliorum monasteriorum. Item si aliquis religiosus Provinciae Lithvanae supervenerit Lublinum, in negotiis suae Provinciae, ut sit illi libera residentia in dicto monasterio. Tandem Illustrissimus Episcopus Chelmensis, ut per antecessores ejus illud monasterium ditatum, cavet sibi liberam residentiam in dicto monasterio, si opus fuerit.

4. Ut vocandi ad Capitulum Generale pro electione Protoarchimandritae et aliorum Officialium Patres Superiores et Legati Provinciae Ruthenae viarum dispendiis nimis non graventur, praecustodiendum est et praecustoditur, ut pro Capitulis Generalibus monasteria ab una vel altera Provincia multum distantia non assignen-

tur, sed in meditullio utriusque Provinciae reperibilia determinantur.

5. Oneribus privatis utriusque Provinciae alterutra non subjacebit; si quae erunt publica totius Congregationis unitae, utraque ad subveniendum tenebitur, praeviis tamen consiliis, quibus competit jure constitutionum.

6. Negotium de residentia Procuratoris Provinciae Polonae in Urbe, remittitur ad decidendum Sanctae Sedi Apostolicae, et negotium persolvendorum debitorum. De alumniis vero aut supplicare Sanctae Sedi Apostolicae pro augmento personarum in alumnatibus, aut ad aequalitatem admittantur Patres Provinciae Polonae, praeviis recommendationibus a Venerabili Consultorio utriusque pro suis Provinciae.

7. Cum Perillustres Abbates recedant a promotione in Protoarchimandritam sponte, idcirco eligendus simplex monachus professus nullum canonicum habens impedimentum. Salva decisione Sanctae Sedis Apostolicae, utrum sint eligendi in posterum, vel non, in Generales.

8. A Generali futuro seu Protoarchimandrita omnia officia, nempe Consultoriatus, Secretariatus et Provincialium ad quadriennium durare debent, post expiratam vero alternativam Generalis, si videbitur Patribus utriusque Provinciae, in Capitulo Generali poterint aliud praescribere tempus, post electionem Generalis ex qua Provincia fuerit electus, in alia Provincia vocabitur Provincialis dependens a Generali.

9. Ut penes eligendum Protoarchimandritam sint semper duo socii seu Secretarii jurati, unus videlicet ex Provincia una, alter ex altera.

10. In monasteriis utriusque Provinciae usus, consuetudines, devotiones, jejunia, ritus et caeremoniae Orientalis Ecclesiae stricte, inviolabiliter observentur.

11. Ut ad vacantes Praelaturas in utraque Provincia, videlicet Episcopatus et Abbatias, personae ex alia Provincia non promoveantur, nec assumantur.

12. Ut Officiales Provinciarum valeant facilius subvenire negotiis Ordinis Nostri, alieni debent esse a ministeriis Illustrissimorum Lociordinariorum, si officia sint incompatibilia cum Officiis Religionis.

13. Alternativa Procuratoris Ordinis in Urbe conceditur taliter, ut, si videbitur Generalium Consultoribus utriusque Provinciae, pro exigentia necessitatis poterit revocare et instituere alium servato ordine alternativae; tempus vero residentiae Procuratoris non praescribitur.

14. Derelicta Religiosorum et Superiorum maneant in loco, praeter solam pecuniam, quae immediate subicitur Provinciali pro expensis communibus Provinciae, de qua pecunia calculum rigorosum dare in Generali Capitulo obligabitur.

15. Electio Generalis ut subsequatur, condescendit utraque Provincia; nihilominus Provincia Ruthena hanc apponit clausulam: ut neoelectus juret secundum nexum in manibus Illustrissimi Metropolitanus, sessionibus provincialibus praesideat et a Provincia Lithvana recipiat signa consveta obedientiae, Provincia autem Ruthena haec omnia praestabit sub conditione, si dictus electus Generalis seu Protoarchimandrita cum expositis ad approbandum Sanctae Sedi Apostolicae constitutionibus approbabitur, neque munus suum exerceat in Provincia Ruthena, non promulgata a Sancta Sede approbatione."

Упорядковавши такъ стосунки Чина до Митрополита, и стосунки Провинцій до себе, закиль приступили до выборѣвъ, уложили Отцы Соборныи попередъ для Протоархимандриты рсту присяги: „Ego N. Ordinis „S. B. M. Professus electus in Generalem juro Domino

„Deo uni et trino me omnimodam Sanctae Sedi Apostolicae in omnibus, Illustrissimo Excellentissimo et Reverendissimo Domino N. Metropolitanae totius Russiae in iis, quae nexum in hoc praesenti Capitulo statutum concernunt, praestitutum obedientiam, et Congregationi et Lithvaniae et Polono-Ruthenae Provinciae Unitorum deditum me fidelemque fore, bonumque ac incrementum ejus pro viribus curaturum cum persistentia in unione cum Sancta Romana Ecclesia, munus vero Protoarchimandritae, ad quod capitulariter sum electus, peracturum juxta leges in praesenti Capitulo latas. Sic me Deus adjuvet, et haec Sancta Dei Evangelia.” — ухвалили такожъ, же выборъ консулторѣвъ и секретарѣвъ протоархимандритскихъ ѳѣбувати ся мае въ присутствію и пѣдъ предсѣдательствомъ Митрополиты, и же Секретари мають бути присяглыи.

По тыхъ ухваляхъ приступили Соборныи пѣдъ предсѣдательствомъ Митрополита до выборѣвъ, и выбрали (162 голосами) на Протоархимандриту О. Поликарпа Мигуневича, игумена монастыра въ Бѣлѣй; на консулторѣвъ генеральныхъ: Амбросіа Середовича, ректора Гойского, и Иеронима Камчица, игумена Луцкого зъ Провинціи руской; а Феликіана Заблоцкого, игумена Бытенского и Никанора Илинського, ректора Владимірскаго изъ Провинціи Литовской.

По выборѣ Протоархимандрита и его консулторіи, уложено роту присяги для Провинціалѣвъ або Протоигуменѣвъ въ наступающѣй формѣ: „Ego N. Ordinis S. Basilii Magni professus, electus in Provincialem Provinciae (N.) juro Domino Deo, in Trinitate uni, me omnimodam Sanctae Sedi Apostolicae et Reverendissimo Protoarchimandritae Ordinis Nostri obedientiam praestitutum, ac Provinciae meae deditum fidelemque fore, bonumque ac incrementum illius pro viribus meis cu-

„raturum cum persistentia in unione cum Sancta Romana Ecclesia; munus vero provinciale, ad quod capitulariter sum electus, juxta leges in praesenti Capitulo latas, ac a Sancta Sede approbandas peracturum, sic me Deus adjuvet et hoc Sanctum Evangelium.”

Выборы Провинціаловъ отбули ся оттакъ подъ председательствомъ Протоархимандрита и выбрано Ипатія Бѣлинскаго игумена Св Юрскаго для Провинціи Рускои, а Ѳеодосія Конячевскаго игумена Березвцаго для Провинціи Литовскои.

Залагодивши такъ выборы, остало еще упорядковати загальныи стосунки обохъ Провинцій, котрыи такъ упорядковано:

„1. Quandoquidem Patres utriusque Provinciae Lithvaniae scilicet et Ruthenae unanimo consensu in unam Congregationem Unitorum se reduxerunt, et unum pro utraque Provincia Protoarchimandritam ex Provincia Lithvana concordibus vocis eligerunt; ideirco, ut etiam Provincia Ruthena e medio sui sine magna dilatione similem Protoarchimandritam videre possit, de consensu omnium statuitur: ut officium electi et in post eligendi Protoarchimandritae non diutius duret, quam ad quadriennium, post expiratum vero quadriennium iterum nova electio Protoarchimandritae in Capitulo Generali institutur, servato semper et rigorose ordine alternativae, videlicet, ut semel ex una, altera vice ex secunda Provincia Protoarchimandrita eligatur. Eadem ratione statuitur, ut etiam Officium Provincialium, Consultorum et Secretariorum tam Reverendissimi Generalis, quam respective Provincialium non sit advitale, sed tantum quadriennale. In futuris tamen Capitulis generalibus, si videbitur Patribus utriusque Provinciae, poterit aliter constitui.

2. Sub tempus Capituli Generalis, quolibet quadriennio celebrandi, in sessionibus communibus ab omni-

bus simul utriusque Provinciae sub praesidentia Illustrissimi Metropolitani vel ab eo delegandi, eligentur per vota secreta tam ipse Reverendissimus Generalis, quam quatuor Consultores Generales. et duo Secretarii ejusdem Generalis, semper tamen id observabitur, ut duo Consultores et unus Secretarius ex una, et itidem duo Consultores et Secretarius ex altera Provincia immutabiliter assumantur.

3. Ut viarum dispendiis et nimia distantia locorum pro Capitulis Generalibus designandorum utriusque Provinciae Patres non graventur, talia Capitula non alibi praefigi et peragi debebunt, quam circa monasteria in civitatibus Bresta Lithvana, et Alba Ducalis vocitatis, semel penes unam, et altera vice penes secundam.

4. Pro residentia Protoarchimandritae et Consultorum ac Secretariorum ejusdem in Provincia Lithvana designatur monasterium Torokanense, in Provincia Ruthena monasterium Poczajoviense. Pro residentia autem suorum respective Provincialium, alia monasteria ab unaquaque Provincia designabuntur. Si tamen videbitur Reverendissimo Generali et Patribus utriusque Provinciae, poterunt Consultores Protoarchimandritae in monasteriis distinctis dummodo a residentia ipsius Generalis non multum distantibus, ita ut pro consiliis necessariis brevi convocari possint, residere et manere.

5. Tam Generalis, quam Consultores ac Secretarii ejusdem post sui electionem in manibus Illustrissimi Praesidis, Provinciales autem in manibus Generalis prout et Secretarii provinciales formis paulo ante expressis juramentum praestabunt.

6. Soli Provinciales utriusque Provinciae visitabunt monasteria sibi respective subjecta, non transcendendo limites praesenti in Capitulo praescriptos; Protoarchimandrita autem ipse talem visitationem non peraget, nisi

in illo casu, quo aliquod monasterium per visitationem Provincialis gravatum sese exponet, quinimo tunc etiam visitationem peraget non in propria persona, sed per aliquem Consultorem, aut Secretarium suum, sive per alium Visitatorem a se delegandum. Ut tamen Protoarchimandrita possit esse melius informatus de his, quae in Provinciis peraguntur, quilibet Provincialis acta visitationis suae quovis anno ad eundem Protoarchimandritam comportabit, redditurus postea rationem de visitatione sua in Capitulo Generali.

7. Ipsi Provinciales in suis Provinciis facient juxta exigentiam mutationem aliarum personarum religiosarum. Si vero necessitas exigerit ipsos etiam Superiores mutare et alios substituere, maxime ubi agetur de monasteriis et Superioribus insignioribus; pro tunc Religiosissimi Provinciales hanc necessitatem Reverendissimo Protoarchimandritae exponent, et candidatos ad eosdem Superioratus pro approbatione proponent, minores tamen Praesidentes soli Provinciales cum Consultoribus mutabunt.

8. Ut monasteria multo Superiorum equitatu non graventur, statuitur, ut Protoarchimandrita non plures quam 12., Provincialis autem non plures quam 11 ubique secum equos habeant; reliqui vero Officiales et Superiores ad curram illum, in quo soli sedebunt, nunquam quatuor equis utantur, sed duobus tantum.

9. Ut cuivis juxta exigentiam suae dignitatis distinctus et proprius titulus ab omnibus fratribus dari possit, ipse Protoarchimandrita habebit semper titulum Reverendissimi, Provinciales Religiosissimorum et Admodum Reverendorum, Consultores et Secretarii Venerabilium et Admodum Reverendorum, Superiores Admodum Reverendorum, reliqui vero Patres Religiosorum et Reverendorum tantum titulum habebunt.

10. Limites Provinciarum, de quibus supra, sunt tales, videlicet: ad Provinciam Lithvaniae spectabunt monasteria adpraesens per eosdem Patres Lithvanos possessa, ad Provinciam vero Ruthenam omnia itidem a Patribus Provinciae Ruthenae possessa, et simul etiam monasterium Lublinense recenter a Provincia Lithvana cessum, salva semper decisione Sanctae Sedis, quo ad alia monasteria per Patres Lithvanos hisce in oris possessa, a Patribus vero Provinciae Ruthenae expetita, nec ultra expressos limites Provinciales suam unquam jurisdictionem respectivam extendent. Si aliquod vero in post monasterium de consensu Ordinariorum noviter erigetur, illud ad eam Provinciam spectabit, ad quam ipsi Fundatores et Ordinarii tale monasterium applicabunt.

11. Negotia majoris importantiae tam in spirituali, quam saeculari foro non prius promoveantur a Protoarchimandrita, quam ineatur consilium cum Consultoribus Ordinis et juratis Secretariis, etiam si causa non tangat totam Religionem, sed unius tantum sit monasterii. Si vero tota Religio vel aliquod monasterium particulare compellatur per citationes ad respondendum, comittitur statim attendentia hujus negotii Ill. Procuratori, qui tali subselio aderit, ut de ulteriori processu capiantur consilia a Consultoribus Ordinis; ideoque Patres Superiores sive Praesidentes monasteriorum proprio ausu lites et actiones in consultorio Protoarchimandritae, nisi ad respondendum peremptorie per citationem necessitentur, intentantes moneantur, si monitioni non paruerint, judicentur.

12. Nulla negotia Romae vel maxime illa, quae totam tangunt Religionem et respective Provincias audeat Pater Procurator intentare, nisi obtenta ad hoc in scriptis Reverendissimi Protoarchimandritae dispensatione; Reverendissimus Protoarchimandrita vero in similibus Re-

ligionis et respective Provinciarum negotiis, utrum sint promovenda nec ne, capiet consilia a venerabili Consultorio Generali, et etiam ipso Provinciali ac Consultorio ejusdem.

13. Combinationes amicales, sive ratione fundi, sive in causa aliquarum injuriarum, tam cum spiritualibus quam cum saecularibus personis, ne audeant RR. PP. Superiores monasteriorum facere, sub nullitate actus, nisi praevio consensu Reverendissimi Generalis in scriptis obtento, qui Reverendissimus, si sit minoris importantiae negotium, ipse et solus praestabit consensum, si autem erit negotium majoris importantiae, consentiet una cum consultorio.

14. Ad evitandas omnes in Ordine ac Provinciis perturbationes serio praecavetur, ut Reverendissimus Protoarchimandrita, Provinciales et alii Officiales Ordinis ac Provinciarum ante expirationem suae functionis, nullas Praelaturas curent, neque oblatas acceptent; qui huic contravenire praesumet, eo ipso ad quamvis promotionem inhabilis reddatur.

15. Omnia officia antiquorum officialium, scilicet Protoarchimandritae, Provincialium, Consultorum et Secretariorum, deponantur et reponantur immediate ante electionem novi Protoarchimandritae et aliorum Officialium.

16. Ut in Capitulis non interveniant contentiones de locis, statuitur et praecustoditur, ut immediate post Protoarchimandritam sedeant Provinciales utriusque Provinciae, post Provinciales Consultorium Generale, post Consultorium Generale Consultorium ambarum Provinciarum, post hos autem Patres Superiores et Legati suo ordine. Insuper observandum erit, ut pro eo tunc, quando ex una Provincia eligetur Protoarchimandrita, Provincialis etiam et Consultores ejusdem Pro-

vinciae ante Provinciales, et Consultorium alterius Provinciae primum locum habeant, et sic etiam intelligendum erit de caeteris Patribus unius Provinciae respectu alterius.

17. Ut Monasteria crebris contributionibus non graventur, nullae ab hinc imponentur sine scitu et consensu Reverendissimi Protoarchimandritae.

18. Ad praecludendam viam omni illicitae ambitioni stricte praecustoditur, ut illi, qui ex alumnatibus a Sancta Sede concessis redibunt, et omnes alii, non pridem professi, non prius ad ulla officia promoveantur et promoveri se curent, quousque per sex saltem annos sive docendo in scholis, sive in ambona praedicando, sive alio quovis modo in Religione absque omnibus officiis non laborabunt, et non merebuntur, qui vero ad transcendendam hanc constitutionem exportabunt pro se quantumvis maximas instantias, eo ipso ad quaevis officia reddantur inhabiles.

19. Ad electionem Protoarchimandritae et respective Provincialium, Consultorum et Secretariorum intrabunt non solum Superiores et Praesides monasteriorum, sed etiam Legati. Observandum autem erit, ut ex monasterio illo, in quo duodecim aut plures personae reperientur, non sint plures Legati quam unus, si vero ultra septennarium numerum personae non inveniantur, Legatus tunc erit nullus. Praesides autem Capitulorum semper duo vota habebunt.

20. Singulis annis, in die Sancto Patri Nostro Basilio M. sacrata, omnes patres et fratres renovationem votorum forma hactenus usitata facient.

21. Quotiescunque perveniet notitia de obitu alicujus patris et fratris, statim patres illius Provinciae, ex qua defunctus fuit, per tres missas pro anima illius absol-

vent, fratres vero alias praeces a Superioribus designandas recitabunt, et tres Missas audient. Alterius vero Provinciae patres ad unam pro defuncto absolvendam mutuo obligabuntur. Pro omnibus etiam Illustrissimis Metropolitano et Episcopis similia, prout pro aliis patribus et fratribus in utraque Provincia, suffragia curant."

На томъ укѣнчивъ ся найважнѣйшій изъ Соборѣвъ руского монашества, названный „Соборъ Дубненскій," который тревавъ ѣтъ 26. Мая, ажъ до 12. Червня 1743.

Такъ напоследокъ по 23 лѣтахъ дождали ся монахи ового центрального заряду и овои взаимной связи, котру и первѣстныи ихъ уставы и потреба религіи вымала, и назвали ся Василиянами, — а цѣле общество, Чиномъ Св. Василия Великого.

Дѣло тое для монашества такъ великои ваги, поблагословивъ Папа Венедиктъ XIV., и подтвердивъ особою буллею „Inter plures", выданую дня 2. Мая 1744.

Изъ того часу монахи руской Провинціи вступаютъ въ слѣды своей братіи въ Литвѣ, и берутъ ся щиро и ревню до працѣ. Правила свои, почасті вже на Львѣвскѣй капитулѣ въ р. 1739 заведены, а на Дубненскѣй въ р. 1743 розширены, дополняютъ они всепѣльно съ монахами провинціи Литовской, увзглядняючи всеякіи стосунки виѣшного и внутреннего монастырского житя, на пѣзнѣйшихъ генеральныхъ капитулахъ въ р. 1747 въ Дубнѣ, а въ р. 1751 и 1759 въ Брестю, перестерѣгаютъ дуже старанно, и приказуютъ игуменамъ прочитывати ихъ монахамъ що тыждень въ трапезѣ. На последокъ выбрана до того комиссія сложена изъ 12 Отцѣвъ, т. е. по 6 изъ каждой Провинціи, съѣхавши ся въ р. 1766 до монастыря въ Гоцѣ, пересмотрѣла и упорядковала все до теперѣ ухваленныи и заведеныи правила, и уложила такъ назва-

ный Гойскій Уставъ (Hosciae Constitutiones), котрый капитула генеральна въ Брестю въ р. 1772 пересмотрѣла и подтвердила.

И уряды протоархимандритскій и протоигуменьскій пильно перестерѣгали выполнянне тыхъ правилъ, а кожде переступленне, хотябы оно и добро монашества намѣряло, карали остро и безъ пощады. За приміръ, якъ остро перестерѣгали безварункове выполнянне заведенныхъ правилъ, най послужить наступаючій фактъ. Межи инными правилами постановлено було, же жаденъ монахъ безъ вѣдомосты старшихъ, навѣтъ и Протоархимандритъ безъ вѣдомости своєї консулторіи, въ справахъ дотичащихъ ся Чина, жадного предпринятія дѣлати не смѣе, навѣтъ и на тотъ часъ нѣтъ, еслибы тое предпринятіе и самое добро Чина намѣряло. Отожъ коли передъ подѣломъ Польщи ѡтъ р. 1767 край находивъ ся въ великомъ розстройствѣ, взяли денекотрыи свѣтлого и проникливого ума Отцы, предчувствуячи нещастливу для краю катастрофу, именно Анастасій Піотровскій, игумень монастыра Св. Юра Львѡвского, и профессори св. богословія Адріанъ Котоній, Игнатій Чайковскій и Іосафатъ Макаревичъ обавляти ся о будущнѡсть своего Чина. Въ тѡй цѣли укладають они въ р. 1769 прошеніе до Конгрегаціи *de propaganda fide*, абы тая постарала ся о соединеніе всѣхъ монастырѡвъ въ цѣломъ свѣтѣ, такъ въ Италіи, въ Ишпаніи, въ Угорщинѣ, а дальше и въ цѣломъ свѣтѣ жиючихъ ведля устава Св. Василія Великого, пѡдъ единымъ Протоархимандритою въ Римѣ; чимъ бы всѣкимъ ударамъ на Чинъ зъ якои нибудь стороны запобѣгти дало ся. И осьъ хотяй тое прошеніе очевидно лише самое добро, лише забезпеченне будущности Чина намѣряло, але безъ вѣдомости старшихъ здѣлане було, — укарано моторѡвъ его

дуже остро. Анастсія Піотровского ôтсуджено ôтъ игуменства и послано до монастыра Загорôвского для поправы, а Котонього и Чайковского, кромѣ инныхъ каръ позбавлено голоса въ справахъ монастырскихъ ажъ на 16 лѣтъ.⁷¹⁾

⁷¹⁾ Описаніе того приключенія находитъ ся въ Метрицѣ монастыра Св. Юрского, въ житію игумена Піотровского: „..... и поставленъ бысть (1768) игумень обители сея св. Великом. Георгія Львовской, въ нейже лѣто едино, и мѣсяцей 11 начальствуя по силѣ немощи своея вся управляше розсуднѣ. Во единомъ семъ прегрѣшилъ, яко съ нѣкоторыми единомыслными себѣ иноками не испытавъ ихъ себѣ разумѣніа начальствующихъ въ Провинціи, ни испросивъ по правиламъ Чина своего потребнаго на се благословенія, самоумнѣ дерзнувъ писалъ естъ ко Святѣйшому Папѣ Римскому Климентію XIV. нынѣ намъ царствующему ко Его Палаты Магистру и ко Авѣ надъ провинціями Италійскими и Испаньскими Чина Св. Василія Великого первенствующему въ Римѣ всегда пребывающу, желаніе свое многихъ именемъ извѣствуя и моля, дабы ихъ пособіемъ святѣйшій Папа Римскій многомущею апостольскую властію и непремѣннымъ повелѣніемъ двѣ наши въ Кролевствѣ семъ провинціи рускую и литовскую подобіемъ вѣсѣхъ инныхъ латиньского ритуалу Чиновъ со провинціями тогожде Чину, св. Василія Вел. католического исповѣданія, въ Италіи, Испаніи, въ Угрехъ и гдѣлибо во всемъ мірѣ сущими и быти имущими подѣ начальство единого Протоархимандрита, которыйбы всегда во царствующемъ градѣ Римѣ пребывалъ, соединити благословилъ и устроилъ. Сіе его желаніе и писаніе настоятеліе Провинціи и всего собранія увидѣвши яко много прегрѣшивша протѣвъ власти и вѣры Провинціи отъ правленія монастыра сего оставша. Отъ игуменства убо сего отставленъ и недостоннѣ ко всякому владѣнію на два лѣта отсужденъ посланъ естъ на первый рѣкъ покаяніи во монастырь Загоровскій.” — Книга „*Diarium Innocentii Matkowski Consultoris Ord. S. Basilii M.*, (въ библ. Св. Онуфр. во Львовѣ), обнимае подѣ р. 1770 наступающій декретъ, выданный въ той справѣ: „*Perill. Rmus Protoarchimandrita suumque Generale Consultorium pro Tribunali sedentes, attenta manifesta contumacia RR. PP. Adriani Kotoni et Ignatii Czajkowski Professorum Leopoliensium eosdem pro contumacivos agnovit, et in eorum contumaciam tamquam inobedientes rebelles, maximeque prae caeteris accusatorum criminum reos, scilicet violati voti obedientiae, denigrati honoris Congregationis, et conspicuarum ejusdem personarum, falsorum et provinciae injuriosorum assertorum, usurpatae indebitae auctoritatis Provinciae, concitationisque Reverendissimi Generalis Italo-Hispani*

Такъ острѣ перестерѣганье правилъ монашескихъ привернуло по монастырахъ, до недавна еще въ остаточномъ находячихъ ся розстройствѣ, правдиво монашеску карнѣсть, а тымъ самымъ и порядокъ, доконечный варунокъ всякого поступу. Монахи берутъ ся щиро до наукъ, пыльно користають изъ великодушія Папѣвъ римскихъ, котри для нихъ въ Римѣ, во Львовѣ у Театинѣвъ, въ Оломунцу, въ Вѣдню у Піаристѣвъ на передмѣстю Лихтенталь, въ Брунсбергу и по инныхъ заграничныхъ мѣстахъ достаточныи фундуши позакладали, и обучають ся въ наукахъ высшихъ богословія, философіи, а наветъ и права. Повернувши до краю, старають ся они всѣма силами по́днести и духовенство мірске и нарѣдъ. Церкви и школы стають ся поприщемъ ихъ непримѣрныхъ усилій. Привертають они хвалу Богу до прежней ей поваги и оказалости. Розсилають миссіи во всѣ стороны, научають людъ, и wpływаютъ на его побожнѣсть и обычайнѣсть. Людъ ставъ толпами горнути ся до церквей монастырскихъ, а въ часъ ѡтпустѣвъ облягали побожныи люде тысячами и тысячами храмы Божіи. Въ кѣлькохъ мѣстцяхъ, якъ въ Жировици, въ Почаевѣ, удерживали они хвалу Богу, такъ торжественно,

ad Nostram Congregationem inquietandam, decrevit et sententiavit: eos per sexdecem annos privandos voce activa et passiva, per quatuor vero omnibus in Provincia et Ordine officiis, carcerique praeterea tradendos per mensem integrum circa jejunium in panem et aquam diebus Lunae, Mercurii et Veneris. Quod vero attinet reliquos Patres delictum suum detestantes et clementiam judicii postulantes eos paterne idem Rmus Protoarchimandrita sententiandos censuit, scilicet A. R. Patrem Anastasium Piotrowski superiorem Leopoliensem, quia loco quod impedire deberet sibi subditorum insolentes ausus, iisdem subscribere praesumsit, in privationem officii per unum annum circa absolvendas binas meditationes octiduanas, in privationem vocis activae et passivae per biennium. Rdm patrem autem Josaphatum Makarewicz in privationem officii vocisque activae et passivae per annum duntaxat, inque octiduanas meditationes obsolvendas."

съ такою прикладною побожностію, и съ такъ необычайною оказалостію, якою латинскіи ордины существовавшии на тотъ часъ въ Польшѣ, навѣтъ и Іезуити нѣтъ, повеличати ся не могутъ. Людѣ зъ цѣлои Литвы спѣшивъ на Богослуженіе до Жировицѣ, а зъ цѣлои Руси и зъ далекои Россіи навѣтъ изъ по за Москвы и зъ околлицъ Архангелска сгромаджавъ ся по страву душевну изъ Престола Чудотворной Матери Вожои, до Почаевскои Лавры. Такожъ до монастырѣвъ: Скита Манявского, Загорова, Вѣцѣня, Верхраты, Гошова, Мѣльця, Боруня, и до Крехова стягавъ ся нарѣдъ на молитву изъ далекихъ сторонѣ. Помяникъ монастыра Крехѣвского переполненный естъ уписами побожныхъ путешественникѣвъ изъ за Днѣпра, зъ надъ Дону, зъ Волощины, а навѣтъ изъ Греціи, изъ выспы Креты, и инныхъ далекихъ краинѣ. Коротко хвала Божа и побожнѣсть взяли всюда пѣдносити и ширити ся.

Митрополитъ Аѳанасій хотячи пѣднести занедбане на тотъ часъ духовенство свѣтске, а особливо завести едностайнѣсть въ богослуженію, припоручивъ обѣученіе такой заразъ по капитулѣ 1739 р. монахамъ. И монахи взяли ся и ту немедленно до дѣла; и ачейже чи не для того, абы не наражати духовенство и такъ дуже убогое на выдатки, не прикликують они духовенство мірске къ собѣ до головныхъ монастырѣвъ, но розсилають зъ помежи себе людей добре рутинованыхъ по краю, и велятъ духовенство свѣтске обучати въ предметахъ богословскихъ и въ точнѣмъ ведля обряда богослуженію. Межи инными высылають они въ р. 1741 О. Василия Слизикиевича, игумена монастыра св. Богословского Львѣвского „ex dispositione Reverendissimi Vicarii generalis „tum etiam Metropolitae in terram Haliciensem pro in- „structore sacerdotum saecularium, ad quorum commo-

„ditatem habuit sibi pro residentia assignata tria monasteria Kryłosense, Pohonense et Zagwojscense”; такъ само О. Иполита Завадзкого, въ р. 1739 „pro instructore sacerdotum saecularium in Biłyłowka,” Иларіона Артымовича „ad monasterium Pohonense pro munere professoris studentium saecularium,” а игумена Добромильскаго Августина Тарногородскаго переносятъ на игуменство монастырка въ Стрію, и повелѣваютъ му обучати духовенство свѣтске.⁷²⁾

Передъ упорядкованьемъ ся монашества въ р. 1743, монахи утворившіи теперъ Провинцію руску, съ изгнатиємъ монастыря Гойскаго,⁷³⁾ еще не занимали ся школами публичными. Но заразъ по упорядкованю ся звернули они свою увагу и на тотъ недостатокъ. И гнетъ повстають во всѣхъ монастырахъ школы початковыи для дѣтей, а скоро за тымъ во многихъ школы латинскіи и реторики, а ѳттакъ и школы философіи и богословія. На закладанье школъ жертвуютъ монахи по наибольшой части доходы монастырскіи; а многіи изъ нихъ, якъ то межи инными Стефанъ Сулима Гарбовскій, Володковичъ, Митрофанъ Комаркевичъ и Паковскій, походячіи изъ заможныхъ родинъ, и посѣдаючіи власный маєтокъ, жертвуютъ го для общаго добра. Гарбовскій роздавъ много капиталѡвъ розличнымъ монастырамъ; Володковичъ, епископъ Холмскій, заложивъ философію въ Холмѣ, давши на тую цѣль значный фундушъ⁷⁴⁾, Митрофанъ Комаркевичъ, заложивъ при монастырѣ въ Варшавѣ бурсу, и пожертвовавъ на ню 100.000 зл., а Юрій

⁷²⁾ Cathalogus alphabeticus стор. 165. 489. 527. 113.

⁷³⁾ Епископъ Шумляньскій захвалывъ Гойску школу своему духовенству еще въ р. 1687, — см. „Метрика або реестръ для порядку церкви святой. Львѡвъ 1687; ѡтпечатана такожь въ акт. запад. Росс. 1853 т. V. стор. 167.

⁷⁴⁾ Łukaszewicz, o szkołach w Polsce.

Паковский, перше игуменъ въ Вѣдциню, ѡттакъ Архимандритъ Жидичинскій, десть такой заразь по Дубненьскѡй капитулѣ съ фундушомъ 30.000 зл. философію въ монастырѣ св. Юрскѡмъ во Львовѣ; спровадивъ на профессора, ученого монаха Василя Босковича ажъ изъ Кроаціи,⁷⁵⁾ и самъ хотяи вынесенный на Архимандритство Жидичиньске, позѡставъ во Львовѣ, опѣкуючи ся тутъ своимъ закладомъ ажъ до смерти.⁷⁶⁾ Пѡзнѣйше завели монахи въ монастырѣ Св. Юрскѡмъ и богословіе.

И въ такихъ то монастырскихъ школахъ выховывали ся и кѡнчили науки не лише монахи, но такожь и свѣтскіи кандидаты; послѣднии до того дуже часто и на монастырскѡй стравѣ, якъ межи инными многими Михаилъ Примовичъ и Антоній Левинскій (знанный пѡзнѣйше зъ своей неприхильности для монашества), котри при заведеню капитули епископскои черезъ Льва Шептыцкого первыи заняли пралатуры капитульны.⁷⁷⁾

Коли ѡттакъ выховали собѣ монахи здѡбныхъ учителѣвъ, и позаводили и школы публичныи, належали тыи до найлѣпшихъ, и молодежь посѣщала ихъ дуже численно.

75) Василя Босковича выбрано пѡзнѣйше на капитулѣ въ р. 1751 генеральнымъ прокураторомъ въ Римѣ, зъ ѡтки поступивъ ѡттакъ на престолъ епископскій св. крижскій въ Кроаціи. Портретъ его находить ся въ вибл. св. Онуфр. во Львовѣ.

76) Въ Метрицѣ Св. Юрскаго монастыра находить ся наступаюча згадка о Юрію Паковскимъ: „Паковский Архимандрита Жидичинскій, сей донелѣже воспріять єію Архимандрію, присутствую более десяти лѣтъ Ясне Велможному нѣкогда Іосифу Шумлянскому Епископу Львовскому; всегда живише въ семъ нашемъ монастырѣ Львовскомъ, по семъ въ монастырѣ Вѣдцинскомъ яко настоятель мѣста того, и благодѣтель ибо и сумму 30 тысящей остави на устроєніе училища философіи.“ Паковский умеръ въ р. 1745 во Львовѣ.

77) Regesta przychodów i rozchodów monasteru S. Jura we Lwowie, въ вибл. св. Онуфр. во Львовѣ.

По знесеню ордина Іезуитѣвъ по мѣстахъ, де находили ся ихъ коллегіи, и де майже при кождѣй изъ нихъ существовали школы; поуставали були тыи послѣдныи за для браку способныхъ до учительскаго стану людей. Академія Краковска и немногіи школы Піаристѣвъ не могли подолати потребнѣй едукациі молодежи. Правительство стануло зъ той причины въ великомъ клопотѣ, и утварило комиссію едукацийну.

Тутъ показало ся, що порядокъ при добрѣй воли и ширѣй охотѣ, въ короткомъ часѣ здѣлати могутъ. Еще 30 лѣтъ не минуло було, якъ монахи упорядковали ся; а въ часъ знесеня Іезуитѣвъ мали они уже школы монастырскіи: богословія спекулятивнаго въ Вильнѣ и во Львовѣ, а моральнаго въ Свѣржню, въ Лавровѣ и въ Каменьцу, — философіи въ Полоцку, Витебску, Луцку, Жидичинѣ, Холмѣ, Загайцяхъ, Замостю и Тереховли, — регорики въ Креховѣ, Збаражу, Вѣдиню, Бѣлостоку, Мильчу, Сатановѣ, Щеплотахъ, Почаевѣ, Кременцю и въ Загоровѣ; — а публичныи: богословія въ Шаргородѣ и въ Гуманю, — философіи въ Владимирѣ, Жировици, Любарѣ и Борунахъ, а реторики въ Бучачу въ Гощѣ и въ Якобштадѣ въ Курляндіи.

Монахи маючи межи своими уже великое число здатныхъ, уквалификованыхъ и докторизованыхъ людей, и видячи великое Правительства заклопотанье и нужду, освѣдчили ся самыи зъ власной волѣ, же школы по Іезуитахъ: въ Брестю, Новогрудку, Гроднѣ, Миньску, Черей, Лысковѣ, Пиньску, Брацлавѣ, Дубнѣ, Полоцку, Казиміръ, Ушаку, Острозѣ, Винници, Барѣ, Каменцю, Луцку, Кременцю, Житомирѣ, Люблинѣ, Овручу, Антополю и въ Вильнѣ, профессорами фаховыми изъ помежи себе обсадыть, и по наибольшѣй части своими коштами удержать. И комиссія ѳтдала монахамъ много школъ устав-

шихъ по знесенію Іезуитѣвъ, а они, во преки повставшимъ сомнѣніямъ, и во преки реляціямъ ненавистныхъ имъ школьныхъ визитаторѣвъ,⁷⁸⁾ вывязали ся зъ положеного въ нихъ довѣрія такъ щастливо, съ такимъ успѣхомъ и съ такимъ загальнымъ узнаньемъ, же ихъ школы въ часть заряду комиссіи були найчисленнѣйшіи,⁷⁹⁾ — а що дотичитъ ся морального вихованя молодежи, майже найлѣпшіи.

Съ краснымъ и благороднымъ усиліемъ учили они молодежь, жертвуючи на школы, часто съ своимъ ущербкомъ, фундуши монастырскіи, не жадаючи ѣтъ краю жадной надгороды. И при ревности, при замилованію своего званія, при троскливѣй бачности на обычаи, на вѣру святу, на отвѣчну предкѣвъ побожнѣсть, причиняли ся они до правдивого просвѣщенія неперечно бѣльше, якъ школы свѣтскіи, мавшіи много ѣтличныхъ талантѣвъ, але много и егоизму и индиферентизму на сердце и характеръ молодежи.

Тое послѣднее обстоятельство, не естъ оно наше мнѣніе, но свѣдоцтво многочисленныхъ честныхъ и достойныхъ нашихъ крайнѣвъ, котрыи нынѣ на высокихъ достоинства степеняхъ и въ церквѣ, и въ урядахъ, и въ войску стоять, а котрыи еще зъ начала, а ѣттакъ въ 2-ѣмъ, въ 3-ѣмъ и въ 4-ѣмъ десятку нашего вѣка, не по-

⁷⁸⁾ Ось що ихъ школамъ межи инними такіи визитаторъ закидае: „Młodzież niemal wszystka rzymsko-katolickiego wyznania musi być na nabożeństwie odprawianem podług obrządku wschodniego, a święta ruchome obchodzić podług starego kalendarza!” Дальше закидае ѣнъ имъ, же не мають достаточныхъ кабинетѣвъ, библіотекъ и огородѣвъ ботаничныхъ. Якъ бы то библіотеки и кабинеты и огороды ботаничныи можъ такъ якъ стѣй, майже черезъ нѣчь, сотворити! (Łukaszewicz o szkołach w Polsce.)

⁷⁹⁾ Въ Варѣ бывало по 550, въ Гуманю по 400, въ Любарѣ по 450, въ Острозѣ по 250, въ Шаргородѣ по 600, а въ Бучачу, якъ ту познѣйше и школы вѣмецкїи заведено, навѣтъ по 800 ученикѣвъ.

минаючи и молодшихъ, до школъ въ Бучачу ходили, и ино що сказаного наочными свѣдками и участниками були.

Розказують они, же такого морального веденя молодежи, не лише въ школъ, но и по за школою, и въ домѣ, по инныхъ школахъ они нигде не находили. Молодикъ кождый, кромѣ найстараннѣйшого надзора и въ школъ и вдома, находивъ у монахѣвъ не лише въ школьныхъ но и въ домашнихъ своихъ стосункахъ заедно правдиво отцевску и раду, и помогу, и пѣдойму, словомъ и дѣломъ; старанно и розважно провадили они кождого поединокого до вытыченой цѣли. При тѣмъ троскливѣсть ихъ о пропитанье бѣднѣйшой молодежи була незвычайна; словомъ, еднымъ заступали они родичѣвъ, а сиротамъ були они другими отцами. Для того то молодежь шанувала и глубоко поважала, любила, ба що, и серцемъ и душею привязовала ся — прилипала — до своихъ учителѣвъ, а Отцы, якъ: Софронъ Полянскій, Димаскинъ Радецкій, Никифоръ Трушъ, Емилианъ Коссакъ, Игнатій Сѣнгалевиць, Варлаамъ Шемердицкій, Теофилъ Ясеницкій, Аполоній Прачковскій и инны, трудившія ся въ овыхъ часахъ около вихованя молодежи, не вигасають изъ сердечної и вдячної памяти своихъ ученикѣвъ. Дальше розказують помянутыи нашіи краини, же численна, и зъ рѣжныхъ сторонъ сбѣгаючи ся сюда сама бѣднѣйша, и въ переважнѣй части руска молодежь, була, въ слѣдствіе описаного старанного ей веденя, мовъ то дѣти едной родины, дѣти едной матери. Сердечна взаимна любовъ обимала ту всѣхъ и вязала межи ними и гартовала истинну тверду пріязнь, котру нинѣ и старшій вѣкъ, де звычайно пріязнь остигае, якъ розкають, не лише ю не розвязае, але еще сильнѣйше укрѣпляє.

Кромѣ ино що наведенихъ услугъ около церкви и школъ заслужили ся монахи рускому народови та-

кожъ много черезъ печатанье книгъ. Уже ътъ самого першого заведеня тыпографій на Руси, занимали ся они ними, и закладывали ихъ по монастырахъ. Заслуги монахѡвъ въ тѡмъ взглядѣ достаточно осудили и оцѣнили уже библиографи и инныи писателѣ писавшіи о печатныхъ; а зъ нашої стороны ачейже досить буде всказати лише на печатню Почаевску. Книги выйшовшіи изъ того закладу ѡтличають ся и добротою паперу, и чистотою тыпѡвъ, и такою старанною корректою, же имъ въ тыхъ преимуществахъ майже жадна руска печатня до нынѣ еще не вырѡвнала. Тому то еденъ изъ нашихъ историкѡвъ, и то найѡтличивѣйшій межи ними, при едиѡй случайности у митрополита Спиридона Литвиновича справедливо сказавъ: „Еслибы монахи. кромѣ печатаня книгъ, „жадныхъ инныхъ услугъ рускому народови и не були „принесли, то уже тымъ единымъ дѣломъ заслужили они „собѣ на вѣчную его вдячнѡсть.”

Заслуги монахѡвъ около народа, оцѣнивъ такожъ передъ 40 лѣтами упокоившій ся въ р. 1858 митрополитъ и кардиналъ Левицкій въ своемъ поданіи до Правительства въ р. 1825. „Die Klostergeistlichkeit, пише „ѡнъ ту, widmete sich den Kirchenandachten, und durch „die genaue Beobachtung der Ritualvorschriften, hat sie „zur Beförderung der Einförmigkeit der Liturgie, oder „des äusseren Gottesdienstes, auch in den Pfarrkirchen „auf dem Lande, wo man sich nach dem Muster der „Klosterkirchen richtete, sehr viel beigetragen. Die Klostergeistlichkeit besorgte auch, unter der Oberleitung „des Metropolitens und der Ordinariate andere geistliche „und gemeinnützige Anstalten. Sie eröffnete Schulen, „worin auch die weltliche Jugend vorzüglich aber die „Kandidaten des geistlichen Standes und die in dem „gr. Ritus zur Verrichtung des öffentlichen Gottesdien-

„stes so sehr benöthigten Kirchensänger unterrichtet
 „wurden. Sie verpflegte Sieche und Kranke in den
 „mit Klöstern vereinigten Spitalern. Ein solches Spital
 „bestand auch bei dem Lemberger Basilianer Kloster
 „zum h. Onuphrius, und ist erst unter der kaiserl. öster-
 „reichischen Regierung mit dem Siechenspital ad s. La-
 „zarum vereinigt, und dahin übersetzt worden. Die
 „Klostergeistlichkeit beschäftigte sich ferner mit Uiber-
 „setzung der liturgischen Bücher und der Werke der
 „hl. Väter Basilius, Cyrillus, Chrysostomus etc. aus dem
 „Griechischen in das Slavische, zum Unterrichte und
 „zum Gebrauche der Glaubensgenossen überhaupt, und
 „der Seelsorger insbesondere. So lange die Kunst, Bü-
 „cher zu drucken unbekannt war, wurden Abschriften
 „der übersetzten Werke meistentheils in den Klöstern
 „verfertigt, und von dort aus überall verbreitet. Mit
 „der Zeit wurden von den Metropolitnen und von den
 „Bischöfen bei ihren Kathedralen und von der Klo-
 „stergeistlichkeit in ihren Klöstern Buchdruckereien
 „eingerrichtet, und in denselben ausser der Bibel und
 „den Kirchenbüchern, verschiedene andere sowohl in
 „der liturgischen Sprache, als auch in dem Volksdia-
 „lekte verfasste Bücher religiösen Inhalts, zum Behufe
 „des Seelsorgeramtes, dann zur Beförderung der Fröm-
 „migkeit unter dem Volke und zur Erbauung der Glau-
 „bensgenossen aufgelegt“.⁸⁰⁾

Вступивши разъ на такую и для порядка мона-
 стырского, и для добра церкви, и для народного обра-
 зования успѣшную дорогу, были бы уніаты-монахи сами
 добились до великой моральной силы, а народъ безъ

⁸⁰⁾ Malinowski, Michael Ritter, die Kirchen- und Staats-Satzungen be-
 züglich des gr. kath. Ritus der Ruthenen in Galizien. Lemberg. 1862.
 стр. 449.

сомнінія допровадили до красного розвою и пожаданого просвѣщенія.

Ажъ тутъ въ р. 1767 наступили въ Польшѣ знаныи несчастныи забуреня. Сосѣдныи моцарства, занепокоеныи опасною сваволею польскои шляхты, взяли розмышляты о безпеченьствѣ своихъ державъ, и Фридрихъ, король прусскій, предложивъ яко найрадикальнѣйше ко тому средство, розборъ Польщи. И Польша поѣшла въ подѣлъ на 4 части: одна часть дѣстала ся Россіи, друга Австріи, трета Пруссіи, а окрушины колисьто можного паньства позѣстали подъ слабымъ правленіемъ Станислава Августа.

При тѣмъ подѣлѣ, прійшла одна часть монастырѣвъ до Россіи, друга до Австріи, а трета позѣстала при Польщи.

Но закиль станемо переходити дальшую монашества судьбу, позволить намъ ласкавый читатель вернути ся на хвильку назадъ до часѣвъ заведеня Уніи, и побѣжно перейти наступства, якіи, кромѣ уже повыше наведенныхъ, еще дальшіи изъ Уніи для Православія выплынули.

„Унія, говоритъ цѣлкомъ справедливо Архіеп. Филаретъ, — „вызвала Православіе на труды.”⁸¹⁾

И дѣйстно, якъ то уже повыше наведено, на Руси стоячѣй подъ правительствомъ польскимъ, де напоръ Уніи на Православіе бувъ самый твердый и сильный, межи Православными скоро по Уніи розбудивъ ся запаль до працѣ и до наукъ. Монастыри и Братства взяли заводити школы, закладати типографіи, а просвѣщенныи пастыри, увидѣвши неисправныи богослужебныи книги, и переконавши ся, же въ такѣмъ видѣ они, мѣсто того щобы бути полезными, могли вредити Православію, стали тыи книги уже зъ самого начала XVII. в. исправляти.

⁸¹⁾ Филаретъ арх. Черн. Истор. русс. церк. Черн. 1862. 1V. стор. 91.

Такъ епископъ Гедесонъ Балабанъ исправивъ и выпечатавъ уже въ р. 1604 служебникъ, а въ р. 1606 требникъ додавши до того послѣднаго межъ инными, „чинъ якъ принимати наvertsающихъ ся изъ ересей” и „чинъ освясченія мвра.”

За Балабаномъ поѣшли и братства, особливо Кіевске, Львѣвске Ставропигіанске и Острожске, и монастыри въ Дерманю, въ Евю, байбо навѣтъ невеличкій монастырокъ въ Угерцяхъ подъ Самборомъ трудивъ ся въ той справѣ, и выпечатавъ въ р. 1620 „Апостолы и Евангелія.” Словомъ на Руси, належачѣй до Польщи, по Уніи, — „межъ Православными,” якъ тойже самъ Архіеп. Филаретъ дальше говоритъ, „явились учителя, достойные Православія, титомцы школы и жизни”.⁸²⁾

„Но на Сѣверѣ, де небуло напора ѡтъ Уніи, „привчка къ старому мраку застарѣла въ массѣ народнѣй, „и она покривала свое нерасположеніе къ просвѣщенію „опасаніями противъ разноязычнаго разповѣрія.” „Не зная, говоритъ современникъ старецъ Арсеній Глухой, „ни православія, ни кривославія, и божественная писанія, „точію по чернилу проходяще,” — „твердили, додае Филаретъ — „что русскіе и безъ наукъ привославны.” И не легко, и не скоро можъ було ослабити, а тымъ менше поконати такое несчастливое направленіе мыслей и чувствъ.

При самѣмъ началѣ Патріаршества въ Россіи не було жадныхъ школъ; и такъ само дѣяло ся и въ первыхъ двохъ десяткахъ XVII. вѣка. Царь Борисъ хотѣвъ, якъ Беръ посвѣдчае, завести въ Россіи навѣтъ университеты; но духовенство представило, же если настане рѣжноязычіе, то розширитъ ся рѣжновѣріе, и прежне согласіе исчезне. Межъ противниками просвѣ-

⁸²⁾ Филаретъ арх. Черн. Истор. русс. церк. Черн. 1862, IV. стор. 91.

щенія знаній єсть такожъ князь Григорій Сангуліевичъ Черкаскій. Ажъ Патріархъ Филаретъ, повернувши изъ польскои неволи до Москви, принєсъ съ собою, изъ Руси належачои до Польци, сознаніє услугъ шкѣлъ и просвѣщенія для вѣры и для добра народа, и заложивъ десь около р. 1620 въ чудовѣмъ монастырѣ патріаршу греко-латиньску школу. Но за для браку способныхъ учителей якоь она не успѣвала.

Напослѣдокъ въ р. 1649, безъ сомнѣнія на представленіе Никона на тотъ часъ уже Митрополита Новгородскаго, завозвано царскою грамотою изъ Кіевскаго братскаго монастыря ученыхъ монаховъ Арсенія Сатановскаго и Енифанія Славеницкаго, а въ наступающѣмъ роцѣ и монаха Дамаскина Птицкаго до Москвы, и припоручено имъ учить реторики и свободныхъ наукъ, и переводити греческіи книги. На первый разъ помѣщено ихъ въ Андреевскѣмъ монастырѣ, и они завязали ту въ точнѣмъ смыслѣ ученое братство съ училищемъ. Коли Никонъ поступивъ на патріаршу катедру, помѣстивъ Енифанія и Дамаскина въ Чудовѣмъ монастырѣ а Сатановскаго въ Богоявленскѣмъ. Заразомъ поставивъ онъ Енифанія, „въ философіи и богословіи изъяснящаго дидакакала, и искуснѣйшаго въ еллино-греческомъ и славянскомъ діалектахъ” настоятелемъ патріаршої Чудовскои школы, и головнымъ исправщикомъ книгъ.

И зъ того часу розбудило ся въ Россіи стремленіє до закладанія шкѣлъ, и наступило пѣдъ предводительствомъ Патріарха Никона исправляне книгъ богослужебныхъ.

Правда бѣды Никона були бѣдою и для ученаго братства; монаховъ Кіевскихъ, самыхъ сердечныхъ ревнителейъ просвѣщенія, называно измѣнниками православія. Но праця и вытравалѣсть Кієвлянѣвъ не остави ся

безъ плода. Нарôдъ ставъ мало по малу понимати важность школъ, ажъ напослѣдокъ и сами мѣщане Москвы подали просьбу до Царя, о дозволеніе завести школу при церкви св. Іоанна Богослова; патріархи же писали грамоты, въ котрыхъ давали благословеніе и припоручали народови ôтдавати ся наукамъ, а на врагôвъ просвѣщенія кидали анаѣму. И такъ то прійшло, же въ р. 1674 при пересмотрѣ славянскаго перевода бібліи въ числѣ членôвъ ученого московскаго братства, кромѣ Кіевлянина Епифанія и игумена Сергія, видимо чудовскихъ монахôвъ Евѣимія и Мойсея, священника Никифора, и еще двоихъ свѣтскихъ типографôвъ; всѣ они называются хорошо знающими греческій и латинскій языкъ и славянскую грамматику, хотяи нѣкоторые изъ нихъ принадлежали Москвѣ, а не Руси стоячôй пôдъ правительствомъ польскимъ. Въ р. 1679 заложено за повелѣніемъ Царя Θεодора школу греческу; въ два роки вынесено ю на степень академіи, а для учащихъ ся ôтворено и царскую бібліотеку. Къ сожалѣнію, обстоятельства политичныи не допустили въ Москву изъ юго-западной Руси способныхъ людей предлагавшихъ свои услуги академіи, що не дозволило и усуществити ся плану того заведенія.⁸³⁾

Пôзнѣйше прибули до Москви іеромонахи Іоанникій и Софроній Лихуды, укôнчившіи образованье свое въ Падуанскôмъ университетѣ съ докторскими дипломами и преподавали грамматику, реторику, логику съ діалектикою

⁸³⁾ Негребецкій въ письмѣ до Царя рекомендовалъ для академіи Добромильскаго игумена Елисея Карабчикевича, яко ôтличнаго проповѣдника, Манявско-скитскаго монаха Сагалевича, богослова и философа, Монастырскаго игумена монастыра Любельскаго, наконецъ свѣтскаго чловѣка Серновскаго. Монастырскій ѣздилъ разомъ со св. Димитріемъ до Москвы, но ни одного ни другого не принято въ Москвѣ.

и физику въ греческѣмъ и латинскѣмъ языкахъ; но двомъ годѣ було здѣлати всего для академіи. Въ р. 1701 коли повернувъ изъ Рима іеромонахъ Палладій Роговскій, начавъ онъ первый выкладати и богословіе.⁸⁴⁾ Въ кѣнци XVII. в. начали ѡткрывати школы кромѣ Москви и въ другихъ мѣстахъ. Епископъ Димитрій заложивъ въ Ростовѣ школу учителей школъ народныхъ, Новгородскій Митрополитъ Іовъ за помочю Лихудѣвъ въ своемъ домѣ двѣ школы одну греко славянскую, другую чисто-славянскую, а Іоаннъ Максимовичъ Архіепископъ Чевниговскій школу въ Черниговѣ. Межи тымъ поступивъ Петро Великій на царскій престолъ, и съ нимъ начало ся уже въ тѣмъ взглядѣ щастливое для Россіи время.

Петро Великій уживаючи до пѣднесеня своего народа всякихъ возможныхъ средствъ, ревно занявъ ся справами и церковными и школными. Особливо ставъ онъ сквапливо пѣдносити академію московскую, и покликати способныхъ и здатныхъ людей до Москвы.

И такъ приходятъ по короткѣй перервѣ воспитанники Кіевской академіи, знова до Москвы абы ту умственну остою пѣддоймати. О. Палладій Роговскій, котрый высшій науки въ Оломуцу, а богословіе въ Римѣ укѣнчивъ, начинае въ Москвѣ въ р. 1703 первый выкладати богословіе. О. Теофилактъ Лопатынскій, воспитанникъ Кіевской академіи, обнимае зарядъ академіи московской, выкладае догматику, тоже и О. Кирилль Флоринскій. Знавшій основательно языкъ греческій О. Варлаамъ Лащевскій, Гedeонъ Слонимскій и Яковъ Блонницкій выкладають богословіе, исправляють и порѣвнавають славянскій текстъ съ греческимъ бібліи, котра пѣзнѣйше въ р. 1751 печатана зѣстала. Теофанъ Прокоповичъ и Стефанъ Прибыловичъ, выкладають богословіе, и пишуть катихизисы.

⁸⁴⁾ См. прим. 50. стор. 252.

Архимандриты Иларіонъ Григоровичъ и Ѳаддей Какопловичъ працюють въ дѣлахъ синодальныхъ. Симеонъ Тодорскій укѣнчившій науки въ Кіевѣ и дополнившій свои вѣдомости въ Галлѣ, приходитъ до Петербурга, стае ся основателемъ филологіи въ Россіи, и первый розбуджае ту во многихъ ревнѣсть къ священной филологіи.

И трудамъ тыхъ и иныхъ ученыхъ мужей вышловшихъ изъ Кіева то до Москвы, то до Петербурга, и завелшихъ ту „методу ученія, якъ посвѣдчае Архіепископъ Филаретъ, „и кругъ наукъ въ семинаріяхъ и академіяхъ взятыхъ изъ Кіева, или точнѣе изъ польскихъ „училищъ”⁸⁵⁾ — удало ся въ кѣлькохъ десяткахъ первой половины минувшого столѣтія, высоко пѣднести на Сѣверѣ образованнѣсть. выховати многихъ свѣтлыхъ мужей и писателей, якъ межи инними: Ѳеофиakta Горского, Аполлоса Байбакова, Гавріила Петрова, Меводія, Архіепископа Псковского, Ириней Клемевтьевского, Алексія Булгакова, Гедеона Ириновского любимого и достойного проповѣдника имп. Елисаветы, котрыхъ по исходѣ своихъ учителей тыхже мѣстца и катедры заняли, и на послѣдокъ до того допровадили, же дня 30. Цвѣтня 1754 уже и наказъ царскій выдано, „чтобы въ Архимандриты и Архипастыри избирались воспитанники великорусскіе,” де до того року 1754 академія Кіевска, майже всѣхъ Архипастырей церквѣ великороссійскѣй доставила. Московска академія вытягала для себе лучшіи таланты изъ Кіева черезъ кѣлькадесять лѣтъ; и такъ прійшло, же въ половинѣ минувшого столѣтія Академія Московска Кіевску уже перемогла.

Пѣднесена образованнѣсть высшего духовенства потягнула за собою и пѣднесенье духовенства нисшого

⁸⁵⁾ Филаретъ архіеп. Черн. истор. русс. церкви. Черн. 1862. V. ст. 36.

такъ мірскаго якъ и монашескаго. Въ р. 1743 заказано духовенству занимати ся торгомъ, перекупствомъ и лихою, и начато старати ся о тое, щобы оно не служило соблазномъ, но було примѣромъ для народа въ благочестію.

Монашество на Сѣверѣ за для браку шкѣль, темне и маловѣже, причинило ся якъ извѣстно по заведеню исправленыхъ книгъ церковныхъ черезъ Никона дуже много и преимущественно до раскола. За для того то при кѣнці XVII и черезъ долгій часъ въ XVIII. вѣку предпринимано протѣвъ нему дуже остры мѣры. Въ р. 1734 наказано навѣтъ „не постригати въ монашество никого, кромѣ вдовыхъ священнослужителей и отставныхъ солдатъ,”⁸⁶⁾ и наступствомъ того наказу було, же въ еднихъ монастырахъ не стало кому ѣтиправляти богослуженіе, а въ другихъ остави ся самы дряхлы старцы, неспособны ни къ работѣ, ни къ богослуженію.

Но десь около р. 1750, Синодъ, звернувши свою увагу и на монастыри, наказавъ: принимати въ монашество а) изъ дтховенства, семинаристѣвъ, и церковнослужителей; б) изъ свободныхъ и изъ крестьянъ, скоро послѣдныи увольнены будутъ ѣтъ своихъ панѣвъ. Въ р. 1761 дозволила имп. Елисавета принимати въ монашество изъ всѣхъ станѣвъ. Послѣ того уже не стѣсняли ничіен доброи воли вступати въ монашество. Заразомъ заказано переходити самовольно изъ едного монастыра до другого, и заведено повсюда общежитіе. Особливо Гавріиль Митр. Новгородскій старавъ ся о пѣднесеніе благочестія по монастырахъ, бувъ душею современнаго ему монашества, поучавъ и пѣдоймавъ монахѣвъ то письмами, то бесѣдами, то рѣжными инными средствами. И монашество на Сѣверѣ знова загально пѣддвигнуло ся, и стоить нынѣ самую сильною Православія пѣдпорою.

⁸⁶⁾ Собр. Зак. указ. 1734.

Якъ выше сказано поставивъ бувъ Патріархъ Никонъ іеромонаха Елифанія Славеницкого вызваного до Москви изъ Кіева, головнымъ исправщикомъ книгъ богослужебныхъ.

Уже съ введеніемъ Патріаршества Московского, узнано, що потреба исправляти ошибки вкравшіи ся въ богослужебныи книги. Но на тотъ часъ були ту такъ великіи бѣдствія церкви, же не много оставало ся часу и свободы для простого печатаня, а тымъ менше для исправленя книгъ, а до того и тыи, котри за Патріаршества Іова и Гермогена занимали ся пересмотромъ рукописей для печати, не знали греческого языка. Зъ ѡтти то пѡйшло, же поправка книгъ ограничивала ся лише на порѡвнананю еднихъ славянськихъ рукописей съ другими, а такъ, ошибки недостатки и неточности въ книгахъ церковныхъ мѣсто поправки еще побѡльшали ся. Тое самое дѣяло ся и за патріаршества Филарета, и наступника его Іоасафа, а ѡтакъ и за Патріарха Іосифа, котрый къ сожалѣнію дозволивъ печатати книги людямъ, не лише малосвѣдучимъ, но и упорнымъ въ мнѣніяхъ невѣжества. Протопопы Аввакумъ и Иванъ Нероновъ, попы Лазаръ и Никита, и діаконъ Феодоръ Ивановъ, котри мали бѡльшее довѣріе у Патріарха, и уваженіе у двора, розпоряджали корректою и печатаніемъ книгъ, якъ хотѣли, тымъ бѡльше, же завѣдывавшій тогда типографією князь Львовъ, бувъ еднихъ съ ними мыслей и одинакового образования. Люде тоти съ такою смѣлостію взяли ся до переправки книгъ, же не оставили въ покою майже ни едной строчки въ прежнихъ книгахъ, и все того дѣлали, не лише не справляючи ся съ греческимъ текстомъ, котрого не знали, но неуважаючи навѣтъ на старинныи славянскіи списки.⁸⁷⁾

⁸⁷⁾ См. біографіи тыхже.

Ажъ межи тымъ вступивъ на катедру патріаршу Никонъ, чоловікъ високоумный и необычайно просвѣщенный, котрый почувствовавши нужду церкви еще яко митрополитъ Новгородскій, занявъ ся теперъ цѣлою душею и очищеньемъ обрядовъ церковныхъ, и исправленьемъ книгъ богослужебныхъ; и за помочю монаховъ изъ Кіева подъ начальствомъ Енифанія Славеницкого, доконавъ ового великого дѣла, якимъ нынѣ церковь православна въ Россіи, и то справедливо, величае ся.

Живая проповѣдь на Сѣверѣ замолкла була десь уже въ началѣ XVI. вѣка. „Проповѣдей николи не говорятъ” мовить Яковъ Ульфельдъ, бувшій въ Москвѣ за Ивана Грозного. Мало по малу выробило ся було тутъ навѣтъ и переконанье, же живая проповѣдь-проповѣдь ересы. „Проповѣдникѡвъ нѣтъ у нихъ, говоритъ Герберштейнъ, „думаютъ, же тымъ запобѣгають рѣжности въ мнѣніяхъ и ереси.” Мѣсто того думали достаточнымъ читати уставныи чтенія изъ древнихъ учителей. Уставныи чтенія, безъ сомнѣнія дѣло полезное, такъ для содержаня, якъ и для того, же устанавливали твердѡсть въ мысляхъ и жизни народа. Но безъ живои проповѣди, не умѣючи читати (якихъ тогда на Сѣверѣ було майже навѣтъ замного) не могли освободити ся ѡтъ невѣжества и суевѣрій; поученія для старинныхъ временъ и для инныхъ сторонъ и людей, не могли разъяснати всѣ сомнѣнія новото часу и краинъ рускихъ. При недостатку живои науки, хотяи и знали деякіи молитвы, знали ихъ буквально; но смыслъ ихъ не понимали; слухали або читали пѣсни, молитвы, слова, абы лише выполнити уставъ; уважали на буквы, а тратили изъ вида духъ ихъ. Замѣсть учити ся науки святои вѣры, присвоивати ю собѣ розмышляніемъ и чувствомъ; въ часъ Стоглава учили ся ворожити изъ звѣздъ, изъ

хмаръ, а книги суевѣрныи: рафлы, шестокриль, воронограй, остромій, задѣй, звѣздочети, аристотелевыи врата, и тымъ подѣбныи, находили ся въ великоѣ массѣ межи народомъ. Суевѣрія поганѣства и невѣжества, богохульное святошество доходили въ народъ до крайности, и такъ були звичайныи и розширенныи, же заражали и сельске духовенство. Такимъ способомъ сѣмя раскола уже зароджувало ся. При недостатку просвѣщенія и живои науки въ вѣрѣ, чимъ дальше, тымъ бѣльше при-викали къ недостаткамъ старого, освячали ихъ яко обрядъ, не розрѣзняли хорошого ѡтъ лучшого, вѣрного ѡтъ сомнѣтельнаго, правду ѡтъ поблудженій або ѡтъ ошибокъ писателя. И абы стати ся правдою, треба було ошибкамъ та ложамаъ лише постарѣти ся.

Такое печальное состояніе протягало ся въ церквѣ на Сѣверѣ ажъ до часѣвъ патріаршества Никона. Никонъ первый благословивъ Енифанія Славеницкого держати часами проповѣди. Но для церкви на Сѣверѣ треба було примѣра чоловѣка сильного, абы ослабити предубѣжденіе народное протѣвъ проповѣди. И такимъ станувъ ту Симеонъ Полоцкій, побиравшій науки въ школахъ Кіевскихъ, уталантованный ученикъ просвѣщенного Лазаря Барановича, прибувшій до Москвы въ року 1661. Царъ принявъ го ласкаво и поручивъ му вихованье царевича Ѳеодора. Патріархъ употреблявъ высокую науку и вѣдомости его на пользу святой церкви; и Симеонъ въ двоухъ мѣсяцяхъ несполна написавъ „жезль православія.“ Въ р. 1670—1671 написавъ ѡнъ два катихизисы, еденъ обширный, другій короткій. Коли вихованецъ его Ѳеодоръ вступивъ на тронъ, поважаніе Симеона увеличило ся, тымъ бѣльше, же и молодой Царъ любивъ Симеона. Тогды-то Симеонъ рѣшивъ ся здѣлати той крокъ, котрый боявъ ся Енифаній. Съ быстрымъ

умомъ, съ живою фантазією, съ горячою жаждою для добра церкви, и съ силою при дворѣ, Симеонъ свободно поступивъ на казальницю. Успѣхъ проповѣдника бувъ блистательный. Его „обѣдъ духовный” и „духовная вечера,” быстро розпространили ся межъ народомъ, и були знаны повсюда передъ тымъ, нимъ поступили въ печатню (1680-1683).

И зъ того часу стала ся живая проповѣдь въ Россіи пожаданою и необходимою потребою. Царь Петро Великій самъ полюбивъ бувъ проповѣди такъ, же О. Дмитрія назначеного на Митрополита до Тобольска, за для его жаркои проповѣди Слова Божого, въ Москвѣ позѣставивъ.

Такъ то Унія черезъ монахѣвъ вихованыхъ въ Кіевскихъ высшихъ школахъ, котрыи послѣдныи такожъ лише въ слѣдствіе напора ѡтъ Унії повстали, була, хотѣй лише посередною, но заедно переважною причиною, же на Сѣверѣ и школы повстали, и исправленье книгъ до skutku прійшло, и занехана и зъ церкви виключена живая проповѣдь на ново заведена зѣстала.

Звернувши мимоходомъ на часинку ѡтъ предложенои собѣ темы, вертаемо назадъ до оповѣданя дальшой судьбы монашества по розборѣ Польщи.

По розборѣ Польщи, повторяемо, прійшли едніи монастыри до Россіи, другіи до Австріи, а третіи позѣстали пѣдъ правительствомъ польскимъ.

Въ Польщѣ потвердивъ Соймъ въ р. 1775 всѣ права и привилеи Чина Св. В. В., и позѣставивъ го при дотеперѣшнѣмъ зарядѣ черезъ Протоархимандрита. Но въ Россіи же и въ Австріи, де въ тѣмъ взглядѣ ѡтмѣнныи, що ся дотичить монахѣвъ и монастырѣвъ, существовали приписы, годѣ було для Василианѣвъ окремѣшныи постановляти права.

И тии то различни и рѣжныи права и недогодности въ надзорованю монастырѣвъ споводовали ѡттакъ Отцѣвъ Соборныхъ въ року 1780 на капитулѣ въ Торканю, пѣдъ предсѣдательствомъ Язона Смогоржевскаго Архієпископа Митрополита, дотеперѣшныи двѣ Провинціи подѣлити на чотири, що и здѣлали. Литовску роздѣлили на Литовску Св. Троицы и Бѣлоруску Св. Пиколая, — а руску на Провинцію польску Покрова Пр. Дѣвы Маріи, и Галицку Св. Спасителя, и постановили для каждой изъ нихъ особноа Протоигумена: для першоа Θεодосіа Ростоцкаго, для второа Милянвскаго, для третоа Іннокентія Матковскаго, а для послѣдноа Галицкоа Анастасія Піотровскаго. На Протоархимандриту выбрано Іосифа Моргульца, передже Протоигумена рускоа провинціа Покрова П. Дѣвы Маріи.

Въ р. 1788 на генеральнѣй капитулѣ провинціа Литовскоа св. Троицы и польскоа Покрова П. Д. М., ѡтбувшѣй ся въ Жидичинѣ выбрано на Протоархимандриту Порфирія Вазыньскаго. Вазыньскій не докѣнчивъ Протоархимандритства; зѣставъ Епископомъ Холмскимъ. Заступавъ го Протоконсульторъ Вилчинскій. Коли въ короткѣмъ часѣ и той умеръ, дополнивъ урядъ протоархимандритскій Аѣанасій Фальковскій. Урядъ Протоархимандритскій Вазинскаго закѣнчивъ ся въ р. 1796, въ котрѣмъ повинна була наступити капитула генеральна и выборъ. Но коли передъ тымъ наступивъ бувъ и другій подѣлъ Польщи, и понеже до року 1796 въ дієцезіяхъ Луцкѣй, Владимірскѣй и на Подѣлю множество монастырѣвъ знесено; знесено и урядъ Протоархимандритскій. И такъ розорвала ся єдиѣсть Провинцій литовскоа и коронноа.

Въ р. 1793 выдано царскій манифестъ, котрымъ завоzwано всѣхъ уніятѣвъ свѣтскихъ и духовныхъ абы

до церкви православної повертали, наказано абы той манифестъ людови объявити, и результатъ бувъ такий, же въ губерніи Кіевскій и Подільскій и на Волиню велика часть жителей на Православіе перейшла. Въ Миньскій губерніи и на Бѣлой-Руси оставъ ся людъ при Уніи. Въ р. 1795 дня 5. Вересня за вданьемъ ся Папы Римского, позволила цариця Катерина монахамъ-уніятъ, позѣстати при Уніи, съ изъятіемъ тыхъ монастырѣвъ, котрыи уже черезъ Епископѣвъ православныхъ занятыи зѣстали; а юрисдикцію пастырську надъ цѣлою Уніею припоручено Архіепископови Полоцкому Лисовскому.

По смерти Катерины II. за императора Павла взяли Василияни о тое старати ся, абы взновити Протоархимандрію; особливо Бѣлорусь ѡтъ Провинціи Литовской ѡттытую, и особну провинцію Св. Николая за волею Катерины II. становлячую, желали они получить со старою провинціею Литовскою св. Троицы. И выробивъ того О. Юстъ Гусаковскій, Протоигуменъ провинціи коронной. Въ р. 1802 позволено скликати соборъ до Тороканьского монастыря, де пѣдъ предсѣдательствомъ Епископа Врестского Болгака, выбрано на Протоархимандриту Юста Гусаковского. На тѣй капитулѣ знесено нову въ р. 1780 утворену провинцію бѣлоруску св. Николая, понеже при едности правительства Россіи, котре зарѣвно надъ Литвою якъ и надъ Бѣлорусіею пановало, потреба ей устала. Ѡтжила про тое стара Литовска провинція Св. Троицы, утворена въ р. 1617 черезъ Веламіна Рутского, а Самуиль Новаковскій, бувшій протоигуменъ провинціи бѣлоруской Св. Николая, въ присутствіи архимандритѣвъ и игуменѣвъ, выходячи изъ засѣданія давъ кѣлька дукатѣвъ убогимъ „за душу провинціи Бѣлоруской.”

Но въ року 1804 дня 5. Мая указъ Сената потверджений пѣдписомъ царскимъ скасовавъ послѣдну Торо-

каньску капитулу, и ей уставы и выборъ. А такъ згасла Протоархимандрія а съ нею и еднѣсть Чина Св. Василя Великого, оперта на еднѣмъ Протоархимандритѣ; а монахѣвъ ѡтдано пѣдъ юрисдикцію діецезалныхъ Епископѣвъ.

И гнетъ наступила численна кассата Архимандрій и монастырѣвъ на Литвѣ и на Подѣлю. Еще бѣльша кассата наступила въ р. 1827, де 40 монастырѣвъ знесено.

Въ р. 1831 ѡтобрано монахамъ-уніятамъ школы.

Въ р. 1828 выдано указъ съ постановленіями упорядковуючими справы Уніятѣвъ. Указомъ тымъ пѣддано всѣ уніятскіи монастыри пѣдъ непосредный зарядъ Епископѣвъ и консисторѣвъ, постановлено же Протоигумени въ монастырахъ собѣ повѣренныхъ безъ попередного за вѣдомленія начальника Епархіи и безъ одержаного ѡтъ тогожъ призволенія, ни то найменшіи розпорядженія по монастырахъ дѣлати, ани ихъ визитовати не могутъ, и постановлено же именованье и змѣна игуменѣвъ належить до коллегіумъ духовного гр. уніятского.

Въ р. 1832 дня 16. Лютого выдавъ знова Царъ Николай наступаючій указъ: „Ukazem Naszym do Senatu „z dnia 22. kwietnia 1828 zostały ustalone zasadnicze podstawy organizacyi zarządu kościoła gr. unickiego, a innym ukazem szczególnym z dnia 17. października tegoż „roku nakazaliśmy, aby przyłączono do konsystorza „gr. unickich wszystkie sprawy odnoszące się do zarządu „monasterów przez prowincjałów; udzieliliśmy nadto „członkom zakonów pozwolenie zasiadania w konsystorzach, aby ocenianie spraw klasztorów uczynić łatwiejszym; nimby zaś ci członkowie zostali wybrani „i przyjęci przez Nas, upoważniliśmy trzech exystujących pod ów czas prowincjałów bazylianskich do zastąpienia ich w konsystorzach. Teraz gdy dwóch z „tych prowincjałów umarło, a ostatni Józef Żarski zo-

„stał mianowany członkiem kollegium duchownego gr. „unickiego; nie znajdujemy być rzeczą pożyteczną zachować nadal w kościele gr. unickim prowincjałskich „godności, tak mało zgodnych z regułą założenia Wiel- „kiego Świętego Bazylego, i nakazujemy znieść ich na „zawsze, i przystąpić do obrania członków monaste- „rów mających zasiadać w konsystorzach stosownie do „Naszego prawa z dnia 17. Października 1828”.⁸⁸⁾

Въ р. 1832 наступила знова велика кассата и въ Литвѣ и Бѣлой-Руси позôстало лише кôлька монастырôвъ унiятскихъ, котрыи ôттакъ, якъ въ р. 1839 Епископъ Сѣмашко съ остатками унiятôвъ въ Литвѣ, въ Бѣлôйруси и на Волиню на Православiе перейшовъ, на православныи перетворено.

Въ дiецезiи Холмскôй, котра при Унii удержала ся, позôставлено монастыри въ Бѣлôй, въ Холмѣ, въ Люблинѣ въ Замостю и въ Варшавѣ, котрыи, кромѣ послѣдного, уже въ нашихъ часахъ знесено. Оставшихъ ся монахôвъ, котрыхъ въ р. 1863 було еще 20, сгромаджено на добѣ до позôставленого еще послѣдного унiятского на Руси монастыра, въ Варшавѣ.

Щастливша ôтъ своихъ посестриць позôстала Провинцiя Св. Спасителя въ Галичинѣ пôдъ правительствомъ Австрiйскимъ.

По капитулѣ Тороканьскôй въ р. 1780, якъ сказано, выдѣлено изъ Провинцiи рускои монастыри находившii ся на тотъ часъ въ предѣлахъ паньства Австрiйского, утворено изъ нихъ особную провинцiю пôдъ тытломъ Св. Спасителя, и выбрано протоигуменомъ для неи Анастасiя Пiотровского, назначивши му на мешканье мона-

⁸⁸⁾ Wiadomości do dziejów kościoła religii katolickiej w krajach panowaniu Rossyjskiemu podległych. Poznań 1843. II. стр. 82.

стырь Добромильській. На тотъ часъ стояли еще всѣ монастыри василіанскіи підъ однимъ Протоархимандритою, а про тое и Провинція галицка. И Піотровскій завѣдовавъ монастырями такъ въ діецезіи Перемышльській якъ и Львівській, держачи ся правилъ на попередныхъ капитулахъ почавши ѿ 1743 р. постановленныхъ. Но заскоро онакше ся стало. Въ р. 1782 дня 11. Вересня вийшовъ патентъ, котрымъ въ Австрій всякіи привилеи и права всѣхъ Ординѣвъ знесено, всякую связь и сношеніе ся съ ихъ Генералами заказано, и монахѣвъ підъ непосредну юрисдикцію діецезальныхъ Епископѣвъ ѿдано. Незадолго ѿтакъ, дня 17. Цвѣтня 1783 вийшовъ знова патентъ, котрый наказавъ: 1) абы монастыри въ кождѣй діецезіи особну для себе становили провинцію; 2) абы поменшіи и убогіи монастыри або цѣлкомъ знести, або до инныхъ прилучити; 3) абы монахѣвъ, родомъ изъ за границъ, хотяй бы ся въ галицкихъ монастырахъ находили, на игуменѣвъ не выбирати.

На підставѣ тыхъ патентѣвъ, и зо взгляду, же латиньскіи Епископы монастыри своихъ діецезій уже давнѣйше ведля цовыхъ розпорядженій були поустроювали; ѣтнявъ Епископъ Бѣлянскій, дня 28. Марта 1783 обращеному на Тороканьскѣй капитулѣ Протоигуменови Галицкому Анастасію Піотровскому всякую власть надъ монастырями своеи діецезіи, и ѿдавъ надзоръ надъ ними Викторови Старожиньскому, игуменови Святоюрскому, именуючи и поставлючи го генеральнымъ визитаторомъ и комиссаромъ. Скоро за тымъ скликавъ Епископъ Бѣлянскій игуменѣвъ своеи діецезіи на раду до Львова на день 29. Червця 1783, въ той цѣли, абы новый стосуюнокъ монастырѣвъ въ своей діецезіи упорядковати. И собравшіи ся Отцы по короткѣй, бо лише въ единомъ пополудни ѣтбувшѣй ся нарадѣ, уложили наступаюче про-

шеніе: 1) абы провинцію дієцезіи Львівскои, для розрѣженія ѡтъ инныхъ Провинцій, назвати Провинцією Св. Онуфрія; 2) абы вервый игуменъ по порядку мешкавъ во Львовѣ въ монастырѣ Св. Юра, и абы имъ тогожъ яко Протоигумена вселаскаво позѡбавити; 3) абы капитула, що 4 роки въ началѣ мѣсяця Вересня ѡтбувала ся; 4) абы по мысли найвышого цѣсарского патента повелѣваючого кассату убогихъ монастырѡвъ, — монастыри: Сваричѡвъ, Пацыкѡвъ, Крилосъ, Язеницю, Питричь, Задарѡвъ, Чорткѡвъ, Бѣльче, Ланѡвцѣ, Луку, Бесѣды, Львівскій богословскій, Деревачъ, Горпинъ и Бучину знести и до инныхъ монастырѡвъ прилучити. Такъ до чотырохъ провинцій, уложеныхъ въ р. 1780 на капитулѣ Торканьскѡй, прійшла еще пята Св. Онуфрейска, пѡдъ зарядомъ Протоигумена Виктора Старожињского, а Провинцію Св. Спасителя становили лише монастыри дієцезіи Перемысльскои пѡдъ Протоигуменомъ Анастасіємъ Піотровскимъ.

Піотровскій, монахъ правдивый, чиновни своему и сердцемъ и душею ѡтданный, дѣлавъ що мѡгъ, абы удержати ѡтдану собѣ пѡдъ зарядъ Провинцію Галицку, подававъ прошенія за прошеніями до высокого Правительства; якъ же Правительство, коли уже инны Ордины устроили ся були пѡдля новыхъ патентѡвъ, немогучи ѡтступити ѡтъ загальныхъ приписѡвъ для еднихъ лише Василіянѡвъ, прошеніямъ тымъ не удовлетворило; скликавъ Піотровскій игуменѡвъ дієцезіи Перемысльскои на капитулу до Лаврова на день 16. Серпня 1784, и вручивъ ту предсѣдателеви капитулы Епископови Максиміліанови Рыллови разомъ съ собравшими ся игуменами прошеніе, абы тойже, взявши Провинцію Галицку пѡдъ свою опѣку, соединеніе монастырѡвъ галицкихъ до skutku припровадивъ. До часу, ажъ бы тое наступило, поручили

Соборный зарядъ надъ монасырами Піотровскому. „Znowu, пише ѓнѣ самъ—, mnie nieużytecznego Zakonu służyć „Provincialem congregati Patres obrali, a to jak ja wnoszę i miarkuję in poenam, że całej w jednoŝci Prowincyi, jakową na kapitule Torokańskiej dnia 17. Sept. 1786 in Regnis Galiciae et Lodomeriae oddaną miąłem, niedotrzymałem”.⁸⁹⁾

Епископъ Рылло, самъ монахъ, занявъ ся щиро ѓдданою въ его руки судьбою монашества, и вырѣбивъ на послѣдокъ у Епископа Бѣлянскаго, же тойже на прилученіе монастырѣвъ діецезіи Перемышльскои до монастырѣвъ діецезіи Львѣвскои, и на утвореніе едной Провинціи изъ всѣхъ монастырѣвъ галицкихъ согласивъ ся. Бѣлянскій удавъ ся ѓттакъ въ той справѣ до высокаго Правительства, котре декретомъ надворнымъ зъ дня 29. Марта 1785 розпорядило, абы урядъ Протоигуменскій для цѣлои Провинціи утворити, и протоигуменство игуменови монастыря находячого ся въ головнѣмъ мѣстѣ, а если бы ту монастыря не було, игуменови котрого нибудь значнѣйшого мѣста въ краю ѓддати. Въ слѣдствіе того декрету скликавъ Бѣлянскій Игуменѣвъ галицкихъ на капитулу до Львова на день 14. Мая 1785, представляючи заразомъ на предсѣдателя капитулы Виктора Старожиньскаго, игумена Св. Юрскаго, дотеперѣшнаго визитатора монастырѣвъ діецезіи Львѣвскои.

Собравшіи ся Отцы числомъ 30 выбрали на Протоигумена Виктора Старожиньскаго, поручаючи старанности его добро Чина и справу кассаты поменшихъ убогихъ монастырѣвъ.

Такъ згасла Провинція Св. Онуфрія, трававшая несполна два роки, и повстала на ново въ цѣлости Провин-

⁸⁹⁾ Regestra perceptiva cassae vialis Provincialis Provinciae tituli Sni Salvatoris a Capitulo Torokanensi 1780 anni inchoata et continuata. Ркп. въ библ. св. Онуфр. во Львовѣ.

ція Св. Спасителя утворена на капитулѣ Тороканскѣй 1780 року, котра, най буде Богу слава! и нынѣ еще существуете.

Зъ начала по капитулѣ Тороканьскѣй т. е. ътъ р. 1780, рядила ся провинція Св. Спасителя правилами постановленими на попереднѣйшихъ капитулахъ; ътъ року же 1783, т. е. по знесеню власти Протоархимандритскои въ той Провинціи, настали денежні ѡтмѣны. Передже побирали молодіи монахи науки реторики и философіи въ школахъ монастырскихъ, и богословія учили ся менше здатнѣйшіи въ такихъ богословскихъ школахъ; а здатнѣйшихъ посилали на высшіи богословскіи студіи до факультетѡвъ заграничныхъ. Въ р. 1783 дня 30. Марта выишовъ патентъ, котрый всѣ студіи философіи и богословія по монастырахъ заказавъ, и клирикѡвъ, котрыи студіи свои уже въ монастырахъ позачинали, абы ихъ далъше континувати могли, до публичныхъ шкѡлъ посилати и въ семинаріяхъ помѣстити повелѣвъ. Тойже самъ патентъ приказавъ, абы никого вынявши лаикѡвъ, въ монашество не пострыгати, ктобы передше приписаныхъ 6 лѣтъ богословія въ семинаріи генеральнѣй и практику въ душпастырствѣ не укѡнчивъ. Изъ того часу мешкали монахи клирики разомъ съ клириками свѣтскими въ семинаріи генеральнѣй, единакожъ на издержкахъ монастырскихъ, и ходили зъ ѡтси на ѡтчити побличныи.

Декретомъ зъ дня 7. Студня 1784 здѣлано такожъ денежні ѡтмѣны въ дотеперѣшнѡмъ монастырскѡмъ порядку, такъ: 1) знесено дотеперѣшний уставъ, де лише капитулы игуменѡвъ назначали, и постановлено, абы, якъ то давнѣйше було, кождый монастырь самъ для себе игумена на 3 роки голосованьемъ тайнымъ и абсолютною бѡльшостію еще того року 1784, (що въ остатныхъ дняхъ

студня здѣлати наказано) выбиравъ, а Протоигуменови надано власть выборъ той або подтвердить, або если выбраного узнать нездѣбнымъ, новый выборъ наказати; 2) Розпоряджено, же на провинціонални капитули мають лише самыи игумени, и то лише головнѣйшихъ монастырѣвъ сгромаджати ся, и нового Протоигумена выбирати, або давного въ тѣмъ достоинствѣ подтверждати. 3) Урядъ протоигуменскій означено на 6 лѣтъ, и приказано абы выборъ такій Епископови діецезіи и Правительству краевому до подтвержденя передкладати. 4) Призначиванье монахѣвъ до монастырѣвъ, и пересиланье зъ одного монастыра до другого, позбавлено капитуламъ. 5) Визиты протоигуменскіи монастырѣвъ заказано, и Протоигуменови лише въ овѣмъ припадку, и овыи монастыри визитовати дозволено, де бы непорядки або инныи яковыи важныи причины такой визиты доконче вымали.

Приписы тии почасті ѡтповѣдаючіи прежнему порядкови монастырскому, коли монастыри еще передъ утвореньемъ провинцій пѣдъ непосреднымъ завѣдательствомъ діецезальныхъ своихъ епископѣвъ стояли, — мало що змінили були стосунки монашества; лише едно дещо за острѣ розпорядженье взглядомъ пріймованя новицѣвъ зробило ущербокъ монашеству. Щоразъ менше и менше сголошувало ся кандидатѣвъ, и число монахѣвъ стало дуже уменшивати ся. Высокое Правительство видячи тое, нехотѣло дати упасти такъ полезной въ краю институціи якою естъ монашество, знесло пѣзнѣйше выданный въ р. 1783 въ тѣмъ взглядѣ патентъ, и позволило пріймати Василіянамъ кандидатѣвъ ведля давного звичаю.

Патентомъ зъ дня 4. Червня 1790 знова призовило Правительство на заведенье шкѣлъ богословскихъ монастырскихъ, если монастыри будутъ мати уквалифкованныхъ профессорѣвъ, и розпорядило, же, ажъ бы тое

наступило, клирики на ѳтчити публичныи ходити мають; еднакожъ не мешкати вже въ семінаріяхъ, але зъ монастыра на ѳтчити въ Университетъ ходити.

Тыи два послѣдныи патента, особливо першій, пѳднесли знова Василияноѳвъ. Монастыри ихъ наполнили ся ѳттакъ кандидатами, а межи тыми навѣтъ и уталантоваными людьми.

Зъ ласки другого патенту, котрый позволивъ заводити школы монастырскіи, Василияни уже не користали; хотій находили ся на тотъ часъ межи ними самыи ученійшійи мужи и профессори при университетѣ Львѳвскѳмъ, якъ ОО. Голдаевичъ, Гринъевецкій и Радкевичъ, котри навѣтъ латинянамъ въ ихъ монастырскихъ школахъ богословіе преподавали. Василияни не закладали уже школъ домашнихъ, але постановили клирикѳвъ своихъ на ѳтчиты публичныи въ университетѣ посылати; и помимо того, же всѣ инныи монастырскіи ордини въ цѣлѳй Австріи, свои домашныи студіа богословскіи мають, додержали они постановленье того и до нынѣ. Лише по року 1810, коли може и за вѣдомствомъ Епископа Ангелловича, — якъ нѣкоторіи розказують, — руску философію и богословіе въ Университетѣ Львѳвскѳмъ знесено — завели були Василияни науку богословія въ рускѳмъ языкѣ для своихъ клирикѳвъ въ монастырѣ Краснопустыньскѳмъ, и удерживали ю ажъ до кѳнца р. 1814, де цѣлкомъ не зъ ихъ причины устати мусѣла.⁹⁰⁾

Въ р. 1802 дня 29. Цѣтня выйшовъ патентъ, котрый въ ѳтдѣлѣ VI. всѣмъ монахамъ до своихъ давныхъ и первѣстныхъ правилъ и уставѳвъ знова повер-

⁹⁰⁾ Въ бібліот. св. Онуфр, находить ся списъ монахѳвъ богословѳвъ, котри тутъ богословія въ рускѳмъ языкѣ учили ся. Межи тыми О. Радецкій, пѳзнійше префектъ гимназійи въ Бучачу, и О. Іосафатъ Качановскій, пѳзнійше ректоръ Дрогобицкаго монастыра.

нути, и тыхъ же держати ся позволивъ о тѣлько, позакѣлько не супротивляють ся они существующимъ законамъ политичнымъ.

На подставѣ того патенту уложили Епископы Ангелловичъ и Скородинскій въ селѣ Тверджи дня 31. Сѣчня 1803 для Василіанѣвъ уставъ, до которо и Порфирій Вазыньскій, Епископъ діецезіи Холмскои, подлежащои на тотъ часъ до Австріи, съ малыми изытиями, пригласивъ ся. Уставъ той такъ звучить:

„Ratio Regiminis ab Ordine S. Basilii Magni servanda. Quandoquidem Sacratissima Majestas aulico suo decreto 29. Aprilis 1802. emanato, puncto VI. omnes Religiosorum Ordines ad observantiam primitivarum suarum regularum et antiquarum constitutionum, prouti illae unumquemvis Ordinem respiciunt, et in quantum iisdem per leges politicas non est derogatum, revocare, ac penes easdem constanter conservare dignata sit; ideo ad normam tam regularum et constitutionum Ordinis Basiliani, quam etiam legum politicarum sequens regiminis ratio in eodem est observanda.

1. Capitulum Ordinis, non solum secundum statutam die 11. Octobris 1784. legem, elabente quovis sexennio muneris Superioris Provincialis, verum etiam exeunte quolibet triennio functionis Superiorum in monasteriis, cogendum est; nam et horum electiones decretum de 19. Aprilis 1802 puncto VIII. in Capitulo peragenda praecipit.

2. Tempus celebrandi Capituli intra ferias a die 20. ad ultimam Julii currentes ideo statuitur, quod illo et omnes invitati venire, et commodius faciliusque locari, ac sustentari poterunt, atque tempus istud medium sit inter praefixum suprema lege de die 11. Octobris 1784 pro mense Majo, et illud, quod constitutionibus Ordinis pro mense Septembri determinatur.

3. Locus celebrandi Capituli esto per vices in dioecesi Leopoliensi Leopoli, et in Premisliensi Krechów, ubi etiam proxime futurum Capitulum celebretur, quippe Leopoli tria praecedentia peracta fuere.

4. Indicare tempus et locum Capituli, ad illudque per litteras encyclicas omnes eos, qui jure praesentiae in Capitulo gaudent, invitare, partium erit Seperioris Provincialis, quodsi vero eundem mori, aut viribus omni ex parte deficere contigerit, Vicarii Provinciae vices illius obeuntis.

5. Cum porro supra laudatum aulicum decretum de die 29. Aprilis 1802. obligationes, quae hactenus Praeposito Ordinis Generali incumbabant, in Locorum Ordinarios Episcopos transferat, ad invitaturum pro Capitulo Provinciale, sive illius vices suppletem Vicarium Provinciae spectabit: tempus, locum, aliaque celebrandi Capituli adjuncta, Locorum Ordinariis eum in finem praevis significare, ut ille, in ejus dioecesi Capitulum celebrabitur, eidem per se, aut in casu legitimi impedimenti, per alium praeesse, caeteri vero cum futuro Capituli Praeside sua sensa, circa promovendum Ordinis bonum, communicare possint.

6. Tanquam jure praesentiae in Capitulo, cum voce activa et passiva, gaudentes invitandi ad illud sunt:

- a) Patres emeriti, olim officiis provinciae perfuncti, in saepe dicto aulico decreto, definitorum nomine indigitati.
- b) Actuales monasteriorum Superiores.
- c) Substituti in locum demortuorum, invalidorum, vel amotorum actualium, administratores monasteriorum.
- d) Superiores monasteriorum recens contractorum, cum sua culpa muneribus non exciderint, hi tamen solum quoad proximum Capitulum jure isthoc gaudebunt.

- e) Ad regimen alumnorum in seminario generali ad-
lecti, item professores Theologiae publici ordinarii
in universitate, denique professores Theologiae pri-
vati intra domesticos parietes Theologiam clericis
sui Ordinis tradituri.
- f) Magister novitiorum Ordinis. Demum
- g) Scholarum nationalium Directores.

7. Tametsi activum suffragium solis Capitulum ingre-
dientibus competet, passivo nihilominus gaudebunt eti-
am absentes, qui pollent habilitate ad obeunda supe-
riorum praesertim localium, vel alia quaequam electioni
Capituli subjecta munia, et qui positis in Ordine meri-
tis, fuerint insignes, dummodo electioni eorum canones
vel politicae leges nullum ponant obicem.

8. Omnes ad Capitulum invitati in eodem comparere
sub vinculo religiosae obedientiae ita obligantur, ut
non comparentes excepto casu morbi, aut alterius gra-
vissimi impedimenti, poenae a Capitulo determinandae
subjiciendi, et sua culpa voci activae renuntiantes, etiam
voce passiva pro praesenti Capitulo excidisse censendi
sint.

9. Patribus ad Capitulum congregatis, quam primum
et Praeses ejusdem advenerit, munus Provincialis ces-
sasse intelligendum, ille velut membrum Capituli ju-
risdictioni tamen ejus prout et caeteri omnes patres ob-
noxius considerandus, ipsumque Capitulum sequenti or-
dine celebrandum est.

10. Ante omnia votis respective majoribus eligendus est
Capituli Notarius, ad conscribendum protocollum omni-
no necessarius. Is protocollo fideliter inscribet, nomina
et cognomina omnium in Capitulo comparentium, cau-
sas vocatorum non comparentium, conclusa: an non
comparentes culpam, adeoque et poenam incurrerint?

nec ne? secutam sui in Notarium electionem, et sic porro omnia, quaecumque in Capitulo fuerint acta.

11. Provincialis hactenus munus suum administrans, reddet Capitulo rationem exerciti muneris isthaec examinabitur, et si quid fuerit decum, adnotabitur, audientur querelae et accusationes, si quae contra eum fuerint prolatae, et audito super illis quoque aduato, decidentur, ita quidem, ut accusatus etiam ad compensationem injuriae per Capitulum stringi possit, nisi quae- tionem per proprium accusatoris ordinariu, finaliter velit dirimendam. Quodsi vero querelas fundamento carere compertum fuerit, accusator arbitrio Capituli pro merito coercendus est.

12. Quoniam evenire posset, ut Capitulum eligat in Superiorem, seu totius Provinciae, seu alicujus singularis monasterii eum, qui jam antea hoc officio perfunctus fuerat, ille vero vires suas de die in diem deficere sentiens, ulterius idem officium non desideraret, sed potius pacem monasticam omnibus officiis anteponeret, ne itaque propter electum hac ratione invitum Superiorem, disciplina monastica, rectus ordo, et res domestica detrimentum patiat, integrum esto, cuilibet Superiori declarationem suam, antequam ad electiones procedatur, scripto exhibere, quod deinceps in quiete monastica vivere desideret; hujusmodi autem declarationes Capitulo praelegendae, et protocollo ante initium electionum inserendae sunt, iisdemque deferendum, nisi Capitulum spectato communi Ordinis bono, et summa necessitate, aliter in Domino judicaverit, et unius alteriusve declarationem non acceptandam censuerit.

13. His per unum alterumve diem peractis, die mox sequenti singuli congregati Patres de more confessi, et sacra Synaxi refecti, invocato divino Spiritu per solenne

missae sacrificium, a Praeside Capituli celebrandum, ad electionem novi Provincialis procedent.

14. Electio novi Provincialis juxta Ordinis constitutiones, ut sit valida, suffragiis secretis, medietate pluribus, seu absolute majoribus, determinatur. Quodsi post primum scrutinium Provincialis electus non fuerit, fiat mox alterum, si nec in altero fuerit electus, procedatur ad tertium pro determinatis tantum a Capitulo quatuor candidatis, iis videlicet, qui in praecedentibus scrutiniis plura caeteris vota obtinuerint, sumptis duobus ex primo, et duobus ex altero scrutinio, si vota utriusque in diversas abierint partes. Si denique nec in tertio scrutinio ullus vota absolute majora obtinuerit, instituatur quartum, et ultimum pro illis solis duobus, qui in tertio scrutinio plura caeteris nacti fuerint suffragia, ita, ut alteruter eorum omnino eligi debeat, quare pro casu paritatis votorum penes Praesidem Capituli jus esto adjiciendi suum votum alterutri, quem in Domino magis idoneum judicaverit. Si ad extremum in praedicto paritatis votorum casu, altera medietas in ipsummet Praesidem Capituli ceciderit, Capitulum in unum quempiam e medio sui, quem justitiae studiosissimum judicaverit, compromittet, ut enatam istiusmodi paritatem voti sui adjectione dirimat. Atque hac ratione electus, facta secutae electionis per Praesidem publicatione, legitimus et canonice electus Provincialis, ab omnibus censeatur adeo; ut nulli sub poenis per Capitulum determinandis integrum sit, suffragium suum revocare, novam electionem tentare, aut peractae quaecumque ratione resistere.

15. Statim post publicatam electionem Capitulum cum novo Provinciali accedet Ecclesiam, omnesque stantes coram magno altari, in quo communiter asservatur Sanctissimum Deo t. o. m. gratias referent, decantatione hy-

nni: „Te Deum laudamus.” Dein considenti electo Provinciali singuli Patres exhibebunt recognitionem obedientiae juxta veterem Ordinis consuetudinem.

16. Cum juxta Constitutiones Ordinis, quas summus Princeps supra laudato regulationis decreto vult observandas, partium sit Provincialis, ut in monasteriis suae Provinciae frequenter peragat canonicas visitationes, in iisque observantiam disciplinae regularis aut collapsam restituat, aut stabilem corroboret, ac confirmet, bono monasteriorum spirituali et temporali prospiciat, monachos, prout res postulaverit, mutet et transferat, electos monasteriorum Superiores et alios officiales instituat, cum monachis presbyteris examina ad dignoscendum, an ad excipiendas confessiones fidelium apti sint? peragat, aliaque tam legibus politicis, quam regulis officii sui praescripta, diligenter exequatur, idcirco ut haec omnia rite adimplere valeat, nedum utile, sed etiam necessarium est, quatenus in ejus adjutorium destinentur quinque patres, sub nomine Consultorum, qui omnes in suis consiliis jure voti decisivi gaudeant, et ubique ante omnes Superiores, primum locum post Provinciale teneant, atque primus alias Protoconsultor Provinciae nuncupatus, iisdem polleat dotibus, quibus Provinciale praeditum esse oportet, cum in casu mortis, aut infirmitatis Provincialis, etiam munere vicarii Provinciae, usque ad exitum sexennii perfungi debeat. Secundus sit simul causarum Provinciae Procurator Leopoli, adeoque ad officium isthoc cum bono Ordinis totius intime cohaerens, omnino idoneus. Tertius et quartus aequali auctoritate pollentes, sint viri moribus et judicii maturitate graves. Quintus denique sit constanter socius Provincialis, eundemque suis consiliis et opera in omni agendi ratione adjuvet, imo etiam si opus fu-

erit, salva tamen reverentia, de necessario agendis commonefaciat, omnes autem quinque uti et Provincialis, per sexennium officium suum exerceant. Hi itaque post electionem Provincialis pluralitate suffragiorum sunt eligendi.

17. Peractis his electionibus, assumentur in deliberationem, et decidentur pluralitate votorum propositiones bonum totius Ordinis respicientes, si quae in medium prolatae fuerint. Ut autem in his rectus observetur ordo, singuli Patres Capituli in suis propositionibus, depromendis ad occurrentia quaesita sententiis, producendis contra aliquem querelis, aut contra querelas defensionibus, verbo in omni agendi ratione, in et coram Capitulo, eo majori cum reverentia, caritate, decore et modestia sese gerere tenebuntur; cum secus omnis, qui inconcinnos clamores excitare, religiosos quosunque, multo vero magis Capitulares verbis contumeliosis laedere, Patrumque dicta et sententias vel sua loquacitate impedire, vel arroganti supercilio contemnere ausus fuerit, voce activa et passiva per Capitulum privandus, eoque ipso a gremio Capituli excludendus sit.

18. Tum Praeses Capituli iis, quae hactenus agebantur, et protocollo inserta fuere, subscriptione suae manus in Protocollo firmatis, praesidium Capituli electo Provinciali resignabit. Ille proinde in reliquis Capitali sessionibus ad examinanda et decidenda cum Patribus ea omnia procedet, quae unumquodque monasterium respiciunt. Adeoque

19. Sublata nunc persaepe dictum aulicum decretum de die 29. Aprilis 1802 lege anni 1784, quae superiorum electiones communitatibus relinquebat, dictisque electionibus ad Capitulum secundum tenorem

regularum Ordinis⁹¹⁾ revocatis, ante omnia Superiores pro singulis monasteriis eligendi sunt. Ut autem Patres Capituli tales pro monasteriis possint eligere Superiores, qui et necessitatibus monasteriorum rite prospicere, et interiorem disciplinam, si ubi collapsa fuerit, restaurare, ac manu tenere valeant; cum primis cognitum habere debent cujusvis monasterii statum, et observatum antea in unoquoque regimen, quod cum aliunde ad eorum notitiam pervenire nequeat, quam ab ipsismet communitatibus; expedit omnino, ut ante futurum Capitulum quaelibet communitas sua desideria ad Provinciale submittere teneatur, ubi tam statum monasterii, quam etiam defectus, si aliquos observaverit, indigabit, simulque sua vota manifestabit: qua ratione hisce omnibus occurrendum censeret? Si enim S. Basilii iis, qui in monasteriis praestant aliis aetate et prudentia, potestatem dedit admonendi ipsum quoque monasterii praefectum⁹²⁾ eo ipso non restrinxit communitatibus libertatem recurrenti, cum fundata remonstratione ad superiorem in Ordine instantiam, qualis certe est Capitulum. Provincialis ergo postquam hu-

⁹¹⁾ Vide Regulam fusiore 54. ubi S. Pater Basilii ita scribit: Operae pretium est, fratrum Praefectos nonnunquam statis quibusdam temporibus et locis in unum convenire, in quibus res praeter rationem occurrentes, moresque tractatu difficiles, et quomodo singula gesserint, sibi invicem exponant, ut si quis in aliquo deliquerit aliquando, id caestissime detegatur multorum iudicio, contraque si quid recte factum sit, id plurium testimonio confirmetur. Tum Regulam fus. 43. Oportet Praefectum non sibi sumentem praefecturam, sed qui electus sit ab iis, qui primas obtinent in aliis fratrum conventibus et qui in vita antea morum suorum specimen sufficiens dederit.

⁹²⁾ Vide Regulam fus. 24. Atque etiam, quemadmodum Praefectus in omnibus fratrum dux esse debet, ita quoque vicissim, si quando Praefectus ipse delicti alicujus suspectus fuerit, ipsum commonefacere munus est reliquorum, quam ob rem ne solvatur disciplina, iis qui cum aetate, tum prudentia praestant, danda est admonendi potestas.

jusmodi scripta communitatum in suas manus receperit, fideliter illa una cum suo voto Capitulo resignabit, quae si justa visa fuerint, ratio illorum habenda est.

20. Porro quo exactius, sincerius, et ordinatius communitates sua desideria ac informationes Capitulo exhibeant, Provincialis per litteras encyclicas communitates duobus ante Capitulum mensibus provocabit, ut si quae justa habuerint desideria circa eligendum Superiorem, meliorandum monasterii statum, aut restaurandam interiorem disciplinam, ea omnia in scripturam redacta et subscripta Provinciali mittant, futuro Capitulo resignanda.

21. Examinatis hoc modo et perspectis singulorum monasteriorum adjunctis, detectaque ejusvis necessitate, sive retinendi, sive mutandi, sive amovendi, et novi eligendi Superioris, ipsa electio Superioris peragatur.

- I. Ex tribus per Provincialem pro unoquoque monasterio propositis candidatis.
- II. Suffragiis secretis omnium Capitularium, idque non omnino absolute, sed etiam relate majoribus, candidatis tribus, dum pro illis ferrentur suffragia, in secessu manentibus.
- III. Juxta sequentem ordinem monasteriorum: pro Leopoliensi, Dobromilensi, Chelmensi, Lauroviensi, Buczaczensi, Krechoviensi, Białensi, Drohobyczensi, Krasnopustynensi, Zamoscensi, Podhorcensi, Chrystynopolensi, Pohonensi, Lublinensi, Hoszoviensi, Ułazkoviensi, Złoczoviensi.

22. Cum vero Superiorum munus trium annorum tempore definiatur, ideo praeter hanc primam illorum, electis Provinciali et Consultoribus celebrandam electionem, simili ratione celebretur quoque altera, in convocando

hunc in finem Capitulo postquam Provincialis primum sui muneris exegerit triennium.

23. Absoluto Capitulo protocollum actorum ejusdem continens omnia, quaecunque in illo pertractata et statuta fuerint praesentibus omnibus patribus perlegatur, er per singulos manibus propriis subscribatur, in archivo Provinciae conservandum.

24. Relationem de peracta electione Provincialis et Consultorum, tum de iis, quae in Capitulo quoad totum Ordinem statuta fuerint, ab omnibus subscriptam, Capitulum nomine suo, locorum Ordinariis absentibus submittet, quod vero attinet electiones Superiorum localium, et majoris momenti dispositiones quoad singularia monasteria, de his Provincialis cum suo Consultorio Ordinariis locorum fine impetrandae eorum approbationis referet.

25. Provincialis juxta legem Summi Principis, et statuta Ordinis, unumquodque monasterium saltem semel per annum, ubi vero necessitas postularet, etiam saepius visitare obstrictus, munere Superioris localis uniuscujuspiam monasterii nullatenus detineri potest; locali quippe Superiori monasterii, ne bonum ejusdem spirituale et temporale detrimentum patiatur, tanta incumbit vigilantia, ut ea Provinciali cura singulorum monasteriorum frequentibus eorum visitationibus, compluribus item ad varias instantias multosque privatos litterarum expeditionibus, admodum distracto, nequitquam imponi possit. Hinc

26. Necessarium omnino est, ut ille cum socio, quinto videlicet consultore, duobus famulis, saltem quatuor equis, ac reliquo ad itinera requisito adparatu, gaudeat, jure commorationis et sustentationis in singulis monasteriis, juxta sequentem circiter anni distributionem,

visitationes canonicas, et iter tam ordinarium, quam extra ordinarium una continentem:

In monasterio Leopoliensi septimanis 9. distribuendis in 4. per annum ordinarias Leopolim condescensiones, eo quod exeunte quovis trimestri tabellares caeteraeque periodicae relationes ad Regium Gubernium, et alia subsellia conficiendae sint;

In monasterio Dobromilensi septimanis	7
„ Krechoviensi	5
„ Lauroviensi	3
„ Drohobycensi	2
„ Żółkiewiensi	1
„ Zamoscensi	2
„ Cristinopolensi	2
„ Złoczoviensi	1
„ Podhorcensi	2
„ Krasnopustynensi	2
„ Buczacensi	4
„ Ułaszkojcensi	2
„ Pohonensi	2
„ Hoszoviensi	1
„ Chełmensi	3
„ Białensi	2
„ Lublinensi	1
Septimanae	52

Quodsi nihilominus necessitas aliter exigerit, integrum esto Provinciali in aliis quidem diutius, in aliis vero brevius commorari monasteriis, adnotando semper propria vel socii manu in libro diurno tempus et causam suae ubique locorum commorationis.

27. Quia Provincialis eodem quo et ceteri monachi ligatus paupertatis voto, nullos possidet proventus, et tamen cogitur ad multos erogandos sumptus, in vesti-

menta pro se, suo socio et famulis, in mercedem famulorum, in equos, currum, quotidianum fere cursorem publicum, papyrum, ceram Hispanicam, calamos scriptorios, porro dum ab uno ad aliud proficiscitur monasterium, vel exigente necessitate ad extraneos iter suscipit, in sustentationem sui cum socio et famulis, in pabulum equorum et frequentem currus reparationem, aliasque officio suo inherentes, vel praeter spem emergentes necessitates, ideo aequum omnino et justum est, ut praeter suprafatas puncto praecedenti expensas in sustentationem Provincialis per quodvis monasterium determinato tempore ferendas:

1) Monasteria secundum statuta Ordinis de suis proventibus, non tantum juxta distributionem per Capitulum statuendam, determinatam quantitatem peculii ad cassam itinerariam Provincialis quotannis contribuant, sed etiam in casibus extraordinariis per Provinciale cum Consultorio, scientibus et consentientibus locorum Ordinariis, provocata, ad augendam praefatam quantitatem teneantur.

2) Si quod post obitum alicujus Religiosi, permissum illius usui, remanserit peculium, illud totum prouti antea Capitula ordinaverant, cassae provincialis cedat.

Jam vero Provincialis ne in erogandis sumptibus nimium sit liberalis, et limites decentis parsimoniae excedat, exacto sexennio, ad reddendum fidelem calculum toti Capitulo, vel designandis ad id Patribus, deponendumque in manibus novi Provincialis residuum, in protocollo Capituli adnotandum, teantur.

28. Ad officium Provincialis pertinet omnino, ut duo habeat Protocolla per socium illius fideliter et accurate conscribenda, quorum alteri acta Provincialis res Ordinis concernentia, alteri vero illa omnia, quae per Pro-

vincialem una cum Consultoribus pertractata fuerint, inseri debent, ut videlicet hoc modo et illius memoria adjuvari, et succedanei ejusdem informari possint, in iis praesertim, quae locorum Ordinariis, aut Regio Gubernio sunt referenda.

29. Si Provincialem mori, aut viribus omni ex parte deficere contigerit, eodem jure omnia munia ipsius adimplebit Protoconsultor cum titulo Vicarii Provinciae, quodsi et is moriatur, aut evadat invalidus, eo tunc Consultor secundus cum tribus reliquis, adscito uno ex quavis dioecesi seniori Superiore ex iis, qui insignioribus praesunt monasteriis, omnes septem simul congregati, collatis inter se consiliis, e medio consultorum per vota secreta medietate plura eligent idoneum supplendo vacanti muneri virum, et peractam electionem Locorum Ordinariis judicabunt.

30. Singula monasteria quo ad suas realitates, summas capitales, aliaque bonum illorum temporale concernentia, frequentibus implicari solent controversiis, quibus secundum leges justitiae sopiendis, continuo fere apud subsellia judicialia invigilandum est. Quia vero monasteriorum Seperiores localibus distenti curis, et a tribunalibus justitiae dissiti, hujusmodi vigilantia detineri, et celeres quandoque necessarias informationes regiae camerae Procuratori subministrare nequeunt; ideo Consultor secundus in singulis monasteriorum processibus judiciariis, quos ei sive locales Superiores insinnaverint, sive ipse Provincialis per visitationem comperitos curandas commiserit, vi officii, et velut universalis omnium monasteriorum plenipotentarius agere tenebitur.

31. Quemadmodum juxta superius allata Provincialis ita quoque illius socius, et causarum Provinciae Procurator, ut munia sibi praeter officia Consultorum imposita

rite adimplere valeant officio superiorum localium perfungi non debent, sed ille quidem individuum Provincialis aget socium, hic vero in monasterio Leopoliensi habitabit, ibidemque jugiter pertractandis monasteriorum causis invigilando, necessariorum ad eas documentorum ordinatum quoque tenebit archivum. Secundo consultori tanquam causarum Provinciae Procuratori sustentatione a monasterio Leopoliensi proviso, monasteria pro ratione suorum processuum resarcire, aut erga calculum prae-numerare obligabuntur, quicquid ille in eorum promotionem expenderit, aut expendere debebit.

32. Reliqui tres Consultores, vel cum munere Superiorum localium, vel cum aliis officiis habitabunt in monasteriis propius ad medietulum Provinciae positus, ut invitati per Provinciale, ad consilium eo commodius cum ipso, in aliquo adjunctis magis conformi monasterio convenire possint. Toties vero a Provinciali omnes quinque invitabuntur, quoties graviores Ordinis causae id exegerint, et quicquid pluralitate votorum decisum fuerit, in effectum deducetur.

33. In casu mortis, aut gravis et diuturni morbi alicujus e Consultoribus, Provincialis una cum caeteris Consultoribus eligent, et in locum illius substituent alium, qui tamen ultimum in Consultorio tenebit locum.

34. Quivis quidem in Superiorem electus, ideo duntaxat electus esse censetur, quod speretur futurus optimus, tam in promovendo temporali monasterii bono, quam in conservanda ejusdem disciplina interna, ast quia evenire potest, ut aliquis electus et confirmatus Superior, fini suae vocationis non respondeat, ideirco jus esto Provinciali, talem sub tempus visitationis deprehensum, observato periculo in mora ab officio suspendendi, vel etiam deponendi, quodsi nullum in mora

periculum subversaretur, Provincialis cum Consultoribus de emendando vel suspendendo simili Superiore consilium inibit. Sive autem suspenderit vel deposuerit, sive suspendendum vel deponendum Superiorem medietatus fuerit Provincialis, proprium Loci Ordinarium de casu alterutro informare non intermittet.

35. Superiore aliquo locali mortuo, aut viribus deficiente, Provincialis cum Consultoribus constituet administratorem orbatum Superiore monasterii, quem in Domino magis idoneum esse judicaverit, sive is Vicarius loci, sive e gremio Communitatis destitutae Superiore, sive etiam ex alio monasterio vocatus fuerit.

Praesentem Regiminis Rationem infrascripti Locorum Ordinarii hisce adprobamus. Datum in Twierdza die 31. Januarii 1803 Anno.

Antonius Angellowicz Episcopus Premisliensis Samboriensis et Sanocensis S. C. R. et A. Majestatis a Consiliis. — Nicolaus Skorodyński Episcopus Leopoliensis, Haliciensis et Camenecensis.

Ad expositam hucusque Rationem Regiminis ab Ordine S. Basilii Magni servandam infra scriptus de consilio et comprobatione suorum in Hierarchia graecocatholica immediate supra subscriptorum Collegarum comprobatis caeteris addenda insuper et mutanda sequentia in Domino indicavit.

1. Quoad punctum 3. et 5. celebrationem Capituli post elapsos turnos Dioecesium Leopoliensis et Premisliensis debere etiam habere suum locum et jus praesidentiae Loci Ordinarii pro turno tertio in monasterio Dioeceseos Chelmensis.

2. Quoad punctum 19. Quoniam Sacratissima Majestas aulico suo decreto 29. Aprilis anno elapso 1802

Nr. 967, clementissime dignata est Religiosorum Ordinibus restituere primitivarum suarum regularum et constitutionum observantiam; idcirco vigore hujusce altissimae decisionis, sunt post factam antiquitus Ordinis S. Basilii Magni efformationem in Congregationem tam provincialem quam generalem, Superiores monasteriorum locales, secundum statuta ejusdem antiquissima eligebantur non a Capitulo, neque in ejusdem celebratione sed in consessu Superioris Provinciae cum suis Consultoribus electis in Capitulo; ita porro hanc rationem in electionibus Superiorum localium Basiliani Ordinis tenendam et observandam esse, hoc enim sensu et regula S. Patris Basilii ex fusioribus 43. semper intellecta est, et Sacratissima Majestas in supra laudato suo altissimo decreto, eligendos esse a Capitulo Superiores locales prorsus non decernit, tum denique, quia hujusmodi electiones venirent magno dispendio temporis, multaque post se traherent incommoda, praesertim, quod Superiores in sui electionibus se ipsos vicissim primario possint respicere, atque sic habentibus sua merita candidatis poneretur eligibilitatis obstaculum.

3. Quo ad punctum 22. Consequitur ex dictis immediate Nr. 2. celebrationis triennialium Capitulorum pro eligendis monasteriorum Superioribus necessitatem plane cessare, quoniam hi, sicut pro primo, ita etiam pro secundo triennio muneris Provincialis sub ejusdem praesidentia per consultorium Provinciae eligentur. — Datum Chelmae die 29. mensis Aprilis anno Domini 1803. Porphyrius Skarbek Ważyński, Episcopus Chelmensis et Belzensis.

Въ слѣдъ за тымъ ѡтбула ся дня 20. Липця р. 1803
капитула въ Крехѡвскѡмъ монастырѣ пѡдъ председа-
тельствомъ Владики Перемышльскаго Антонія Ангел-

ловича, де оголошенимъ зôставъ повисшій уставъ, которого Василянє въ Галиціи и до днесь держать ся, съ тою малою змѣною, же ôттакъ на капитулѣ ôтбувшôй ся во Львовѣ дня 9. Жолтня 1809. постановлено, абы капитулы, а про тое и выборъ Протоигумена и Игуменôвъ, не що 6, але що 4 роки ôтбували ся.

Дня 25. Червця 1852 выдавъ святѣйшій Папа Пій IX. бреве, наказуюче апостольско-каноничну визитацію всѣхъ монашескихъ ординôвъ церкви католицкои, а особливо находячихъ ся въ предѣлахъ австрійскои имперіи. Дѣло визитаціи припоручено князеви Шварценбергови, кардиналови-архиепископови Прагскому съ дозволеньемъ, въ тôй такъ важнôй миссіи, vybrати собѣ конвизитаторôвъ. Хôснующи зъ того дозволеня припоручивъ кардиналъ-архиепископъ визитацію чина св. Василя Великого въ Галиціи Епископови Пряшевскому Юсифови Гаганцеву. Въ слѣдствіе того припорученія скликавъ Епископъ Гаганецъ Протоигумена и Игуменôвъ монастырôвъ галицкихъ на день 14. Серпня 1858 на Соборъ до монастыра Добромильского, де правила чина пересмотрено и упорядковано. Правила упорядкованыи предложено ôттакъ до потвердження, котре еднакожъ до теперь еще не наступило.

СПИСЪ ПРОТОИГУМЕНÔВЪ

Провинціи Св. Спасителя

почаши ôтъ утвореня Провинціи на капитулѣ въ монастырѣ
Тороканьскôмъ въ р. 1780.

1. *Анастасій Піотровскій*, бувши игуменомъ монастыря Загорôвского, выбранный зôставъ на Протоигумена на капитулѣ въ Тороканю дня 17. Вересня 1780. Въ р. 1784 дня 16. Вересня на капитулѣ

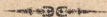
въ Лавровѣ вторично выбранный на Протоигумена рядивъ Провинціею ажъ до 14. Мая 1785, т. е. до нового упорядкованя монастырѣвъ діецезіи Львѣвскои и Перемышльскои. Піотровскій умеръ дня 20. Листопада 1792. въ монастырѣ Добромильскѣмъ.

2. *Викторъ Синарожинскій*, бувши епископскимъ визитаторомъ монастырѣвъ діецезіи Львѣвскои, и игуменомъ монастыра св. Юрскаго Львѣвскаго, выбранный зѣставъ на капитулѣ въ монастырѣ св. Юрскѣмъ дня 14. Мая 1785 на Протоигумена на 6 лѣтъ; подтвержденный ѡттакъ вторично въ тѣмъ достоинствѣ на капитулѣ Львѣвскои въ р. 1791, рядивъ Провинціею ажъ до р. 1797. Въ р. 1797 зѣставъ Старожиинскій Архимандритою Жолкѣвскимъ, де въ р. 1810 умеръ.
3. *Доровей Михальскій*, бувши игуменомъ монастыра св. Юрскаго Львѣвскаго, выбранный зѣставъ на капитулѣ Львѣвскѣй въ р. 1797 на Протоигумена. Рядивъ Провинціею черезъ 6 лѣтъ. Умеръ яко игуменъ монастыра св. Юрскаго д. 1. Липця 1809.
4. *Юліянъ Здошинскій*, передше игуменъ св. Онуфрейскій, выбранный зѣставъ на капитулѣ Крехѣвскѣй дня 20. Липця 1803 на Протоигумена. Рядивъ Провинціею до 9. Жолтня 1810. Умеръ въ р. 1817 яко Архимандритъ Жолкѣвскій.
5. *Теоданъ Голдаевичъ*, бувши вицеректоромъ семинаріи Львѣвскои, выбранный зѣставъ на капитулѣ ѡтбувшой ся въ монастырѣ св. Юрскѣмъ дня 9. Жолтня 1810 на Протоигумена; выбранный ѡттакъ и вторично на капитулѣ въ Креховѣ дня 18. Вересня 1814., рядивъ Провинціею до 1. Жолтня 1818. Умеръ дня 1. Вересня 1822 во Львовѣ.

6. *Арсеній Радкевичъ*, Докторъ Теологiи, бувши игуменомъ св. Онуфрейскимъ и профессоромъ на Университетѣ Львѣвскѣмъ, выбранный зѣставъ на Протоигумена на капитулѣ Львѣвскѣй дня 3. Жолтня 1818. Умеръ дня 1. Серпня 1821 во Львовѣ. Мѣстце его ажъ до кѣнця турна заступавъ Протоконсульторъ Теофанъ Голдаевичъ.
7. *Модестъ Гриньевъецкiй*, Докторъ Теологiи и профессоръ на Университетѣ Львѣвскѣмъ, выбранный на Протоигумена на капитулѣ Львѣвскѣй дня 22. Вересня 1822. Умеръ дня 1. Цвѣтня 1823. По смерти Гриньевъецкого заступавъ мѣстце Протоигумена черезъ 7 мѣсяцѣвъ О. Софронiй Опускiй, а ѣттакъ ажъ до кѣнця турна О. Орестъ Холчинскiй.
8. *Орестъ Холчинскiй*, выбранный на капитулѣ Львѣвскѣй дня 5. Серпня 1826 на Протоигумена, рядивъ Провинцiєю ажъ до 30. Августа 1842. Умеръ яко Архимандритъ Жолкѣвскiй въ р. 1855 въ Жолквѣ.
9. *Дометiанъ Физiо*, выбранный на капитулѣ въ Лавровѣ дня 1. Вересня 1842.
10. *Емилiанъ Коссакъ*, бувши ректоромъ монастира Бучацкого, выбранный зѣставъ на Протоигумена на капитулѣ въ Креховѣ дня 3. Вересня 1846.
11. *Марiанъ Максимовичъ*, бувши игуменомъ Лаврѣвского монастира, выбранный зѣставъ на капитулѣ во Львовѣ дня 5. Вересня 1850. Умеръ яко игуменъ монастира св. Онуфрейского Львѣвского въ р. 1855.

12. *Модестъ Мацѣвскій*, бывши ректоромъ монастыра Бучацкаго, выбранный зоставъ на Протоигумена на капитулѣ Львѣвскѣй дня 5. Вересня 1854. Выбранный ѡттакъ и на пѡзнѣйшихъ капитулахъ рядить нынѣ провинціею уже тринадцатый рѣкъ.

Написавъ М. Николаевъ Коссакъ.

ОШИБКИ ТИПОГРАФИЧНЫИ.

Стор.	21	Служба	11 австрійскѣмъ	гидай:	австрійскимъ
"	22	"	20 Дороей Дорундякъ	"	Анатолій Дорундякъ
"	24	"	21 бубову	"	будову
"	31	"	24 горѣшнѣй	"	горѣшнѣй
"	35	"	8 розмышляніемъ	"	розмышляніямъ
"	36	"	12 нами	"	ними
"	45	"	22 лаповѣды	"	заповѣды
"	56	"	24 велико	"	великого
"	62	"	1 такжей	"	также
"	64	"	7 Серапіонъ	"	Серапіонъ
"	65	"	20-21 жалотителя	"	заложителя
"	65	"	23 Барлаама	"	Варлаама
"	66	"	27 передже	"	передше
"	73	"	15 передже	"	передше
"	74	"	30 передже	"	передше
"	86	"	9 непріятелни	"	непріятелями
"	94	"	14 приселокъ	"	лѣсъ
"	95	"	7 кравшіи	"	вкравшіи
"	98	"	25 Крестинѣпольскѣй	"	Крестинѣпольскій
"	104	"	14 на тотъ	"	на тотъ часъ
"	128	"	39 Leoty	"	Leonty
"	130	"	7 свравы	"	справы
"	144	"	17 добродій	"	добродѣй
"	147	"	31 Лесесѣвъ	"	Лесесѣвъ
"	149	"	11 Prvincie	"	Prowincie
"	168	"	24 1718	"	1818
"	169	"	13 челюсти	"	челюсти
"	171	"	33 1866	"	1724

Стор. 183 Строга 10 1829

" 193	" 2	монасыра
" 214	" 17	мала
" 219	" 18-19	передже
" 229	" 18	сѣбѣ
" 231	" 11	грамать
" 239	" 15	Алексѣевска
" 241	" 2-3	забудоваль
" 243	" 8	найсвятѣйшіи
" 243	" 24	прикникуе
" 253	" 2	1727
" 276	" 9	небезпечности
" 280	32-33	officialum
" 312	" 18	разповѣрія
" 313	" 13	Евифанія
" 317	" 19	дтховенства
" 318	" 3	Моски
" 327	" 3	вервый

гитай: 1831

"	монастыра
"	мало
"	передше
"	сѣбѣ
"	грамотъ
"	Алексѣевска
"	забудованъ
"	найсвятѣйшіи
"	приклякуе
"	1717
"	небезпечности
"	officialium
"	разновѣрія
"	Евифанія
"	духовенства
"	Москвы
"	первый

 554

Содержанье.

Нематизмъ уложеный по капитулѣ отбывшій ся во Львовѣ въ р. 1866	Стор. 1—35
Початокъ монашества на востоцѣ	35—36
Св. Антоній закладаетъ Лавры	36
Св. Пахомій закладаетъ монастыри	36
Св. Василій Великій и его уставъ	36—38
Монахи устава св. Василія Вел. въ Сициліи, Италіи и Испаніи	38—39
Коли монахи на Русь пріѣхали	39—40
Монахъ Кириллъ наклоняетъ князя Владиміра до принятія Христіанства	40
Первыи на Руси монастыри	40—42
Причины ревнованія въ закладанію монастырѣвъ на Руси въ X, XI. и XII. столѣтію	42—62
Монастыри въ XIII. столѣтію	62—66
Монастыри въ XIV. столѣтію	66—80
Монастыри въ XV. столѣтію	80—84
Монастыри въ XVI. столѣтію	84—90
Монастыри въ XVII. столѣтію	90—94
Реформація монастырѣвъ въ XVIII. и XIX. столѣтію	95—102
Списъ монастырѣвъ діецезій Кіевской, Смоленской, Полоцкой, Черниговской, Пиньско-Гродненской, Луцко-Острожской, Владимірской и Холмской	102—135
Списъ монастырѣвъ діецезіи Львовской	135—174
Списъ монастырѣвъ діецезіи Перемышльскаго	174—195
Списъ монастырѣвъ діецезій Мункачѣвской и Пряшевской	195—203
Списъ монастырѣвъ Буковинскихъ	203
Списъ монастырѣвъ дѣвичихъ въ діецезіяхъ Львовской и Перемышльскій	203—210
Жизнь монашеску въ пещерахъ заводятъ на Руси пр. О. Антоній	211—212
Монахи пещерники на Руси	213—214
Жизнь монашеска на столѣтѣ	214—215
Жизнь монашеска общежительна	215—217
Пр. О. Феодосій заводятъ въ монастырѣ Кіево-печерскомъ общежитіе и уставъ студіискій	217—221
Рускіи монастыри принимаютъ уставъ пр. Феодосія	221—222
Коли монастыри взяли отступати отъ правилъ Феодосіевыхъ	223—226
Князъ и Владики переименовуютъ Феодосіевый уставъ	226—228
Міряне врывають ся въ права монастырскіи	228
Приуздѣваніе священникѣвъ вдовѣвъ до монашества въ XV. и XVI. столѣтію була причиною розстройства монастырскаго порядка	229—230
Споры о церковномъ имѣніи и привиліи въ XVI. в., влывають на розстройство монастырскаго порядка	231—236
Загальный бракъ школъ XV. и XVI. в. причиняють ся до розстройства монастырскаго порядка, и сумный станъ просвѣщенія на Руси въ тыхъ столѣтіяхъ	237—238

Ревнѣйшіи Монахи и Владики старають ся по́дупавшіи мона- стырскій порядокъ поднести и привернути . . .	Стор. 238—240
Сумный станъ Духовенства и крайне ростройство монаше- ства въ другой половинѣ XVI. вѣка . . .	241—242
Уніи Брестка и упорядкованье монастырѣвъ черезъ Владикѣвъ Ноцѣи и Рутского . . .	242—244
Капитула въ Новогородовичохъ въ р. 1617, утворенье Provin- ци Литовской, и упорядкованье монастырѣвъ литовскихъ . . .	244—247
Полезныи настуства приверненого порядка монастырскаго . . .	247—248
Успѣшный вливъ Уніи на Православныхъ . . .	248—252
Занедбанье упорядкованія православныхъ монастырѣвъ по Уніи, и настуства того занедбаня . . .	252—258
Владыки Винницкіи и Шумлянскій приступаютъ до Уніи и упо- рядковуютъ монастыри своихъ діецезіи . . .	259—260
Синодъ монаховъ діецезіи Львовской въ Унесѣ въ р. 1711, и упорядкованье монастырѣвъ той діецезіи черезъ Епи- скопа Варлаама Шептицкого . . .	260—264
Сумный станъ духовенства свѣтскаго перейшовшаго при концѣ XVII вѣка изъ Православія на Унію . . .	265—266
Синодъ Замойскій и полезныи настуства его ухвалъ для ду- ховенства свѣтскаго и монашескаго . . .	266—268
Утворенье провинци рускои изъ монастырѣвъ діецезіи Кіев- скои Владимірской, Холмской, Луцкой, Перемышльскои и Львовской на капитулѣ во Львовѣ въ р. 1739 . . .	268—276
Соединеніе провинци литовской и рускои подъ однимъ Про- тоархимандритою на капитулѣ въ Дубиѣ въ р. 1743, и успѣшныи настуства зъ того соединенія такъ для мо- нашества якъ и для народа . . .	276—311
Полезный вливъ Уніи Бресткои на Православіе въ царствѣ московскомъ . . .	311—321
Реформація монастырѣвъ по разборѣ Польши . . .	321
Капитула Тороканьска въ р. 1780, и утворенье 4 провинци: св. Троицы, св. Николая, Покрова Пр. Д. Маріи, и Св. Спасителя . . .	322
Знесенье достоинства и уряда Протоархимандричаго . . .	322—324
Знесенье Протоигуменѣвъ въ Россіи въ р. 1832 . . .	324—325
Знесенье монастырѣвъ въ Холмской діецезіи въ р. 1864 . . .	325
Реформація монастырѣвъ въ Австріи по капитулѣ Тороканьской въ р. 1780 . . .	325—332
Уставъ для монастырѣвъ галицкихъ уложеный въ р. 1803 черезъ Епископѣвъ Скородиньскаго, Ангелловича и Вазыньскаго . . .	332—347
Соборъ Добромилскій въ р. 1858 и пересмотръ правилъ Чина . . .	348
Списъ Протоигуменѣвъ провинци св. Спасителя, почавши отъ утвореня провинци, т. е. отъ р. 1780 . . .	348

~~60 529~~

253095

НІБУ

790278

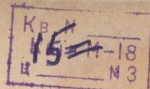
12

951

НІБУ

$\frac{5}{15}$ 222

18 Jun 1877

12p

НИБУ

